

för kallblodiga hästar för nästa budgetår icke kommer att överstiga de priser, som lades till grund för innevarande budgetårs anslagsberäkningar. Till följd härav räknar jag icke heller med någon höjning av inköpspriset för varmblodiga hästar. Vidare synes man kunna räkna med ett högre medelslaktpris för utrangerade hästar än arméförvaltningen utgått från. Med beaktande härav kan nettoutgifterna för nästa budgetår beräknas icke komma att överstiga 1 400 000 kronor.

Medelsbehovet för nästa budgetår kan vidare nedbringas, om tillgänglig reservation å anslaget tages i anspråk. Av den vid utgången av budgetåret 1951/52 befintliga reservationen var vid berörda tidpunkt omkring 800 000 kronor odisponerade. Då därjämte omkring 200 000 kronor beräknas inflyta under budgetåret 1952/53 för exporterade remonter, skulle anslaget för budgetåret 1953/54 kunna uppföras med ett belopp av (1 400 000 — 800 000 — 200 000 =) 400 000 kronor.

Av hänsyn till hästuppfödarnas intressen beslöt 1950 års riksdag, att för arméns räkning årligen till och med år 1953 skulle inköpas 500 varmblodiga remonter, oaktat arméns årliga behov av sådana remonter är vida mindre än nämnda antal. Under åren 1954—1956 skall däremot, enligt beslut av 1951 och 1952 års riksdagar, för arméns räkning årligen inköpas 450 varmblodiga remonter (jfr. prop. 1952: 1, bil. 6, s. 85). För år 1957 har chefen för armén beräknat behovet av remonter till 380. Med hänsyn till hästuppfödarnas intressen anser emellertid arméchefen det kunna övervägas att även under år 1957 inköpes 450 remonter, ehuru vissa olägenheter är förenade därmed. Arméchefen — som beräknar att merkostnaden för inköp av 450 varmblodsremonter i stället för 380 utgör minst 470 000 kronor per år — förutsätter därvid att de varmblodiga hästar, som icke kan utackorderas som draghästar, får försäljas.

De avsevärda merkostnader som enligt arméchefens beräkningar föranledes av att armén av hänsyn till hästaveln inköper flera hästar än som motsvarar behovet måste onekligen inge betänkligheter. Frågans lösning på längre sikt måste därför enligt min mening ytterligare övervägas. I avvaktan på att så kan ske anser jag mig, efter samråd med chefen för jordbruksdepartementet, böra förorda att antalet remonter, som skall inköpas under år 1957, bestämmas till 450. Jag förutsätter härvid att det överskott av varmblodiga hästar, som uppkommer genom inköpen, får försäljas, i den mån överskottet icke kan tillföras ackorddraghästbeståndet.

Åberopande det anförda hemställer jag, under erinran om att anslagsminskningen utgör 450 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att under år 1957 av arméförvaltningen skall inköpas omkring 450 varmblodiga remonter;

b) till *Armén: Remontering* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[53] 30. Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	100 000	134 453
1952/53 (statsliggaren s. 208)	100 000	
1953/54 (förslag)	130 000	

Yrkande.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal förrättningsdagar för hästbesiktningsmän		4 800
2. Höjning av arvoden till hästbesiktningsmän	10 400	
3. Ökade kostnader för traktamenten och resor	27 400	
4. Omräkning	18 600	
	56 400	4 800
	Avrundat + 50 000	

Motiv.

1.—2. Enligt 7 § militära uttagningsförrordningen den 9 oktober 1942 (nr 832) skall för varje hästuttagningsområde, vari uttagning skall äga rum, finnas en hästbesiktningsman med åliggande att förrätta besiktning av hästar samt upprätta förslag till uttagning. Till besiktningsman må endast utses veterinär.

I enlighet med beslut av 1952 års riksdag (prop. 1952: 1, bil. 6, punkt 52; rd. skr. nr 4) har Kungl. Maj:t genom brev den 6 juni 1952 förordnat, att hästbesiktningsman tillkommande årsarvode och särskilt arvode för förrättningsdag utom hemvistet från och med budgetåret 1952/53 tills vidare skall utgå med 1 200 kronor respektive 24 kronor.

För innevarande budgetår räknades med ett antal hästbesiktningsmän av 40 och ett antal förrättningsdagar per besiktningsman och år av 20 (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 86). För budgetåret 1953/54 räknar arméförvaltningen med oförändrat antal besiktningsmän men uppskattar däremot antalet förrättningsdagar per man till 15. Härigenom skulle kostnaderna för dagarvoden minska med $(40 \times 5 \times 24 =)$ 4 800 kronor. Arméförvaltningen föreslår dock, att de nu utgående arvoden höjes till 1 400 kronor respektive 28 kronor, enär en ytterligare lönestegring på cirka 15 % skett under år 1952. Kostnaderna för årsarvoden ökar därför med $(40 \times 200 =)$ 8 000 kronor och kostnaderna för dagarvoden med $(40 \times 15 \times 4 =)$ 2 400 kronor.

3. Av ökningen belöper 4 120 kronor på traktamenten och 23 280 kronor på resekostnader.

4. Beloppet utgör skillnaden mellan det av arméförvaltningen för innevarande budgetår framräknade, icke avrundade medelsbehovet och det för samma budgetår anvisade anslaget.

Departementschefen.

Enligt vad arméförvaltningen uppgivit har det varit förenat med stora svårigheter att anställa hästbesiktningsmän mot de arvoden, som kunnat bjudas. Härvidlag bör framhållas, att veterinär, som är underkastad statens allmänna avlöningsreglemente, under tjänstgöring såsom hästbesiktningsman måste vidkännas C-avdrag å lönen. Arvodena höjdes från och med innevarande budgetår med 20 % med hänsyn till de under år 1951 genomförda avlöningshöjningarna. Till följd av 1952 års lönehöjningar torde det vara erforderligt att de hästbesiktningsmännen tillkommande förmånerna ytterligare höjes. Jag föreslår att dagarvodet från och med nästa budgetår utgår med 30 kronor men att årsarvodet bibehålles vid nuvarande belopp 1 200 kronor. Därvid utgår jag från ett antaget antal tjänstgöringsdagar av i medeltal 18 per år.

Belastningen å anslaget uppgick under budgetåret 1950/51 till omkring 62 000 kronor men steg under budgetåret 1951/52 till i runt tal 134 000 kronor. Den stora skillnaden mellan utgiftsbeloppen synes främst vara en följd av att en stor del av de besiktningar, som var avsedda att äga rum under våren 1951, blev förskjutna i tiden och att därför onormalt stora utgifter kom att avföras på anslaget för budgetåret 1951/52.

Med hänsyn till den föreslagna höjningen av arvoden å hästbesiktningsmännen och till höjda rese- och traktamentskostnader tillstyrker jag att anslaget uppräknas. I avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen torde anslaget för nästa budgetår böra begränsas till 130 000 kronor, vilket skulle innebära en ökning med 30 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av hästar och hästfordon m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 130 000 kronor.

[54] 31. **Armén: Veterinärvård.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 160 000	151 064	38 624
1952/53 (statsliggaren s. 209)	180 000		
1953/54 (förslag)	185 000		

¹ Därutöver 8 000 kronor överförda från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 910 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat antal underhållsdagar för hästar	336
2. Ökade kostnader för veterinärvård av hundar	7 000

	Ökning
3. Engångsansskaffning av djurläkemedel	900 000
4. Omräkning	1 480
	908 816
	Avrundat 910 000

Motiv.**1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.**

Underhållsdagar		Ökning	Beräknad dagskostnad	Summa kr.
1952/53	1953/54			
1 406 000	1 409 000	3 000	0,112	336

2. Av beloppet hänför sig 2 500 kronor till engångsansskaffning av viss specialutrustning av veterinärmateriel för hundskolans sjukstall. Anslagsökningen i övrigt angives erforderlig för att täcka de kostnader för veterinärvården, som på grund av erfarenheterna från de senaste budgetåren visat sig behövliga för hundväsendet inom ramen för nu gällande organisation.

3. Arméförvaltningen upprepar ett i anslagsäskandena för budgetåret 1952/53 framställt förslag om att i anslaget inräkna ett belopp av 900 000 kronor för engångsansskaffning av djurläkemedel (prop. 1952: 1, bil. 6, punkt 53). Förvaltningen framhåller, att den beslutade ytterligare motoriseringen inom armén visserligen medfört en minskning i de beräknade behoven av djurläkemedel men att samtidigt en betydande prisstegring skett å desamma. Med hänsyn härtill räknar ämbetsverket icke med någon ändring i kostnadsbeloppets storlek.

4. Ökningen motsvarar det belopp, varmed anslaget för budgetåret 1952/53, exakt beräknat, avrundats nedåt.

Departementschefen.

Jag anser mig alltjämt icke beredd föreslå, att medel anvisas för den av arméförvaltningen avsedda engångsansskaffningen av djurläkemedel. Med beaktande härav föreslår jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med ett belopp av 185 000 kronor. Anslagsökningen utgör 5 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Veterinärvård* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 185 000 kronor.

[55] 32. Armén: Hundväsendet.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	50 000	46 560	30 264
1952/53 (statsliggaren s. 209)	50 000		
1953/54 (förslag)	60 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Innan jag framlägger beräkningar av medelsbehovet under förevarande anslag torde jag få anmälva vissa frågor rörande omorganisation av arméhundväsendet m. m.

Chefen för armén förutsätter i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1953/54 att arméhundväsendet och arméhundskolan skall omorganiseras i enlighet med ett förslag, som arméchefen efter hörande av övriga försvarsgrenschefer och i samråd med statens organisationsnämnd framlagt i skrivelse till Kungl. Maj:t den 19 december 1949. Förslaget grundar sig på organisationsundersökningar, som utförts av nämnden. Enligt skrivelsen den 19 december 1949 bör, enär hundväsendet är en för försvaret i dess helhet gemensam organisation, kostnaderna för hundväsendet i fjärde huvudtiteln redovisas under rubriken Vissa för försvaret gemensamma ändamål. Benämningarna arméhundväsendet och arméhundskolan föreslås i överensstämmelse härmed ändras till försvarshundväsendet och försvarets hundtjänstskola. Enligt samma förslag skall ledningen för försvarshundväsendet förläggas till Stockholm och ingå i arméledningen. Ett genomförande av förslaget innebär vidare viss förstärkning av personalorganisationen.

Försvarets civilförvaltning och *arméförvaltningen* utgår i anslutning härtill i sina anslagsäskanden för budgetåret 1953/54 från att vissa för försvarsgrenarna gemensamma kostnader för hundväsendet utbrytes från de anslag, å vilka utgifterna för närvarande redovisas, och att i stället nya anslag för samma ändamål anvisas under rubriken Vissa för försvaret gemensamma ändamål. Sålunda föreslås för försvarshundväsendet tre nya anslag, nämligen för avlöningar, omkostnader samt anskaffning och vård av hundar m. m. Från sistnämnda anslag skall bestridas kostnaderna för anskaffning av hundar till hundskolan; tilldelning av hundar till försvarsgrenarna från hundskolan skall ske utan att försvarsgrensanslag belastas för anskaffningen. Sådana kostnader, som hänför sig till försvarsgrenarna särskilt, exempelvis vård och underhåll av hundar under tid, då de är i tjänst vid försvarsgrenarnas förband, avses även i fortsättningen belasta de olika försvarsgrensanslagen. I samband härmed föreslås att anslaget Armén: Hundväsendet benämnas Armén: Hundhållning. Vissa kostnader av gemensam natur, såsom för intendenturmateriel och tygmateriel för hundskolans räkning, vilka kostnader nu redovisas å olika anslag under armén, föreslås emellertid alltjämt skola belasta arméns anslag.

Med hänsyn till den ståndpunkt som jag i det följande intager till myndigheternas förslag till ändrad anslagsuppställning bör erforderliga medel för hundväsendet anvisas under samma anslag som tidigare.

Arméförvaltningen beräknar medelsbehovet för de ändamål, som enligt riksstatsuppställningen för innevarande budgetår hänför sig till förevarande anslag, till 82 800 kronor, vilket innebär en ökning med 32 800 kronor. Ökningen avser främst anskaffning av hundar m. m. samt transporter.

Till stöd för sin hemställan om ökad medelsanvisning åberopar arméför-

valtningen bland annat följande. Behovet av bevakningshundar beräknades vid organisationsnämndens undersökningar till 425. För närvarande disponeras 310 bevakningshundar, av vilka 60 är äldre och kassabla. På grund av att anslag icke beviljats i önskad omfattning har utbildning och dressyr vid hundskolan och arméns truppförband måst begränsas eller helt nedläggas med stora brister i freds- och krigsorganisationen som följd. Ökningen av anskaffningskostnaderna beror dels på nödvändigheten av att under budgetåret 1953/54 remontera omkring 25 överåriga hundar i fredsbevakningstjänst och dels på inträffade prisstegringar. — Beträffande transportkostnaderna uppger arméförvaltningen, att det antal hundar, som måste transporteras till och från hundskolan, ökar med hänsyn till att numera ett större antal värnpliktiga hundförare utbildas vid hundskolan i stället för vid truppförband och att dressyr av minskningshundar avses att äga rum vid hundskolan från och med budgetåret 1953/54. Højningen av järnvägsfrakterna medför även ökat behov av anslagsmedel.

Departementschefen.

Verksamheten inom arméhundväsendet är onekligen till stor del av gemensam natur för hela försvaret, och det kan därför te sig naturligt såväl att ersätta de nuvarande benämningarna arméhundväsendet och arméhundskolan med de av arméchefen föreslagna beteckningarna som att sammanföra utgiftsändamål, vilka är gemensamma för försvaret, under särskilda anslag inom fjärde huvudtiteln's avdelning D. Å andra sidan skall emellertid hundväsendet enligt förslaget allttjämt i organisatoriskt hänseende lyda under arméchefen. Det föreslagna gemensamma anslaget för anskaffning och vård av hundar avses vidare stå till arméförvaltningens förfogande, var- till kommer att vissa kostnader av gemensam natur enligt förslaget allttjämt skall redovisas å olika anslag under armén. Då således samhörigheten med armén allttjämt kommer att kvarstå är jag icke beredd förorda att benämningarna arméhundväsendet och arméhundskolan ändras eller att nya anslag uppföres för hundväsendet. Till det framlagda organisationsförslaget i övrigt och därmed sammanhängande personalfrågor avser jag att taga ställning vid behandlingen av arméns allmänna avlöningsanslag i den proposition, vari slutligt förslag rörande nämnda anslag förelägges riksdagen.

Under de senare åren har hundar i alltmer ökad omfattning tagits i anspråk för bevakningsändamål. För att arméhundväsendet skall kunna tillgodose det härigenom ökade behovet av hundar torde anslaget för nästa budgetår böra uppräknas. Højda priser och taxor medför även ökade anspråk på anslaget. Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 60 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagsökning med 10 000 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hundväsendet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 60 000 kronor.

TYGMATERIEL M. M.

[56] 33. **Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	185 000 000	123 337 758	1 149 976
1952/53 (statsliggaren s. 210) ²	140 000 000		
1953/54 (förslag)	315 000 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 18 700 000 kronor samt överfört från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. 5 000 000 kronor och från anslag under tolfte huvudtiteln 901 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 650 000 kronor.

För budgetären 1947/52 har arméförvaltningen bemyndigats att beställa tygmateriel m. m. för 578,8 miljoner kronor. Härvid har förutsatts att medel, som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln för täckande av lönestegringar, och influtna inkomstmedel jämväl är att anse som beställningsbemyndiganden. Den 30 juni 1952 hade samtliga beställningsbemyndiganden, som ställts till ämbetsverkets förfogande, utnyttjats. Därutöver hade, enligt uppgift från arméförvaltningen, med stöd av det medgivande riksdagen lämnade på förslag av Kungl. Maj:t i 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 95) beställningar utlagts till ett belopp av 66,3 miljoner kronor av det beställningsbemyndigande om 185 miljoner kronor som medgivits för innevarande budgetår. Vid utgången av budgetåret 1951/52 hade således beställningar utlagts till ett sammanlagt belopp av $(578,8 + 66,3 =) 645,1$ miljoner kronor. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningar stod 282,6 miljoner kronor till förfogande. Den 30 juni 1952 saknades således betalningsmedel för utlagda beställningar till ett belopp av $(645,1 - 282,6 =) 362,5$ miljoner kronor.

För innevarande budgetår har, som nyss omnämnts, riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i 1952 års statsverksproposition medgivit att beställningar får utläggas till en kostnad av 185 miljoner kronor. I betalningsmedel har anvisats 140 miljoner kronor. Därutöver har överförts 650 000 kronor från anslag under tolfte huvudtiteln, vilket belopp jämväl är att anse som beställningsbemyndigande. Med beaktande av att 66,3 miljoner kronor av beställningsbemyndigandet för innevarande budgetår tagits i anspråk före den 1 juli 1952 kommer enligt hittills meddelade beslut den 30 juni 1953 beställningar till ett värde av $(362,5 + 185,65 - 140,65 - 66,3 =) 341,2$ miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1952 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av 86 miljoner kronor odisponerade.

I skrivelse den 20 augusti 1952 har *chefen för armén* avgivit förslag rörande den framtida omsättningen m. m. av arméns tygmateriel och ammunition. Förslaget grundar sig på en utredning, som verkställts inom arméledningen i samarbete med försvarsstaben och försvarets forskningsanstalt.

I sin skrivelse lämnar arméchefen inledningsvis en redogörelse för principerna för anskaffningsverksamheten under de senast förflutna 15 åren. Arméchefen understryker betydelsen av långtidsplanering och föreslår, att anskaffningen av tygmateriel m. m. för armén framdeles verkställas enligt samma grunder som för närvarande gäller i fråga om anskaffningen av flygmateriel m. m.

Arméchefen framlägger därefter ett program för materielanskaffning på lång sikt. Arméchefen förutsätter därvid, att nuvarande krigsorganisation (krigsorganisationen 1949) under ett flertal år framåt bör bibehållas i all väsentligt, såväl till omfattning som till struktur i stort. Vissa kompletteringar erfordras för att arméns slagkraft och rörlighet skall vara tillräcklig. Ur kostnadssynpunkt beräknas dessa kompletteringar motsvaras av besparingar, som ernås genom att viss materiel helt eller delvis ej omsättes. Ifrågavarande materiel skall efter hand utgå ur organisationen. Härigenom kan kompletteringarna genomföras inom den personalram, som armén anvisats, och inom den kostnadsram, som på lång sikt erfordras därest all tygmateriel och ammunition i nuvarande krigsorganisation skall förnyas.

Två faktorer anses vara särskilt karakteristiska för andra världskrigets militära operationer, nämligen förbandens betydande eldkraft och stora rörlighet. Dessa faktorer har beaktats vid utformningen av utländska arméorganisationer under och efter andra världskriget. Arméchefen tillmäter dem stor betydelse i sitt nu framlagda förslag. Materielanskaffningen under de närmast följande åren bör därför i betydande utsträckning inriktas på fält- och luftvärnsartilleri, stridsvagnar och fordon av andra slag samt sådan utrustning som erfordras för utnyttjande av nämnda materiel.

Arméchefen utvecklar sin uppfattning i dessa frågor på i huvudsak följande sätt.

I jämförelse med utländska krigsmakter förfogar den svenska armén över ett för litet antal *artilleripjäser*. Det tunga artilleriet bör därför utbyggas. Pågående modernisering av det lätta artilleriet samt utökning av antalet tunga granatkastare bör fullföljas. Infanteriets behov av spränggranatvapen bör vidare tillgodoses. En mindre utökning av antalet automatvapen (kulsprutepestoler och automatgevär) bör ävenledes komma till stånd.

Krigserfarenheterna visar, att *stridsvagnar* erfordras för direkt eldunderstöd åt infanteriet och bekämpningen av motståndarnas stridsvagnar på stora avstånd. Beväpningen på befintliga svenska stridsvagnar fyller icke de krav som numera uppställs. Ny pjäsmateriel m. m. bör därför snarast anskaffas. Vid omsättning av stridsvagnar ifrågakommer två stridsvagnstyper. Den ena typen karakteriseras av gott skydd, stor eldkraft, betydande fordonsvikt och måttlig rörlighet (tung stridsvagn). Den andra typen utmärkes av svagt skydd, stor eldkraft, måttlig fordonsvikt och stor rörlighet (lätt stridsvagn). Terrängförhållandena i Sverige gör det möjligt att i relativt stor utsträckning täcka behovet av stridsvagnar med lätta vagnar.

Moderna flygplans stora flyghastigheter kräver av *luftvärnet* stor eld- och utgångshastighet samt automatiserad målföljning. Med hänsyn till att välriktad bombning numera är möjlig även från flyghöjder på 10 000 meter och

däröver kräves dessutom, att luftvärnet delvis består av pjäser med betydande skottvidd. Pjäser med sistnämnda egenskap är tunga, tekniskt komplicerade och dyrbara. De kan därför avses endast för särskilt viktiga skyddsföremål. Den kommande anskaffningen bör i fråga om närluftvärnet inriktas på en helautomatisk pjäs, varav ett antal redan finnes i organisationen, och fjärrluftvärnet bör omfatta en projekterad automatkanon av relativt grov kaliber.

För att öka arméns *rörlighet* bör den påbörjade motoriseringen av förbanden fortsätta. Härvid bör i kostnadsbesparande syfte beaktas, att behovet av fordon under krigsförhållanden delvis kan täckas genom rekvisition av fordon från företag och enskilda. I fråga om fordon för vinterförhållanden utvisar verkställda försök att en stor del av befintliga bandtraktorer med plog bör omsättas med kraftigare traktorer och att viss komplettering av de bandgående plogarna bör komma till stånd. Anskaffningsverksamheten bör även omfatta materiel för vägunderhåll och vägbyggnad. För att arméns rörlighet skall kunna utnyttjas erfordras dessutom fullgod signalmateriel.

Med beaktande av dels vad i det föregående anförts rörande den materiel som bör finnas i arméorganisationen och dess effekt i förhållande till befintlig materiel, dels de materielmängder som enligt arméchefens direktiv erfordras för att täcka utrustnings- och ersättningsbehoven har arméchefen uppgjort sitt program för anskaffning av tygmateriel m. m. Av detta program framgår, att arméchefen räknar med att beräknade brister i utrustningen skall täckas under en tioårsperiod omfattande budgetåren 1953/54—1962/63. Under samma tidrymd skall erforderliga kompletteringsanskaffningar ävenledes verkställas. Programmet är vidare uppgjort under förutsättning att sådan materiel som beräknas kvarstå i organisationen vid tioårsperiodens utgång skall omsättas i vanlig ordning. För sådan materiel som utgår ur organisationen under tioårsperioden beräknas icke några omsättningsanskaffningar. Den kraftförlust som härigenom drabbar armén beräknas komma att uppvägas av kompletteringsanskaffningarna. Slutligen bör här framhållas, att arméchefen utgått ifrån att för den materiel som anskaffas under tioårsperioden för att täcka brister och möjliggöra kompletteringar icke erfordras omsättning förrän efter budgetåret 1962/63.

I följande sammanställning redovisas arméchefens kostnadsberäkningar. Materielen har sammanförts till huvudgrupper och för varje huvudgrupp anges kostnaderna för täckande av brister, beräknade kompletteringar samt omsättning enligt gällande principer. I sammanställningen upptagna kostnader för ammunition innefattar icke kostnaderna för anskaffning av ammunition för övningar. Arméchefen förutsätter att medel för sistnämnda kostnader upptages under ett särskilt anslag.

Av sammanställningen framgår, att värdet av nu beräknade brister i utrustningen och erforderliga kompletteringar uppgår till cirka 530 respektive 710 miljoner kronor. Arméchefen anser det önskvärt att här avsedda anskaffningar kommer till stånd snarast möjligt.

Därest arméchefens program genomföres beräknas årskostnaden för om-

Materielgrupp	Kostnader under budgetåren 1953/54—1962/63 (Avrundade belopp i miljoner kronor)			
	Brist- täckning	Omsätt- ning	Komplet- tering	Summa
Handvapen och lättare pjäsmateriel	1,4	46,0	38,1	85,5
Signalmateriel m. m.	9,2	133,2	84,4	226,8
Markartilleri	1,5	31,2	91,1	123,8
Luftvärn	5,0	308,5	—	313,5
Standardfordon m. m.	0,5	111,6	—	112,1
Stridsfordon	—	300,7	—	300,7
Terrängbilar m. m.	45,2	272,5	169,6	487,3
Bro- och fältarbetsmateriel	4,6	29,4	27,6	61,6
Ammunition	404,2	260,2	278,1	942,5
Övrigt	58,5	43,8	22,3	124,6
Summa	530,1	1 537,1	711,2	2 778,4
Forskning och försök				100,0
Utbildningsmateriel				12,0
Ersättning för avgången materiel....				25,0
Summa summarum	530,1	1 537,1	711,2	2 915,4

sättning av den därefter befintliga utrustningen till i medeltal cirka 248 miljoner kronor. För att omsätta vår nuvarande materiel med i princip motsvarande materiel i modernt utförande och till samma antal beräknar arméchefen en årlig medelkostnad av i runt tal 250 miljoner kronor.

Ett genomförande av arméchefens materielplan medför kostnader under andra anslag än förevarande. Således erfordras förråd till en sammanlagd kostnad av i runt tal 127 miljoner kronor. I detta belopp har icke inräknats kostnaden för att täcka nu föreliggande brister på förråd. Mindre kostnadsökningar beräknas därjämte uppkomma under övnings- och underhålls-anslagen.

I medelsäskandena för nästkommande budgetår avger *arméförvaltningen* förslag till bemyndiganden och anslag m. m. för det av arméchefen framlagda materielprogrammet.

Arméförvaltningen föreslår, att anskaffningen skall ske enligt planer omfattande fem budgetår. För varje femårsplan skall fastställas en bemyndiganderam. Beställningsbemyndiganden och betalningsmedel skall anvisas för varje budgetår och uppgå till belopp som motsvarar kostnaden för den materiel som beräknas kunna beställas under ifrågavarande budgetår respektive beräknat betalningsutfall under budgetåret.

Med hänsyn till vikten av att snarast kunna täcka föreliggande brister i och möjliggöra erforderliga kompletteringar av arméns utrustning föreslår arméförvaltningen att totalkostnaden för genomförandet av programmet, av ämbetsverket beräknad till 3 000 miljoner kronor varav i runt tal 100 miljoner kronor belöper på oförutsedda utgifter, fördelas med större delen på de närmast följande budgetåren. Den första anskaffningsplanen omfattande budgetåren 1953/54—1957/58 föreslås således skola givas en bemyndiganderam av 1 650 miljoner kronor, vilket innebär en årskvot av i medel-

tal 330 miljoner kronor. Anskaffningarna under budgetåren 1958/59—1962/63 kommer vid bifall till detta förslag att verkställas med en årlig bemyndiganderam av i medeltal 270 miljoner kronor.

Det för femårsperioden 1953/54—1957/58 beräknade bemyndigandebe-
loppet fördelar sig enligt följande.

Vapenmateriel m. m.	243 600 000
Ammunition m. m.	505 200 000
Fordonsmateriel m. m.	559 580 000
Signalmateriel m. m.	175 570 000
Fältarbets- och bromateriel m. m.	46 930 000
Ersättning för avgången materiel	12 500 000
Utbildningsmateriel	5 970 000
Forskning och försök	50 000 000
Oförutsedda ändamål	50 000 000
	1 649 350 000
Avrundat	1 650 000 000

För att anskaffningsverksamheten enligt den framlagda planen skall kunna bedrivas på ett rationellt och kostnadsbesparande sätt anser arméförvaltningen det nödvändigt att samtidigt utlägga omfattande beställningar. Principiellt borde, framhåller ämbetsverket, hela det för femårsperioden beräknade beställningsbemyndigandet från och med nästa budgetår ställas till ämbetsverkets förfogande. Verkställda undersökningar utvisar emellertid, att utan eftersättande av rimliga krav på anskaffningarnas rationella genomförande beställningsbemyndigandet för nästa budgetår kan begränsas till 890 miljoner kronor. Beställningsbemyndigandet avses för anskaffning av följande materiel m. m.

Vapenmateriel m. m.	176 140 000
Ammunition m. m.	178 680 000
Fordonsmateriel m. m.	394 820 000
Signalmateriel m. m.	86 270 000
Fältarbets- och bromateriel m. m.	30 400 000
Ersättning för avgången materiel	2 500 000
Utbildningsmateriel	1 190 000
Forskning och försök	10 000 000
Oförutsedda ändamål	10 000 000
	890 000 000

För att täcka beräknade betalningsutfall under nästa budgetår äskar ämbetsverket ett anslag av 385 miljoner kronor.

Som i det föregående anförts förutsätter arméchefen att kostnaderna för ammunition för övningar icke längre skall belasta anslaget till anskaffning av tygmateriel m. m. Med anledning härav föreslår arméförvalt-

ningen att medel för ändamålet anvisas under ett särskilt anslag. Ämbetsverket hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 55 miljoner kronor och att medgivande lämnas att utlägga beställningar inom en kostnadsram av 67 miljoner kronor. För innevarande budgetår uppgår beställningsbemyndigandet för här avsedda anskaffningar till 37,2 miljoner kronor. Bemyndigandet föreslås således höjt med (67,0 — 37,2 =) 29,8 miljoner kronor. Av ökningen belöper 22 miljoner kronor på anskaffning av ett buffertlager av övningsammunition och resterande belopp, 7,8 miljoner kronor, på ytterligare kostnader för anskaffning av ammunition för pansarvärnsvapen. Arméförvaltningen förordar, att under budgetåren 1953/55 sammanlagt 44 miljoner kronor anvisas för anskaffning av nyssnämnda buffertlager. Detta beräknas kunna förhindra att utbildningsverksamheten påverkas av förskjutningar i leveranstider m. m.

Ytterligare upplysningar angående arméchefens materielprogram och därmed sammanhängande frågor torde få inhämtas av handlingarna i ärendet, vilka kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Överbefälhavaren tillstyrker i princip arméchefens förslag till materielanskaffningar. Överbefälhavaren anser det vara synnerligen angeläget att arméns krigsberedskap på det materiella området vidmakthålles genom en kontinuerlig och på lång sikt planerad anskaffning. Ett sådant system innebär även uppenbara fördelar ur ekonomisk synpunkt. För arméns krigsduglighet är det av särskild betydelse; framhåller överbefälhavaren vidare, att en omsättning av nuvarande omoderna stridsvagnar genomföres, så att effektiva fjärrpansarvärnsvapen snarast kan tillföras organisationen. Det är likaledes särskilt angeläget att omsättning sker av arméns nuvarande omoderna artilleri- och luftvärnspjäser samt att det tunga artilleriet liksom utrustningen med terränggående fordon kompletteras. Överbefälhavaren finner det slutligen vara av väsentlig vikt att en viss marginal finnes för anskaffningar som kan bli erforderliga men som i nuläget icke helt kan överblickas.

I skrivelse den 1 november 1952 hemställer arméförvaltningen med anledning av inträffade prisstegringar om en förstärkning av beställningsbemyndigandet och betalningsanslaget för innevarande budgetår med 57,65 respektive 27 miljoner kronor. Av beställningsbemyndigandet hänför sig i runt tal 44 miljoner kronor till beställningar som var utlagda den 1 juli 1952.

Departementschefen.

Anskaffningen av tygmateriel och ammunition för armén har under senare budgetår verkställts enligt planer, som syftat till att täcka de ur beredskapssynpunkt allvarligaste bristerna och tillföra armén viss modern materiel. Anskaffningsverksamheten har varit kortsiktig och inriktad på begränsade områden. Det har under de gångna efterkrigsåren icke ansetts möjligt att verkställa en fullständig översyn av materielsituationen med

hänsyn till att arméns organisation och utrustning varit föremål för undersökningar. Ifrågavarande undersökningar har bland annat haft till följd att armén år 1949 erhöll en ny krigsorganisation.

En rationell och ändamålsenlig materielanskaffning förutsätter emellertid långtidsplaner baserade på omfattande undersökningar av skilda områden. Långtidsplaner för de mest anslagskrävande ändamålen är därjämte av stor ekonomisk betydelse. Mot bakgrunden av det nyss anförda framhöll jag vid anmälan av 1952 års statsverksproposition, att statsmakterna borde snarast sättas i tillfälle att taga ställning till materielbehoven under bland annat detta anslag för en längre tidsperiod. Den av mig därvid avsedda prövningen kan nu verkställas sedan chefen för armén i augusti 1952 framlagt ett program för den framtida anskaffningen av tygmateriel och ammunition.

Arméchefens förslag grundar sig på en utredning, som verkställts inom arméledningen i samarbete med försvarsstaben och försvarets forskningsanstalt. Av utredningen framgår, att nuvarande krigsorganisation bör bibehållas i allt väsentligt ett flertal år framåt. Utrustningen bör dock i vissa avseenden kompletteras varigenom armén erhåller den slagkraft och rörlighet som numera erfordras. Kostnaderna för föreslagna kompletteringar beräknas bli uppvägda av besparingar som ernås genom att viss nu befintlig materiel helt eller delvis ej omsättes. Efter hand som denna materiel faller för åldersstrecket skall den utgå ur organisationen. Härigenom kan kompletteringarna genomföras inom arméns nuvarande organisationsram.

Enligt arméchefens program skall under en tioårsperiod omfattande budgetåren 1953/54—1962/63 materiel anskaffas för att täcka brister, möjliggöra kompletteringar och omsätta sådan materiel som skall kvarstå i organisationen efter budgetåret 1962/63. De sammanlagda kostnaderna för att genomföra ifrågavarande tioårsprogram beräknas av arméchefen till i runt tal 2 915 miljoner kronor.

Arméförvaltningen beräknar kostnaderna för att genomföra arméchefens tioårsprogram till 3 000 miljoner kronor enligt prisläget den 1 april 1952. Härvid utgår ämbetsverket ifrån att materielanskaffningarna samt forskning och försök skall rymmas inom en kostnadsram av 2 900 miljoner kronor. Därutöver beräknar ämbetsverket 100 miljoner kronor för oförutsedda ändamål. Arméförvaltningen föreslår att anskaffningsverksamheten bedrivs enligt löpande femårsplaner. För budgetåret 1953/54 äskar arméförvaltningen ett beställningsbemyndigande om 890 miljoner kronor samt 385 miljoner kronor i betalningsmedel. Sistnämnda belopp skall jämväl täcka betalningsutfall med anledning av äldre beställningar. I enlighet med arméchefens anvisningar föreslår arméförvaltningen att medel för anskaffning av ammunition för övningsändamål uppföres under ett särskilt anslag. Ämbetsverket hemställer därvid för budgetåret 1953/54 om 55 miljoner kronor i betalningsmedel samt bemyndigande att utlägga beställningar till ett belopp av 67 miljoner kronor.

Jag har för min del funnit det av arméchefen framlagda förslaget vara väl ägnat att läggas till grund för en långtidsplanering av anskaffningsverksamheten under förevarande anslag. Jag tillstyrker således att en anskaffningsplan omfattande budgetåren 1953/54—1962/63 nu fastställles. Som jag inledningsvis anförts är det emellertid icke möjligt att låta tioårsplanen för materielanskaffningarna erhålla den vida ekonomiska ram som arméförvaltningen föreslagit. Jag förordar, att materiel till en sammanlagd kostnad av 2 750 miljoner kronor anskaffas för de ändamål som arméchefen avsett med sitt tioårsprogram. Genom att vidtaga vissa förändringar i arméchefens förslag torde det även med den av mig förordade kostnadsramen vara möjligt att i allt väsentligt uppnå de av arméchefen avsedda resultaten inom tioårsperioden. Kostnaderna för ammunition för övningar bör enligt min mening även i framtiden bestridas av medel som anvisas under detta anslag. Jag beräknar årskostnaden för detta ändamål till 40 miljoner kronor. Därest behovet av övningsammunition framdeles skulle öka, bör merkostnaderna kompenseras genom en motsvarande minskning av anskaffningarna inom planen i övrigt. Kostnadsramen för tioårsplanen skall således ökas med 400 miljoner kronor till sammanlagt ($2\,750 + 400 =$) 3 150 miljoner kronor. Vissa anskaffningar för materielplanen bör verkställas redan innevarande budgetår. Jag kommer därför att senare denna dag, i proposition nr 2, hemställa om ett tilläggsanslag för innevarande budgetår om 50 miljoner kronor. Vid bifall till sistnämnda förslag kommer totalkostnaden för anskaffning av materiel och ammunition under budgetåren 1953/54—1962/63 att uppgå till ($3\,150 - 50 =$) 3 100 miljoner kronor, vilket innebär en årskostnad i medeltal av 310 miljoner kronor. Jag föreslår, att bemyndiganden att utlägga beställningar för materielplanen äskas budgetårsvis till belopp som motsvarar kostnaderna för den materiel som beräknas kunna beställas under budgetåret i fråga. I samband härmed vill jag framhålla nödvändigheten av att myndigheterna planerar anskaffningsverksamheten så att behovet av betalningsmedel blir ungefär jämnt fördelat under tioårsperioden. Vissa närmare föreskrifter erfordras för tioårsplanens genomförande. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att utfärda sådana bestämmelser.

För nästa budgetår föreslår jag att arméförvaltningen medgives utlägga beställningar på materiel och ammunition inom tioårsplanens ram till ett belopp av 800 miljoner kronor. Då möjlighet bör beredas arméförvaltningen att redan under innevarande budgetår utlägga vissa beställningar, kommer jag att senare denna dag föreslå ett beställningsbemyndigande under detta budgetår på ytterligare 100 miljoner kronor. Beloppet avses i första hand för anskaffning av ett antal stridsvagnar vartill anskaffningsmöjligheter nu synes föreligga.

Med anledning av inträffade prisstegringar äskar arméförvaltningen för innevarande budgetår ytterligare 27 miljoner kronor i betalningsmedel och beställningsbemyndiganden till ett belopp av 57,65 miljoner kronor, varjämte för en särskild materielanskaffning från utlandet äskas 3,1 miljoner

kronor. Jag har för avsikt att i proposition nr 2 tillstyrka att av dessa skäl medges ytterligare beställningsbemyndigande om 47 miljoner kronor samt att för ändamålet anvisas 33 miljoner kronor i betalningsmedel.

För att täcka under nästa budgetår uppkommande behov av betalningsmedel med anledning av planen och enligt tidigare utlagda beställningar räknar jag med ett anslag av 315 miljoner kronor.

Vid bifall till de i det föregående och i proposition nr 2 avgivna förslagen kommer den 30 juni 1954 bemyndiganden om sammanlagt ($341,2 + 800,0 + 100,0 + 47,0 - 50,0 - 33,0 - 315,0 =$) 890,2 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel. Av bemyndigandebeloppet för materielplanen, upptaget till 3 150 miljoner kronor, kommer vid bifall till mina förslag att vid samma tidpunkt kvarstå ($3\,150 - 100 - 800 =$) 2 250 miljoner kronor.

Med erinran om att anslagsökningen utgör 175 000 000 kronor, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna den plan för anskaffning av tygmateriel m. m. för budgetåren 1953/54—1962/63, som i det föregående angivits;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar enligt nämnda plan inom en kostnadsram av 800 000 000 kronor; samt

c) till *Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 000 kronor.

[57] 34. *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	142 100 000	59 886 795	42 304 654
1952/53 (statsliggaren s. 210) ²	62 200 000		
1953/54 (förslag)	75 000 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 19 000 000 kronor samt överfört från anslaget *Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.* 13 035 000 kronor och från anslag under tolfte huvudtiteln 1 111 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 677 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Arméförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 16 100 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat antal tjänstgöringsdagar	6 150 000
2. Löne- och prishöjningar	5 850 000
3. Ändrade självkostnadsberäkningar	4 100 000
	16 100 000

Motiv.

1. Arméförvaltningen förutsätter att antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1952/53 kommer att överstiga det för innevarande budgetår beräknade antalet med 1 000 000 dagar i vad avser första tjänstgöring och tjänstgöring för fast anställda samt 300 000 dagar i vad avser repetitionsövningar. Härigenom uppkommande merkostnader beräknas uppgå till sammanlagt 6 150 000 kronor.

2. Huvuddelen av angivet belopp, som motsvarar cirka 9 % av anslaget för innevarande budgetår, erfordras för att täcka inträffade lönehöjningar.

3. Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1952 rörande normer för självkostnadsberäkning m. m. vid försvarets verkstäder, om vilket beslut erinrats i det föregående, beräknas medföra en utgiftsökning å förevarande anslag av i runt tal 4 100 000 kronor.

I skrivelse den 1 november 1952 hemställer arméförvaltningen om 5 150 000 kronor i tilläggsanslag för innevarande budgetår med anledning av inträffade pris- och lönestegringar.

Departementschefen.

För att täcka merkostnaderna under förevarande anslag på grund av ökat antal tjänstgöringsdagar, inträffade pris- och lönestegringar samt föreskrivna ändringar av självkostnadsberäkningarna vid vissa verkstäder är det nödvändigt att anslaget höjes. Jag beräknar att ett anslag av 75 000 000 kronor skall vara tillfyllest, vilket innebär en höjning med 12 800 000 kronor i förhållande till det på riksstaten för innevarande budgetår uppförda anslaget.

Av anslaget torde alltjämt övergångsvis få bestridas kostnaderna för besiktning av motorbåtar (jfr prop. 1949: 1, bil. 6, punkt 54).

Jag kommer senare denna dag att upptaga frågan om anvisande av ytterligare medel för innevarande budgetår.

Under hänvisning till det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Underhåll av tygmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 000 kronor.

[58] 35. **Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	100 000	100 000
1952/53 (statsliggaren s. 211)	100 000	
1953/54 (förslag)	110 000	

Arméförvaltningen föreslår att anslaget uppräknas med 50 000 kronor för att möjliggöra förnyad besiktning av vissa fordon och täcka kostnaderna för besiktning i samband med beräknad ökad uttagning av traktorer och

släpfordon. Jag föreslår att anslagshöjningen begränsas till 10 000 kronor och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Uttagning av motorfordon och motorredskap* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 110 000 kronor.

FASTIGHETER.

[59] 36. *Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	20 707 000	23 350 439
1952/53 (statsliggaren s. 211)	25 357 000	
1953/54 (beräknat belopp) ...	34 000 000	

Fortifikationsförvaltningen har avgivit förslag till stat för försvarets fastighetsfond för budgetåret 1953/54. Enär prövningen av förslaget icke kan slutföras innan statsverkspropositionen avlätes, torde jag få framdeles i särskild ordning anmäla frågan om proposition i ämnet. Med hänsyn här- till bör anslagen till ersättning till fastighetsfonden i riksstatsförslaget upp- tagas med allenast beräknade belopp. Anslagen kan härvid preliminärt be- räknas till 34 000 000 kronor för arméns delfond, 12 000 000 kronor för marinens delfond, 17 500 000 kronor för flygvapnets delfond och 15 300 000 kronor för befästningars delfond. Jag återkommer i det följande till hem- ställan beträffande de tre sistnämnda anslagen och hemställer i detta sam- manhang, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Armén: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 34 000 000 kronor.

HEMVÄRNET.

[60] 37. *Armén: Hemvärnets avlöningar.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	336 000	369 771
1952/53 (statsliggaren s. 212)	380 000	
1953/54 (förslag)	438 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 185 000 kronor.

1. Personalförstärkning.

Chef för hemvärnets stridsskola Ma 30/Ma 27	20 460
1 överfurir Ma 14	9 684

2. Höjning av vissa arvoden 100 000

Ökning

	Ökning
3. Överföring av kostnader från annat anslag	28 800
4. Automatiska löneökningar m. m.	26 056
	185 000

Motiv.

1. Civilförvaltningen upprepar tidigare framställda förslag om inrättande av en särskild beställning såsom chef för hemvärnets stridsskola i alternativt Ma 30 eller Ma 27 och en tjänst såsom vaktmästare (bilförare) vid hemvärnsstaben (jfr prop. 1950: 1, bil. 6, s. 85). Beträffande sistnämnda tjänst föreslår emellertid förvaltningen numera, att för ändamålet inrättas en beställning för överfurir i Ma 14.

2. Enligt 22 § 7 mom. hemvärnskungörelsen (senaste lydelse SFS 1952: 519) utgör årsarvodena för kretshemvärnschefer 110 kronor samt för hemvärnschefer i hemvärnsområde med högst 100 hemvärnsmän 165 kronor, i hemvärnsområde med över 100 och högst 300 hemvärnsmän 250 kronor samt i hemvärnsområde med över 300 hemvärnsmän 330 kronor. Rikshemvärnschefen föreslår, att årsarvodet till kretshemvärnschefer höjes till 200 kronor samt arvoden till hemvärnschefer i hemvärnsområden med högst 100 hemvärnsmän till 400 kronor och i övriga fall till 600 kronor. Härjämte föreslås ett årsarvode av 200 kronor till kompanichef inom hemvärdet. Rikshemvärnschefen åberopar till stöd för förslaget om arvodesreglering bland annat det maktpåliggande och för försvaret betydelsefulla arbete, som ifrågakvarande befattningshavare utför, ävensom det förhållandet, att till befattningshavare inom civilförsvaret med likartade arbetsuppgifter utgår betydligt högre ersättning. Civilförvaltningen anser skäl tala för att förevarande arvoden undergår en rimlig höjning. Utan att i detalj ta ställning till frågorna om arvoden inom hemvärdet utgår civilförvaltningen vid kostnadsberäkningarna från en uppräknin g i denna del av anslagsposten till arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, med i runt tal 100 000 kronor. Härigenom skulle enligt civilförvaltningen lämnas utrymme såväl för en viss höjning av arvoden som för särskilda arvoden åt kompanichefer.

3. Alltsedan budgetåret 1948/49 tillämpas efter verkställda försök provisoriskt i begränsad omfattning ett system med särskilda tillsynsmän för vissa hemvärnsförråd. Kostnaderna för arvoden till dessa tillsynsmän utgår enligt av Kungl. Maj:t den 30 juni 1947 och den 6 juni 1952 fastställda grunder samt bestrides från hemvärnets omkostnadsanslag men har förut-satts skola, därest anordningen blir av permanent natur, beräknas under avlöningsanslaget. Civilförvaltningen förordar att kostnaderna härför, för närvarande 28 800 kronor, från och med budgetåret 1953/54 överföres från omkostnadsanslaget till avlöningsanslaget, även om en utbyggnad helt eller delvis av anordningen med särskilda arvoden till tillsynsmän vid hemvärnsförråd icke anses böra komma till stånd.

4. Ökningen sammanhänger med de av 1952 års riksdag beslutade lönegradsuppflyttningarna för olika grupper av tjänstemän och med höjningen av kostnaderna för rörligt tillägg.

Departementschefen.

Förslaget om att inrätta en särskild beställning såsom chef för hemvärnets stridsskola, vilken befattning för närvarande bestrides av därtill kommenderad officer, och en tjänst såsom bilförare, tillika vaktmästare, vid hemvärnsstaben, framställdes senast i anslagsäskandena för budgetåret 1950/51. Vid anmälan av frågan i 1950 års statsverksproposition förklarade föredragande departementschefen sig med hänsyn till det ekonomiska läget icke beredd tillstyrka förslaget. Då största återhållsamhet i fråga om inrättande av nya tjänster alltjämt är nödvändig anser jag mig icke kunna förorda att särskilda tjänster inrättas för ifrågavarande uppgifter.

Vad angår arvoden till kretshemvärnscheferna m. fl. vill jag erinra om att dessa arvoden från och med innevarande budgetår höjdes med 10 % med hänsyn till penningvärdets fall. Någon ytterligare höjning av arvoden är jag ej nu beredd tillstyrka, liksom ej heller att hemvärnskompanichefer generellt tillerkännes arvoden. Det bör dock vara Kungl. Maj:t obetaget att, där särskilda skäl därtill föreligger, tillerkänna även kompanichefer arvode. Behov härav har framträtt i samband med den ändrade kommunindelningen och därav föranledda förändringar beträffande hemvärnsorganisationen.

Den nuvarande provisoriska anordningen med särskilda tillsynsmän för vissa hemvärnsförråd torde böra bestå jämväl under nästkommande budgetår. I överensstämmelse med civilförvaltningens förslag förordar jag att kostnaderna för arvoden till dessa tillsynsmän överflyttas till hemvärnets avlöningsanslag.

Jag beräknar hemvärnets avlöningsanslag för budgetåret 1953/54 till 438 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 2 000 kronor på grund av 1952 års lönerevision och för löneklassuppflyttningar m. m. samt uppföres alltså med (60 000 + 2 000 =) 62 000 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar höjes till följd av lönerevisionen med 5 500 kronor till 63 500 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjes med 28 800 kronor för arvoden åt ovannämnda tillsynsmän till 285 800 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal höjes för löneklassuppflyttningar m. m. med 2 000 kronor till 14 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg höjes med 29 700 kronor till 70 700 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas till följd av höjt rörligt tillägg med 10 000 kronor till 58 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 58 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för hemvärnets, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	62 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	63 500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	285 800
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	14 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	70 700
Summa kronor	496 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	58 000
Nettoutgift kronor	438 000

b) till Armén: Hemvärnets avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 438 000 kronor.

[61] 38. Armén: Hemvärnets omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	475 000	510 075
1952/53 (statsliggaren s. 213)	550 000	
1953/54 (förslag)	580 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 85 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Överflyttning av kostnader till annat anslag		28 800
2. Taxehöjningar m. m.	52 800	
3. Ökat antal resor	10 000	
4. Omräkning av anslagsbehovet till sjukvård m. m. ...	6 000	
5. Bidrag till anskaffning av expediti- och förrådslokaler till hemvärnschefer	45 000	
	113 800	28 800
	+ 85 000	

Motiv.

1. Minskningen föranledes av civilförvaltningens förslag — redovisat vid behandlingen av hemvärnets avlöningsanslag — att till nämnda anslag överflytta kostnaderna för tillsynsmän vid vissa hemvärnsförråd.

2. Av ökningen hänför sig 15 000 kronor till ökade resekostnader och 37 800 kronor till inträffade taxehöjningar å såväl abonnemangs- som samtalsavgifter.

3. Beloppet anses erforderligt för att möjliggöra en ökad reseverksamhet.

4. Ökningen är föranledd av belastningen på anslagsposten till sjukvård m. m.

5. Enligt 22 § 7 mom. hemvärnskungörelsen den 30 juni 1947 (nr 673) må hemvärnschef åtnjuta bidrag till bestridande av kostnader för anskaffning av erforderliga expeditions- och förrådslokaler med högst följande belopp, nämligen för hemvärnschef i hemvärnsområde med högst 100 hemvärnsmän 200 kronor, i hemvärnsområde med över 100 och högst 300 hemvärnsmän 250 kronor och i hemvärnsområde med över 300 hemvärnsmän 350 kronor.

Av anslaget för innevarande budgetår disponeras för ifrågavarande ändamål och för arvoden åt tillsynsmän tillhopa 183 000 kronor. Den på tillsynsmännen belöpande delen av beloppet utgör 28 800 kronor, varför till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler disponeras (183 000 — 28 800 =) i runt tal 154 000 kronor.

Rikshemvärnschefen har förklarat, att de högsta belopp, som får utgå som bidrag till hemvärnscheferna för anskaffning av expeditions- och förrådslokaler, är så lågt beräknade, att det redan före penningvärdets försämring i många fall var uteslutet att för dessa belopp förhyra för ändamålet lämpliga lokaler. Rikshemvärnschefen beräknar att kostnaderna för erhållande av förrådslokaler av tillfredsställande kvalitet belöper sig till i runt tal 211 000 kronor, eller alltså 57 000 kronor mera än som för ändamålet disponeras innevarande budgetår.

Civildförvaltningen föreslår en uppräknig av anslaget i förevarande hänseende med 45 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom jag anført i det föregående vid behandlingen av hemvärnets avlöningsanslag förutsätter jag, att kostnaderna för arvoden till tillsynsmän vid vissa hemvärnsförråd från och med budgetåret 1953/54 skall bestridas från avlöningsanslaget. Detta minskar medelsbehovet under förevarande anslag med i runt tal 29 000 kronor.

Med hänsyn till penningvärdets fall anser jag mig böra tillstyrka en höjning av det belopp, som är avsett för bidrag till anskaffning av expeditions- och förrådslokaler till hemvärnschefer. Jag kan emellertid icke tillstyrka större höjning i detta hänseende än 20 000 kronor. De i hemvärnskungörelsen fastställda högsta bidragsbeloppen torde i anslutning härtill böra jämkas uppåt.

Med hänsyn till det anförda och med beaktande av inträffade kostnadsstegringar för resor och telefon förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med 580 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 30 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen
att till *Armén: Hemvärnets omkostnader* för budgetåret
1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 580 000 kronor.

[62] 39. **Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	250 000	306 236	8 314
1952/53 (statsliggaren s. 214)	400 000		
1953/54 (förslag)	400 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

I enlighet med förslag av arméförvaltningen förordar jag, att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Liksom under senare budgetår bör ur anslaget för budgetåret 1953/54 utgå bidrag till hemvärnsfonden för underhåll av hemvärnets stridsskola. Bidraget utgör nu 11 000 kronor. Med hänsyn till de ökade kostnaderna för skolans underhåll bör bidraget emellertid, såsom arméförvaltningen föreslagit, få utgå med högst 15 000 kronor för nästa budgetår.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets intendenturmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[63] 40. **Armén: Hemvärnets övningar.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 175 000	1 302 989	110 086
1952/53 (statsliggaren s. 214)	1 375 000		
1953/54 (förslag)	1 550 000		

¹ Därutöver 175 000 kronor anvisat på tilläggsstat.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Yrkande.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 340 000 kronor.

	Ökning
1. Prishöjningar	220 000
2. Övningar i spräng- och mintjänst	120 000
	340 000

Motiv.

1. Höjningen hänför sig till ökade utgifter för hemvärnspersonalens transporter och förplägnad ävensom till ökade kostnader för instruktörers traktamenten och arvoden.

2. Enligt beslut den 21 oktober 1949 medgav Kungl. Maj:t, att för budget-

året 1949/50 ett belopp av högst 114 000 kronor finge av arméns övningsanslag disponeras för övningar vid hemvärnet i spräng- och mintjänst. I äskandena för innevarande budgetår (jfr prop. 1952:1, bil. 6, s. 102) framhöll arméförvaltningen, att den med övningarna avsedda utbildningen direkt anknöte till militärområdenas krigsplanläggning ävensom att kostnaderna för utbildningen icke kunde täckas av hemvärnets ordinarie övningsanslag, vilket endast medgåve viss grundläggande utbildning i spräng- och mintjänst. För ändamålet beräknade förvaltningen 105 000 kronor erforderliga. Medel beviljades emellertid icke för ändamålet.

Arméförvaltningen återkommer nu med hemställan om medel för omförd utbildning. Det för ändamålet tidigare beräknade beloppet har dock med hänsyn till ökade övningskostnader uppräknats till 120 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att för övningar i spräng- och mintjänst detta anslag höjes. För täckande av prisstegringar räknar jag med ett belopp av 175 000 kronor. Jag föreslår därför att anslaget uppföres med 1 550 000 kronor.

I detta sammanhang vill jag till behandling upptaga en av arméchefen väckt fråga angående utbildning av hemvärnspojkar i vapentjänst. Till hemvärnspojke må enligt hemvärnskungörelsen antagas den som under antagningsåret fyllt minst 15 år. Enligt gällande föreskrifter må utbildningen av hemvärnspojkar emellertid icke omfatta vapentjänst. Jämlikt skjutprogrammet för det frivilliga skytteväsendet — fastställt av Kungl. Maj:t — får emellertid yngling inträda i skytteförening det år han fyller 14 år och kan därvid deltaga bland annat i skolskjutning med gevär. Jag finner i likhet med arméchefen att i förevarande hänseende ingen skillnad bör göras mellan hemvärnspojkar och ynglingar inom det frivilliga skytteväsendet och jag anser därför att även hemvärnspojke bör få bibringas viss vapenutbildning. Jag vill framhålla att enligt gällande bestämmelser endast hemvärnsmän tilldelas vapen för förvaring i hemmet och att någon ändring av dessa bestämmelser icke bör ske.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets övningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 550 000 kronor.

[64] 41. *Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	2 500 000	2 547 318	83 650
1952/53 (statsliggaren s. 214)	2 800 000		
1953/54 (förslag)	4 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 36 300 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Arméförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 875 000 kronor för att möjliggöra ökad tilldelning av övningsammunition, främst gevärsammunition, och med hänsyn till inträffade prisstegringar.

Departementschefen.

En under hand från arméförvaltningen införskaffad utredning visar att nu gällande ammunitionspriser ligger avsevärt högre än de med vilka arméförvaltningen räknade i sina äskanden för budgetåret 1952/53. Sålunda erfordras, för att verksamheten skall kunna bibehållas i nuvarande omfattning, en höjning av anslaget med 1 200 000 kronor. Jag tillstyrker att anslaget uppräknas med nämnda belopp till 4 000 000 kronor men kan därutöver icke förorda höjning av anslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Hemvärnets tygmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 4 000 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD.

Sedan kommittén för frivilligt försvarsarbete i sitt den 18 oktober 1950 dagtecknade betänkande (SOU 1950: 38) framlagt förslag rörande den frivilliga försvarsverksamheten, anförde jag i 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 103), att jag då icke var beredd att framlägga något förslag i ämnet med hänsyn till att ärendet krävde ingående överväganden. Sedermera har viss ytterligare utredning verkställt. Beredningen av ärendet är emellertid ännu icke avslutad. Jag hemställer att senare, därest resultatet av beredningen ger anledning därtill, få för riksdagen framlägga förslag i ämnet.

I skrivelse den 28 december 1951 föreslår överbefälhavaren ändrade bestämmelser rörande förmåner m. m. för frivillig personal inom krigsmakten vid utbildning och tjänstgöring under fredsförhållanden. Förslaget innebär bl. a., att förmånen av daglön skall utsträckas att gälla även för medlem av sådan frivillig försvarsorganisation, som nu icke är berättigad att erhålla daglön. Framställningen har varit föremål för remissbehandling. Slutlig ställning har ännu icke kunnat tagas i ärendet, men jag avser att sedermera för riksdagen framlägga förslag i anledning av berörda framställning. Jag räknar i det följande icke med någon höjning av de frivilliga försvarsorganisationernas anslag för ifrågavarande ändamål; de förmåner, som kan komma att bestämmas, torde få utgå i den mån respektive anslag ger utrymme härför.

[65] 42. Armén: Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	2 000 000	2 184 842	196 262
1952/53 (statsliggaren s. 215)	2 200 000		
1953/54 (förslag)	2 300 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 48 000 kronor bundna.

Från förevarande anslag utgår bidrag till Centralförbundet för befälsutbildning, Frivilliga automobilkåren, Frivilliga motorecykelkåren, Frivilliga radioorganisationen, Svenska brukshundklubben och Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund.

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 125 000 kronor.

	Ökning
1. Centralförbundet för befälsutbildning	100 000
2. Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund	25 000
	125 000

Motiv.

1. Centralförbundet begär för sin egen verksamhet en höjning med 230 000 kronor. Härav belöper 100 000 kronor på prisstegringar på ammunition (omkring 20 procent), 80 000 kronor på kostnadsstegringar i övrigt (omkring 8 procent) samt 50 000 kronor på ökade drivmedelskostnader till följd av ökad motorisering (nu 40 000 kronor).

Civilförvaltningen föreslår, med hänsyn främst till de avsevärt ökade ammunitionspriserna, en uppräknig av anslaget i denna del med 100 000 kronor.

2. Centralförbundet hemställer om en höjning av bidraget till Sveriges kvinnliga bilkårens riksförbund (nu 126 000 kronor) med 34 000 kronor för allmänna kostnadsökningar. Därjämte föreslås att kostnaderna för förnödenheter och materiel m. m., vilka i nu gällande stat redovisas gemensamt för centralförbundet och riksförbundet, skall uppföras särskilt för vardera organisationen. För riksförbundet beräknas kostnaderna i detta hänseende till 53 000 kronor.

Civilförvaltningen föreslår en höjning av anslaget i denna del med 25 000 kronor, avseende kostnader för daglön vid utbildning och tjänstgöring. Frågan om att under anslaget uppföra en särskild post för förnödenheter och materiel m. m. för riksförbundets verksamhet anser ämbetsverket böra prövas i samband med att stat för anslaget fastställs.

Centralförbundet yrkar härutöver höjning av bidragen till Frivilliga automobilkåren (nu 50 000 kronor) med 4 400 kronor för prisstegring å drivmedel m. m., till Frivilliga motorecykelkåren (nu 85 000 kronor) med 53 700 kronor för utbildningskostnader samt förnödenheter och materiel ävensom till Svenska brukshundklubben (nu 3 000 kronor) med 20 000 kronor för ökad verksamhet.

Civilförvaltningen avstyrker dessa yrkanden.

Departementschefen.

För täckande av prisstegringar föreslår jag att anslaget höjes med 100 000 kronor till 2 300 000 kronor. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning fastställa stat för anslaget. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 300 000 kronor.

[66] 43. **Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	40 000	44 215	48 649
1952/53 (statsliggaren s. 216)	40 000		
1953/54 (förslag)	40 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Överstyrelsen för Svenska röda korset hemställer om ett anslag för budgetåret 1953/54 av 185 700 kronor. Av anslagshöjningen, 145 700 kronor, belöper på arvode åt generalkommissarien för den frivilliga sjukvården i krig och på dennes resor och omkostnader 2 000 kronor, på organisation och utbildning av sjukvårdspersonal 126 700 kronor samt på lokalhyror, expenser m. m. 17 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning föreslår, att anslaget upptages till oförändrat belopp.

Departementschefen.

Jag kan alltjämt icke förorda en höjning av anslaget. Detta torde för nästa budgetår böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 40 000 kronor.

[67] 44. **Armén: Frivilliga djursjukvården i krig.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	11 000	11 000	—
1952/53 (statsliggaren s. 217)	11 000		
1953/54 (förslag)	15 000		

Föreningen Svenska blå stjärnan hemställer att anslaget höjes med 38 000 kronor. Härav belöper på administrationskostnader 2 500 kronor, på bidrag till anordnande av skolor och utbildningskurser 26 500 kronor samt på förnödenheter och materiel m. m. 9 000 kronor.

Försvarets civilförvaltning föreslår, med hänsyn till att medelsbehovet väsentligt påverkats av de på senaste tid genomförda ändringarna i krigsorganisationen samt på grund av ökade instruktörsarvoden, en höjning av anslaget till 30 000 kronor. Av anslagshöjningen, 19 000 kronor, belöper 16 000 kronor på bidrag till anordnande av skolor och utbildningskurser och 3 000 kronor på utrustning.

Departementschefen.

Jag kan icke förorda att anslaget uppföres med större belopp än 15 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 4 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga djursjukvården i krig* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[68] 45. *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 500 000	1 478 622	170 810
1952/53 (statsliggaren s. 217)	1 725 000		
1953/54 (förslag)	1 725 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 omkring 150 300 kronor bundna.

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget disponeras 1 680 000 kronor för den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, 35 000 kronor för Svenska pistolskytteförbundet och 10 000 kronor för Svenska sportskytteförbundet.

Yrkanden.

Vederbörande skytteorganisationer hemställer för nästa budgetår om ökade statsbidrag med tillhoppa 861 000 kronor, varav 765 000 kronor till den av skytteförbundens överstyrelse ledda skytterörelsen, 66 000 kronor till pistolskytteförbundet och 30 000 kronor till sportskytteförbundet.

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 135 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Skyttemärken m. m.		26 000
2. Arvoden till skytteförbundens sekreterare	10 000	
3. Instruktörskurser	27 000	
4. Ökat antal automatvapenskyttar m. m.	50 000	
5. Underhållskostnader för skjutbanor	50 000	
6. Pistolskytteförbundet	24 000	
	161 000	26 000
	+ 135 000	

Motiv.

1. Civilförvaltningen föreslår, i överensstämmelse med den ståndpunkt förvaltningen intog i anslagsäskandena för innevarande budgetår (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 107), att några medel icke skall beräknas för bestridande av kostnader för skyttemärken m. m.

2. För arvoden åt skytteförbundens sekreterare utgår enligt staten för anslaget ett belopp av tillhoppa 48 000 kronor per år. Överstyrelsen uttalar, att de arbetsuppgifter som åvilar dessa befattningshavare, är av mycket ansvarsfull och krävande natur samt att arbetet under de senaste åren ökat i omfattning.

3. Överstyrelsen framhåller, att de vid de centrala instruktörskurserna å infanteriskjutskolan utbildade chefsinstruktörerna icke kan bestrida all den instruktörsverksamhet som erfordras inom skyttekretsar och föreningar. Chefsinstruktörerna avses därför skola medverka vid utbildandet av instruktörer vid kurser, som anordnas inom varje skytteförbund.

4. Staten för innevarande års anslag upptager såsom bidrag till skytteföreningarna för automatvapenskyttar 48 000 kronor, beräknat efter 3 200 skyttar och 15 kronor per skytt. Kommittén för frivilligt försvarsarbete beräknade antalet automatvapenskyttar till 20 000. Överstyrelsen, som vid anslagsberäkningarna utgår från 20 000 dylika skyttar, hemställer om ett bidrag i detta hänseende med 300 000 kronor, vilket således innebär en höjning med 252 000 kronor. Å andra sidan beräknas antalet anslagsberättigande skyttar i övrigt nedgå, vilket medför en anslagsminskning med 81 000 kronor.

Civilförvaltningen framhåller att det förefaller synnerligen osäkert om det av överstyrelsen beräknade antalet automatvapenskyttar ens tillnärmelsevis kan uppnås. Med hänsyn härtill föreslår civilförvaltningen att bidraget till skytteföreningarna tills vidare höjes endast med 50 000 kronor.

5. Överstyrelsen begär för detta ändamål en höjning med 251 500 kronor (nu 223 500 kronor). Civilförvaltningen anför att en avsevärd höjning av kostnaderna för underhållet av skjutbanor är ofrånkomlig, framförallt med hänsyn till den förslitning, som uppkommer genom automatvapenskyttet, och de säkerhetsanordningar som måste utföras på grund av detta skytte.

6. Höjningen är föranledd av allmänna prisstegringar.

Departementschefen.

Jag anser mig under nuvarande ekonomiska förhållanden icke kunna förorda någon höjning av anslaget utan föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Frivilliga skytteväsendets befrämjande* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 725 000 kronor.

[69] 46. **Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	22 000	22 000
1952/53 (statsliggaren s. 220)	25 000	
1953/54 (förslag)	25 000	

Artilleri-Tidskrift -- åt vilken publikation utgår bidrag med 2 600 kronor enligt nu gällande stat för anslaget -- har hemställt om ökning av bidraget med 7 400 kronor.

Försvarets civilförvaltning anser sig icke vara beredd att nu föreslå ytterligare höjning av anslaget.

Departementschefen.

I likhet med civilförvaltningen förordar jag, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Stat för anslaget torde i vanlig ordning böra fastställas av Kungl. Maj:t. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armén: Understöd åt vissa föreningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 25 000 kronor.

MARINEN.**AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL.**[70] 47. **Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	47 800 000	60 328 537
1952/53 (statsliggaren s. 220)	57 700 000	
1953/54 (beräknat belopp) ...	70 000 000	

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 70 000 000 kronor.

[71] 48. **Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	100 000	133 868
1952/53 (statsliggaren s. 224)	90 000	
1953/54 (förslag)	90 000	

Försvarets civilförvaltning uppskattar, med ledning av det beräknade antalet på övergångsstat kvarstående beställningshavare och med hänsyn

till såväl belastningen på anslaget för budgetåret 1951/52 som de år 1952 beslutade lönetilläggen för statstjänstemän, medelsbehovet för nästa budgetår till oförändrat belopp, eller 90 000 kronor. Jag har intet att erinra mot beräkningarna och hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å övergångsstat* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 90 000 kronor.

[72] 49. **Marinen: Avlöningar till personal å reservstat.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	70 000	83 177
1952/53 (statsliggaren s. 224)	73 000	
1953/54 (förslag)	100 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 och till de år 1952 beslutade lönetilläggen för statstjänstemän uppräknas med 47 000 kronor till 120 000 kronor. Jag föreslår att höjningen begränsas till 27 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 100 000 kronor.

[73] 50. **Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	700 000	881 094
1952/53 (statsliggaren s. 224)	800 000	
1953/54 (förslag)	1 000 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 350 000 kronor med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1951/52 samt den av 1952 års riksdag beslutade lönegradsuppflyttningen av militär personal.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1952 må under budgetåret 1952/53 från förevarande anslag intill ett belopp av 32 850 kronor bestridas kostnaderna för stipendier, som avses i Kungl. Maj:ts brev den 9 december 1949 angående stipendier till marinunderingenjörer i mariningenjörkårens reserv m. m. Sådant stipendium skall utgå med i ett för allt 2 190 kronor för år. Civilförvaltningen tillstyrker ett av chefen för marinen nu framlagt förslag att höja stipendierna till 3 600 kronor för år.

Departementschefen.

På de av försvarets civilförvaltning anförda skälen torde det vara erforderligt att höja förevarande anslag. Jag förordar emellertid, att anslaget

för nästa budgetår begränsas till 1 000 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagsökning med 200 000 kronor.

Före budgetåret 1948/49 var stipendierna till marinunderingenjörer i marinens reserv bestämda till visst belopp jämte rörligt tillägg därå. Från och med nämnda budgetår har stipendierna utgått med 2 190 kronor men icke varit förenade med tilläggsförmåner. Med hänsyn till den därefter inträffade penningvärdesförsämringen anser jag det skäligt, att stipendierna uppräknas till 3 000 kronor för år. Den härav föranledda ökade belastningen å anslaget torde kunna rymmas inom det av mig föreslagna anslagsbeloppet.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till personal i marinens reserver*
för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 000 000 kronor.

[74] 51. **Marinen: Rekryteringskostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	120 000	120 810
1952/53 (statsliggaren s. 225)	100 000	
1953/54 (förslag)	120 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 86 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade rekryteringskostnader	35 000
2. Anställningspenningar	51 000
	86 000

Motiv.

1. Med utgångspunkt från en beräknad manskapsrekrytering om 860 man och en rekryteringskostnad per anställd av 120 kronor uppskattar civilförvaltningen de egentliga rekryteringskostnaderna för nästa budgetår till 100 000 kronor (nu 65 000 kronor).

2. Den nu utgående anställningspenningen, 75 kronor, föreslås höjd till 100 kronor per anställd. Kostnaderna för anställningspenningar beräknas således till $(860 \times 100 =)$ 86 000 kronor (nu 35 000 kronor).

Departementschefen.

Såsom jag anförte vid behandlingen av arméns motsvarande anslag räknar jag icke med någon höjning av anställningspenningen. En uppräknings av anslaget torde dock få anses erforderlig, främst med hänsyn till stegrade rese- och traktamentskostnader. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 120 000 kronor. I överensstämmelse med vad jag anförte under arméns motsvarande anslag räknar jag med att kostnaderna för annonser och affischer

för rekryteringen av officers- m. fl. aspiranter i fortsättningen skall belasta anslaget *Marinen*: Övriga expenser m. m.

Äberopande det anförda får jag, under erinran om att anslagshöjningen utgör 20 000 kronor, hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 120 000 kronor.

[75] 52. **Marinen: Ekiperingsersättningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	700 000	730 209
1952/53 (statsliggaren s. 226)	700 000	
1953/54 (förslag)	1 050 000	

Under hänvisning till vad som anförts under arméns motsvarande anslag förordar jag, i enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning, att förevarande anslag höjes med 350 000 kronor, och jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Ekiperingsersättningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 050 000 kronor.

[76] 53. **Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 515 000	2 046 007
1952/53 (statsliggaren s. 226)	1 965 000	
1953/54 (förslag)	2 450 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 760 000 kronor.

	Ökning
1. Lönehöjningar	360 000
2. Ökat antal förrådsarbetare	400 000
	760 000

Motiv.

1. Höjningen har beräknats med beaktande av de löneförmåner, som utgår enligt avtalsuppgörelse i april 1952.

2. För innevarande budgetår har räknats med ett antal förrådsarbetare av 265 (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 112). För budgetåret 1953/54 beräknas föreligga behov av 313 civilanställda arbetare.

Departementschefen.

Införskaffade uppgifter ger vid handen, att anslagsbehovet för avlöningar till förrådspersonal m. fl. för budgetåret 1953/54 bör beräknas efter ett

antal arbetare av högst 285, i förhållande till antalet för innevarande budgetår en ökning med 20 arbetare. Ökningen föranledes av att, sedan Kungl. Maj:t numera på grundval av organisationsundersökningar beslutat ändrad organisation av Stockholms kustartilleriförsvar, förrådsarbetarna vid nämnda kustartilleriförsvar i fortsättningen bör avlönas från detta anslag i stället för, såsom nu sker, från sakanslag. I fråga om eldarpersonal räknar jag liksom för innevarande budgetår med ett behov av grov- och diversearbetare i eldningstjänst till antal motsvarande för eldningssäsongen högst 133 arbetsmånader. Med beaktande av det anförda och med hänsyn till inträffade lönehöjningar räknar jag med ett anslag för nästa budgetår av 2 450 000 kronor. I likhet med vad som gäller för innevarande budgetår bör Kungl. Maj:t äga medgiva överskridande av det antal anställda, varpå anslagsberäkningarna grundats, om så skulle visa sig erforderligt på grund av att tillgången på fast anställd militär personal blir mindre än som förutsetts vid anslagsberäkningarna.

Jag hemställer, under erinran om att anslagshöjningen utgör 485 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 450 000 kronor.

AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA.

[77] 54. *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	4 350 000	4 798 258
1952/53 (statsliggaren s. 227)	7 100 000	
1953/54 (förslag)	8 200 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 1 100 000 kronor.

	Ökning
1. Penningbidrag	850 000
2. Premier	250 000
	1 100 000

Motiv.

1. Enligt civilförvaltningens beräkningar, som grundats på uppgifter från chefen för marinen om antalet tjänstgöringsdagar under budgetåret 1953/54 och dagarnas fördelning på olika kategorier värnpliktiga, uppgår det sammanlagda beloppet av penningbidragen under nämnda budgetår till 7 480 000 kronor. I staten för anslaget innevarande budgetår har för ändamålet avsetts 6 630 000 kronor.

2. Ökningen har beräknats med ledning av uppgifter från chefen för marinen angående antalet till premier berättigade värnpliktiga.

Departementschefen.

Jag har inlet att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkning och tillstyrker därför, att anslaget höjes med 1 100 000 kronor till 8 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 8 200 000 kronor.

[78] 55. **Marinen: Familjebidrag.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 200 000	3 276 760
1952/53 (statsliggaren s. 227)	1 600 000	
1953/54 (förslag)	2 200 000	

Försvarets civilförvaltning beräknar medelsbehovet under nästa budgetår till 2 100 000 kronor. Jag har icke något i och för sig att erinra mot civilförvaltningens beräkningar. Det av mig under arméns motsvarande anslag berörda förslaget om förhöjning av familjepennningens maximibelopp föranleder emellertid ytterligare medelsbehov, varför anslaget torde böra uppföras med 2 200 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslagshöjningen utgör 600 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Familjebidrag* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 200 000 kronor.

SJUKVÅRD.

[79] 56. **Marinen: Sjukvård.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	600 000	818 918
1952/53 (statsliggaren s. 227)	550 000	
1953/54 (förslag)	750 000	

Aberopande vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslag för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Sjukvård* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 750 000 kronor.

RESEERSÄTTNINGAR M. M.

[80] 57. **Marinen: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 000 000	2 532 098
1952/53 (statsliggaren s. 227)	2 500 000	
1953/54 (förslag)	2 800 000	

Försvarets civilförvaltning beräknar med tillämpning av de grunder, för vilka redogjorts under arméns motsvarande anslag, medelsbehovet för budgetåret 1953/54 till i runt tal 2 800 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 300 000 kronor. Då jag anser mig böra godtaga dessa beräkningar, hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 800 000 kronor.

EXPENSER M. M.

[81] 58. *Marinen: Bränsle m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	3 500 000	4 914 080
1952/53 (statsliggaren s. 227)	4 500 000	
1953/54 (förslag)	4 500 000	

Marinförvaltningen (skr. ¹¹/s 1952) hemställer, att anslaget höjes med 400 000 kronor med hänsyn till belastningen å anslaget under budgetåret 1951/52. Då emellertid priserna på bränsle visat fallande tendens förordar jag att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bränsle m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 500 000 kronor.

[82] 59. *Marinen: Telefon m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	460 000	572 818
1952/53 (statsliggaren s. 228)	650 000	
1953/54 (förslag)	725 000	

Marinförvaltningen hemställer med anledning av inträdda taxehöjningar att anslaget höjes med 110 000 kronor.

Jag föreslår att anslaget uppföres med ett belopp av 725 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 75 000 kronor. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Telefon m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 725 000 kronor.

[83] 60. *Marinen: Övriga expenser m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	210 000	267 019	7 739
1952/53 (statsliggaren s. 228)	265 000		
1953/54 (förslag)	315 000		

¹ Därutöver 35 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 173 000 kronor.

	Ökning
1. Vissa annonskostnader	21 000
2. Överföring av kostnader från annat anslag	1 600
3. Uppskjutna anskaffningar	42 400
4. Engångsanskaffning av viss expeditiionsmateriel	108 000
	173 000

Motiv.

1. Beloppet avser beräknade kostnader för annonser och affischer för rekryteringen av officers- m. fl. aspiranter. Då motsvarande kostnader vid flygvapnet belastar flygvapnets anslag till övriga expenser (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 152—153), anser marinförvaltningen, att kostnaderna för marinen bör avföras å förevarande anslag.

2. Genom beslut den 1 september 1950 förklarade Kungl. Maj:t, att en vid sjökrigshögskolan från och med budgetåret 1948/49 försöksvis anordnad obligatorisk efterutbildning av marinens intendenturofficerare tills vidare alltjämt borde vara anordnad försöksvis. Med skrivelse den 3 juli 1951 har chefen för marinen till Kungl. Maj:t för fastställelse överlämnat förslag till nytt reglemente för sjökrigshögskolan. Förslaget innebär, bl. a., inrättande av en permanent marinintendenturofficerskurs. Det angivna beloppet avser utgifter för ifrågavarande kurs; motsvarande kostnader bestriides för närvarande från övningsanslaget.

3. Det för innevarande budgetår anvisade anslagsbeloppet är enligt marinförvaltningens mening otillräckligt. Den successiva förslitningen av i användning varande materiel kräver underhåll och nyanskaffningar, som för närvarande icke tillfredsställande kunnat tillgodoses. Lokalmyndigheternas framställningar om expensmedel för innevarande budgetår har icke kunnat beviljas med begärda belopp utan har måst betydligt nedskäras.

4. Anskaffningen avses för täckande av vissa brister i marinens förråd av expeditiionsmateriel.

Departementschefen.

Jag anser mig böra biträda förslaget om inrättande av en permanent marinintendenturofficerskurs vid sjökrigshögskolan. De på kursen belöpande expenskostnaderna, vilka för närvarande bestrides från marinens övningsanslag, torde alltså fortsättningsvis böra belasta expensanslaget.

Vad angår medelsanvisningen för nästkommande budgetår kan jag under nuvarande förhållanden icke tillstyrka, att anslaget höjes med större belopp än 50 000 kronor till 315 000 kronor. Under erinran om att jag vid behandlingen av marinens anslag till rekryteringskostnader utgått från att kostnaderna för annonser och affischer för rekryteringen av officers- m. fl.

aspiranter i fortsättningen skall belasta förevarande anslag hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 315 000 kronor.

MATHÅLLNING.

[84] 61. Marinen: Mathållning.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	8 800 000	11 687 390
1952/53 (statsliggaren s. 229)	10 600 000	
1953/54 (förslag)	14 000 000	

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 4 600 000 kronor.

	Ökning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	735 800
2. Höjda mathållningskostnader per tjänstgöringsdag	3 857 000
	4 592 800
	Avrundat 4 600 000

Motiv.

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Tjänstgöringsdagar 1952/53	Tjänstgöringsdagar 1953/54	Ökning resp. minskning	För 1952/53 beräknad dagskostnad	Summa kr.
Landportion ...	2 122 950	2 207 710	+ 84 760	2,45	+ 207 662
Skeppsportion	1 219 550	1 409 400	+ 189 850	3,16	+ 599 926
Mässpenningar					
officerare ...	74 000	80 000	+ 6 000	6,00	+ 36 000
underoffice- rare	187 000	155 000	— 32 000	5,50	— 176 000
hög båtsmän	60 000	92 000	+ 32 000	1,50	+ 48 000
furirer	241 000	268 000	+ 27 000	0,75	+ 20 250
					+ 735 838
					Avrundat 735 800

2. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Tjänstgö- ringsdagar 1953/54	Beräknad dagskostnad 1952/53	Beräknad dagskostnad 1953/54	ökning	Summa kr.
Landportion	2 207 710	2,45	3,15	0,70	1 545 397
Skeppsportion	1 409 400	3,16	4,55	1,39	1 959 066
Mässpenningar					
officerare	80 000	6,00	7,50	1,50	120 000
underofficerare	155 000	5,50	7,00	1,50	232 500
					3 856 963
					Avrundat 3 857 000

I den landportionskostnad av 2 kronor 45 öre, som lades till grund för medelsanvisningen för budgetåret 1952/53, beräknades 2 kronor 15 öre motsvara kostnaden för normalportion och återstoden, 30 öre, övriga mathållningskostnader. Av den landportionskostnad av 3 kronor 15 öre, varmed marinförvaltningen räknar för budgetåret 1953/54, angives 2 kronor 80 öre utgöra kostnaden för normalportion och återstoden, 35 öre, övriga mathållningskostnader. Ökningen motiveras av bl. a. högre livsmedelspriser.

Kostnaderna för utfodring av marinens bevaknings- och vakthundar anser marinförvaltningen kunna bestridas från förevarande anslag utan att hänsyn härtill behöver tagas vid anslagsberäkningen.

Departementschefen.

Jämväl marinförvaltningen har grundat sina beräkningar av portionskostnaderna på det förslag till ny normalportionsstat, vilket i korthet berörts under arméns motsvarande anslag. Jag erinrar om att jag icke ansett mig kunna biträda förslaget i vad det innebär en höjning av kostens näringsvärde. I överensstämmelse med vad jag i övrigt anfört vid behandlingen av omförmälda anslag utgår jag i förevarande fall från en landportionskostnad av 2 kronor 90 öre per man och dag — varav 2 kronor 55 öre utgör normalportionskostnad och 35 öre övriga mathållningskostnader — eller 25 öre lägre än det belopp på vilket marinförvaltningen grundat sina äskanden. Till följd härav beräknar jag skeppsportionskostnaden 40 öre lägre än marinförvaltningen. Skeppsportionskostnaden skulle således uppgå till 4 kronor 15 öre samt de till officerare och underofficerare utgående mässpenningarna — i vilka skeppsportionskostnaden ingår — till 7 kronor 10 öre respektive 6 kronor 60 öre. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot marinförvaltningens beräkningar föreslår jag att anslaget för nästa budgetår höjes med $[4\,600\,000 - 0,25 \times 2\,207\,710 - 0,40 \times (1\,409\,400 + 80\,000 + 155\,000) =]$ i runt tal 3 400 000 kronor till 14 000 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Mathållning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor.

INTENDENTURMATERIEL M. M.

[85] 62. Marinen: Beklädnad m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 5 000 000	7 435 539	1 853 401
1952/53 (statsliggaren s. 231) ²	6 000 000		
1953/54 (förslag)	6 900 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 1 600 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 42 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 28 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 600 000 kronor.

	Ökning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	347 055
2. Ökad dagskostnad för furirer	157 675
3. Ändrade beräkningsgrunder i övrigt	933 000
4. Höjda löner	149 000
5. Omräkning	14 050
	1 600 780
	Avrundat 1 600 000

Motiv.

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Tjänstgöringsdagar		Ökning resp. minskning	För 1952/53 beräknad dagskostnad	Summa kr.
	1952/53	1953/54			
Manskap med rätt till fri beklädnad	2 909 300	3 128 400	+ 219 100	1,70	+ 372 470
Furirer	489 600	450 500	— 39 100	0,65	— 25 415
					+ 347 055

2. Kostnadsökningen beräknas enligt följande.

	Tjänst- göringsdagar 1953/54	Beräknad 1952/53	dagskostnad 1953/54	Ökning	Summa kr.
Furirer	450 500	0,65	1,00	0,35	157 675

Den angivna dagskostnaden för furirer, en krona, utgör skillnaden mellan beräknat dagskostnadsbelopp i allmänhet, en krona 70 öre, och vad furir får utgiva i dagsersättning för lånad beklädnad.

3. I sina anslagsäskanden för tidigare budgetår har marinförvaltningen begärt medelsanvisning, utöver för dagskostnadsbeloppet, särskilt för dels avlöningar till personal vid lokala beklädnadsförråd och dels kostnader för tjänstedräkt till civil personal, uniformsutrustning för lottor, skyddskläder samt skid- och tältmateriel. För innevarande budgetår äskades i sådant hänseende 861 000 kronor respektive 72 000 kronor eller tillhoppa det under förevarande punkt angivna beloppet. För samma budgetår anvisades emellertid, utöver dagskostnadsbeloppet, medel endast för engångsanskaffning.

4. Beloppet avser förhöjning av de under punkt 3 angivna lönekostnaderna.

5. Beloppet utgör skillnaden mellan det för budgetåret 1952/53 framräknade medelsbehovet, exakt beräknat, och det för samma budgetår anvisade beloppet.

Departementschefen.

I likhet med marinförvaltningen finner jag erforderligt att anslaget höjes. Utan att nu i detalj taga ställning till de grunder, efter vilka marinförvaltningen framräknat sitt medelsbehov, föreslår jag dock — under åberopande av samma skäl som jag anfört vid behandlingen av arméns beklädnadsanslag — att förevarande anslag för nästa budgetår begränsas till 6 900 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget höjes med 900 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 6 900 000 kronor.

[86] 63. *Marinen: Inventarier m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 880 000	762 078	435 007
1952/53 (statsliggaren s. 232) ²	1 200 000		
1953/54 (förslag)	1 275 000		

¹ Därutöver 75 000 kronor anvisade på tilläggsstat och 17 000 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

² Därutöver 17 000 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 385 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar	32 135	
2. Prishöjningar	81 584	
3. Underhållsbidrag till vissa mässar	9 000	
4. Höjda avlöningar	26 300	
5. Vissa engångsanskaffningar m. m.	325 000	87 000
	474 019	87 000
		+ 387 019
	Avrundat	385 000

Motiv.

1. Kostnadsökningen beräknas sålunda.

	Tjänstgöringsdagar		Ökning resp. minskning	För 1952/53 beräknad dagskostnad	Summa kr.
	1952/53	1953/54			
Inventarier och förplägnadsmateriel	3 575 800	3 779 200	+ 203 400	0,15	+ 30 510
Serviseffekter och duktyg till fartygsmässar: officerare och underofficerare	261 000	235 000	— 26 000	0,085	— 2 210
högbåtsmän och furirer	301 000	360 000	+ 59 000	0,065	+ 3 835
					+ 32 135

2. Av kostnadsökningen hänför sig 6 000 kronor till prisförhöjningar å kontorsmöbler, som vidtagits fr. o. m. den 1 april 1952. Återstoden av ökningen, 75 584 kronor, belöper på den del av anslaget, som beräknas på grundval av viss kostnad per man och tjänstgöringsdag, och framgår av följande sammanställning.

	Tjänst- görings- dagar 1953/54	Beräknad dagskostnad 1952/53 1953/54		Ökning	Summa kr.
Inventarier och förplägnadsmateriel ...	3 779 200	0,15	0,17	0,02	75 584

3. Enligt beslut av Kungl. Maj:t den 17 februari 1950 må av statsmedel, i den omfattning vederbörande försvarsgrensförvaltning prövar skäligt, bestridas kostnaderna för anskaffning och underhåll av möbler och därmed jämförliga inventarier för samlingsrum (mäss, markententeri, fritidsrum) för personal vid krigsmakten.

I skrivelse den 21 februari 1952 anmäler marinförvaltningen att möbler m. fl. inventarier vid vissa samlingslokaler vid marinen äges av personal-sammanslutningar och att dessa icke är villiga att låta kronan inlösa inventarierna. Då marinförvaltningen anser det rimligt och lämpligt att bidrag till underhållet av inventarierna kommer sammanslutningarna till godo, hemställer ämbetsverket, som i ärendet haft samråd med försvarets civil-förvaltning, att kontanta bidrag till ifrågavarande ändamål måtte få ut-betalas från förevarande anslag.

Statens sakrevision förklarar sig icke vilja motsätta sig framställningen under förutsättning att garantier skapas för att ifrågavarande inventarier förblir i respektive mässar, exempelvis genom depositionsavtal för viss längre tid, och att anspråk på statsmedel icke därutöver framställles.

Det under denna punkt upptagna beloppet 9 000 kronor utgör den beräk-nade kostnaden för ifrågavarande bidrag.

4. För avlöningar till tjänstemän och förrådspersonal beräknas av ansla-get för innevarande budgetår tagas i anspråk ett belopp av 153 750 kronor. Dessa kostnader beräknas genom löneökningar stiga med 17,1 % eller med i runt tal 26 300 kronor.

5. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår (jfr prop. 1952:1, bil. 6, s. 122) upptog marinförvaltningen sammanlagt 215 000 kronor för täckande av brister i utrustningsbehovet av inventarier och förplägnads-materiel. Enligt vad marinförvaltningen uppger föreligger icke möjligheter att av anslaget för budgetåret 1952/53 disponera medel för bristernas täckande. Marinförvaltningen upprepar nu sitt yrkande i denna del.

För anskaffning av ett antal dyrkfria dokument- och ritningsskåp räk-nar marinförvaltningen för nästa budgetår med ett belopp av 50 000 kronor.

Till 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 123) anmäldes en hemställan från marinförvaltningen att få utföra försök med djupfrysning av livs-medel och härför anskaffa en flyttbar frysanläggning till en kostnad av

60 000 kronor. Marinförvaltningen anmäler, att medel för ändamålet icke kunnat disponeras av anslaget för budgetåret 1952/53 och hemställer att nämnda belopp måtte inräknas i anslaget för nästa budgetår.

För anskaffning av viss köksutrustning m. m. för Vaxholms kustartilleriregementes matinrättning äskade marinförvaltningen 87 000 kronor för innevarande budgetår (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 122). Ifrågavarande ändamål avses att tillgodoses av anslaget för samma budgetår, varför medelsanvisning i detta hänseende ej längre är erforderlig.

Departementschefen.

Förslaget om bidrag till personalsammanslutningar för underhåll av mässinventarier kan jag icke biträda.

Vad angår marinförvaltningens förslag i övrigt tager jag icke här ställning till detaljerna i detsamma. Jag anser mig emellertid under nuvarande förhållanden icke kunna förorda högre medelsanvisning för nästa budgetår än 1 275 000 kronor. I likhet med vad jag anförde vid anmälan av motsvarande anslagsfråga till föregående års riksdag räknar jag med att det inom ramen för detta belopp skall vara möjligt att i viss utsträckning tillgodose de behov av engångsanskaffningar som prövas mest angelägna.

Under erinran om att anslagshöjningen utgör 75 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Inventarier m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 275 000 kronor.

[87] 64. *Marinen: Tvätt.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	650 000	841 452
1952/53 (statsliggaren s. 233)	750 000	
1953/54 (förslag)	900 000	

Marinförvaltningen anför, att priserna å vattentvätt vid de centrala tvättanstalterna från och med den 1 juli 1952 höjts med i medeltal 10 % ävensom att priserna vid civila tvättinrättningar — vilka anlitas av sådana förband, som icke kan hänvända sig till nämnda anstalter — undergått höjning. Med anledning av dessa prishöjningar och belastningen på anslaget under budgetåret 1951/52 hemställer ämbetsverket, att anslaget höjes med 150 000 kronor.

Då intet synes vara att erinra mot marinförvaltningens förslag, tillstyrker jag detsamma och hemställer, under erinran om att anslagshöjningen utgör 150 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Tvätt* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 900 000 kronor.

ÖVNINGAR M. M.

[88] 65. **Marinen: Övningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	16 500 000	19 960 414	11 347 113
1952/53 (statsliggaren s. 233)	21 000 000		
1953/54 (förslag)	25 800 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 3 500 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 7 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 10 650 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 7 900 000 kronor. Efter särskild utredning inom försvarsdepartementet har nämnda belopp uppdelats på följande poster.

	Ökning
1. Allmänna pris- och lönehöjningar	1 291 000
2. Övningsverksamheten	
a) allmänna övningskostnader m. m.	976 000
b) ammunition	1 052 000
c) drivmedel	3 718 000
d) målflygning	153 000
3. Kustbevakningsorganisationen	400 000
4. Utbildningsverksamheten	310 000
	7 900 000

Motiv.

1. För täckande av prisstegringar på ammunition äskas 724 000 kronor. Beloppet motsvarar c:a 11 % av anslagsposterna för ammunition i staten för innevarande budgetår. Resterande belopp (1 291 000 — 724 000 =) 567 000 kronor äskas för bestridande av ökade kostnader för resor, transporter, traktamenten samt lärararvoden.

2 a) Genom de ändringar i värnpliktslagen, som beslöts vid 1952 års riksdag, förlängdes tjänstgöringstiden för bl. a. marinens värnpliktiga. De ändrade bestämmelserna om tjänstgöringsskyldigheten för marinens värnpliktiga skall icke — utom såvitt angår skyldigheten att fullgöra befälsövning — äga tillämpning å värnpliktiga vilkas tjänstgöring börjat före den 1 juli 1952. De ytterligare kostnader för värnpliktsutbildningen, som betingas av nämnda ändring av värnpliktslagen, kommer i huvudsak icke att påverka anslagsbelastningen förrän under budgetåret 1953/54. Merkostnaderna under förevarande anslagspost har av marinförvaltningen beräknats till 339 000 kronor.

För materielutredning, vatten, expenser samt uppvärmning och belysning av fartyg äskas ytterligare 245 000 kronor.

Den av Kungl. Maj:t genom beslut den 6 juni 1952 fastställda staten för detta anslag för budgetåret 1952/53 avviker från det förslag till stat, som marinförvaltningen avgivit, såtillvida att beloppet för flottans allmänna övningskostnader minskats och beloppet till ammunition för kustartilleriet ökats med 392 000 kronor. Ämbetsverket hemställer om en uppräknings av anslaget med nämnda belopp.

2 b) För att uppväga den dåliga rekryteringen av artillerimatrosor utbildas ett större antal värnpliktiga i artilleritjänst än som eljest erfordras. Detta medför bland annat en ökning ifråga om ammunitionskostnaderna med 847 000 kronor. Resterande belopp, (1 052 000 — 847 000 =) 205 000 kronor, avses för ökad ammunitionsförbrukning under den stridsmässiga utbildningen.

2 c) Övergången till den s. k. lätta flottan innebär att sjöstyrkorna tillföres snabbare och mera drivmedelsförbrukande fartyg. Härigenom uppkommande merkostnader samt utgifterna för beräknad ökning av antalet gångtimmar uppgår — ifråga om drivmedel — till sammanlagt 3 718 000 kronor.

Drivmedelskostnaderna har beräknats på grundval av följande drivmedelspriser: kol 120 kronor/ton, pannbrännolja 14 öre/liter, motorbrännolja 19 öre/liter, flygbensin 56,1 öre/liter, bilbensin 51 öre/liter och smörjolja 1,80 kronor/kilogram.

2 d) Beloppet är avsett för anskaffning av nykonstruerade träffindikatorer samt förhyrning av helikoptrar.

3. Marinens kustbevakningsorgan ombesörjer bevakningen av rikets kuster under krigsförhållanden. Under fredsförhållanden fullgöres vissa bevakningsuppgifter av lots- och tullverkets personal. Sistnämnda anordning bör, enligt ämbetsverkets förslag, kompletteras med en sjömilitär bevakningsorganisation. Härigenom effektiviseras fredsbevakningen varjämte den personal, som under krigsförhållanden avses för ifrågavarande uppgifter, kan utbildas och övas i krigsbefattningar. Sedan de värnpliktigas tjänstgöringstid genom beslut vid 1952 års riksdag förlängts, kan erforderlig tid för här avsedd utbildning frigöras. Kostnaderna för rustning och drift av ett antal kustbevakningsorgan beräknas uppgå till 400 000 kronor.

4. Angiven kostnadsökning hänför sig till, bland annat, ytterligare yrkeskurser vid örlogssvarven, kurs för utbildning av »grodmän» samt vissa kurser i robotjänst.

Departementschefen.

Jag förordar en uppräknings av anslaget för att täcka inträffade kostnadsstegringar och möjliggöra ytterligare utbildning m. m. av marinens personal och förband. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t att besluta i vilken utsträckning kustbevakningsorganen skall hållas rustade för att medge sär-

skild utbildning av personal, som under krigsförhållanden skall bestrida uppgifter inom kustbevakningsorganisationen.

Under hänvisning till det anförda räknar jag för nästa budgetår med ett anslag av 25 800 000 kronor, vilket innebär en anslagsökning med 4 800 000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Marinen: Övningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 25 800 000 kronor.

[89] 66. **Marinen: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	600 000	569 157
1952/53 (statsliggaren s. 234) ..	625 000	
1953/54 (förslag)	550 000	

¹ Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 652 000 kronor.

Marinförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 75 000 kronor; därvid beräknar ämbetsverket å ena sidan en ökning med 25 000 kronor på grund av höjda löner och 100 000 kronor med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 å anslagsposten Övriga kostnader samt å andra sidan en minskning med 50 000 kronor till följd av ökade inkomstmedel.

Departementschefen.

Vid framläggandet av 1952 års statsverksproposition föreslog jag en uppdelning av arméns och flygvapnets anslag till drivmedelsförråd m. m., innebärande att medel för anskaffning av drivmedelsutrustning uppfördes under särskilda reservationsanslag. Förslaget vann riksdagens godkännande. Jag föreslår nu att motsvarande uppdelning verkställas i fråga om förevarande anslag. Enligt vad jag inhämtat beräknas att av anslaget för innevarande budgetår i runt tal 75 000 kronor erfordras för anskaffningar. Någon ökning av medelstilledningen för anskaffningar under budgetåret 1953/54 har icke äskats. Jag föreslår därför att förevarande anslag för detta ändamål minskas med 75 000 kronor samt att det nya reservationsanslaget uppföres med motsvarande belopp. Härtill återkommer jag i det följande. Jag förutsätter, att det här föreslagna nya reservationsanslaget vid ingången av budgetåret 1953/54 genom belastning av förevarande anslag får tillföras ett belopp som svarar mot vad som då återstår att betala för anskaffningar, som inom ramen för anvisade medel beslutats före nämnda tidpunkt.

Vad beträffar medelsbehovet i övrigt under anslaget till drivmedelsförråd m. m. vill jag framhålla att de verkliga nettoutgifterna under senare budgetår icke obetydligt har underskridit de beräknade. Orsaken härtill är främst, att inkomstmedlen blivit avsevärt större än som beräknats vid anslagstilledningen. På grund härav är jag, i avvaktan på ytterligare erfarenheter av anslagsbelastningen, icke beredd att föreslå uppräknings av anslaget för att täcka de anmälda väntade utgiftsökningarna; i den blivande staten

för anslaget bör i stället inkomstmedlen beräknas högre än marinförvaltningen här gjort. På grund härav och med beaktande av den föreslagna överföringen av anskaffningskostnaderna till nytt anslag föreslår jag, att förevarande anslag minskas med 75 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 550 000 kronor.

90] 67. **Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning.**

Under åberopande av vad jag anført under nästföregående punkt hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 75 000 kronor.

[91] 68. **Marinen: Materialförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	375 000	473 751
1952/53 (statsliggaren s. 235) ..	1 425 000	
1953/54 (förslag)	520 000	

¹ Den av Kungl. Maj:t fastställda staten för anslaget slutar på 456 000 kronor.

Yrkande.

Marinförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 114 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda löner och priser	32 000
2. Ökat personalbehov	10 000
3. Rationalisering av förrådsdriften	10 000
4. Anskaffning av stålflaskor	13 000
5. Ökade förrådsomkostnader	30 000
6. Kassationer och avskrivningar	19 000
	114 000

Motiv.

1. Av beloppet hänför sig 30 000 kronor till höjda tjänstemannalöner och 2 000 kronor till höjda fraktavgifter.

2. Genom beslut den 6 juni 1952 fastställde Kungl. Maj:t organisationen av Stockholms kustartilleriförsvär samt Vaxholms kustartilleriregemente. Av nämnda beslut framgår, bland annat, att vid kustartilleriförsvärets materialförråd skall finnas en förrådsmästare. För inrättande av denna tjänst äskas nu 10 000 kronor.

3. Av anslagen för budgetåren 1950/51 och 1952/53 har disponerats sammanlagt 50 000 kronor för modernisering av förrådsinredningarna m. m. i

materialförråden vid Stockholms örlogsvarv och Stockholms kustartilleriförsvär. För Karlskrona örlogsvarv, där motsvarande arbeten påbörjats och beräknas kosta sammanlagt 90 000 kronor, hemställas om 10 000 kronor.

4. Verkställd besiktning har utvisat att av säkerhetsskäl samtliga stålflaskor för kolsyra m. m. vid Karlskrona örlogsvarv måste ersättas. Därjämte bör ytterligare flaskor anskaffas för förvaring av vissa nya gaser. Sammanlagda kostnaderna för här avsedd anskaffning beräknas till 40 000 kronor. Av denna utgift kan 27 000 kronor rymmas inom nuvarande anslagsram. Resterande belopp, 13 000 kronor, åskas nu.

5. Marinförvaltningen har kunnat disponera 70 000 kronor av innevarande års anslag för förrådsomkostnaderna vid marinverkstädernas verkstadsförråd. I detta hänsende erfordras en anslagshöjning med 30 000 kronor med hänsyn till erfarenheter av belastningen.

6. Ämbetsverket hemställer ånyo om anslagsuppräknig för att täcka kostnaderna för kassation och avskrivning av värdelös eller okurant materiel (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 127). Särskilt angeläget är det att sanera materialförråden vid Gotlands och Göteborgs kustartilleriförsvär. Medelsbehovet för att verkställa under budgetåret 1953/54 erforderliga avskrivningar uppgår till omkring 70 000 kronor.

I särskild skrivelse den 11 augusti 1952 har marinförvaltningen ånyo hemställt om anvisande av ett reservationsanslag för engångsanskaffningar av materialutredning (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 127). Marinförvaltningen anser att bristerna i utrustnings- och ersättningsbehoven bör täckas inom loppet av sex år. För budgetåret 1953/54 räknar ämbetsverket med ett anslag av 1 380 000 kronor.

Departementschefen.

Jag finner det nödvändigt att även för budgetåret 1953/54 föreslå en ökad medelsanvisning under detta anslag. Jag förordar att anslaget uppföres med 520 000 kronor. Av anslaget bör medel avses för inrättande av angiven förrådsmästartjänst och anskaffning av stålflaskor. Jag är fortfarande icke beredd att tillstyrka medelsanvisning till engångsanskaffning av materialutredning.

Under erinran om att anslagshöjningen uppgår till 95 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Materialförråd m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 520 000 kronor.

[92] 69. *Marinen: Hundbevakningstjänsten.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	7 000	7 443	7 285
1952/53 (statsliggaren s. 235)	10 000		
1953/54 (förslag)	10 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Marinförvaltningen hemställer om oförändrat anslag. Därest kostnaden för anskaffning av hundar för marinen, i enlighet med det förut omnämnda förslaget till omorganisation av arméhundväsendet, i fortsättningen skall bestridas av anslag till arméförvaltningens förfogande, bör enligt marinförvaltningen 3 000 kronor överföras till samma anslag.

Såsom framgår av vad jag anfört under anslaget Armén: Hundväsendet räknar jag med att kostnaderna för anskaffning av hundar för marinen jämväl under nästa budgetår skall bestridas från förevarande anslag. På grund härav och då jag icke har något att erinra mot marinförvaltningens anslagsberäkningar föreslår jag att anslaget för budgetåret 1953/54 uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 10 000 kronor.

FLYTANDE MATERIEL, VAPENMATERIEL M. M.

[93] 70. Marinen: Fartygsbyggnader.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 60 000 000	73 233 852	2 284 028
1952/53 (statsliggaren s. 236) ²	70 000 000		
1953/54 (förslag)	110 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 468 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 257 000 kronor.

Genom beslut vid 1952 års riksdag (prop. 1952: 18, rd. skr. 1952: 39) har fastställts en plan för flottans fartygsbyggnader för budgetåren 1952/59. I samband med detta beslut angavs jämväl den kostnadsram, inom vilken verksamheten i övrigt under förevarande anslag borde regleras för samma budgetår. Av medel under anslaget bestrides jämväl kostnaderna för genomförande av vissa tidigare beslut.

Verksamheten under anslaget regleras således från och med innevarande budgetår med stöd av *dels* planer omfattande nybyggnader och moderniseringar som beslutats för budgetåren 1947/52 (äldre nybyggnadsplan och äldre moderniseringsplan), *dels* en plan för budgetåren 1952/59 innefattande a) det på grundval av propositionen 1952: 18 fastställda programmet för flottans fartygsbyggnader samt b) för ifrågavarande sju budgetår beräknade moderniseringar för flottan jämte nybyggnader m. m. för kustartilleriet och för marinen gemensamma ändamål (1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.). Medel avsedda för försök avseende fartygsmateriel redovisas lämpligen vid sidan av nämnda planer.

Vid utgången av budgetåret 1951/52 hade marinförvaltningen erhållit bemyndiganden om sammanlagt 257,548 miljoner kronor för att utlägga be-

ställningar till största delen för objekt, som är upptagna i äldre nybyggnadsplan och äldre moderniseringsplan. I angivet belopp har inräknats det belopp av sammanlagt (151 000 + 468 000 =) 619 000 kronor, som under budgetåren 1950/52 överförts från anslag under tolfte huvudtiteln. För att bestrida kostnaderna för ifrågavarande beställningsbemyndiganden har anvisats betalningsmedel om sammanlagt 164,698 miljoner kronor. Den 30 juni 1952 var således bemyndiganden till ett belopp av (257,548 — 164,698 =) 92,850 miljoner kronor icke täckta av betalningsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i 1952 års statsverksproposition medgivit utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 48,361 miljoner kronor och anvisat 70 miljoner kronor i betalningsmedel. Riksdagen har vidare på förslag i propositionen 1952:18 medgivit utläggande av beställningar enligt 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. till en kostnad av 350 miljoner kronor. Slutligen har för innevarande budgetår överförts ett belopp av 257 000 kronor från anslag under tolfte huvudtiteln. Ifrågavarande belopp är att anse jämväl som beställningsbemyndigande. Den 30 juni 1953 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av (92,850 + 48,361 — 70,000 + 350,000 + 0,257 — 0,257 =) 421,211 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den 1 oktober 1952 var beställningsbemyndiganden till ett belopp av i runt tal 286 miljoner kronor icke utnyttjade. Beloppet utgör cirka 44 % av den sammanlagda kostnad inom vilken beställningar får utläggas. Större delen av beloppet — i runt tal 230 miljoner kronor — är avsedd för 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.

Äldre nybyggnadsplan.

Till förevarande plan har hänförts nybyggnader som beslutats för budgetåren 1947/52.

A. Flottan:

1. Sex mindre torpedbåtar	11 250 000	
2. Två hjälpminsvepare	600 000	
3. Två modifierade landskapsjagare	83 000 000	
4. Tre ubåtar	51 000 000	
5. En torpedbärgningsbåt	300 000	
6. Sex mindre minsvepare av ny typ	13 200 000	
7. Ubåtsbatterier	1 500 000	160 850 000

B. Kustartilleriet:

1. En vedettbåt och fyra minutläggare	7 800 000	
2. Nio minarbetsbåtar	180 000	7 980 000

C. Gemensamt:

1. Trängfartyg m. m.	2 400 000	
	<u>Summa kronor</u>	171 230 000

I nybyggnadsplanen angivna kosnader för de olika objekten utgör i vissa fall icke totalkostnad, i det att marinförvaltningen för vissa objekt därutöver disponerar medel, som anvisats före budgetåret 1947/48.

Marinförvaltningen hemställer i medelsäskandena för budgetåret 1953/54 om beställningsbemyndiganden till ett sammanlagt belopp av 18 050 000 kronor för att täcka prisstegringar å objekt som upptagits i nyssnämnda plan. Av beloppet erfordras 18 000 000 kronor för att täcka prisstegringar under tiden den 1 juli 1950 — den 1 mars 1952 i fråga om tre ubåtar av ny typ (beloppet motsvarar cirka 35 % prisstegring). Resterande belopp, 50 000 kronor, avses för att täcka återstående kostnader, vilka betingas av prisstegringar om cirka 10 %, för en torpedbärningsbåt (30 000 kronor) och nio minarbetsbåtar (20 000 kronor).

Äldre moderniseringsplan.

Under denna rubrik redovisas moderniseringsarbeten m. m. som beslutats för budgetåren 1947/52.

A. Flottan:

1. Stadsjagare	17 500 000	
2. Större minsvepare	10 120 000	
3. Ubåtar	25 980 000	
4. Ehrensköld-jagare	6 090 000	
5. Modifierade stadsjagare	8 940 000	
6. Landskapsjagare	3 470 000	
7. Kustubåtar	8 055 000	
8. Minsvepare m/39	192 000	
9. Torpedbåtsmotorer	2 000 000	82 347 000

B. Kustartilleriet:

1. Sex vedettbåtar	523 000
--------------------------	---------

C. Gemensamt:

1. Iordningställande av vissa fartyg m. m. (diverse kompletteringar, moderniseringar m. m.)	4 000 000	
2. Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg	980 000	
3. Forceringskostnader	1 500 000	
4. Löne- och arvodeshöjningar (1951 och 1952 års lönereglering för statstjänstemän)	876 000	7 356 000
Summa kronor		90 226 000

Marinförvaltningen hemställer om beställningsbemyndigande till ett belopp av 300 000 kronor för att täcka återstående kostnader — vilka är att hänföra till prisstegringar — för modernisering av sex vedettbåtar.

1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.**A. Flottan:****Nybyggnadsplan.**

1. Fyra jagare av modifierad Ölandtyp	151 200 000		
2. Ett minfartyg av ny typ	17 700 000		
3. Tre ubåtar av Hajentyp	56 700 000		
4. Tolv minsvepare av typ M 51	31 200 000		
5. Elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101	91 300 000		
6. Femton motortorpedbåtar av typ T 32	42 000 000		
7. Reservdelar för			
fyra jagare av modifierad Ölandtyp	4 400 000		
tre ubåtar av Hajentyp	3 300 000		
tolv minsvepare av typ M 51	4 200 000		
elva motortorped-motorkanonbåtar av typ T 101	6 600 000	18 500 000	408 600 000

Ombyggnadsplan.

8. Jagaren Klas Horn	4 600 000		
9. Jagaren Göteborg	2 100 000		
10. Jagarna Stockholm, Karlskrona och Malmö ...	2 700 000		
11. Jagarna Romulus och Remus	9 200 000		
12. Jagarna Mode, Magne, Munin och Mjölner	12 800 000	31 400 000	
	Summa kronor	440 000 000	

B. Kustartilleriet:

1. En minutläggare	Summa kronor	1 850 000	
--------------------------	--------------	-----------	--

C. Gemensamt:

1. Trängfartyg	1 000 000		
2. Iordningställande av vissa fartyg m. m.	500 000		
3. Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg ...	50 000	1 550 000	
	Summa kronor	1 550 000	

Totalsumma kronor 443 400 000

Inom ramen för 1952 års sjuårsplan i vad den avser flottans ny- och ombyggnader, kostnadsberäknade till 440 miljoner kronor, har marinförvaltningen hittills bemyndigats utlägga beställningar till ett belopp av 370 miljoner kronor. Ifrågavarande bemyndiganden täcker kostnaderna för samtliga objekt uppförda på sjuårsplanen, i den del varom här är fråga, med undantag för tre ubåtar av Hajentyp samt ett minfartyg av ny typ. Beträffande sistnämnda fartyg — kostnadsberäknat till 17,7 miljoner kronor — medger hittills lämnade bemyndiganden att beställningar utlägges till ett belopp av 7,7 miljoner kronor.

Marinförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1953/54 om bemyndigande att utlägga ytterligare beställningar till en kostnad av 79 miljoner kronor. Av detta belopp belöper 10 miljoner kronor på minfartyget. Resterande belopp, 69 miljoner kronor, avses för de i sjuårsplanen upptagna tre ubåtarna. Ifrågavarande ubåtar jämte reservdelar är i planen uppförda till en kostnad av $(56,7 + 3,3 =)$ 60 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1951. För att täcka inträffade prisstegringar intill den 1 mars 1952 beräknar marinförvaltningen att ytterligare 9 miljoner kronor erfordras.

Vid framläggandet av propositionen 1952:18 beräknades behovet av bemyndiganden för nybyggnad m. m. av fartyg för kustartilleriet och trängfartyg, försöksverksamhet m. m. till i medeltal 6 miljoner kronor per budgetår enligt prisläget den 1 juli 1951. Marinförvaltningen anser att detta belopp bör ökas med 1,5 miljoner kronor för att täcka intill den 1 juli 1952 inträffade prisstegringar. För budgetåret 1953/54 hemställer ämbetsverket om bemyndigande att för nämnda ändamål utlägga beställningar till en kostnad av 12,5 miljoner kronor. Av detta belopp avses 2 miljoner kronor till försök avseende fartygsmateriel. Till detta belopp återkommer jag i det följande. Resterande belopp, 10,5 miljoner kronor, fördelar sig enligt följande.

Kustartilleriet:

Nybyggnad av tre minutläggare	7 500 000
-------------------------------------	-----------

Gemensamt:

Nybyggnad av trängfartyg	1 250 000
Iordningställande av vissa fartyg m. m.	1 500 000
Förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg	250 000
Summa kronor	10 500 000

Av de motiv för nämnda förslag, som marinförvaltningen anfört, framgår bland annat följande.

Sedan en *minutläggare* under år 1952 utrangerats har kustartilleriet sex minutläggare i tjänst. Behovet av minutläggare har beräknats till tio, vilket innebär en ökning med ett fartyg sedan denna fråga anmälades i 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 131). Behovsökningen motiveras med hänvisning till den utvidgning av antalet kontrollerbara mineringar som beslutats. För närvarande är fyra minutläggare under byggnad, varjämte marinförvaltningen bemyndigats att nybygga ytterligare ett dylikt fartyg. Sedan ifrågavarande fem fartyg färdigställts kan nuvarande brist på minutläggare täckas och ett överårigt förslitet fartyg utrangeras. Av de därefter återstående fem fartygen är tre föråldrade och kraftigt förslitna. De anses icke fylla uppställda krav vare sig för freds- eller krigsbruk. Marinförvaltningen hemställer därför om beställningsbemyndigande till ett belopp av 7,500 miljoner kronor för nybyggnad av tre minutläggare. Fartygen är kostnadsberäknade till 2,500 miljoner kronor per styck enligt prisläget den 1 juli 1952.

Beställningsbemyndigandet överstiger det belopp som beräknats för fartygsbyggnader för kustartilleriet under de budgetår 1952 års sjuårsplan omfattar. Marinförvaltningen avser att i motsvarande grad minska äskandena för kommande budgetår.

Det för *trängfartyg* äskade beloppet avses för anskaffning av transportfartyg för Hårsfjärdens örlogsdepå, vattenbåt för Karlskrona örlogsvarv m. m.

Äskat bemyndigande för *iordningställande av vissa fartyg m. m.* erfordras för fortsatt täckande av brister i fråga om diverse moderniseringar. Ifrågasvarande brister beräknas totalt uppgå till ett värde av 14,505 miljoner kronor.

Förberedelserna för ombyggnad av hjälpfartyg omfattar bland annat konstruktionsarbeten och materielanskaffningar. Enligt marinförvaltningens beräkningar erfordras 1,560 miljoner kronor för att täcka nu redovisade brister. För budgetåret 1953/54 äskas beställningsbemyndigande om 0,250 miljon kronor för ändamålet.

Vid behandlingen inom marinförvaltningen av frågan om marinens anslagsbehov för budgetåret 1953/54 anmälde *inspektören för kustartilleriet* skiljaktig mening såtillvida, att han ansåg, att marinförvaltningen utöver angivna medelsbehov borde hemställa om bemyndigande till ett belopp av förslagsvis 0,1 miljon kronor för anskaffning av ritningar till en målbogserare för kustartilleriet.

Försöksverksamhet avseende fartygsmateriel.

För försöksverksamhet lämnade bemyndiganden uppgår för budgetåren 1947/53 till omkring 12,700 miljoner kronor.

Marinförvaltningen hemställer, som nyss anförts, att beställningsbemyndigandet för budgetåret 1953/54 upptages till 2 miljoner kronor.

Behov av betalningsmedel under budgetåret 1953/54.

Marinförvaltningen beräknar behovet av betalningsmedel under budgetåret 1953/54 för att täcka betalningsutfall på tidigare lämnade och nu äskade beställningsbemyndiganden till 110 miljoner kronor.

I särskild skrivelse den 3 december 1952 hemställer marinförvaltningen bland annat om en utökning, med anledning av inträffade prisstegringar, av kostnadsramen för 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. i vad den avser flottan samt om vissa ändringar av planen i fråga om ett minfartyg och tolv minsvepare.

På grundval av skilda indexserier har ämbetsverket beräknat tre genomsnittliga procentsatser vilka, var och en under vissa förutsättningar, anger storleken av inträffade prisstegringar. Marinförvaltningen föreslår, på grundval av en av nämnda tre procentsatser, att den av 1952 års riksdag fastställda totalkostnaden för sjuårsplanen i vad den avser flottan, 440 miljoner kronor, ökas till 612 miljoner kronor, d. v. s. med 172 miljoner kronor.

Enligt sjuårsplanen skall ett minfartyg byggas till en kostnad av 17,7

miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1951. Med hänsyn till bland annat erfarenheterna från 1952 års krigsmaktsövning föreslår marinförvaltningen att ifrågavarande minfartyg konstrueras enligt andra principer än dem som låg till grund för statsmakternas beslut i förevarande fråga. Härigenom kommer kostnaderna för fartyget att stiga till 23,6 miljoner kronor enligt nyssnämnda prisläge och till 30,8 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1952. Sistnämnda belopp kan enligt marinförvaltningens beräkningar rymmas inom den i det föregående föreslagna totala kostnadsramen. Kostnaderna för det ursprungligen projekterade minfartyget uppgår enligt prisläget den 1 juli 1952 till 29 miljoner kronor. Verkställda närmare undersökningar utvisar att sistnämnda fartyg upptagits med omkring 3 miljoner kronor för låg kostnad i det förslag som låg till grund för propositionen 1952: 18.

Sjuårsplanen innefattar nybyggnad av tolv minsvepare. Dessa fartyg avsågs vid planens framläggande att utföras i stål i likhet med de sex minsvepare av typ M 51 som för närvarande är under byggnad. I skrivelse den 20 juni 1952 framhöll marinförvaltningen, att fartygen med hänsyn till vissa numera kända minor borde byggas av omagnetiskt material. Ämbetsverket hemställde i anledning därav att i sjuårsplanen upplagna minsvepare måtte fastställas att byggas med skrov i s. k. kompositutförande. Ämbetsverket hemställde vidare om bemyndigande att beställa fyra minsvepare i nämnt utförande samt motorer för högst tolv minsvepare. Genom beslut den 29 augusti 1952 medgav Kungl. Maj:t att kontrakt fick tecknas om byggande av fyra minsvepare i kompositutförande samt att motorer fick beställas för högst tio minsvepare.

I sin nu ingivna skrivelse framhåller marinförvaltningen att ytterligare mintyper blivit kända. För bekämpande av dessa minor erfordras minsvepare helt byggda av trä. Det beräknas ta en tid av 2—3 år att färdigställa konstruktionsritningar för sådana minsvepare. Om byggandet av återstående i planen ingående minsvepare skulle inriktas på denna nya konstruktion, skulle en försening av nybyggnadsprogrammet inträffa. Med hänsyn till vikten av att i tid ersätta minsvepare som enligt gällande livslängdsberäkningar skall utgå ur linjeflottan föreslår marinförvaltningen att minsvepare i kompositutförande nybygges till ett antal av åtta. De medel som därefter återstår av det i sjuårsplanen för tolv minsvepare beräknade beloppet avses för försök m. m. och nybyggnad av ett typexemplar av en minsvepare i träutförande. Marinförvaltningen hemställer slutligen att för nybyggnad av ytterligare minsvepare få taga i anspråk det belopp varmed den verkliga kostnaden för sjuårsplanens genomförande kan komma att understiga den av ämbetsverket beräknade kostnaden.

I särskild skrivelse den 28 november 1952 hemställer marinförvaltningen slutligen, efter en redogörelse för betalningsutvecklingen under nu löpande budgetår, att å tilläggsstat till riksstaten för detta budgetår anvisas ett reservationsanslag av 45 miljoner kronor.

Departementschefen.

Vad först angår den *äldre nybyggnadsplanen* tillstyrker jag ett beställningsbemyndigande om 18 miljoner kronor för täckande av prisstegringar på tre ubåtar intill den 1 mars 1952. Jag tillstyrker även att bemyndiganden om tillhopa 50 000 kronor lämnas för att slutföra anskaffningen av en torpedbärgningsbåt och nio minarbetsbåtar.

Vad härefter angår den *äldre moderniseringsplanen* anser jag mig böra biträda marinförvaltningens förslag att för täckande av prisstegringar beträffande modernisering av sex vedettbåtar beräkna ett belopp av 300 000 kronor. Med hänsyn till de betydande merkostnader som sålunda anmälts beträffande dessa objekt förutsätter jag att ytterligare kostnadsökningar icke skall ifrågakomma därest ej en mera väsentlig ändring i det allmänna kostnadsläget för fartygsbyggnader uppstår.

Vad slutligen angår *1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m.* vill jag erinra om att marinförvaltningen hittills bemyndigats att utlägga beställningar för sammanlagt 370 miljoner kronor för det ny- och ombyggnadsprogram för flottan, kostnadsberäknat till 440 miljoner kronor enligt prisläget den 1 juli 1951, som fastställdes vid vårsessionen av 1952 års riksdag. Marinförvaltningen hemställer i medelsäskandena för nästa budgetår dels om bemyndiganden till ett belopp av 70 miljoner kronor — varav 60 miljoner kronor för tre ubåtar och 10 miljoner kronor för ett minfartyg — för att utlägga beställningar inom hela den fastställda kostnadsramen, dels om bemyndiganden till ett belopp av 9 miljoner kronor för att täcka intill den 1 mars 1952 inträffade prisstegringar på nämnda ubåtar. Jag tillstyrker förslagen.

Marinförvaltningen hemställer i särskild skrivelse om en ökning av kostnadsramen för nu ifrågavarande del av sjuårsplanen med anledning av inträffade prisstegringar samt om vissa ändringar av den planerade verksamheten. Ämbetsverkets beräkningar rörande prisutvecklingen är för närvarande föremål för remissbehandling. Jag är därför icke beredd att nu fatta ställning till denna fråga. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ärendet slutbehandlats, inom ramen för det av marinförvaltningen begärda beloppet besluta om storleken av det prisstegringstillägg som må befinnas påkallat med hänsyn till inträffade prisstegringar intill den 1 juli 1952.

Ämbetsverket föreslår, att det i planen upptagna minfartyget skall få en annan utformning än den som förutsattes i beslutet vid 1952 års riksdag. Härigenom uppkommer enligt prisläget den 1 juli 1952 en kostnadsökning av i runt tal 2 miljoner kronor i jämförelse med det ursprungligen projekterade fartyget. Kostnaderna för sistnämnda fartyg var i det förslag som låg till grund för Kungl. Maj:ts proposition i ämnet upptaget med omkring 3 miljoner kronor för lågt belopp. Enligt marinförvaltningens beräkningar kan kostnaderna för det nu föreslagna minfartyget rymmas inom den av marinförvaltningen angivna kostnadsramen. Med hänsyn till ange-

lägenheten av att fartyg som nybygges fyller högt ställda krav i fråga om taktisk användning m. m. tillstyrker jag förslaget.

Enligt sjuårsplanen skall vidare nybyggas tolv minsvepare i stålutförande. Numera vunnen kännedom om moderna minkonstruktioner gör det emellertid angeläget att bygga minsvepare av omagnetiskt material. Kungl. Maj:t medgav därför genom beslut i augusti 1952 att fyra av de i planen upptagna tolv minsveparna fick byggas i s. k. kompositutförande. Marinförvaltningen har sedermera anmält, att för bekämpning av vissa nya minor erfordras minsvepare byggda av trä. Innan sådana minsvepare kan byggas erfordras en tid av två—tre år för konstruktionsarbeten, försök m. m. Under åtskillig tid framåt beräknas emellertid minsvepare i kompositutförande kunna fylla betydelsefulla uppgifter i försvaret mot minor. Ämbetsverket föreslår därför att ytterligare fyra minsvepare i kompositutförande nybygges inom sjuårsplanens ram och att samtidigt konstruktionsarbeten igångsättes för byggande av minsvepare av trä samt att i första hand ett exemplar av sistnämnda fartygstyp bygges. Kostnaderna för det av ämbetsverket framlagda förslaget beräknas kunna rymmas inom det belopp som avses för nybyggnad av de i planen upptagna tolv minsveparna. Marinförvaltningen föreslår slutligen att därest genomförandet av sjuårsplanen kommer att draga en lägre kostnad än den beräknade härigenom frigjorda medel får användas för nybyggnad av ytterligare minsvepare.

De av marinförvaltningen föreslagna ändringarna beträffande nybyggnad av minsvepare innebär att man söker att i görligaste mån tillvarataga senast kända krigserfarenheter beträffande dylika fartyg. Jag finner det välbetänkt att man på detta sätt söker att inom den givna kostnadsramen anpassa anskaffningarna efter den militära och tekniska utvecklingen. Då det syntes mig i viss mån tveksamt om fortsatt nybyggnad av minsvepare i kompositutförande bör äga rum, har jag låtit föranstalta om vissa kompletterande utredningar. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan dessa utredningar slutförts, fatta beslut i frågan.

I fråga om fartyg för kustartilleriet och gemensamma ändamål föreslår marinförvaltningen att beställningar nu utlägges för tre minutläggare (7,500 miljoner kronor), trängfartyg (1,250 miljoner kronor), iordningställande av vissa fartyg m. m. (1,500 miljoner kronor) samt förberedelser för ombyggnad av hjälpfartyg (0,250 miljoner kronor). Sammanlagt skulle således beställningar utläggas för 10,500 miljoner kronor. Detta belopp överstiger väsentligt vad som vid framläggandet av propositionen angående plan för flottans fartygsbyggnader (prop. 1952: 18) beräknades i medeltal per budgetår erforderligt för förevarande ändamål. Marinförvaltningen framhåller emellertid att äskandena för kommande budgetår skall minskas i motsvarande grad. Med denna förutsättning har jag intet annat att erinra mot ämbetsverkets förslag än att jag anser att en av de föreslagna minutläggarna bör utgå ur programmet. Bifall till förslaget i denna del skulle nämligen innebära en utökning av det antal minutläggare som förutsattes

i 1952 års riksdagsbeslut. Jag föreslår således att för kustartilleriet och för gemensamma ändamål beräknas ett belopp av $(10,500 - 2,500 =)$ 8 miljoner kronor.

Vid bifall till mina förslag beträffande förevarande plan erfordras beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(70 + 9 + 8 =)$ 87 miljoner kronor.

För *försöksverksamhet* tillstyrker jag marinförvaltningens förslag om ett beställningsbemyndigande om 2 miljoner kronor.

Sammanlagt skulle således erfordras nya beställningsbemyndiganden till ett belopp av 107,350 miljoner kronor. Av detta belopp belöper 18,050 miljoner kronor på äldre nybyggnadsplan, 0,300 miljoner kronor på äldre moderniseringsplan, 87 miljoner kronor på 1952 års sjuårsplan för fartygsbyggnader m. m. samt 2 miljoner kronor på försöksverksamhet.

Marinförvaltningen hemställer om 110 miljoner kronor i *betalningsmedel* för att täcka betalningsutfall under budgetåret 1953/54 å äldre och nu föreslagna bemyndiganden. Jag har intet att erinra mot ämbetsverkets förslag.

Med anledning av marinförvaltningens förslag om förstärkning av innevarande års anslag ämnar jag senare denna dag föreslå, att å tilläggsstat till riksstaten för detta budgetår anvisas ett anslag av 15 miljoner kronor. Jag vill i detta sammanhang framhålla angelägenheten av att betalningsanslagen i fortsättningen hålles på en jämn nivå så att avsevärda anslagsökningar för här avsedda ändamål undvikas.

Därest de i det föregående angivna förslagen vinner riksdagens godkännande kommer den 30 juni 1954 bemyndiganden om sammanlagt $(421,211 + 107,350 - 110,000 - 15,000 =)$ 403,561 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Under erinran om att anslagsökningen utgör 40 000 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna de utökningar och ändringar av planerna för verksamheten under förevarande anslag, som i det föregående angivits;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med i det föregående angivna grunder medgiva utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 107 350 000 kronor;

c) till *Marinen: Fartygsbyggnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 110 000 000 kronor.

[94] 71. *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	145 000 000	41 176 836	31 709 326
1952/53 (statsliggaren s. 238) ²	45 000 000		
1953/54 (förslag)	85 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 341 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 288 000 kronor.

Detta anslag har hittills benämnts Marinen: Anskaffning av artillerimateriel m. m. men föreslås skola ges den ändrade benämning som i anslagsrubriken anges.

Det sammanlagda belopp, inom vilket marinförvaltningen för budgetåren 1947/52 erhållit bemyndigande att utlägga beställningar, uppgår till 199 781 000 kronor. För likvidering av beställningar under nämnda budgetår stod 110 541 000 kronor till förfogande. Den 30 juni 1952 saknade således beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(199\,781\,000 - 110\,541\,000 =)$ 89 240 000 kronor täckning av betalningsmedel. För innevarande budgetår uppgår medgivna beställningsbemyndiganden och anvisade betalningsmedel till 60 000 000 kronor respektive 45 000 000 kronor. Därjämte har från anslag under tolfte huvudtiteln överförts 288 000 kronor, vilket belopp jämväl är att anse som beställningsbemyndigande. Den 30 juni 1953 kommer således enligt hittills meddelade beslut beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(89\,240\,000 + 60\,288\,000 - 45\,288\,000 =)$ 104 240 000 kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Av de beställningsbemyndiganden som riksdagen medgivit var den 1 oktober 1952 i runt tal 50 000 000 kronor odisponerade.

Marinförvaltningen har hittills med ledning av krigsförvaltningsplanerna för varje budgetår beräknat ett anskaffningsbehov, som legat till grund för ämbetsverkets äskanden. Anskaffningarna har således varit baserade på en kortsiktig planering. Marinförvaltningen framlägger i medelsäskandena för budgetåret 1953/54 sexårsplaner för anskaffning av vapenmateriel m. m. Ifrågavarande planer omfattar behoven av dels vapenmateriel m. m. för flottan och för marinen gemensamma ändamål, dels vapenmateriel m. m. för kustartilleriet, dels ock skeppsteknisk materiel m. m. (ingenjörmateriel m. m.) för marinen. Marinförvaltningen föreslår att anslagsbenämningen Marinen: Anskaffning av artillerimateriel m. m. utbytes mot benämningen Marinen: Vapenmateriel m. m. samt att medel för anskaffning av skeppsteknisk materiel m. m. anvisas under ett särskilt anslag.

Huvudparten av vad marinförvaltningen anfört rörande föreslagna anskaffningar är av sådan natur, att en fullständig redogörelse härför icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Handlingarna i ärendet kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott. Här må framhållas följande.

För anskaffning av *vapenmateriel m. m. för flottan och för marinen gemensamma ändamål* har enligt staten för innevarande budgetår medgivits beställningsbemyndiganden om i runt tal 32 000 000 kronor. Marinförvaltningens sexårsplan för ifrågavarande anskaffningar slutar totalt på 494 000 000 kronor, vilket i medeltal innebär ett årsbelopp av i runt tal 82 000 000 kronor. Vid bifall till de anskaffningar som föreslås i planen tillkommer dessutom ytterligare kostnader för uppförande av förrådsbyggnader, materielunderhåll m. m. Totalkostnaden för materielanskaffningarna, 494 000 000 kronor, fördelar sig på följande materielgrupper.

Flottan:

Artillerimateriel	145 500 000	
Torpedmateriel	106 500 000	
Minmateriel	53 000 000	
Telemateriel	73 000 000	
Radarmateriel	38 000 000	416 000 000

Gemensamt:

Artillerimateriel	6 400 000	
Motorfordon	800 000	
Vissa försök	5 400 000	
Robotvapenmateriel	63 300 000	
Nautisk och stridsledningsmateriel	2 100 000	78 000 000
Summa kronor		494 000 000

Medelsbehoven är framräknade på grundval av beräknad sammansättning och rustning under budgetåren 1953/59 av marinens stridskrafter, materielens livslängder samt de s. k. förrådsbehoven. Medel äskas för ersättning av sådan materiel som beräknas under sexårsperioden bli förbrukad eller av åldersskäl utgå ur organisationen. Medel äskas icke för att täcka brister i fråga om sådan materiel som beräknas utgå ur organisationen under sexårsperioden.

Till grund för beräkningen av medelsbehoven för anskaffning av *vapenmateriel m. m. för kustartilleriet* ligger en inom marinledningen verkställd särskild utredning, som av chefen för marinen överlämnats med skrivelse den 14 juli 1952. Enligt givna direktiv har utredningen framlagt förslag till anskaffning av vapenmateriel för att ersätta försliten eller föråldrad materiel samt modernisering av befintliga anläggningar och vapen. Utredningen har därjämte föreslagit, att av marinförvaltningen beräknade materielbrister skall täckas till 70—75 %. Samtliga anskaffningar föreslås bli genomförda under en sexårsperiod med början budgetåret 1953/54. Förslagen anges kunna genomföras inom den nuvarande organisationens ram. Marinchefen biträder utredningens förslag med undantag för förslaget att fylla bristerna till 70—75 %. Marinchefen anser, att kravet på stridsuthållighet hos kustartilleriets förband gör det nödvändigt att bristerna täckes till 100 % under sexårsperioden. Överbefälhavaren tillstyrker i princip den framlagda planen för ersättning av kustartilleriets materiel.

Med utgångspunkt från vad marinchefen i ärendet anförut beräknat marinförvaltningen, att beställningsbemyndiganden för här avsedda anskaffningar erfordras till ett belopp av 238 000 000 kronor. Ett genomförande av planen erfordrar dessutom cirka 45 000 000 kronor för fortifikatoriska anläggningar samt smärre belopp under marinens övnings- och underhållsanslag. Kostnaden för anskaffning av vapenmateriel m. m. fördelar sig enligt följande.

Ersättningsanskaffning av kustartilleribatterier	107 000 000
Artillerimateriel	55 000 000
Minmateriel	21 000 000
Telemateriel	24 000 000
Radarmateriel	22 000 000
Motorfordon	9 000 000
Summa kronor	238 000 000

Planen medför en medelkostnad per budgetår av i runt tal 40 000 000 kronor. Som jämförelse må nämnas att av beställningsbemyndigandet för innevarande budgetår i runt tal 20 000 000 kronor belöper på anskaffning av artillerimateriel m. m. för kustartilleriet.

Under förevarande anslag har hittills bestritts kostnaderna för anskaffning av *skeppsteknisk materiel m. m.* (ingenjörmateriel m. m.). Enligt staten för anslaget för innevarande budgetår har för ändamålet medgivits bemyndiganden om 6 550 000 kronor. Som i det föregående nämnts föreslår marinförvaltningen, att ett särskilt anslag uppföres för denna anskaffning. Ämbetsverket framlägger en sexårsplan, enligt vilken bemyndiganden erfordras till ett belopp av i medeltal 14 200 000 kronor per budgetår eller sammanlagt för sexårsperioden ($6 \times 14\,200\,000 =$) 85 200 000 kronor. Medelsbehovet är framräknat på grundval av i huvudsak de förutsättningar som angivits vid behandlingen i det föregående av frågan om medel för anskaffning av vapenmateriel m. m. för flottan och för marinen gemensamma ändamål. Vissa skiljaktigheter föreligger dock. Således beräknas icke medel för täckande av samtliga brister i fråga om reservmateriel för vissa fartyg som beräknas kvarstå i organisationen under den sexårsperiod planen omfattar.

Enligt marinförvaltningens beräkningar erfordras vid bifall till nyssnämnda planer för budgetåret 1953/54 *betalningsmedel* till ett sammanlagt belopp av 128 000 000 kronor och bemyndiganden att utlägga beställningar till en kostnad av sammanlagt 279 400 000 kronor. Av betalningsmedlen hänför sig 37 000 000 kronor till sådana äldre bemyndiganden som, enligt vad i det föregående anförts, vid ingången av budgetåret 1953/54 saknar täckning av anslagsmedel (104 240 000 kronor).

Marinförvaltningens kostnadsberäkningar hänför sig till prisläget den 1 juli 1951.

För att täcka pris- och lönestegringar å äldre beställningar hemställer marinförvaltningen i skrivelse den 1 oktober 1952 om ytterligare bemyndiganden för budgetåret 1952/53 till ett belopp av 12 163 000 kronor.

Departementschefen.

Såsom inledningsvis anförts bör materielanskaffningarna även under förevarande anslag verkställas efter en långsiktig plan. I enlighet med marinförvaltningens förslag tillstyrker jag att denna får omfatta budgetåren 1953/59.

Såsom jag tidigare anfört måste emellertid planens totalbelopp beskäras i förhållande till marinförvaltningens äskande. Jag föreslår, att för nyssberörda sexårsperiod fastställs en sammanlagd kostnadsram av 660 miljoner kronor. Av detta belopp torde omkring 200 miljoner kronor böra avses för anskaffning av materiel för kustartilleriet. Begränsningen av marinförvaltningens anskaffningsplan medför, att planen måste i stora delar omarbetas. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan förslag till ny plan inkommit från marinförvaltningen, meddela erforderliga föreskrifter rörande materielanskaffningens genomförande.

För nästa budgetår beräknar jag ett beställningsbemyndigande för sexårsplanen av 175 miljoner kronor. Av totalbeloppet för planens genomförande, 660 miljoner kronor, kommer därefter att kvarstå ($660 - 175 =$) 485 miljoner kronor. Med anledning av inträffade prisstegringar i fråga om beställningar som utlagts före den 1 juli 1952 föreslår jag att tidigare medgivna beställningsbemyndiganden uppräknas med 12 miljoner kronor. Det totala beställningsbemyndigande som nu föreslås uppgår således till ($175 + 12 =$) 187 miljoner kronor. För att täcka uppkommande behov av betalningsmedel med anledning av nu föreslagna beställningsbemyndiganden och tidigare utlagda beställningar beräknar jag ett anslag av 85 miljoner kronor. Jag vill i detta sammanhang framhålla vikten av att anskaffningsverksamheten planeras så att behovet av betalningsmedel blir jämnt fördelat på de kommande sex budgetåren. Jag räknar härvid med att anslaget från och med budgetåret 1954/55 skall uppgå till ett belopp som i huvudsak motsvarar en sjättedel av sexårsplanens totalkostnad.

Vid bifall till i det föregående angivna förslag kommer den 30 juni 1954 bemyndiganden om sammanlagt ($104,21 + 175,0 + 12,0 - 85,0 =$) 206,24 miljoner kronor att icke vara täckta av betalningsmedel.

Något särskilt anslag till anskaffning av skeppsteknisk materiel kan jag icke för närvarande tillstyrka. Kostnaderna för sådan anskaffning bör bestridas av medel under förevarande anslag.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna att anskaffning av vapenmateriel m. m. för budgetåren 1953/54—1958/59 skall ske enligt en plan, som fastställs av Kungl. Maj:t i överensstämmelse med de i det föregående angivna grunderna;

b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva utläggande av beställningar å vapenmateriel m. m. inom en kostnadsram av sammanlagt 187 000 000 kronor;

c) till *Marinen: Anskaffning av vapenmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 85 000 000 kronor.

[95] 72. Marinen: Underhåll av fartyg m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	127 300 000	35 592 727	3 142 990
1952/53 (statsliggaren s. 239) ..	35 500 000		
1953/54 (förslag)	45 000 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 7 500 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 851 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 631 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Marinförvaltningen föreslår även beträffande detta anslag, att verksamheten under budgetåren 1953/59 bedrivs enligt en av ämbetsverket framlagd plan. Ifrågavarande plan är uppgjord på grundval av beräknat materielbestånd samt avsedda fartygsrustningar, generalbesiktningar och generalöversyner m. m. under tidsperioden. Totalkostnaden för ett genomförande av planen uppgår enligt prisläget den 1 juli 1952 till 293 790 000 kronor, vilket innebär en årskostnad av i medeltal 48 965 000 kronor. Totalkostnaden uppdelas på följande huvudgrupper.

Flottan:

Reparation, vård, förbättring och förrådshållning	211 118 000
Administration	17 898 000

Kustartilleriet:

Reparation, vård, förbättring och förrådshållning	39 919 000
Administration	9 992 000

Gemensamma ändamål

6 463 000

Beredskapsåtgärder vid marinens verkstäder

8 400 000

Summa kronor 293 790 000

Beträffande den närmare innebörden av förslaget torde få hänvisas till de handlingar som kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

För budgetåret 1953/54 hemställer marinförvaltningen om ett anslag av 51 700 000 kronor. För innevarande budgetår uppgår anslaget till 35 500 000 kronor. Anslagshöjningen (51 700 000 — 35 500 000 =) 16 200 000 kronor fördelar sig på följande ändamål.

1. Höjda priser och löner	5 545 000
2. Ändrade kostnadsberäkningar vid vissa verkstäder	300 000
3. Uppskjutna underhållsarbeten	5 205 000
4. Ökad underhållsverksamhet	5 150 000
	16 200 000

Motiv.

1. Marinförvaltningen beräknar att pris- och lönestegringarna under budgetåret 1951/52 gör det nödvändigt att uppräknat anslaget med angivet belopp, vilket motsvarar 15,6 % av anslaget för innevarande budgetår.

2. Den ökade belastningen på detta anslag föranledes av Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1952 angående självkostnadsberäkningar m. m. vid vissa av försvarets verkstäder.

3. Det för innevarande budgetår anvisade anslaget kommer enligt marinförvaltningens beräkningar icke att täcka föreliggande behov av anslagsmedel. Ämbetsverket räknar med att till budgetåret 1953/54 uppskjuta underhållsarbeten till angiven kostnad.

4. Ifrågavarande belopp erfordras för att bestrida merkostnader orsakade av dels att viss befintlig materiel genom ombyggnader m. m. kräver ytterligare underhållsarbeten, dels att materielbeståndet beräknas öka.

Marinförvaltningen hemställer vidare i skrivelse den 1 oktober 1952 om 7 015 000 kronor i tilläggsanslag för innevarande budgetår. Beloppet anges erforderligt för att täcka löne- och prisstegringar.

Departementschefen.

Enligt den av marinförvaltningen under förevarande anslag framlagda planen kommer årskostnaderna under budgetåren 1953/59 att uppgå till i medeltal cirka 49 000 000 kronor. För budgetåret 1953/54 äskas 51 700 000 kronor. Som jag vid anmälan av detta anslag i 1952 års statsverksproposition framhöll har anslaget på fyra år måst höjas med inemot 15 000 000 kronor. Anslaget är för innevarande budgetår uppfört med 35 500 000 kronor. Ett godkännande av den nu framlagda sexårsplanen skulle redan från och med nästa budgetår medföra en ytterligare uppräknat av anslaget med cirka 15 000 000 kronor. Med hänsyn till denna kostnadsutveckling är jag icke beredd att tillstyrka marinförvaltningens förslag till långtidsplanering av marinens underhållsverksamhet. Jag anser det nödvändigt att ytterligare undersöka bland annat huruvida icke underhållskostnaderna kan nedbringas genom ändringar i de rustningsplaner som legat till grund för medelsberäkningarna. Även möjligheterna att rationalisera rustnings- och avrustningsarbeten, generalöversyner m. m. bör ytterligare undersökas. Vissa förändringar av medelsberäkningarna under förevarande anslag betingas även av mitt ställningstagande till förslagen under anslaget till anskaffning av vapenmateriel m. m.

I avvaktan på resultatet av nyssnämnda undersökningar beräknar jag för budgetåret 1953/54 medel för täckande av inträffade pris- och lönestegringar, ökat medelsbehov genom ändrade självkostnadsberäkningar vid vissa verkstäder samt en begränsad ökning av underhållsverksamheten. Jag föreslår, att anslaget uppföres med 45 000 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 9 500 000 kronor.

Jag avser att senare denna dag tillstyrka att ytterligare 6 500 000 kronor anvisas för innevarande budgetår för att täcka uppkomna pris- och lönestegringar.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Underhåll av fartyg m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 000 kronor.

[96] 73. **Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 000 000	387 027	612 973
1952/53 (statsliggaren s. 239)	1 000 000		
1953/54 (förslag)	1 000 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Marinförvaltningen hemställer att 1 000 000 kronor anvisas även för budgetåret 1953/54.

Anskaffningarna under ifrågavarande anslag påbörjades från och med budgetåret 1951/52. Totalkostnaden för den anskaffning som då beräknades erforderlig uppgick till 3 000 000 kronor (prop. 1951: 1, bil. 6, s. 139—140). *Marinförvaltningen* framhåller nu att totalkostnaden på grund av inträffade pris- och lönestegringar ökat varjämte ytterligare behov av maskiner uppkommit. För att tillgodose ifrågavarande behov och ge marinens varv och verkstäder möjlighet att följa med i den sedan åtskilliga år pågående kraftiga utvecklingen inom den privata verkstadsindustrien räknar ämbetsverket med att under budgetåren 1953/59 erfordras sammanlagt 6 000 000 kronor.

Departementschefen.

Jag tillstyrker föreslagen medelsanvisning och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Anskaffning av vissa maskiner m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

FASTIGHETER.

[97] 74. **Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	7 587 000	8 678 655
1952/53 (statsliggaren s. 239)	9 170 000	
1953/54 (beräknat belopp).....	12 000 000	

Under återopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Marinen: Ersättning till försvarets fastighetsfond: Marinens delfond* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 12 000 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD.

[98] 75. *Marinen: Bidrag till sjövärnsskåren.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	255 000	276 249	6 293
1952/53 (statsliggaren s. 240)	280 000		
1953/54 (förslag)	300 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Chefen för sjövärnsskåren har föreslagit en anslagshöjning med 110 000 kronor, varav 80 000 kronor beräknats täcka merkostnader till följd av pris- och lönestegringar m. m. och återstoden avsetts för underhåll av båtar. *Kårchefen* har vid beräkningen av kostnadsökningarna till följd av pris- och lönestegringar utgått från nivån den 1 juli 1945 och beräknat en allmän pris- och löneökning med 30 %.

Försvarets civilförvaltning finner det icke möjligt att använda en så schematisk beräkningsgrund. Ämbetsverket utgår från det anslag, som anvisats sjövärnsskåren för innevarande budgetår och beräknar de merkostnader, som uppkommit under sistförflutna budgetår. Med denna utgångspunkt beräknas 30 000 kronor erforderliga för att täcka de merkostnader, som uppkommer till följd av höjda arvoden samt ökade resc- och traktementskostnader, mathållningskostnader m. m. Beträffande underhållet av sjövärnsskårens båtar framhåller civilförvaltningen, att kostnaderna härför synes böra fördelas över flera budgetår. För nästkommande budgetår föreslår förvaltningen, att ett belopp av 15 000 kronor anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

I nuvarande ekonomiska läge kan jag icke tillstyrka att anslaget uppräknas med större belopp än 20 000 kronor till 300 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till sjövärnsskåren* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 300 000 kronor.

[99] 76. *Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	18 600	16 635	7 206
1952/53 (statsliggaren s. 240)	18 600		
1953/54 (förslag)	16 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget uppföres med oförändrat belopp och utgår därvid från nuvarande verksamhet under anslaget. Emellertid beslöt Kungl. Maj:t den 19 december 1952 att maritima ungdomsrådet skall upphöra. I staten för innevarande budgetårs anslag är 2 600 kronor avsedda för rådets verksamhet. Anslaget för nästa budgetår kan således minskas med nämnda belopp. Då jag i övrigt icke har något att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkningar hemställer jag, under erinran om att anslagsminskningen utgör 2 600 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till maritim ungdomsverksamhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 16 000 kronor.

[100] 77. *Marinen: Understöd åt föreningar m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	23 000	18 650
1952/53 (statsliggaren s. 241)	23 000	
1953/54 (förslag)	23 000	

Enligt den av Kungl. Maj:t fastställda staten för innevarande budgetårs anslag utgår till sex föreningar understöd om tillhopa 5 650 kronor för tidskrifters utgivande, bildningsverksamhet och dylikt. Vidare åtnjuter sex personalsammanslutningar hyresbidrag med tillhopa 13 600 kronor. Slutligen har 3 750 kronor förbehållits Kungl. Maj:ts disposition.

Chefen för marinen föreslår, att anslaget höjes med 8 804 kronor, varav 2 200 kronor för ökat stöd åt Kustartilleriklubben för utgivande av Tidskrift för kustartilleriet (nu 800 kronor) och 6 604 kronor för ökade hyresbidrag till personalsammanslutningar vid marinen. Av sistnämnda belopp hänför sig 2 250 kronor till Sjöunderofficerssällskapet i Karlskrona (nu 3 750 kronor), 3 854 kronor till Flottans maskinistförening i Karlskrona (nu 2 000 kronor) och 500 kronor till Flottans underbefälsförening i Karlskrona (nu 3 500 kronor).

Försvarets civilförvaltning anser sig icke kunna förorda höjning av nu utgående bidrag till tidskrifter. Beträffande bidragen till de tre personalsammanslutningarna tillstyrker ämbetsverket — med ledning av verkställda undersökningar angående samlingslokalernas storlek och skick samt hyres- och värmekostnaderna för desamma — att bidragen höjes med respektive 2 000 kronor, 3 250 kronor och 500 kronor. För att täcka bidragsökningen, tillhopa 5 750 kronor, bör enligt civilförvaltningen i första hand tagas i anspråk de medel, som nu står till Kungl. Maj:ts disposition. Anslagshöjningen skulle således utgöra (5 750 — 3 750 =) 2 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Understöd åt föreningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 23 000 kronor.

[101] 78. *Marinen: Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona.*

På förslag av Kungl. Maj:t i 1944 års statsverksproposition (IV ht, s. 213) anvisade riksdagen (skr. nr 4, p. 99) 200 000 kronor såsom bidrag till anordnande av lokaler för det s. k. marinhemmet i Karlskrona. Kostnaden för ifrågavarande anläggning beräknades då till omkring 880 000 kronor. Enligt nu föreliggande uppgifter kommer totalkostnaden emellertid att bli mer än dubbelt så stor och beräknas komma att uppgå till omkring 1 940 000 kronor. Kostnadsökningen betingas huvudsakligen av prisstegringar. För att täcka kostnaderna står för närvarande i runt tal 1 700 000 kronor till förfogande, varav huvuddelen insamlats på frivillighetens väg. Därutöver beräknas ytterligare cirka 90 000 kronor kunna anskaffas genom fortsatt insamling och bidrag från Karlskrona stad. Stiftelsen Militärhemmet i Karlskrona — i vars regi verksamheten för anordnande av permittentlokaler bedrivs — hemställer nu om bidrag av statsmedel med 150 000 kronor för att täcka resterande kostnader.

Departementschefen.

Vid anmälan av frågan om statsbidrag för här avsett ändamål i 1944 års statsverksproposition förutsattes att anspråk på ytterligare bidrag av statsmedel utöver angivna belopp av 200 000 kronor icke skulle framställas. Totalkostnaden för anläggningen kommer emellertid att bli avsevärt högre än ursprungligen beräknats. Orsaken härtill är främst penningvärdets fall. Jag anser det skäligt att ytterligare statsbidrag lämnas för att kvarstående kapitalbehov skall kunna fyllas. Jag tillstyrker att 150 000 kronor ställes till förfogande för ändamålet och föreslår att beloppet anvisas i form av ett reservationsanslag på riksstaten för nästa budgetår.

Närmare bestämmelser om villkoren för utbetalande av bidraget och för användningen av detsamma torde på förslag av försvarets civilförvaltning få meddelas av Kungl. Maj:t.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Marinen: Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 150 000 kronor.

FLYGVAPNET.

AVLÖNINGAR M. M. TILL FAST ANSTÄLLD PERSONAL.

[102] 79. Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	52 000 000	66 143 491
1952/53 (statsliggaren s. 241)	63 700 000	
1953/54 (beräknat belopp) ...	77 500 000	

Under hänvisning till vad jag anfört i det föregående vid behandlingen av arméns motsvarande anslag får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Avlöningar till aktiv personal m. fl.* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 77 500 000 kronor.

[103] 80. Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	18 000	27 226
1952/53 (statsliggaren s. 244)	25 000	
1953/54 (förslag)	31 000	

Flygvapnets reservstat omfattar för närvarande beställningar för 1 överstelöjtnant och 1 kapten, båda i intendenturbefattning, samt 1 flygläkare av 1. graden.

Yrkande.

Chefen för flygvapnet har i anslutning till ett av 1948 års riksdag (prop. 206; rd. skr. 369) fattat principbeslut angående omfattningen av flygvapnets reservstat upprepat sitt tidigare framförda förslag, att reservstaten för nästa budgetår utökas med beställningar för 1 överste, 1 överstelöjtnant, 2 majorer och 1 kapten, vilka beställningar avses för kvalificerade befattningar i krigsorganisationen (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 142 o. f.).

Försvarets civilförvaltning, som räknar med oförändrad personaluppställning, hemställer, att anslaget med hänsyn till anslagsbelastningen och ökade rörliga tilläggsförmåner höjes med 6 000 kronor.

Departementschefen.

Frågan om tidpunkten för pensionering av militära beställningshavare har varit föremål för särskild utredning och är nu under beredning i Kungl. Maj:ts kansli. Spörsmålet om reservstatens omfattning vid flygvapnet har sådant sammanhang med pensioneringsfrågan att ställning icke bör tagas

till reservstatsproblemet förr än den andra frågan lösts. Med hänsyn härtill kan jag alltjämt icke förorda den av flygvapenchefen begärda utökningen av reservstaten. Däremot förordar jag, i överensstämmelse med vad civilförvaltningen föreslagit, att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 och ökningen av de rörliga tilläggsförmånerna höjes med 6 000 kronor till 31 000 kronor. Jag får alltså hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal å reservstat* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 31 000 kronor.

[104] 81. **Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	500 000	815 191
1952/53 (statsliggaren s. 244)	600 000	
1953/54 (förslag)	950 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 350 000 kronor med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1951/52 och den av 1952 års riksdag beslutade lönegradsuppflyttningen av militär personal.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 6 juni 1952 må från förevarande anslag under budgetåret 1952/53 intill ett belopp av 10 950 kronor bestridas kostnaderna för stipendier till flygunderingenjörer i flygvapnets reserv. Sådant stipendium skall utgå med i ett för allt 2 190 kronor för år och är avsett att bereda dylik personal tillfälle till praktik och studier företrädesvis utomlands. — Civilförvaltningen erinrar om att ämbetsverket i samband med anslagsäskanden beträffande motsvarande anslag för marinen tillstyrkt ett förslag att det till marinunderingenjörer i marinens reserv nu utgående stipendiebeloppet å likaledes 2 190 kronor höjes till 3 600 kronor. Civilförvaltningen förutsätter att samma höjning sker beträffande stipendierna till flygunderingenjörerna.

Departementschefen.

Jag har intet att erinra mot civilförvaltningens anslagsberäkning och tillstyrker därför, att anslaget höjes med 350 000 kronor till 950 000 kronor. Vid anmälan i det föregående av marinens motsvarande anslag har jag förordat att de till marinunderingenjörer i mariningenjörkårens reserv utgående stipendierna höjes från 2 190 kronor till 3 000 kronor för år. Jag föreslår nu, att motsvarande höjning sker beträffande stipendier till flygunderingenjörer i reserven. Kostnaderna härför torde kunna rymmas inom det av mig föreslagna anslagsbeloppet för nästkommande budgetår.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till personal i flygvapnets reserv* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 950 000 kronor.

[105] 82. Flygvapnet: Rekryteringskostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	90 000	117 302
1952/53 (statsliggaren s. 245)	130 000	
1953/54 (förslag)	140 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 29 000 kronor.

	Ökning
1. Ökade rekryteringskostnader	19 000
2. Anställningspenningar	10 000
	29 000

Motiv.

1. Enligt chefen för flygvapnet uppgår rekryteringsbehovet för budgetåret 1953/54 till 290 fältflygare och 105 trupputbildare och signalister. De erforderliga rekryteringsunderlagen för att fylla detta behov beräknas till 800 respektive 210 man. Med utgångspunkt från de av civilförvaltningen i medelsäskandena för innevarande budgetår använda beräkningsgrunderna uppskattas medelsbehovet för rekryteringsmedel till 119 000 kronor.

2. Ökningen föranledes av att anställningspenningen föreslås höjd från 75 kronor till 100 kronor per anställd.

Departementschefen.

Såsom jag anført vid behandlingen av motsvarande anslag för armén räknar jag icke med någon höjning av anställningspenningen. En ytterligare uppräknig av förevarande anslag synes emellertid vara erforderlig, främst med hänsyn till stegrade rese- och traktamentskostnader. Jag föreslår att höjningen begränsas till 10 000 kronor, till följd varav anslaget för nästa budgetår skall uppföras med 140 000 kronor. Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Rekryteringskostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

[106] 83. Flygvapnet: Ekiperingsersättningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	740 000	757 381
1952/53 (statsliggaren s. 245)	800 000	
1953/54 (förslag)	1 200 000	

Under hänvisning till vad som anført under arméns motsvarande anslag förordar jag, i enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning, att före-

varande anslag höjes med 400 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Ekiperingersättningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 200 000 kronor.

[107] 84. *Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	200 000	416 526
1952/53 (statsliggaren s. 246)	215 000	
1953/54 (förslag)	250 000	

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget med hänsyn till de ökade löneförmåner, som utgår i anledning av avtalsuppgörelse i april 1952, böra uppräknas med 35 000 kronor till 250 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar till viss arbetarpersonal* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 250 000 kronor.

AVLÖNINGAR M. M. TILL VÄRNPLIKTIGA.

[108] 85. *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	3 700 000	3 561 493
1952/53 (statsliggaren s. 246)	6 400 000	
1953/54 (förslag)	6 400 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget höjes med 25 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Penningbidrag		35 000
2. Premier	110 000	
3. Flygtillägg		50 000
	110 000	85 000
	+ 25 000	

Motiv.

1—3. Kostnadsförändringarna har beräknats med ledning av uppgifter från chefen för flygvapnet angående dels antalet tjänstgöringsdagar och dagarnas fördelning på olika kategorier värnpliktiga och dels antalet till premier och flygtillägg m. m. berättigade värnpliktiga.

Departementschefen.

Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Avlöningar m. m. till värnpliktiga* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 6 400 000 kronor.

[109] 86. **Flygvapnet: Familjebidrag.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 100 000	3 276 611
1952/53 (statsliggaren s. 246)	1 600 000	
1953/54 (förslag)	1 700 000	

Försvarets civilförvaltning beräknar medelsbehovet under budgetåret 1953/54 till 1 650 000 kronor. Jag har icke något att erinra i och för sig mot civilförvaltningens beräkningar. Det av mig under arméns motsvarande anslag omnämnda förslaget om förhöjning av familjepenningens maximibelopp föranleder emellertid ytterligare medelsbehov, varför anslaget torde böra uppföras med 1 700 000 kronor. Under erinran om att anslagshöjningen utgör 100 000 kronor hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Familjebidrag* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 700 000 kronor.

SJUKVÅRD.

[110] 87. **Flygvapnet: Sjukvård.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	275 000	558 449
1952/53 (statsliggaren s. 246)	350 000	
1953/54 (förslag)	400 000	

Äberopande vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslag för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Sjukvård* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

RESEERSÄTTNINGAR M. M.

[111] 88. **Flygvapnet: Reseersättningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 500 000	2 058 792
1952/53 (statsliggaren s. 247)	2 000 000	
1953/54 (förslag)	2 300 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, på samma skäl som anförts under arméns motsvarande anslag, att förevarande anslag höjes med 300 000 kronor till 2 300 000 kronor. Jag biträder civilförvaltningens förslag, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Reseersättningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

EXPENSER M. M.[112] 89. **Flygvapnet: Bränsle m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	3 700 000	6 862 208
1952/53 (statsliggaren s. 247)	5 000 000	
1953/54 (förslag)	5 350 000	

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 600 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Prissänkning å bränsle		480 000
2. Prisstegring m. m. å lyse, vatten och renhållning ...	300 000	
3. Nya luftbevakningssentraler	170 000	
4. Överflyttning av kostnader till annat anslag ...		420 000
5. Omräkning	1 000 000	
	1 470 000	900 000
		+ 570 000
	Avrundat	600 000

Motiv.

1. Bränslebehovet för innevarande budgetår beräknade flygförvaltningen till 32 000 normalton och ett medelpris per ton av 125 kronor. För nästa budgetår beräknas oförändrat bränslebehov och ett medelpris av 110 kronor per ton, vilket i förhållande till det för innevarande budgetår äskade beloppet medför ett minskat medelsbehov av 480 000 kronor.

2. Av kostnadsökningen hänför sig 165 000 kronor till höjda taxor för lyse och vatten samt 135 000 kronor till prisstegringar på renhållningsmateriel och ökade avlöningskostnader för städ- och renhållningspersonal.

3. Beloppet beräknas erforderligt för uppvärmning och städning av luftbevakningssentraler, som väntas bli färdiga under nästkommande budgetår, ävensom till bestridande av kostnader för elektrisk kraft.

4. Såsom i annat sammanhang anförts har Kungl. Maj:t genom beslut den 23 maj 1952 fastställt normer för självkostnadsberäkning och prissättning vid vissa av försvarets verkstäder. Till följd av detta beslut räknar flygförvaltningen för nästa budgetår med en merkostnad av 2 000 000 kronor å flygvapnets anslag till drift och underhåll av flygmateriel m. m. Denna utgiftsökning motsvaras av minskningar med 1 580 000 kronor å flygvapnets allmänna avlöningsanslag och med 420 000 kronor å bränsleanslaget.

5. Det av flygförvaltningen framräknade medelsbehovet för innevarande budgetår nedräknades i statsverkspropositionen 1952 med detta belopp i avvaktan på ytterligare erfarenheter av anslagsbelastningen.

Departementschefen.

Efter det att anslagsäskandena framställdes har en viss prissänkning inträffat å bränsle. Jag räknar därför med att ett anslag å 5 350 000 kronor skall vara tillfyllest, vilket innebär en ökning med 350 000 kronor. Därvid beaktar jag att bränslekostnaderna vid vissa av flygvapnets verkstäder — av flygförvaltningen beräknade till 420 000 kronor — i fortsättningen icke belastar förevarande anslag. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Bränsle m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 5 350 000 kronor.

[113] 90. *Flygvapnet: Telefon m. m.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 100 000	1 204 010
1952/53 (statsliggaren s. 248)	1 400 000	
1953/54 (förslag)	1 600 000	

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 250 000 kronor. Ämbetsverket åberopar därvid inträffade taxehöjningar, vilka beräknas öka utgifterna å anslaget med omkring 18,5 %.

Departementschefen.

Jag föreslår att anslaget höjes med 200 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Telefon m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 600 000 kronor.

[114] 91. *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 120 000	175 967	7 247
1952/53 (statsliggaren s. 248)	190 000		
1953/54 (förslag)	210 000		

¹ Därutöver 50 000 kronor anvisade på tilläggsstat.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 96 000 kronor.

	Ökning
1. Vissa annonskostnader	41 000
2. Uppskjutna anskaffningar	48 000
3. Prishöjningar	7 000
	96 000

Motiv.

1. Beloppet avser beräknade kostnader för annonser och affischer för rekrytering av officers- m. fl. aspiranter. Dessa kostnader skall från och med innevarande budgetår belasta förevarande anslag (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 152—153).

2. De för tidigare budgetår anvisade anslagsbeloppen har visat sig otillräckliga, varför erforderliga behov för den löpande tjänsten icke kunnat tillgodoses och nödvändiga anskaffningar av kontorsutensilier måst anstå. I tidigare medelsäskanden angivna anskaffningar av expeditiionsmaterialier för luftförsvars- och luftbevakningsgruppcentraler samt luftbevakningsstationer har icke kunnat genomföras. Betydande anskaffningar måste därför uppskjutas till kommande budgetår. Beloppet avser det beräknade värdet av till budgetåret 1953/54 uppskjutna anskaffningsbehov.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka högre anslag än 210 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 20 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övriga expenser m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

MATHÅLLNING.**[115] 92. Flygvapnet: Mathållning.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	4 300 000	6 019 857
1952/53 (statsliggaren s. 249)	5 675 000	
1953/54 (förslag)	6 500 000	

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 1 500 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal tjänstgöringsdagar		193 800
2. Höjda mathållningskostnader per tjänstgöringsdag	1 694 030	
	+	1 500 230
	Avrundat	1 500 000

Motiv.**1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.**

	Tjänstgöringsdagar 1953/54	minskning	För 1952/53 beräk- nad dagskostnad	Summa kr.
1952/53				
2 473 250	2 392 500	80 750	2,40	193 800

I antalet tjänstgöringsdagar för budgetåret 1953/54 har inräknats 10 500 tjänstgöringsdagar för praktikanter.

Av dagskostnadsbeloppet utgör 2 kronor 15 öre kostnad för normalportion och 25 öre övriga mathållningskostnader.

2. Kostnadsökningen beräknas enligt följande.

	Tjänstgörings- dagar (motsvarande) 1953/54	Beräknad dagskostnad			Summa kr.
		1952/53	1953/54	ökning	
Portionsberättigad personal	2 382 000	2,40	3,14	0,74	1 762 680
	10 500	2,40	3,10	0,70	7 350
Till enskilda försålda portioner (inkomst)	400 000	0,65	0,84	0,19	— 76 000
					1 694 030

Av dagskostnadsbeloppet 3 kronor 14 öre för budgetåret 1953/54 utgör 2 kronor 80 öre kostnad för normalportion och 34 öre övriga mathållningskostnader. Ökningen av normalportionspriset hänför sig till inträffade och väntade prisstegringar på livsmedel. Vid beräkningen av övriga mathållningskostnader tager flygförvaltningen hänsyn till de särskilda krav, som ur flygmedicinsk synpunkt ställes på utspisningen av flygande personal; merkostnaden härför uppskattas per tjänstgöringsdag till 4 öre.

Den redovisade nettotinkomsten av försäljning av portioner till enskilda utgör ett tillägg av 30 % till normalportionspriset, vilket tillägg avser att täcka kostnaderna för matens tillredning och servering samt slitage av förplägnadsmaterielen.

Departementschefen.

Såsom jag anført vid behandlingen av arméns och marinens mathållningsanslag räknar jag för nästa budgetår med en sammanlagd portionskostnad respektive landportionskostnad av 2 kronor 90 öre. Härav utgör 2 kronor 55 öre kostnaden för normalportion och 35 öre övriga mathållningskostnader. Motsvarande normalportionskostnad bör beräknas för flygvapnet. Liksom tidigare bör övriga mathållningskostnader för flygvapnets del beräknas 5 öre lägre än för övriga försvarsgrenar. Som grund för anslagsberäkningen bör alltså läggas en portionskostnad av $(2,55 + 0,30 =) 2$ kronor 85 öre. Enligt förut tillämpad beräkningsgrund bör nettotinkomsten vid försäljning av portion till enskild beräknas till 77 öre. Medelsbehovet för nästa budgetår skulle alltså uppgå till $(2\,392\,500 \times 2,85 - 400\,000 \times 0,77 =)$ i runt tal 6 500 000 kronor, vilket skulle innebära en anslagshöjning med 825 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Mathållning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 6 500 000 kronor,

INTENDENTURMATERIEL M. M.**[116] 93. Flygvapnet: Beklädnad m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	13 000 000	4 522 149	858 404
1952/53 (statsliggaren s. 251)	5 500 000		
1953/54 (förslag)	5 200 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 2 085 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 2 200 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Ändrat antal tjänstgöringsdagar		134 300
2. Ändrade beräkningsgrunder	250 121	
3. Praktikanttjänstgöring		175
4. Lottabeklädnad	7 500	
5. Speciell flygbeklädnad	54 000	
6. Vissa engångsanskaffningar	2 019 675	
	2 331 296	134 475
	+ 2 196 821	
	Avrundat	2 200 000

Motiv.**1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.**

	1952/53	Tjänstgöringsdagar 1953/54	minskning	För 1952/53 beräknad dagskostnad	Summa kr.
Manskap med rätt till					
fri beklädnad	2 461 000	2 382 000	79 000	1,70	134 300

2. Den del av beklädnadsanslaget, som flygförvaltningen beräknat efter viss dagskostnad för manskap med rätt till fri beklädnad, har tidigare enligt flygförvaltningens beräkningar inrymt kostnader även för skyddsbeklädnad till officerare, underofficerare, överfurirer och ekonomibiträden m. fl., gemensam materiel för flottiljerna m. m. Flygförvaltningen framhåller att antalet värnpliktiga vid flygvapnet på grund av den alltmer tekniskt betonade tjänsten nedgått och för närvarande är förhållandevis litet samt att den fast anställda tekniska personalen i motsvarande grad ökats. På grund därav blir en anslagsberäkning, som baseras på tjänstgöringsdagar för värnpliktiga, icke rättvisande om den innefattar även sådana ändamål som ifrågavarande skyddsbeklädnad m. m. Ämbetsverket föreslår därför att vid beräkning av öresbeloppet hänsyn tages endast till normalbeklädnaden för manskap med rätt till fri beklädnad och att övriga kostnader beräknas särskilt.

För innevarande budgetår har till grund för anslaget lagts en dagskost-

nad av en krona 70 öre (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 156). I detta belopp får anses inräknade jämväl omnämnda kostnader för skyddsbeklädnad m. m. I enlighet med flygförvaltningens tidigare relaterade framställning upptager ämbetsverket för budgetåret 1953/54 ett särskilt belopp för skyddsbeklädnad m. m., uppgående till 446 244 kronor. Dagskostnadsbeloppet för manskap med rätt till fri beklädnad beräknar flygförvaltningen till en krona 63 öre. För furirer minskas kronans kostnad med 70 öre, motsvarande vad furir får erlägga i hyra per tjänstgöringsdag. Antalet tjänstgöringsdagar för furirer beräknas till 419 750. Därest flygförvaltningen skulle ha använt samma beräkningssätt som tidigare, skulle dagskostnaden för manskap med rätt till fri beklädnad ha uppgått till 181,7 öre. Vid framräkandet av ifrågavarande dagskostnadsbelopp har flygförvaltningen tagit hänsyn till den anskaffning av yllevaror, varom erinrats under arméns beklädnadsanslag. — Då dagskostnadsbeloppet för innevarande budgetår utgör en krona 70 öre samt furir erlägger betalning för lån av beklädnad med 70 öre per dag, utgör statens verkliga kostnad för furir under anslaget detta budgetår en krona per dag.

Med tillämpning av det anförda skulle enligt flygförvaltningens beräkningar uppstå en kostnadsökning i förevarande hänseende med $[446\,244 - 2\,382\,000 \times (1,70 - 1,63) - 419\,750 \times (1,00 - 0,93) =]$ 250 121 kronor.

3. För budgetåret 1953/54 räknar flygförvaltningen med 10 500 tjänstgöringsdagar för praktikanter för en kostnad av 10 öre per tjänstgöringsdag mot 12 250 tjänstgöringsdagar innevarande budgetår. Till följd härav minskar medelsbehovet i förevarande hänseende med 175 kronor.

4. Av anslaget för innevarande budgetår avses 40 000 kronor till lottabeklädnad för fredsbruk. För budgetåret 1953/54 beräknar flygförvaltningen skola nyanskaffas 300 omgångar som ersättning för försliten beklädnad. Kostnaderna för i fred försliten omgång uppgår till 175 kronor, vartill kommer vissa reparationskostnader. Med avdrag för beräknad ersättning från lottaaorganisationerna uppgår medelsbehovet till 47 500 kronor eller 7 500 kronor mera än som kan disponeras av anslaget för budgetåret 1952/53.

5. För speciell flygarbeklädnad avses 290 000 kronor kunna användas för budgetåret 1952/53. Medelsbehovet för budgetåret 1953/54 beräknas öka med 54 000 kronor till 344 000 kronor på grund av större slitage; i och med övergången till reaflyg måste personalen utrustas med dubbla omgångar sommarflygdräkter, enär personalen vid sådan flygning utsättes för stark svettning.

6. Flygförvaltningen äskade för innevarande budgetår medel för att täcka vissa materielbrister. Bristerna hänförde sig till lottabeklädnad för krigsbruk, beklädnadsmateriel för luftbevakningsförband, utrustning för markpersonal, avsedd för förstärkning av i krigsorganisationen ingående basbataljon, beklädnadsmateriel i övrigt för krigsförråd samt regnkläder (se prop. 1952: 1, bil. 6, s. 155—156). Ämbetsverket anmäler nu att bris-

terna i förevarande hänseende den 1 juni 1952 uppgick till ett värde av 10 730 000 kronor. Av anslaget för innevarande budgetår beräknas 530 325 kronor kunna disponeras för ifrågavarande anskaffningar. Den återstående anskaffningen föreslås uppdelad på fyra år; till följd härav erfordras för nästkommande budgetår 2 550 000 kronor. Ökningen av medelsbehovet utgör sålunda (2 550 000 — 530 325 =) 2 019 675 kronor.

Departementschefen.

Den anskaffning av yllevaror för försvaret, varom jag tidigare erinrat, påverkar medelsbehovet jämväl under förevarande anslag. Det dagskostnadsbelopp, som flygförvaltningen lägger till grund för sin beräkning av medelsbehovet för normalbeklädnad, är sålunda 25 öre lägre än som eljest skulle varit fallet.

Utan att i detalj taga ställning till de ändrade grunder för anslagets beräkning, som flygförvaltningen tillämpar i sina medelsäskanden, föreslår jag — under återopande av samma skäl, som jag anfört vid behandlingen av arméns beklädnadsanslag — att förevarande anslag för nästa budgetår begränsas till 5 200 000 kronor. Därvid räknar jag med att visst utrymme skall finnas för de mest angelägna av de engångsanskaffningar, för vilka flygförvaltningen äskat medel.

Under återopande av det anförda får jag, under erinran om att anslaget minskas med 300 000 kronor, hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Beklädnad m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 5 200 000 kronor.

[117] 94. *Flygvapnet: Inventarier m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	500 000	454 902	219 941
1952/53 (statsliggaren s. 253)	900 000		
1953/54 (förslag)	1 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 omkring 130 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 900 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal tjänstgöringsdagar		13 727
2. Förbättrad belysning vid flygförbanden	200 000	
3. Inventarier m. m. för luftbevakningen	444 500	
4. Utrustning för nya lokaler m. m.	221 500	
5. Utbyggnad av flygvapnets krigsförband m. m.	180 000	
6. Omräkning		127 000
	1 046 000	140 727
		+ 905 273
	Avrundat	900 000

Motiv.

1. Kostnadsminskningen beräknas sålunda.

	Tjänstgöringsdagar			Beräknad dagskostnad 1952/53	Summa kr.
	1952/53	1953/54	minskning		
Inventarier	2 473 250	2 392 500	80 750	0,08	6 460
Förplägnadsmateriel	2 873 250	2 792 500	80 750	0,09	7 267
					13 727

I antalet tjänstgöringsdagar för budgetåret 1953/54 har inräknats 10 500 tjänstgöringsdagar för praktikanter.

2. Flygförvaltningen upprepar ett i anslagsäskandena för budgetåret 1952/53 framställt förslag om att i anslaget inräkna ett belopp av 200 000 kronor för anskaffning av förbättrad belysning på arbetsplatserna vid flygförbanden, främst i hangarer samt i vissa verkstads- och undervisningslokaler (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 157). Ifrågavarande anskaffning har fått anstå till följd av brist på medel.

3. För budgetåret 1952/53 äskade flygförvaltningen dels 250 000 kronor till inventarier för luftbevakningen, varav 50 000 kronor för utbildningsanläggningar och 200 000 kronor för under utbyggnad varande luftförsvarscentraler och luftförsvarsgruppcentraler, och dels 70 000 kronor till förplägnadsmateriel för ifrågavarande centraler och under utbyggnad varande radartroppar (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 158). Av för innevarande budgetår anvisade medel beräknas 2 000 kronor disponeras till inventarier för luftbevakningen och 32 000 kronor till förplägnadsmateriel. Kvarstående behov utgör alltså 286 000 kronor.

Med beräknad fortsatt utbyggnad av luftbevaknings- och stridsledningsorganisationen erfordras under budgetåret 1953/54 inventarier för ytterligare 78 500 kronor, varjämte 80 000 kronor beräknas erforderliga för anskaffning av förplägnadsmateriel till nyuppsatta luftbevakningsstationer.

4. Under budgetåret 1953/54 beräknas följande nybyggnader komma att tagas i bruk, nämligen trafikledartorn vid F 3 och F 11 samt flygtjänstbyggnad vid F 5. Nyanskaffning av inventarier för nämnda lokaler beräknas draga en kostnad av 18 000 kronor per trafikledartorn och 8 300 kronor för flygtjänstbyggnaden eller tillhopa ($2 \times 18\,000 + 8\,300 =$) 44 300 kronor.

Vid F 11, där kurser med personal ur andra försvarsgrenar brukar vara förlagda, råder brist på förlägningsutrymmen för officerare m. fl. En kadettförläggning vid flotttiljen beräknas under budgetåret 1953/54 vara nyinredd för detta ändamål. Motsvarande förhållanden råder vid F 13, där en flygelbyggnad vid officersmässen samt vissa utrymmen i själva mässen beräknas inredas för ändamålet. Kostnaderna för härav betingad nyanskaffning av inventarier beräknas till 24 700 kronor.

Till inventarier för nya lektionssalar vid flygvapnets centrala skolor samt för nyuppförda gymnastiklokaler vid F 15 och F 18 beräknas tillhopa 20 700 kronor.

Under budgetåret 1953/54 beräknas ombyggnader och utvidgningar av officersmässarna vid F 9, F 11, F 18 och F 21, underofficersmässarna vid F 11 och F 21 samt underbefälsmässen vid F 11 vara avslutade. Kostnaderna för härav betingad inventarieanskaffning beräknas till sammanlagt 63 800 kronor.

För tillgodoseende av återstående inventariebehov för väderlektjänsten beräknas 16 000 kronor, varjämte 22 000 kronor anses erforderliga till inventarier för ny ordersal i F 20 flygtjänstbyggnad, för färdigblivande bostadsutrymmen vid F 18 marketenteri samt för vissa lokaler vid förbanden, vilka beräknas omdisponeras för nya ändamål.

På grund av den nya flottiljpolisorganisationen erfordras inventarier för vaktlokaler till en beräknad medelkostnad av 1 500 kronor per förband eller tillhopa 30 000 kronor.

5. Flygförvaltningen räknade med samma kostnadsökning för såväl innevarande som närmast föregående budgetår (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 158). Av ökningen hänför sig 80 000 kronor till täckande av brist i krigsutrustningen av förplägnadsmateriel, 85 000 kronor till komplettering av förplägnadsmateriel till förband, baserade vid depåerna, och 15 000 kronor till underhåll av krigsförplägnadsmateriel. Anskaffningarna i fråga har måst anstå på grund av brist på anslagsmedel.

6. Av det för budgetåret 1952/53 anvisade anslaget avses 127 000 kronor kunna disponeras för vissa kostnader av engångsnatur, för vilka flygförvaltningen äskade medel under budgetåret. Medelsanvisning för ifrågavarande ändamål erfordras alltså icke i fortsättningen.

Departementschefen.

En ytterligare uppräknig av anslaget synes nödvändig. Jag kan emellertid icke förorda att anslaget höjes så mycket som flygförvaltningen begär; av sparsamhetsskäl måste anslaget även för nästa budgetår begränsas avsevärt i förhållande till ämbetsverkets äskande. Jag föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med 1 000 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 100 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Inventarier m. m.* för budgetåret 1953/54
anvisa ett reservationsanslag av 1 000 000 kronor.

[118] 95. *Flygvapnet: Tvätt.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	450 000	560 318
1952/53 (statsliggaren s. 253)	550 000	
1953/54 (förslag)	585 000	

Flygförvaltningen hemställer, med beaktande av minskat antal tjänstgöringsdagar och beräknade prisstegringar, att anslaget uppräknas med

omkring 7 % eller i runt tal 35 000 kronor. Jag biträder detta förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Tvätt* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 585 000 kronor.

ÖVNINGAR M. M.

[119] 96. Flygvapnet: Övningar m. m.

	Anslag	Nettontgift	Behållning
1951/52	¹ 3 500 000	4 245 725	263 242
1952/53 (statsliggaren s. 254)	3 500 000		
1953/54 (förslag)	4 100 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 350 000 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 155 000 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer om en anslagshöjning av 1 420 000 kronor.

	Ökning
1. Taxehöjningar	217 000
2. Flygplatsavgifter	16 800
3. Organisationsändringar m. m.	385 000
4. Kartor	219 400
5. Materiel för väderlekstjänsten	400 000
6. Undervisningsmateriel	85 000
7. Utbildningskurser	100 000
	<u>1 423 200</u>
	Avrundat 1 420 000

Motiv.

1. De höjda taxorna för gods- och personbefordran beräknas medföra kostnadsökningar med 186 000 kronor — varav 96 000 kronor hänför sig till höjningarna år 1951 — respektive 31 000 kronor.

2. Genom beslut den 30 november 1951 har Kungl. Maj:t (kommunikationsdepartementet) fastställt taxa å avgifter för begagnande av statens civila flygplatser. Med utgångspunkt från antalet landningar år 1951 beräknas härigenom uppkomma en merkostnad av 16 800 kronor.

3. På grund av ökad flygtidstilldelning beräknas övningarna utom ordinarie stationeringsort öka medelsåtgången med 175 000 kronor. Ändringar i flygvapnets personalorganisation, ombaseringar på grund av flygfältsarbeten m. m. beräknas kräva en uppräknig av anslaget med 120 000 kronor. Genom luftbevakningsorganisationens utbyggnad erfordras ytterligare 85 000 kronor, varav 60 000 kronor avses för daglöner till frivillig personal och 25 000 kronor betingas av ökade avgifter vid förhyrning av motorfor-

don. 5 000 kronor äskas för att bestrida kostnader för anordnande av och representation vid internationella militära idrottstävlingar m. m.

4. För ändringar av duplettplåtar till en internationell flygkarta, som för närvarande provas inom flygvapnet, äskas 10 000 kronor. 168 500 kronor avses för anskaffning av flygkarta i större skala. Resterande belopp, 40 900 kronor, erfordras för att täcka behovet av övriga flygkartor.

5. Ämbetsverket föreslår att ett förråd av materiel för den militära väderlekstjänsten — ballonger, radarsonder och pejlsändare — upplägges. Några särskilda kostnader utöver engångskostnaden, 400 000 kronor, kommer, enligt vad ämbetsverket uppger, icke att uppstå.

6. Ett belopp av 60 000 kronor äskas för anskaffning av undervisningsmateriel, kartor samt markeringsutrustning till vissa av luftbevakningens utbildningsanläggningar. 25 000 kronor avses för anskaffning av undervisningsfilmer.

7. Med hänsyn till flygmaterielens snabba utveckling erfordras ytterligare utbildningsverksamhet. Medelsbehovet beräknas härigenom öka med 100 000 kronor.

Departementschefen.

Flygförvaltningen hemställer, bland annat, om 400 000 kronor för anskaffning av materiel för den militära väderlekstjänsten. Jag anser ifrågasvarande anskaffning vara av sådan art, att kostnaderna för densamma bör belasta anslaget till drift och underhåll av flygmateriel m. m. För att täcka taxehöjningar och avgifter för begagnande av statens civila flygplatser samt tillgodose de viktigaste av övriga nyanmälda behov förordar jag att förevarande anslag uppräknas med 600 000 kronor till 4 100 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Övningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 4 100 000 kronor.

[120] 97. **Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	18 000	17 715	8 798
1952/53 (statsliggaren s. 255)	18 000		
1953/54 (förslag)	18 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Flygförvaltningen hemställer att anslaget på grund av ökade kostnader för stall- och dressyrmateriel, transporter och anskaffning av hundar höjes med 4 000 kronor. Om på grund av föreliggande förslag till omorganisation av arméhundväsendet medel för anskaffning av hundar för flygvapnets del anvisas på anslag ställt till arméförvaltningens förfogande, bör enligt vad

flygförvaltningen anför förevarande anslag minskas med motsvarande belopp.

Departementschefen.

Såsom framgår av vad jag anfört under anslaget Armén: Hundväsendet räknar jag med att kostnaderna för anskaffning av hundar till flygvapnet även under nästa budgetår skall bestridas från förevarande anslag. På grund av inträffade prisstegringar torde medelsförbrukningen under anslaget komma att öka. Med hänsyn till föreliggande reservationsbehållning räknar jag emellertid med oförändrad medelsanvisning för nästa budgetår och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Hundbevakningstjänsten* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 18 000 kronor.

FLYGMATERIEL M. M.

[121] 98. **Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1255 000 000	257 052 176	1 369 262
1952/53 (statsliggaren s. 255) ²	320 000 000		
1953/54 (förslag)	350 000 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 1 384 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 996 000 kronor.

För budgetåren 1948/52 har riksdagen medgivit utläggande av beställningar inom en kostnadsram av 1 139,827 miljoner kronor. Härvid har förutsatts att medel, som tillförts förevarande anslag från anslag under tolfte huvudtiteln, jämväl är att betrakta såsom beställningsbemyndigande. För bestridande av kostnaderna inom nämnda ram har riksdagen anvisat 738,827 miljoner kronor. Den 30 juni 1952 var således bemyndiganden till ett belopp av $(1\,139,827 - 738,827 =)$ 401 miljoner kronor icke täckta av anslagsmedel.

För innevarande budgetår har riksdagen på förslag av Kungl. Maj:t i 1952 års statsverksproposition medgivit utläggande av beställningar intill ett belopp av 380 miljoner kronor och anvisat 320 miljoner kronor i betalningsmedel. För innevarande budgetår har vidare överförts 996 000 kronor från anslag under tolfte huvudtiteln. Nämnda belopp är jämväl att betrakta som beställningsbemyndigande. Enligt hittills meddelade beslut kommer alltså den 30 juni 1953 beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(401,000 + 380,996 - 320,996 =)$ 461 miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Kostnaderna för anskaffningsplanen för budgetåren 1952/59 beräknades enligt 1952 års statsverksproposition till 1 769,5 miljoner kronor.

Med ledning av uppgifter lämnade av flygförvaltningen har beräknats

att den 1 september 1952 beställningsbemyndiganden till ett belopp av 284,3 miljoner kronor icke var disponerade.

Flygförvaltningen hemställer i sina medelsäskanden för budgetåret 1953/54, att gällande kostnadsram för anskaffningsplanen måtte utökas med tillhoppa 482,1 miljoner kronor enligt nedanstående specifikation. De sammanlagda kostnaderna för anskaffningsplanen avseende sjuårsperioden 1953/60 skulle vid bifall till ämbetsverkets förslag uppgå till 2 251,6 miljoner kronor.

	Ökning	Minskning
1. Förstärkning av fyra dagjaktflottiljer:		
Engångskostnad	167,4	
Omsättningskostnad	84,0	
2. Modernisering av luftbevakningen:		
Engångskostnad	15,2	
Omsättningskostnad	7,5	
3. Anskaffning av transportflygplan	18,0	
4. Anskaffning av reaktionsdrivna flygplan med dubbelkommando	4,5	
5. Prisstegringar under budgetåret 1951/52	289,5	
6. Skillnad mellan årskvoterna för budgetåren 1952/53 och 1959/60		114,2
7. Outnyttjat belopp för budgetåret 1951/52	8,7	
8. Ökning av kostnadsramen enligt prop. 1952:60	1,5	
	596,3	114,2
		+ 482,1

Beträffande flygförvaltningens motiveringar till nämnda kostnadsökningar må här anföras följande.

1. I ordinarie medelsäskanden för innevarande budgetår föreslog flygförvaltningen att ett antal flygplan skulle anskaffas för förstärkning av fyra dagjaktflottiljer. Sedermera (december 1951) förordade ämbetsverket att de för förstärkningen avsedda flygplanen i stället skulle användas för omsättning av vissa äldre flygplan. Riksdagen beslöt i enlighet med sistnämnda förslag. Flygförvaltningen återkommer nu med förslaget att förstärka ifrågavarande jaktflottiljer och anför därvid i huvudsak samma motiv som i de ordinarie medelsäskandena för innevarande budgetår (se prop. 1952: 1, bil. 6, s. 163 o. f.).

2. Luftbevakningen överfördes från och med den 1 juli 1948 till flygvapnet. I samband därmed anvisades medel för modernisering av luftbevakningens materiel enligt ett särskilt program. På grundval av en utredning verkställd av flygförvaltningen anvisades vid vårsessionen av 1950 års riksdag ytterligare medel för ändamålet. Samtidigt reviderades moderniseringsprogrammet. Ämbetsverket anför nu att den tekniska utvecklingen gör det nödvändigt att ånyo vidtaga ändringar i moderniseringsprogrammet. Härigenom uppkommer kostnader som icke kan rymmas inom nuvarande

kostnadsram. Ämbetsverket beräknar merkostnaderna till i det föregående angivna belopp enligt prisläget den 1 juli 1952.

3. De äldre krigsflygplan som för närvarande utnyttjas för transporter bedömes utgå ur organisationen under de närmaste åren på grund av förslitning. Med hänsyn till att de krigsflygplan som numera avföres ur linjeförbanden icke är lämpliga för transporter föreslår flygförvaltningen att ett antal för transportändamål byggda flygplan anskaffas.

4. Det har hittills varit möjligt att överföra flygförare från propellerdrivna till reaktionsdrivna flygplan utan särskild omskolning i reoplan med dubbelkommando. För de reoplan som är under anskaffning kommer emellertid att erfordras särskild omskolning. Flygförvaltningen föreslår därför att ett antal reoplan med dubbelkommando inköpes.

5. Flygförvaltningen beräknar prisstegringen under budgetåret 1951/52 på grundval av kommerskollegii prisindex för gruv-, metall- och maskinindustrivaror.

6. o. 7. Beträffande sättet för framräknandet av dessa kostnadsändringar torde få hänvisas till statsverkspropositionen för innevarande budgetår (bil. 6 s. 164—165).

8. Beloppet motsvarar vad som överförts från anslag under tolfte huvudtiteln genom Kungl. Maj:ts beslut den 6 juni 1952.

Flygförvaltningen hemställer i ordinarie medelsäskanden för nästa budgetår om ett beställningsbemyndigande av 520 miljoner kronor och ett betalningsanslag av 370 miljoner kronor.

I en särskild promemoria från flygförvaltningen, dagtecknad den 4 november 1952, föreslås vissa ändringar i det nu gällande programmet för anskaffning av flygplan. Genom de föreslagna ändringarna beräknas samtliga krigsflygplan i den takt som statsmakterna tidigare förutsatt. Ämbetsverket föreslår att anskaffningsprogrammets kostnadsram för budgetåren 1953/60 upptages till 3 200 miljoner kronor, vilket i jämförelse med nu gällande kostnadsram innebär en ökning med 1 430,5 miljoner kronor. För budgetåret 1953/54 erfordras därför beställningsbemyndigande av 798 miljoner kronor och betalningsanslag av 425 miljoner kronor. Innehållet i promemorian är i övrigt av sådan natur att en redogörelse för det samma icke kan lämnas till statsrådsprotokollet. Promemorian kommer att tillhandahållas riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag har inledningsvis anfört mina synpunkter och förslag i fråga om anskaffning av flygplan för förstärkning av fyra jaktflottiljer. Jag har därvid förordat att förstärkningen tills vidare icke skall komma till stånd. För att en snabbare omsättning av vissa nu befintliga krigsflygplan skall kunna uppnås bör emellertid materielplanens kostnadsram nu ökas med 84 miljoner kronor. Den ytterligare ökning av kostnadsramen som flygförvaltningen

begärt för att vinna snabbare omsättning av flygmaterielen kan jag av ekonomiska skäl icke för närvarande tillstyrka.

Genom beslut vid 1948 och 1951 års riksdagar har medel anvisats för modernisering av luftbevakningens materiel. Flygförvaltningen hemställer om en utökning av kostnadsramen med 15,2 miljoner kronor för fortsatt modernisering av denna materiel samt 7,5 miljoner kronor för omsättning av den härigenom nytillkomna materielen. Med hänsyn till betydelsen av en modernt utrustad luftbevakningsorganisation tillstyrker jag förslagen.

Jag biträder ävenledes ämbetsverkets förslag att uppräknat kostnadsramen med 4,5 miljoner kronor för anskaffning av reaktionsdrivna flygplan med dubbelkommando. Flygplanen skall användas för utbildning och om skolning av flygförare.

Den föreslagna anskaffningen av transportflygplan torde däremot få anstå ett par år.

Flygförvaltningen hemställer slutligen om en ökning av kostnadsramen med 289,5 miljoner kronor med anledning av de prisstegringar som inträffat under budgetåret 1951/52. Med hänsyn till att ämbetsverkets medelsäskanden i förevarande del för närvarande är föremål för remissbehandling är jag icke beredd att nu fatta ställning till förslaget. Det torde böra ankomma på Kungl. Maj:t att, sedan ärendet slutbehandlats, inom ramen för det av flygförvaltningen begärda beloppet besluta om storleken av det prisstegrings-tillägg som må befinnas påkallat med hänsyn till under budgetåret 1951/52 inträffade prisstegringar.

Vid bifall till mina i det föregående angivna förslag kommer kostnadsramen för sjuårsperioden 1953/60 — bortsett från nyss angivna prisstegringar — att uppgå till 1 815,6 miljoner kronor enligt sammanställningen å s. 161 (beloppen i miljoner kronor).

Flygförvaltningen äskar för budgetåret 1953/54 ett betalningsanslag av 370 miljoner kronor samt ett beställningsbemyndigande av 520 miljoner kronor. Med hänsyn till vad jag i det föregående anförut räknat jag för nästa budgetår med ett betalningsanslag av 350 miljoner kronor och ett beställningsbemyndigande av 475 miljoner kronor.

Jag kommer att senare denna dag, i proposition nr 2, föreslå att på tilläggsstat för innevarande budgetår lämnas ett beställningsbemyndigande av 3 miljoner kronor för inköp av ett flygplan för speciell utbildning samt att däremot svarande betalningsmedel anvisas.

Vid bifall till mina förslag kommer den 30 juni 1954 beställningsbemyndiganden till ett belopp av $(461 + 475 + 3 - 350 - 3) = 586$ miljoner kronor att sakna täckning av betalningsmedel.

Den anskaffningsplan, som bör fastställas från och med nästa budgetår att gälla för sjuårsperioden 1953/60, bör i likhet med övriga handlingar i ärendet delgivas riksdagens vederbörande utskott.

	Outnyttjade belopp under tidigare bud- getar m. m.	B u d g e t å r								Summa
		1952/53	1953/54	1954/55	1955/56	1956/57	1957/58	1958/59	1959/60	
1952 års kostnadsram (budgetåren 1952/59).										
Årskostnader enl. 1952 års statsverksproposition	—	292·3	287·8	273·8	234·1	219·4	219·4	219·4	—	1 746·2
Ökning av kostnadsramen enl. prop. 1952:60 ¹	0·5	1·0	—	—	—	—	—	—	—	1·5
Outnyttjat belopp för budgetåren 1948/51	23·3	—	—	—	—	—	—	—	—	23·3
Engångskostnader för förnyelse av jaktflygplan	23·8	293·3	287·8	273·8	234·1	219·4	219·4	219·4	—	1 771·0
Engångskostnader för modernisering av luftbevakningens materiel	—	—	10·0	25·0	35·0	14·0	—	—	—	84·0
Årskostnader för förnyelse av nyssnämnd materiel	—	—	2·1	3·3	4·5	5·3	—	—	—	15·2
Engångskostnader för anskaffning av reaktionsdrivna flygplan med dubbelkommando	—	—	—	—	1·5	1·5	1·5	1·5	1·5	7·5
Minskning med första årskvoten i 1952 års kostnadsram och ökning med en årskvot	—	—	4·5	—	—	—	—	—	—	4·5
Outnyttjade belopp för budgetåret 1951/52 ² ..	7·3	—	—	—	—	—	—	—	219·4	— 73·9
1953 års kostnadsram (budgetåren 1953/60)	31·1	—	304·4	302·1	275·1	240·2	220·9	220·9	220·9	1 815·6

¹ Anslag under tolfte huvudtiteln för bestridande av ökade lönekostnader.² Årskvoten för 1951/52 264·4 miljoner kronor. Nettoutgiften för 1951/52 257·1 miljoner kronor. 264·4—257·1 = 7·3.

Under återopande av vad sålunda anförts får jag — under erinran om att anslagsökningen utgör 30 000 000 kronor — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i enlighet med vad i det föregående angivits medgiva utläggande av beställningar å flygmateriel m. m. inom en kostnadsram av 475 000 000 kronor;

b) till *Flygvapnet: Anskaffning av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 000 kronor.

[122] 99. **Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	148 000 000	62 134 901	449 961
1952/53 (statsliggaren s. 256)	275 000 000		
1953/54 (förslag)	100 000 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 13 200 000 kronor och överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 1 043 000 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 714 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden genom utlagda beställningar.

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer, att anslaget höjes med 27 840 000 kronor. Efter särskild utredning inom försvarsdepartementet har nämnda belopp uppdelats på delposter enligt följande.

	Ökning	Minskning
Drivmedel.		
1. Kostnader för föreslagen ökad flygverksamhet m. m.	15 020 000	
2. Kostnader för föreslagen ökad verksamhet med motorfordon m. m.	160 000	
Underhåll m. m.		
3. Prisstegringar vid oförändrad verksamhet	7 320 000	
4. Kostnadsändringar för föreslagen ändrad verksamhet	2 900 000	1 300 000
5. Fototeknisk förbrukningsmateriel	500 000	
6. Personal för underhåll m. m. av viss utrustning	510 000	
7. Lönehöjningar m. m.	730 000	
8. Ändrade normer för verkstädernas självkostnadsberäkningar	2 000 000	
	29 140 000	1 300 000
		+ 27 840 000

Motiv.

1. Till grund för innevarande budgetårs anslag ligger en flygtid av 170 000 timmar (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 171; rd. skr. 1952: 4), innebärande en ökning i förhållande till den flygtid, som lades till grund för riksstatsanslaget för budgetåret 1951/52. Ökningen har medfört att för den grundläggande flygslagsutbildningen nu kan tagas i anspråk en flygtid som, enligt vad flygförvaltningen anför, täcker ett lågt räknat minimibehov. För den fortsatta flygslagsutbildningen gäller i huvudsak de flygtidsnormer, som fastställdes år 1948. Med hänsyn till främst behovet av förbands-

utbildning samt ökad kontinuitet och intensitet i flygträningen föreslås att ytterligare omkring 1 500 flygtimmar ställes till förfogande för flygning i krigsflygplan under den fortsatta flygslagsutbildningen. Merkostnaden här för uppgår, enligt ämbetsverkets beräkningar, till 1 750 000 kronor.

Flygförvaltningen har för tidigare budgetår minskat det s. k. teoretiska flygtidsbehovet — framräknat på grundval av den personalstyrka som beräknas finnas under budgetåret — med 10 procent, vilka har ansetts motsvara den minskning i flygverksamheten som orsakas av oförutsedda personalavgångar, dålig väderlek, mindre goda flygfält m. m. Med hänsyn till den förbättrade utrustning i form av nya startbanor m. m. som numera finnes beräknar ämbetsverket ifrågavarande minskning för budgetåret 1953/54 till endast 5 procent. Det härigenom uppkommande behovet av ytterligare flygtid uppgår till 9 450 timmar. För den personal som under budgetåret 1953/54 beräknas tillkomma erfordras enligt ämbetsverkets beräkningar 4 850 flygtimmar. Personalökningen väntas bli något större än vanligt på grund av de ändringar av fältflygarnas förmåner m. m. varom riksdagen fattat beslut på förslag av Kungl. Maj:t i propositionen 1952: 229 (rd. skr. 1952: 302). Merkostnaderna i fråga om drivmedel för den ökade verksamhet som förväntas på grund av bättre startbanor m. m. samt ökad personaltillgång uppgår, enligt ämbetsverkets beräkningar, till 13 270 000 kronor.

De sammanlagda drivmedelskostnaderna för föreslagen ökad flygverksamhet m. m. uppgår således till $(1\,750\,000 + 13\,270\,000 =) 15\,020\,000$ kronor.

Flygförvaltningen utgår ifrån att de priser å flygmotorbränslen som lades till grund för anslagsberäkningarna för innevarande budgetår (se prop. 1952: 1, bil. 6, sid. 170) skall gälla även under budgetåret 1953/54.

2. Ifrågavarande kostnadsökning hänför sig delvis till beräknad ytterligare användning av motorfordon bland annat till följd av den utökning av personalen, som i det föregående berörts, samt det ökade behovet av transportmedel för luftbevakningsutrustningen. Delvis betingas kostnadsökningen därav att reaflygplan — till skillnad från propellerdrivna flygplan — måste bogseras till start.

3. Av ökningen belöper 5 700 000 kronor på underhåll m. m. av flygplan- och motormateriel (15,5 procent), 190 000 kronor på vapenmateriel (12,7 procent), 230 000 kronor på motorfordon (16 procent) samt 10 000 kronor på undervisningsmateriel (10 procent). Resterande belopp, 1 190 000 kronor, hänför sig till underhåll av elektrisk materiel, signal- och snöröjningsmateriel m. m.

4. Kostnadsbesparingar om 1 000 000 kronor och 300 000 kronor beräknas uppkomma genom minskat behov av reservdelar respektive underhåll av vapenmateriel m. m. Vid bifall till förslaget om ökning av flygtiden med 15 800 timmar uppkommer behov av ytterligare underhåll av flygplan och motormateriel till en kostnad av 2 900 000 kronor.

5. Kostnaderna för anskaffning av fototeknisk förbrukningsmateriel belastar f. n. anslaget Anskaffning av flygmateriel m. m. Flygförvaltningen föreslår nu att medel för nämnd anskaffning upptages under förevarande anslag och räknar med 500 000 kronor för ändamålet.

6. I särskild skrivelse den 12 februari 1952 hemställer flygförvaltningen om medgivande att få anställa personal för underhåll m. m. av luftbevakningens och jaktstridsledningens telekommunikationer. Överbefälhavaren tillstyrker framställningen. Flygförvaltningen föreslår att kostnaderna för ifrågavarande personal skall bestridas från förevarande anslag och hemställs i anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 att för ändamålet skall anvisas ytterligare 510 000 kronor.

8. Kungl. Maj:ts beslut den 23 maj 1952 angående normer för självkostnadsberäkning och prissättning vid vissa av försvarets verkstäder medför, såsom anförts under flygvapnets anslag till bränsle m. m., en merkostnad å förevarande anslag med 2 000 000 kronor.

I särskilda skrivelser den 27 juni och den 19 september 1952 hemställer flygförvaltningen — under återopande av att överbefälhavaren den 28 mars 1952 fastställt storleken av krigsreservatet av flygmotorbränslen m. m. till större kvantitet än som tidigare gällt — att i runt tal 7 740 000 kronor måtte få disponeras för ökning av lagerhållningen vid flygvapnets centrala drivmedelsförråd. Statens sakrevision har avgivit yttrande i ärendet.

Av handlingarna framgår bland annat följande. Å förrådstiteln för centrala drivmedelsförrådet fanns den 30 juni 1952 ett överskott å 4 942 721 kronor. Överskottet har uppkommit dels genom att lagerhållningen av flygfotogen ökat i förhållande till lagringen av den dyrare flygbensinen och dels genom att priset på flygmotorbränslen stigit och därmed ökat lagerbehållningens värde. — I samband med förrådstitelredovisningens införande den 1 juli 1947 föreskrevs, att tull och skatt för inköpta drivmedel skulle debiteras en härför inrättad diversemedelstitel, vilken även skulle krediteras inflytande restitutionsbelopp. I enlighet härmed måste på denna redovisningstitel alltid finnas ett debetsaldo, svarande mot flygvapnets fordran på restitution av tull och skatt för inköpta men ej förbrukade drivmedel. På grund härav skall redovisningstiteln, därest den tillföres restitutionsbeloppet för ineliggande lager, bli utjämnad. Av sakrevisionen verkställd granskning har emellertid givit vid handen att, om nämnda restitutionsbelopp tillföres kontot, en betydande tillgång erhålles på detta. Sålunda beräknades tillgången per den 30 juni 1952 — däri inräknat belopp, som flygvapnet anses böra begära restituerat för redan förbrukat bränsle — uppgå till icke mindre än 11 074 482 kronor. Tillgången har uppstått främst genom att redovisningstiteln efter den 1 juli 1947 tillförts de belopp, som motsvarar restitutionsvärdet av då ineliggande lager, oaktat att beloppet aldrig belastat titeln, och vidare genom att för viss kvantitet bensin restitutionsbeloppet beräknats efter för hög skattesats.

Flygförvaltningen hemställer nu allt för den begärda lagerökningen få taga i anspråk dels överskottet å förrådstiteln den 30 juni 1952 och dels därjämte i runt tal 2 800 000 kronor genom belastning av redovisningstiteln för tull och skatt. Återstoden av tillgången å sistnämnda titel bör inlevereras till statsverket.

Departementschefen.

Huvuddelen av den anslagshöjning av i runt tal 28 000 000 kronor, som flygförvaltningen äskar under förevarande anslag, hänför sig till förslaget att öka flygtiden från nuvarande 170 000 timmar till 185 800 timmar, d. v. s. med 15 800 timmar. Av ökningen belöper, som i det föregående nämnts, 4 850 timmar på väntad personalökning inom nuvarande organisationsram, 1 500 timmar på ändrade flygnormer för fortsatt flygslagsutbildning samt 9 450 timmar på ökade möjligheter att flyga till följd av förbättrade tekniska anordningar m. m. Jag kan i huvudsak godtaga flygförvaltningens förslag om uppräknig av flygtiden för väntad personalökning och ändrade flygnormer. Jag tillstyrker ävenledes ökning av flygtiden till följd av att förbättrade tekniska anordningar medger flygning i ökad omfattning. Jag anser mig dock icke böra räkna med så stor ökning i detta hänseende, som flygförvaltningen föreslår. Sammanlagt räknar jag för budgetåret 1953/54 med en flygtid av omkring 182 000 timmar.

Mot flygförvaltningens anslagsberäkningar i övrigt har jag i stort sett icke något att erinra. Såsom ämbetsverket anført bör kostnaderna för anskaffning av fototeknisk förbrukningsmateriel bestridas från nu förevarande anslag. Medel torde även böra beräknas för anskaffning av viss materiel för väderlekstjänsten, vartill flygförvaltningen äskat medel under flygvapnets övningsanslag. Med beaktande av det anförda föreslår jag för budgetåret 1953/54 ett anslag av 100 000 000 kronor. Anslagshöjningen utgör 25 000 000 kronor. Jag räknar med att utrymme skall finnas för anställning av personal för underhåll m. m. av luftbevakningens och jaktstridsledningens kommunikationer. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att i vanlig ordning reglera personalorganisationen för denna verksamhet.

Jag biträder flygförvaltningens förslag om ökning av lagerhållningen av flygmotorbränslen. För ökningen erforderligt kapital, omkring 7 750 000 kronor, bör få disponeras genom ianspråktagande dels av det överskott, 4 942 721 kronor, som den 30 juni 1952 förelåg på förrådstiteln för centrala drivmedelsförrådet, och dels av 2 800 000 kronor genom belastning av redovisningstiteln för tull och skatt. Återstoden av den beräknade tillgången å sistnämnda titel bör inlevereras till budgetutjämningsfonden.

Under åberopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drift och underhåll av flygmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 100 000 000 kronor.

[123] 100. **Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 500 000	2 072 962
1952/53 (statsliggaren s. 258)	2 150 000	
1953/54 (förslag)	4 200 000	

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 2 500 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda priser och löner	376 000
2. Ökad transportverksamhet	2 044 000
3. Underhåll av nytillkommen drivmedelsutrustning	80 000
	2 500 000

Motiv.

1. Ämbetsverket framhåller, att fraktkostnaderna vid järnvägstransporter ökat med 18 procent. Med utgångspunkt från att kostnaderna för frakter och transporter under innevarande budgetår i enlighet med staten för anslaget kommer att uppgå till 1 700 000 kronor medför frakstegringen ett ökat medelsbehov av 306 000 kronor. Genom höjda arbetslöner och materielkostnader beräknas kostnaderna för underhåll av drivmedelsutrustningen stiga med 70 000 kronor.

2. Under innevarande budgetår beräknas drivmedelsförbrukningen uppgå till i runt tal 116 miljoner liter. För budgetåret 1953/54 beräknas en drivmedelsförbrukning av i runt tal 198 miljoner liter. Härav betingade merkostnader för frakter och transporter m. m. beräknar flygförvaltningen till 2 044 000 kronor.

3. För innevarande budgetår ökades det belopp som avses för anskaffning av drivmedelsutrustning med 1 000 000 kronor. Under denna punkt upptaget belopp utgör 8 % av denna anslagsökning.

Departementschefen.

Övergången från propellerdrivna flygplan till reaktionsdrivna flygplan medför betydande ökningar av drivmedelsförbrukningen. Huvudsakligen för att täcka härav uppkommande merkostnader under detta anslag finner jag det nödvändigt att föreslå en kraftig höjning av anslagsbeloppet. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med 4 200 000 kronor, vilket innebär en höjning med 2 050 000 kronor.

Under hänvisning till vad jag anfört hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Drivmedelsförråd m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 200 000 kronor.

[124] 101. Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning.

	Anslag
1952/53 (statsliggaren s. 258)	1 200 000
1953/54 (förslag)	2 000 000

Yrkande.

Flygförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 4 140 000 kronor.

		Ökning
1. Höjda priser		30 000
2. Vissa engångsanskaffningar		
a) drivmedelsutrustningar i berghangarer	2 100 000	
b) cisterner för vissa flygplatser	611 000	
c) järnvägscisternvagnar	550 000	
d) filteranordningar för tankbilar	850 000	4 111 000
		4 141 000
		Avrundat 4 140 000

Motiv.

1. Av anslagsanvisningen för innevarande budgetår, 1 200 000 kronor, motsvarar 200 000 kronor det belopp som under budgetåret 1951/52 avsågs för anskaffningar av diverse utrustning för drivmedelsförråd. Ämbetsverket hemställer om en höjning av detta belopp med 30 000 kronor (motsvarande 15 %) för att täcka under budgetåret 1951/52 inträffade prisstegringar.

2 a). Flygförvaltningen beräknade i medelsäskandena för innevarande budgetår att 1 500 000 kronor erfordrades för anskaffning av drivmedelsutrustningar i berghangarer tillhörande fem flygplatser. Av anslaget för innevarande budgetår avser ämbetsverket använda 470 000 kronor för ändamålet. I sina medelsäskanden för budgetåret 1953/54 beräknar ämbetsverket att totalkostnaden för drivmedelsutrustningarna kommer att uppgå till 3 040 000 kronor. Enligt ämbetsverkets sedermera lämnade upplysningar är anledningen till kostnadsökningen, som alltså uppgår till (3 040 000 — 1 500 000 =) 1 540 000 kronor, att det vid fortsatt granskning av den tekniska utformningen av anläggningarna visat sig, att anläggningarna bör vara mera omfattande än man tidigare räknat med samt att kostnaderna för vissa pumpanläggningar tidigare förutsatts skola bestridas från andra anslag än förevarande. Flygförvaltningen beräknar således medelsbehovet för att slutföra ifrågavarande anskaffningar till (3 040 000 — 470 000 =) 2 570 000 kronor. Med utgångspunkt från anslaget för innevarande budgetår erfordras en anslagsökning med (2 570 000 — 470 000 =) 2 100 000 kronor för att hela anskaffningen skall kunna genomföras under budgetåret 1953/54.

2 b). I medelsäskandena för innevarande budgetår framhöll flygförvaltningen att ytterligare lagringscisterner för flygmotorbränslen erfordrades på vissa övnings- och krigsflygplatser för att tillgodose det snabbt stigande

behovet av drivmedel för reaktionsflygplan. I första hand borde cisterner anskaffas för en sammanlagd kostnad av i runt tal 600 000 kronor. I anslagsäskandena för budgetåret 1953/54 beräknas för ändamålet 971 000 kronor. Ämbetsverket beräknar numera, att det totala behovet av cisterner blivit större. Det ökade behovet betingas av att antalet krigsflygplatser, som måste utrustas med cisterner, stigit. Av anslaget för innevarande budgetår belöper, enligt ämbetsverkets disposition, 180 000 kronor på ifrågavarande anskaffningar. För att under budgetåret 1953/54 täcka återstående medelsbehov, som alltså uppgår till $(971\,000 - 180\,000 =)$ 791 000 kronor, erfordras en höjning av anslaget med $(791\,000 - 180\,000 =)$ 611 000 kronor.

2 c). Den kraftigt stegrade bränsleförbrukningen på grund av övergången från propellerdrivna till reaktionsdrivna flygplan kräver ökad tillgång på vagnar m. m. för transport av drivmedel. Enligt uppgifter inhämtade från flygförvaltningen erfordras utöver nu befintligt transporttonnage ytterligare ett antal vagnar m. m. Kostnaderna för täckande av nämnda brist beräknas till 3 500 000 kronor. Av anslaget för innevarande budgetår avser flygförvaltningen disponera 350 000 kronor för här avsedda anskaffningar. Det återstående medelsbehovet uppgår således till $(3\,500\,000 - 350\,000 =)$ 3 150 000 kronor, av vilket belopp ämbetsverket för budgetåret 1953/54 äskar 900 000 kronor. Anslagsökningen uppgår till $(900\,000 - 350\,000 =)$ 550 000 kronor.

2 d). Förslaget om att anskaffa filteranordningar för fordon, som tages i anspråk under krigsförhållanden, framställdes i medelsäskandena för innevarande budgetår (prop. 1952: 1, bil. 6, sid. 172).

Departementschefen.

I medelsäskandena för innevarande budgetår föreslog flygförvaltningen vissa engångsanskaffningar till en sammanlagd kostnad av 3 300 000 kronor. Enligt ämbetsverkets nu framlagda medelsäskanden betingar ifrågavarande anskaffningar emellertid en väsentligt högre kostnad än den nyss anförda. För att merkostnaderna för den mest angelägna materielanskaffningen skall kunna täckas förordar jag att 1 000 000 kronor anvisas på tilläggsstat. Med hänsyn till de utredningar i materielhanteringsfrågor, som jämlikt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 18 januari 1952 pågår inom försvarsdepartementet, är jag icke beredd att för närvarande fatta slutlig ställning till de förslag i övrigt som flygförvaltningen nu framlagt. Under alla omständigheter torde emellertid ytterligare anskaffningar erfordras, varför jag föreslår att anslaget uppföres med 2 000 000 kronor, vilket innebär en anslagshöjning med 800 000 kronor. Jag förutsätter att Kungl. Maj:t sedermera får besluta om de ändamål som skall tillgodoses inom anslagsramen.

Till frågan om anvisande av medel å tilläggsstat återkommer jag i annat sammanhang. Här hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Anskaffning av drivmedelsutrustning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

FASTIGHETER.

[125] 102. *Flygvapnet: Ersättning till förswarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	14 072 000	11 090 636
1952/53 (statsliggaren s. 259)	15 217 000	
1953/54 (beräknat belopp)	17 500 000	

Under återopande av vad jag anfört vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Flygvapnet: Ersättning till förswarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 17 500 000 kronor.

BIDRAG OCH UNDERSTÖD.

[126] 103. *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1300 000	333 730	47 064
1952/53 (statsliggaren s. 259)	2300 000		
1953/54 (förslag)	325 000		

¹ Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 13 720 kronor.

² Därutöver överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 8 880 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 43 800 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Förevarande anslag, som för vartdera av budgetåren 1946/47 och 1947/48 var uppfört med 390 000 kronor, minskades med beaktande av tillgängliga reservationer — vilka uppkommit till följd av att verksamheten inom privatflyget huvudsakligen på grund av materielsvårigheter måst inskränkas — till 350 000 kronor för budgetåret 1948/49 och till 300 000 kronor från och med budgetåret 1949/50.

Luftfartsstyrelsen, som i ärendet samrått med chefen för flygvapnet, hemställer i enlighet med förslag av Svenska Aeroklubben, att anslaget höjes med 95 000 kronor. Styrelsen framhåller, att hela verksamheten genom den såväl absoluta som relativa nedskärning, som anslaget under de senaste åren genomgått, efter hand kommit i ett nytt läge. Ehuru denna nedskärning till viss grad hittills kunnat uppvägas genom en eftersatt ersätt-

ningsanskaffning av flygmateriel, är denna utväg, framhåller styrelsen, icke i längden framkomlig. Därigenom uppkommer en påtaglig disproportion mellan segelflygorganisationens omfattning och tillgången på luftvärdig materiel. Styrelsen framhåller vidare, att statsbidraget ursprungligen avvägts i förhållande till det av 1942 års flygutredning föreslagna och av statsmakterna fastställda programmet för verksamheten. Därest aeroklubben för framtiden nödgas arbeta inom ramen av ett anslag, som i realiteten minskats med inemot hälften av det för verksamheten ursprungligen anvisade, är det icke i längden möjligt att fullfölja detta program. Det kan då enligt styrelsen bli nödvändigt att för den statsunderstödda verksamhet, som klubben bedriver, utarbeta ett nytt program.

Chefen för flygvapnet, som den 22 oktober 1952 avgivit utlåtande över luftfartsstyrelsens förslag, framhåller bland annat, att aeroklubbens verksamhet är av stor betydelse för flygvapnets rekrytering.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget uppräknas med större belopp än 25 000 kronor, avseende ökade lönekostnader. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Flygvapnet: Understöd åt privatflyget* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

SJÖKARTEVERKET.

[127] 1. Sjökarteverket: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	776 000	955 507
1952/53 (statsliggaren s. 260)	912 000	
1953/54 (förslag)	1 085 000	

Yrkande.

Styrelsen för sjökarteverket (skr. ¹⁸/₈ 1952) hemställer att anslaget höjes med 195 000 kronor.

1. Personalförändringar.	Ökning
<i>Verksledningen.</i>	
Höjt arvode till juridiskt-administrativt biträde	600
<i>Sjökortsavdelningen.</i>	
2 ritarelever Cg 8	15 096
<i>Sjömättningsavdelningen.</i>	
1 ingenjör Cg 22 med anställning under åtta månader av året — ingenjör Ce 25 med helårsanställning	7 160
1 civil mättningsförrättare Cg 17 med anställning under 5 ¹ / ₃ månader av året	4 848
<i>Jordmagnetiska avdelningen.</i>	
Höjt arvode till kontrollstationsföreståndare i Sundsvall	2 200
Höjt arvode till kontrollstationsföreståndare i Kalmar	500
Vikarier för kontrollstationsföreståndare i Stockholm, Göteborg och Malmö	1 575
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål	7 548
<i>Expeditionen.</i>	
1 kanslibiträde Ca 11 — kansliskrivare Ca 15	1 224
2. Omräkning.	
Löneklassförändringar	3 788
Löneökningar på grund av våren 1952 beslutad tjänsteförteck- ningsrevision	11 477
Särskilda löneförmåner, höjda sjö tillägg m. m.	32 000
Rörligt tillägg	104 412
Övertidsersättningar m. m.	2 652
	195 080
	Avrundat 195 000

Motiv.

1. Verksledningen.

Arvodet till verkschefens juridiskt-administrativa biträde har sedan 1945, då medel första gången anvisades för ändamålet, utgått med oförändrat belopp, 3 000 kronor för år. Under hänvisning till penningvärdets fall föreslås att arvodet uppräknas med 20 % till 3 600 kronor.

Sjökortsavdelningen.

I medelsäskandena för innevarande budgetår hemställde sjökarteverket om medel för anställande av en ritarelev för utbildning till kartograf efter en den 1 juli 1951 pensionsavgången befattningshavare. Ämbetsverket framhöll i samband härmed att för utbildning till kartograf erfordras en tid av 8—10 år. Förslaget föranledde icke någon uppräknings av icke-ordinarieposten för innevarande budgetår. Åren 1954—56 beräknas ytterligare tre av sjökarteverkets 13 kartografer komma att avgå med ålderspension. I betraktande av den långa utbildningstiden för kartografer anses nyrekrytering icke längre kunna uppskjutas. För budgetåret 1953/54 beräknas det oundgängligen nödvändigt att två ritarelever anställas.

Sjömättningsavdelningen.

I anslagsäskandena för innevarande budgetår (se prop. 1952: 1, bil. 6, s. 175) hemställde styrelsen för sjökarteverket, att medel måtte beräknas för anställande på heltid av en teleteknisk ingenjör i lönegrad Ce 24 såsom teknisk ledare för verkets deccakedja i utbyte mot en ingenjör i Cg 19, som var anställd under åtta månader av året. Därjämte begärdes medel för anställande av en civil mättningsförrättare under 5 $\frac{1}{3}$ månader av året. I 1952 års statsverksproposition förklarade jag mig icke kunna tillstyrka, att icke-ordinarieposten höjdes med större belopp än 5 000 kronor, fränsett visst belopp för lönegradsuppflyttning av biträdespersonal. Därjämte uttalade jag att därest ingenjör anställdes på heltid som teknisk ledare för deccakedjan, tills vidare extra anställningsform borde väljas och att högre lönegrad än 22 icke borde komma till användning.

Styrelsen anmäler nu, att medelstilldelningen för budgetåret 1952/53 icke medgiver att den ingenjör, som är teknisk ledare för deccakedjan, kan vara anställd mer än åtta månader av året. Av brist på medel räknar styrelsen icke heller med att den begärda civila mättningsförrättaren i Cg 17 skall kunna anställas under budgetåret. Styrelsen upprepar nu det i anslagsäskandena för innevarande budgetår framlagda förslaget, dock att ingenjören anses böra placeras i 25 lönegraden.

Jordmagnetiska avdelningen.

Arvodet till kontrollstationsföreståndaren i Sundsvall har för detta budgetår höjts från 3 000 kronor till 5 000 kronor. Till stöd för den nu föreslagna

uppräknigen från 5 000 kronor till 7 200 kronor av ifrågavarande arvodesbelopp återopas i huvudsak den av verket i samband med föregående års medelsäskanden förebragta utredningen samt den under innevarande år genomförda allmänna löneregleringen.

Förslaget om höjning till 1 500 kronor för år av arvodet till föreståndaren vid kontrollstationen i Kalmar har tidigare framförts. Arvodet är från och med budgetåret 1952/53 höjt från 900 kronor till 1 000 kronor. Uppräkning av arvodet till 1 500 kronor anses oundgängligen erforderligt för att föreståndartjänsten skall kunna hållas besatt.

Dagersättningen till semestervikarier för kontrollstationsföreståndarna i Stockholm, Göteborg och Malmö (lönegrad 25) anses böra för nästa budgetår beräknas till i genomsnitt 45 kronor för dag (nu 30 kronor), motsvarande $\frac{1}{30}$ av heltidstjänstgörande föreståndare tillkommande månadslön, beräknad efter lägsta löneklass.

I sina medelsäskanden för budgetåret 1952/53 anförde sjökarteverket att den av 1951 års riksdag beslutade procentuella nedskärningen av anslagets icke-ordinariepost medfört att två biträden för allmänna kontorsgöromål måst entledigas. Behov av den ena av de båda tjänsterna förelåg alltså jämt. Någon uppräkning av anslagsposten för nämnda ändamål kom icke till stånd. Indragningen av de båda biträdestjänsterna förklaras numera ha lett till ett sådant nödläge i fråga om tillgången på expeditionspersonal att ämbetsverket ser sig tvingat göra en enträgen hemställan om medel för anställande av ett ytterligare biträde för skriv- och kontorsgöromål.

Expeditionen.

Till stöd för förslaget återopas de med ifrågavarande kanslibiträdets tjänst förenade arbetsuppgifterna, som i allt väsentligt anses överensstämma med dem som ankommer på verksregistrator.

2. Till övertidsersättningar, ersättning till tillfällig personal, vikariatsersättningar och arvode för tillsyn av städning har för nästa budgetår under icke-ordinarieposten räknats med ett belopp av 4 450 kronor mot för innevarande budgetår 1 798 kronor. Ökningen utgör 2 652 kronor.

Departementschefen.

Riksdagens beslut i anledning av propositionerna 1952:107 och 1952:241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. medför ökade lönekostnader för vissa tjänstemän, som avlönas från förevarande anslag. Medel härför bör beräknas under vederbörliga anslagsposter.

Förslaget om uppräkning av arvodet till det juridiskt-administrativa be-
trädets med 600 kronor till 3 600 kronor kan jag biträda. Vidare föreslår jag att arvoden till kontrollstationsföreståndarna i Sundsvall och Kalmar uppräknas med 1 000 kronor respektive 200 kronor till 6 000 kronor respektive 1 200 kronor.

Jag beräknar icke medel under anslaget för inrättande av nya tjänster. Ej heller räknar jag, utöver vad som framgår av vad jag tidigare anfört, med andra förändringar i fråga om nu befintlig personal än att jag — under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor — föreslår dels att en för sjökarteverkets expedition avsedd tjänst för kanslibiträde i Ca 11 omvandlas till tjänst för kontorist i Ca 13, dels ock att ingenjör, som anställles såsom teknisk ledare för deccakedjan, under tjänstgöring placeras i Cg 23 i stället för Cg 22.

Anslagsposten Särskilda löneförmåner är för innevarande budgetår upptagen till 81 000 kronor. Med hänsyn till storleken av numera utgående sjötillägg föreslår jag att posten uppräknas med 24 000 kronor till 105 000 kronor.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 1 085 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 13 764 kronor för höjda grundlöner med anledning av under år 1952 beslutade lönerevisioner, med 528 kronor för uppflyttning av ett kanslibiträde i Ca 11 till kontorist i Ca 13 samt med 972 kronor för löneklassuppflyttningar. Posten ökas alltså med $(13\,764 + 528 + 972 =)$ i runt tal 15 200 kronor men kan med hänsyn till belastningen under tidigare budgetår upptagas med oförändrat belopp, 408 000 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med 600 kronor för höjt arvode till det juridiskt-administrativa biträdet samt med 1 200 kronor för höjda arvoden till kontrollstationsföreståndare till $(10\,560 + 600 + 1\,200 =)$ 12 360 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 4 806 kronor för höjda grundlöner med anledning av under år 1952 beslutade lönerevisioner, med 540 kronor för uppflyttning i lönegrad av en ingenjör i Cg 22 till Cg 23 samt med 7 100 kronor för löneklassuppflyttningar, vikariatsersättningar m. m. till $(215\,000 + 4\,806 + 540 + 7\,100 =)$ i runt tal 230 000 kronor.

Posten Särskilda löneförmåner ökas med 24 000 kronor för höjda sjötillägg till $(81\,000 + 24\,000 =)$ 105 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas till $(197\,440 + 132\,200 =)$ 329 640 kronor.

Anslagshöjningen utgör 173 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) på personalförteckning för sjökarteverket uppföra en tjänst för kontorist i lönegrad Ca 13 och ur förteckningen utesluta en tjänst för kanslibiträde i lönegrad Ca 11;

b) fastställa följande avlöningsstat för sjökarteverket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	408 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	12 360
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	230 000
4. Särskilda löneförmåner, <i>förslagsvis</i>	105 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	329 640
Summa kronor	1 085 000

c) till *Sjökarteverket*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 085 000 kronor.

[128] 2. **Sjökarteverket: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	300 000	424 800
1952/53 (statsliggaren s. 261)	406 000	
1953/54 (förslag)	440 000	

Yrkande.

Styrelsen för sjökarteverket hemställer att anslaget höjes med 36 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda taxor och löner m. m.	25 000
2. Ökade kostnader för tryckning av tidskriften »Underrättelser för sjöfarande»	5 000
3. Militärsjökort	6 000
	36 000

Motiv.

1. Av ökningen belöper 1 000 kronor på resor och traktamenten (nu 10 000 kronor), 20 000 kronor på portionskostnader under fältarbeten till sjöss, 2 800 kronor på renhållning och städning samt 1 200 kronor på telefon och annonsering.

2. Delposten till tidskriften »Underrättelser för sjöfarande», som sedan budgetåret 1948/49 varit upptagen med 32 000 kronor, anses böra uppräknas med 5 000 kronor på grund av ökade tryckningskostnader.

3. Delposten till militärsjökort (nu 11 000 kronor) höjdes för innevarande budgetår med 3 000 kronor huvudsakligen på grund av prisstegringar. Den nu föreslagna ökningen avser å budgetåret 1953/54 belöpande kostnad för viss av sjökarteverket planerad årlig nytryckning av militärsjökort.

Departementschefen.

Riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. har medfört ökade lönekostnader för ett tryckeribitråde, avlönat från förevarande anslag. Förslaget om nytryckning av vissa militärsjökort anser jag mig böra biträda.

Med beaktande av det anförda och med hänsyn till inträffade automatiska kostnadsstegringar föreslår jag att anslaget uppräknas med 34 000 kronor till 440 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Omkostnader* för budgetåret 1953/54
anvisa ett förslagsanslag av 440 000 kronor.

[129] 3. *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1620 000	745 018	8 871
1952/53 (statsliggaren s. 262)	2800 000		
1953/54 (förslag)	900 000		

¹ Därutöver 115 000 kronor anvisade på tilläggsstat och 16 400 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

² Därutöver 10 800 kronor överförda från anslag under tolfte huvudtiteln.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Yrkande.

Styrelsen för sjökarteverket hemställer, att anslaget till följd av pristegringar samt ökade löne- och traktamentskostnader höjes med 100 000 kronor.

	Ökning
1. Fältarbeten till sjöss	26 900
2. Fältarbeten på land	1 100
3. Driftkostnader vid det jordmagnetiska observatoriet på Lovö ...	700
4. Rustning och underhåll m. m.	58 800
5. Komplettering av båtmateriel	12 500
	100 000

Motiv.

1.—5. Den genomsnittliga kostnadsökningen utgör 12,5 %. Styrelsen upp-lyser att inträffade prishöjningar samt ökade löne- och traktamentskostnader medfört sådan belastning å anslaget att ett av sjömättningsfartygen icke kunnat utnyttjas för sjömättningsuppgifter under mätningssäsongen 1952. Styrelsen framhåller att sjömättningsverksamheten även fortsättningsvis måste inskränkas om den föreslagna uppräknningen av anslaget icke kommer till stånd.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot att anslaget höjes med 100 000 kronor i enlighet med föreliggande förslag. Härvid har jag beaktat de ökade kostnader under anslaget, omkring 5 000 kronor, som följer av riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslagshöjningen utgör 100 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Sjökarteverket: Mättnings- och rekognosceringsverksamhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 900 000 kronor.

[130] 4. **Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	15 000	23 694
1952/53 (statsliggaren s. 262)	23 000	
1953/54 (förslag)	23 000	

I enlighet med förslag av styrelsen för sjökarteverket torde anslaget böra upptagas med oförändrat belopp. Jag hemställer att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Bidrag till internationella hydrografiska byrån* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 23 000 kronor.

[131] 5. **Sjökarteverket: Ombyggnad av sjömättningsfartyg.**

Styrelsen för sjökarteverket hemställer att för budgetåret 1953/54 anvisas 730 000 kronor för om- och nybyggnad av sjömättningsfartyg. Av styrelsens framställning inhämtas bland annat följande. Sjökarteverkets fartygsbestånd uppgår för närvarande till åtta enheter. Av ifrågavarande åtta fartyg anses endast två, byggda 1941 respektive 1946, vara i fullgott skick. Av de övriga fartygen är fem i behov av mer eller mindre omfattande över-
synsarbelen medan ett anses böra utrangeras om några år. För komplettering av fartygsbeståndet ifrågasätter sjökarteverket vidare ombyggnad av två utrangerade minsvepare av mindre typ, som skulle kunna få övertagas från marinen. För genomförande av samtliga behövliga ändrings- och moderniseringsarbeten å inalles sju fartyg, de båda minsveparna inbegripna, räknar sjökarteverket med en totalkostnad av 1 990 000 kronor. Ifrågavarande arbeten anses av kostnadsskäl böra uppdelas på tre år. Medelsäskandet för nästa budgetår avser de mest nödvändiga arbetena, nämligen ombyggnad av en minsvepare, sjömättningsfartyget »Ejdern» och undersökningsfartyget »Kompass». Beträffande särskilt ombyggnaden av »Ejdern» anför styrelsen att chefen för kommerskollegii fartygsinspektionsbyrå påtalat de allvarliga brister, som vidlåder fartyget, samt avgivit förslag till åtgärder för att bringa

fartyget i tillfredsställande skick. Nämda förslag innebär främst utbyte av befintlig ångmaskinanläggning mot ett motormaskineri. Därigenom skulle besättningens storlek kunna reduceras och plats vinnas för beredande av fastställda minimiutrymmen för besättningens bostäder. Styrelsen framhåller att ångpannans tillstånd numera är sådant att verksledningen med hänsyn till besättningens säkerhet icke anser sig kunna stå till svars för att hålla fartyget i drift efter mätningssäsongen 1952.

Departementschefen.

Styrelsens förslag anser jag mig böra biträda såtillvida att jag föreslår, att medel anvisas för budgetåret 1953/54 för ombyggnad av sjömättingsfartyget »Ejdern». Kostnaden härför beräknas till 285 000 kronor. Medlen torde böra anvisas såsom reservationsanslag. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjökarteverket: Ombyggnad av sjömättingsfartyg*
för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 285 000 kronor.

KRIGSARKIVET.

[132] 6. **Krigsarkivet: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	153 000	183 330
1952/53 (statsliggaren s. 262)	188 000	
1953/54 (förslag)	246 000	

Yrkande.

Krigsarkivarien (skr. ²⁷/₈ 1952) hemställer att anslaget höjes med 45 900 kronor.

	Ökning
1. Arkivofficer med arvode i löneklass 1:30 — förste arkivarie Ca 29 (fr. ¹ / ₄ 1954)	2 964
2. Vikariatsersättningar	196
3. Lönegradsuppflyttningar, rörligt tillägg m. m.	42 740
	45 900

Motiv.

1. Av krigsarkivets tre sektioner förestås två av förste arkivarier och en av en arkivofficer med arvode motsvarande lön i löneklassen 1:30. Arkivofficeren beräknas av åldersskäl avgå ur tjänst den 1 april 1954. Som motiv för förslaget att ersätta arkivofficeren med civil befattningshavare åberopas i stort sett samma skäl som anfördes till stöd för ett under budgetåret 1950/51 genomfört utbyte av motsvarande slag (prop. 1950: 1, bil. 6, s. 148). Då permanent behov av denna tjänst anses föreligga föreslås att den uppföres på ordinarie stat.

Departementschefen.

Jag tillstyrker krigsarkivariens förslag att den såsom sektionsföreståndare vid krigsarkivet tjänstgörande arkivofficeren vid avgång ersättes med en civil befattningshavare. Befattningen synes böra upptagas såsom extra ordinarie. Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag att tjänsten placeras i 31 lönegraden.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och propositionen 1952: 245 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. medför ökade kostnader under förevarande anslag utöver vad i äskandena förutsatts. Medel härför bör beräknas under vederbörande anslagsposter.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 246 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 3 600 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevision, beslutad vid 1952 års riksdag, och med 150 kronor för vikariatsersättningar. Posten upptages sålunda till $(52\,400 + 3\,600 + 150 =)$ i runt tal 56 200 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar ökas med 2 256 kronor för höjda arvoden i anledning av lönerevision och minskas med 3 462 kronor till följd av indragning från och med den 1 april 1954 av en arvodesbefattning för arkivofficer. Posten upptages alltså till $(34\,900 + 2\,256 - 3\,462 =)$ i runt tal 33 700 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 3 609 kronor för en förste arkivarie i Ce 31 under 3 månader, med 8 000 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevision samt med 1 096 kronor för löneklassuppflyttningar till $(77\,500 + 3\,609 + 8\,000 + 1\,096 =)$ i runt tal 90 200 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 43 800 kronor till $(52\,000 + 43\,800 =)$ 95 800 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas med 4 300 kronor på grund av höjt rörligt tillägg och minskas med 3 200 kronor till följd av indragningen av befattningen som arkivofficer. Posten ökas sålunda med tillhoppa 1 100 kronor till $(28\,800 + 1\,100 =)$ 29 900 kronor.

Anslagsökningen utgör 58 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för krigsarkivet uppföra ytterligare en tjänst för förste arkivarie i lönegrad Ce 31;

b) fastställa följande avlöningsstat för krigsarkivet att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	56 200
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	33 700
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	90 200
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	95 800
Summa kronor	275 900

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	29 900
Nettoutgift kronor	246 000

c) till *Krigsarkivet*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 246 000 kronor.

[133] 7. *Krigsarkivet*: *Omkostnader*.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	25 000	28 952
1952/53 (statsliggaren s. 263)	29 000	
1953/54 (förslag)	32 000	

Krigsarkivarien hemställer, att anslaget höjes med 4 700 kronor, avseende kostnadsstegringar till följd av höjda städningslöner, telefontaxor och priser på expensmateriel m. m. Jag föreslår att anslaget uppräknas med 3 000 kronor till 32 000 kronor och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Krigsarkivet*: *Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 32 000 kronor.

[134] 8. *Krigsarkivet*: *Samlingars konservering m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 900	2 698	413
1952/53 (statsliggaren s. 263)	1 900		
1953/54 (förslag)	2 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Efter förslag av krigsarkivarien förordar jag att anslaget uppföres med 2 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att till *Krigsarkivet*: *Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 kronor.

ARMÉMUSEUM.

[135] 9. **Armémuseum: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	89 000	113 029
1952/53 (statsliggaren s. 263)	114 000	
1953/54 (förslag)	147 000	

Yrkande.

Styresmannen för armémuseum (skr. $\frac{3}{7}$ 1952) hemställer att anslaget höjes med 27 700 kronor.

	Ökning
1. Personalförändringar.	
Styresman Ca 33—Ca 37	3 060
Kontorist Ce 13 — kansliskrivare Ca 15	852
Arvodesbefattning, löneklass 1:30, för pensionerad officer (militärassistent) i stället för arvodesbefattning för extra assistent...	2 275
Arvodesbefattning, löneklass 1:22, för pensionerad underofficer	5 474
2. Medel för ytterligare två extra visningsvakter beräknas under anslaget	6 560
3. Arvode åt en sekreterare	1 500
4. Löneklassförändringar m. m.	7 979
	27 700

Motiv.

1. Till stöd för förslaget om uppflyttning till Ca 37 av styresmannabefattningen åberopas bl. a. att befattningen som museidirektör vid statens sjöhistoriska museum fr. o. m. den 1 juli 1952 är inplacerad i nämnda lönegrad. Befattningarna anses vara i allt väsentligt likvärdiga. Förslaget om uppflyttning till kansliskrivare i Ca 15 av den befattningshavare — sedan 1 juli 1952 kontorist i Ce 13, tidigare kanslibitråde i Ce 11 — som tjänstgör som kassaredegörare och föreståndare för museets expedition, har i likhet med förslaget om utbyte av arvodesbefattningen för extra assistent mot en arvodesbefattning för pensionerad officer framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 185). Inrättande av en arvodesbefattning, löneklass 1:22, för pensionerad underofficer motiveras, bland annat, med behovet av en redogörare för museets depositioner av äldre vapen till regementen och regementsmuseer. Befattningshavaren avses även skola biträda vid fullgörande av en del av de göromål, som nu åligger den hårt arbets-tyngda kontoristen. Förslaget framhålles som ett mindre utgiftskrävande alternativ till det i tidigare medelsäskanden (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 185) framförda förslaget om inrättande av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål.

2. Till bestridande av kostnaderna för arvoden till två extra visningsvakter, som hösten 1950 anställdes vid museet för bevakning av tre då nyöppnade visningssalar, har Kungl. Maj:t för budgetåren 1950/51, 1951/52 och 1952/53 anvisat medel från fjärde huvudtitelns anslag till extra utgifter. För nästa budgetår föreslås, att för ändamålet ett belopp av 6 560 kronor beräknas under förevarande avlöningsanslag (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 186).

3. Anställande av en förvaltningsjuridiskt utbildad sekreterare anses erforderligt emedan administrativa göromål i alltför hög grad kommit att inkräkta på styresmannens museala och vetenskapliga uppgifter.

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning anser sig icke kunna tillstyrka att kontoristtjänsten höjes och att medel beräknas för avlöande av en sekreterare. Övriga av styresmannen föreslagna personaländringar tillstyrkes av civilförvaltningen. Ämbetsverket tillstyrker även att medel för arvoden till två extra visningsvakter beräknas under förevarande avlöningsanslag.

Departementschefen.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och propositionen 1952: 245 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. har, bland annat, medfört att styresmannabefattningen uppflyttats till lönegraden Ca 37 och att kontoristtjänsten i Ce 13 utbytts mot en kansliskrivartjänst i Ce 15. Medel för bestridande av de härav och av 1952 års lönerevision såvitt avser armémuseum i övrigt föranledda ökade lönekostnaderna bör beräknas under vederbörande anslagsposter.

Jag förordar i enlighet med styresmannens förslag att kansliskrivartjänsten uppföres såsom ordinarie. Därvid bör en tjänst för kontorsbiträde i Ca 8, som innehas av ifrågavarande befattningshavare, indragas. Jag föreslår vidare att för nuvarande extra assistenten vid museet inrättas en arvodesbefattning, löneklassen 1: 30, för pensionerad officer (militärassistent). Vid uppkommande vakans i arvodesbefattningen bör frågan om löneförmåner och anställningsformen för assistenten omprövas. Förslaget om att inrätta en arvodesbefattning för pensionerad underofficer kan jag däremot icke tillstyrka liksom icke heller förslaget att beräkna medel för arvode åt en förvaltningsjuridiskt utbildad sekreterare. Mot förslaget att för nästa budgetår under förevarande anslag medel beräknas för arvoden åt två extra visningsvakter, vilka hittills avlönats av medel från anslaget till extra utgifter, har jag intet att erinra.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 147 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 4 260 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevisionen, med

7 428 kronor för en kansliskrivare i Ca 15 och med 1 876 kronor för löneklassförändringar m. m. till (61 900 + 4 260 + 7 428 + 1 876 =) i runt tal 75 000 kronor.

En ny anslagspost, Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, upptages med 13 850 kronor för en militärassistent, löneklassen 1: 30.

Posten Avlöningar till icke-ordinarie personal, vilken bör erhålla benämningen Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, ökas med 6 560 kronor för arvoden åt två extra visningsvakter, med 828 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerrevisionen och med 528 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. samt minskas med 6 336 kronor för en kontoristtjänst i Ce 13 (i anslagsberäkningarna för innevarande budgetår upptagen som kanslibiträde i Ce 11) och med 4 980 kronor för en tjänst som extra assistent, motsvarande det i 1952 års statsverksproposition för assistenten beräknade arvodet. Anslagsposten beräknas således till (25 000 + 6 560 + 828 + 528 -- 6 336 -- 4 980 =) 21 600 kronor, vilket innebär en minskning av 3 400 kronor.

Posten Rörligt tillägg höjes med 22 550 kronor till (27 100 + 22 550 =) 49 650 kronor.

För Pensionsmedel upptages en inkomstpost om 13 100 kronor.

Anslagsökningen utgör 33 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för armémuseum uppföra en tjänst för kansliskrivare i Ca 15 i utbyte mot en tjänst för kontorsbiträde i Ca 8;

b) fastställa följande avlöningsstat för armémuseum att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	75 000
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	13 850
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	21 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	49 650
Summa kronor	160 100

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	13 100
Nettoutgift kronor	147 000

c) till Armémuseum: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 147 000 kronor.

[136] 10. Armémuseum: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	20 000	28 258
1952/53 (statsliggaren s. 264)	25 000	
1953/54 (förslag)	37 000	

Yrkande.

Styresmannen för armémuseum (skr. 3/7, 27/10 1952) hemställer att anslaget höjes med 13 200 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	500
2. Ökade priser på expenser m. m.	2 000
3. Bok- och inventarietköp, utökning av samlingarna	1 000
4. Överföring av kostnader från annat anslag	9 700
	13 200

Motiv.

1. Ökningen föranledes av höjda biljettpriser och ökat antal tjänsteresor för inspektion m. m. av regementsmuseerna.

2. Av ökningen belöper 500 kronor på belysningsmateriel, 500 kronor på annonsering samt 1 000 kronor på kostnader för virke, färg, etikettering och transporter m. m. i samband med tillfälliga utställningar eller arrangemang inom museet.

3. Styresmannen framhåller att särskilda medel för sådana utgifter för närvarande helt saknas. För ändamålet anses en förstärkning av expensmedlen med 1 000 kronor erforderlig.

4. Belysningskostnaderna för museets lokaler i artillerigården samt kostnaderna för museets anknytningsapparater till artillerigårdens telefonväxel har hittills bestritts från arméförvaltningens omkostnadsanslag. Förslaget innebär att dessa kostnader fr. o. m. nästa budgetår i stället skall belasta förevarande anslag. Styresmannen erinrar om att museets bränslekostnader fr. o. m. budgetåret 1950/51 på liknande sätt överfördes till museets omkostnadsanslag (jfr prop. 1950: 1, bil. 6, s. 153).

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning har förklarat sig icke ha något att erinra mot styresmannens förslag.

Departementschefen.

I enlighet med styresmannens förslag förordar jag att belysningskostnaderna för museets lokaler i artillerigården samt kostnaderna för museets anknytningsapparater till artillerigårdens telefonväxel, vilka kostnader hittills bestritts från arméförvaltningens omkostnadsanslag, fr. o. m. nästa

budgetår bestrides från armémuseets omkostnadsanslag. De nämnda kostnaderna beräknas för budgetåret 1953/54 komma att uppgå till 9 700 kronor. I övrigt förordar jag att anslaget med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 och de allmänna kostnadsstegringarna uppräknas med 2 300 kronor. Vid museet inflytande inträdesavgifter m. m. bör såsom för närvarande få användas för ändamål avseende museets verksamhet. Anslaget beräknar jag till $(25\ 000 + 9\ 700 + 2\ 300 =)$ 37 000 kronor. Under erinran att anslagsökningen utgör 12 000 kronor får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 37 000 kronor.

[137] 11. *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	10 000	10 000	51
1952/53	12 000		
1953/54 (förslag)	12 000		

Styresmannen för armémuseum (skr. $\frac{3}{7}$ 1952) hemställer att anslaget höjes med 1 800 kronor. Till stöd härför åberopas att den allmänna kostnadsökningen vid oförändrad medelstildelning skulle avsevärt beskära möjligheterna att ombesörja det för samlingarnas fortbestånd oundgängligen nödvändiga underhållet.

Förslaget har tillstyrkts av *försvarets civilförvaltning*.

Departementschefen.

Jag föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp, 12 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Armémuseum: Samlingars konservering m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 12 000 kronor.

FÖRSVARETS FORSKNINGSANSTALT.

[138] 12. *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar.* 13. *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader.* 14. *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet.* 15. *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning.* Dessa anslag är för innevarande budgetår uppförda med respektive 1 660 000 kronor, 350 000 kronor, 7 100 000 kronor och 300 000 kronor.

Försvarets forskningsanstalt hemställer (skr. $\frac{20}{8}$ o. $\frac{12}{12}$ 1952) att anslagen för budgetåret 1953/54 måtte upptagas med respektive 3 240 000 kronor, 735 000 kronor, 12 825 000 kronor och 840 000 kronor.

Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande den 23 oktober 1950 tillkallade min företrädare i ämbetet en utredningsman för att verkställa utredning rörande den centrala ledningen av forskningsanstalten och dess avdelningar ävensom att i samband därmed uppmärksamma frågan om de olika befattningshavarnas tjänsteåligganden. Utredningsarbetet har av olika skäl fördröjts men kan väntas vara avslutat i början av år 1953. Med hänsyn härtill är jag icke beredd att nu framlägga slutligt förslag beträffande förevarande anslag. Jag föreslår därför, att anslagen i riksstatsförslaget uppföres med allenast beräknade belopp. Anslagsbeloppen upptager jag därvid till respektive 2 400 000 kronor, 400 000 kronor, 8 200 000 kronor och 325 000 kronor.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna

a) till *Försvarets forskningsanstalt: Avlöningar* ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor;

b) till *Försvarets forskningsanstalt: Omkostnader* ett förslagsanslag av 400 000 kronor;

c) till *Försvarets forskningsanstalt: Viss forskningsverksamhet* ett reservationsanslag av 8 200 000 kronor; samt

d) till *Försvarets forskningsanstalt: Engångsanskaffning av viss utrustning* ett reservationsanslag av 325 000 kronor.

FÖRSVARETS SOCIALBYRÅ.

[139] 16. Försvarets socialbyrå: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	169 000	211 549
1952/53 (statsliggaren s. 266)	202 000	
1953/54 (förslag)	246 000	

Yrkande.

Styrelsen för försvarets socialbyrå (skr. ^{26/8} 1952) hemställer att anslaget höjes med 51 100 kronor.

1. Ordinariesättning.

1 kansliskrivare Ce 15—Ca 15

2. Arvodesreglering 1 000

3. Rörligt tillägg, löneklassuppflyttningar m. m. 50 100

51 100

Motiv.

1. Förslaget har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1952:1, bil. 6, s. 190).

2. Styrelsen, som förutsätter att en hela statsförvaltningen omfattande arvodesreglering kommer till stånd under budgetåret 1953/54, framlägger

icke något särskilt förslag till reglering av de arvoden som utgå till ordförande, ledamöter och suppleanter i byråns styrelse och till ledamöter i den inom byrån inrättade värnplikthjälp delegationen, men räknar för ändamålet med ett ökat medelsbehov av 1 000 kronor.

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning är av skäl som redovisats i samband med föregående års anslagsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 190) alltjämt icke beredd tillstyrka ordinariesättning av kansliskrivartjänsten i Ce 15. Ämbetsverket förklarar sig icke vilja motsätta sig att medel till arvodesreglering i enlighet med socialbyråns förslag beräknas under vederbörlig anslagspost men tager i likhet med byrån icke ställning till frågan om arvodesbeloppens storlek.

Departementschefen.

Förslaget om ordinariesättning av en kansliskrivartjänst kan jag alltjämt icke biträda.

Vad angår arvodena till ordföranden, ledamöter och suppleanter i socialbyråns styrelse samt till ledamöter i värnplikthjälp delegationen föreslår jag endast den ändringen att årsarvodet till ordföranden uppräknas från 750 kronor till 900 kronor eller således med 150 kronor.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. medför ökade kostnader under förevarande anslag utöver vad i äskandena förutsatts. Medel härför beräknas under vederbörliga anslagsposter. Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 246 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 med 1 700 kronor till 24 300 kronor.

Posten Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning höjes till följd av 1952 års lönerevision med 950 kronor till 9 150 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, höjes med 150 kronor till 7 350 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 6 036 kronor för höjda grundlöner i anledning av 1952 års lönerevisioner samt med 3 548 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. till (122 300 + 6 036 + 3 548 =) i runt tal 132 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 33 400 kronor till (48 280 + 33 400 =) 81 680 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas med hänsyn till höjningen av de rörliga tilläggsförmånerna och höjt pensionsunderlag med 1 900 kronor till (6 580 + 1 900 =) 8 480 kronor.

Anslagshöjningen utgör 44 000 kronor.

Aberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets socialbyrå, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	24 300
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 150
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	7 350
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	132 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	81 680
Summa kronor	254 480

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	8 480
Nettoutgift kronor	246 000

b) till *Försvarets socialbyrå*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 246 000 kronor.

[140] 17. **Försvarets socialbyrå: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	105 000	122 728
1952/53 (statsliggaren s. 267)	130 000	
1953/54 (förslag)	140 000	

Yrkande.

Styrelsen för försvarets socialbyrå hemställer att anslaget höjes med 22 500 kronor. Enligt verkställd utredning fördelar sig höjningen på följande ändamål.

	Ökning
1. Höjda priser m. m.	11 500
2. Vissa kostnader för publikationstryck	3 500
3. Ändrad manskapsorganisation vid armén	7 500
	22 500

Motiv.

1. Av ökningen belöper 10 000 kronor på annonser, 500 kronor på anslagsposten bränsle, lyse och vatten och 1 000 kronor på posten övriga expenser.

2. Genom socialbyråns försorg har anvisningar utgivits till 1946 års familjebidragsförfattningar. För att byrån i fortsättningen skall kunna till-

handahålla ändrings- och kompletteringstryck till anvisningarna räknar styrelsen med en anslagsökning av omkring 3 500 kronor.

3. Den ändrade manskapsorganisationen vid armén medför behov av särskilda broschyrer för arméns del. Härför beräknas ett belopp av 6 500 kronor vara erforderligt. Återstoden av ökningen, 1 000 kronor, erfordras för att täcka kostnaden för planerad nytryckning av formulär med anledning av ökad förtidsinskrivning av värnpliktiga m. m.

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning erinrar om att Kungl. Maj:t genom beslut den 25 april 1952 medgav, att för tryckning av de förut omnämnda anvisningarna till familjebidragsförfattningarna m. m. ett sammanlagt belopp av 10 000 kronor finge utbetalas från anslaget Publikations- och blanketttryck. Med hänsyn härtill anser civilförvaltningen att jämväl kostnaderna för ändrings- och kompletteringstryck till anvisningarna bör bestridas från nämnda anslag. Övriga av styrelsen framställda yrkanden har icke givit civilförvaltningen anledning till erinran.

Departementschefen.

I likhet med civilförvaltningen anser jag att kostnaderna för ifrågasvarande ändrings- och kompletteringstryck bör bestridas från anslaget Publikations- och blanketttryck. För övriga anmälda ändamål räknar jag med en höjning av förevarande anslag med 10 000 kronor till 140 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Försvarets socialbyrå: Omkostnader för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

[141] 18. Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	425 000	625 826
1952/53 (statsliggaren s. 268)	525 000	
1953/54 (förslag)	635 000	

Yrkande.

Styrelsen för försvarets socialbyrå hemställer att anslaget höjes med 110 000 kronor.

	Ökning
1. Ökad omfattning av civilanställningsverksamheten	10 000
2. Införande av tjänstepremier för avgående fältflygare	100 000
	<u>110 000</u>

Motiv.

1. Kostnaderna för utbildning i civilanställningssyfte för på aktiv stat kvarstående manskap beräknas öka med 10 000 kronor. Orsaken härtill är

att antalet nytillkommande fältflygare, som äger rätt till förmånen av civilanställningsutbildning, är betydligt större än antalet avgående fältflygare.

2. Riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952:229 angående fältflygarnas avlöningsförmåner m. m. innebär, bland annat, införande av en ej behovsprövad tjänstepremie för avgående fältflygare. För nästa budgetår räknar styrelsen för ändamålet med ett medelsbehov av 100 000 kronor.

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning har intet att erinra mot styrelsens medelsberäkningar.

Departementschefen.

Jag förordar, i enlighet med myndigheternas förslag, att anslaget höjes med 110 000 kronor till 635 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets socialbyrå: Vissa civilanställningsåtgärder* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 635 000 kronor.

FÖRSVARSHÖGSKOLAN.

[142] 19. **Försvarshögskolan: Avlöningar.** 20. **Försvarshögskolan: Omkostnader.**

I propositionen 1952:120 (s. 2 o. f.) anmälde jag fråga om inrättande av en försvarshögskola. Jag var emellertid icke beredd att då taga slutlig ställning till den omfattning verksamheten vid en sådan skola borde givas för framtiden. Jag föreslog emellertid att verksamheten under budgetåret 1952/53 skulle få bedrivas i huvudsak i den omfattning och med den organisation överbefälhavaren föreslagit i skrivelse den 15 februari 1952. Därjämte föreslog jag, bl. a., att kostnaderna för utbildningen skulle bestridas, avlöningar till chef och militära lärare från vederbörliga ordinarie anslag, övriga avlönings- och arvodeskostnader från den under försvarsstabens avlöningsanslag upptagna anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, reseersättningar till militära elever från vederbörliga anslag till reseersättningar samt motsvarande kostnader för civila kursdeltagare av vederbörande civila myndigheter. Övriga utgifter av omkostnadskarakter slutligen skulle bestridas från försvarsstabens omkostnadsanslag. Vad jag sålunda föreslagit i fråga om högre försvarsstudier under innevarande budgetår godkändes av riksdagen.

Genom brev den 6 juni 1952 fastställde Kungl. Maj:t provisoriska bestämmelser för försvarshögskolans verksamhet under budgetåret 1952/53 samt meddelade ekonomiska bestämmelser m. m. för verksamheten i enlighet med riksdagens beslut. Därvid föreskrevs, bland annat, att från försvars-

stabens avlöningsanslag fick bestridas avlönings- och arvodeskostnader för försvarshögskolan med högst 96 000 kronor samt att försvarsstabens omkostnadsanslag fick belastas med högst 44 000 kronor för verksamheten vid skolan.

Chefen för försvarsstaben hemställer i sin skrivelse rörande medelsbehovet för nästa budgetår att särskilda anslag måtte anvisas till avlöningar och omkostnader för försvarshögskolan samt föreslår att anslagen upptages med 197 000 kronor respektive 75 500 kronor.

Departementschefen.

Hittills vunna erfarenheter av verksamheten vid försvarshögskolan visar att ett starkt behov föreligger att även i fortsättningen högre försvarsstudier ordnas i huvudsak i enlighet med den hittills vid försvarshögskolan bedrivna verksamheten. Jag anser mig därför nu böra förorda att försvarshögskolan gives en mera fast organisation med verksamheten inriktad på längre sikt än hittills varit fallet. Med hänsyn härtill finner jag det lämpligt att för ändamålet särskilda anslag för försvarshögskolan uppföres å riksstaten från och med nästa budgetår under benämningarna Försvarshögskolan: Avlöningar och Försvarshögskolan: Omkostnader. Då frågan om medelsanvisningens storlek är beroende av ytterligare överväganden — bland annat i samband med prövningen av medelsäskandena för försvarsgrenarnas avlöningsanslag för nästa budgetår, till vilka anslag slutlig ställning icke tages i statsverkspropositionen — upptager jag nu anslagen till försvarshögskolan med allenast beräknade belopp. Medelsbehovet beräknar jag till 105 000 kronor under avlöningsanslaget, varvid jag utgår från sådana avlöningskostnader för skolan, som nu belastar försvarsstabens avlöningsanslag, samt till 80 000 kronor under omkostnadsanslaget.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avvidan på särskild proposition i ämnet, för budgetåret 1953/54 beräkna

a) till *Försvarshögskolan: Avlöningar* ett förslagsanslag av 105 000 kronor; samt

b) till *Försvarshögskolan: Omkostnader* ett förslagsanslag av 80 000 kronor.

FÖRSVARETS LÄROVERK.

[143] 21. Försvarets läroverk: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	585 000	778 124
1952/53 (statsliggaren s. 268)	685 000	
1953/54 (förslag)	760 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer i anledning av förslag av styrelsen för försvarets läroverk att anslaget sänkes med 10 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Minskat antal läsavdelningar: 7 adjunkter Ce 24		106 512
2. Timpläraryrvoden		5 300
3. Rörligt tillägg m. m.	101 812	
	101 812	111 812
	— 10 000	

Motiv.

1. För budgetåret 1953/54 beräknas antalet läsavdelningar nedgå till 20 (nu 26). Antalet undervisningstimmar beräknas till 850 per vecka och läsåret till 32 veckor. Beträffande undervisningsskyldigheten räknar civilförvaltningen med ett oförändrat medeltal av 24 timmar per vecka på högstadiet och 29 timmar per vecka på lågstadiet. Minskningen av antalet läsavdelningar anses under nämnda förutsättningar möjliggöra en nedskärning under nästa budgetår av antalet extra ordinarie adjunkter från för innevarande budgetår beräknade 12 till 5. Styrelsen för läroverket har däremot med utgångspunkt från minskad undervisningsskyldighet räknat med ett kvarstående behov av 6 extra ordinarie adjunkter, varjämte 64 lektionstimmar avsetts skola bestridas av timplärare.

2. Timplärare anses för nästa budgetår — med den av ämbetsverket förutsatta omfattningen av undervisningsskyldigheten — behöva tagas i anspråk allenast för kompletteringskurser samt för inträdes- och flyttningsprövningar. Kurserna beräknas komma att omfatta sammanlagt 745 timmar, motsvarande efter ett medelpris av 17 kronor för timme en kostnad av $(745 \times 17 =)$ 12 665 kronor. För timarvoden i samband med inträdes- och flyttningsprövningar räknas med en kostnad av omkring 1 000 kronor. Den totala kostnaden för timarvoden skulle sålunda för nästa budgetår uppgå till i runt tal 13 700 kronor, vilket i förhållande till det belopp, som för ändamålet inrymmts i anslaget för innevarande budgetår, innebär en minskning med 5 300 kronor.

Departementschefen.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och propositionen 1952: 245 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. medför kostnadsökningar under förevarande anslag som civilförvaltningen icke kunnat räkna med. Medel härför bör beräknas under vederbörliga anslagsposter.

I likhet med försvarets civilförvaltning utgår jag vid anslagsberäkningarna från att antalet extra ordinarie adjunkter skall kunna nedbringas till fem ävensom att timlärare icke skall erfordras för andra ändamål än kompletteringskurser samt inträdes- och flyttningsprövningar. Med hänsyn till att flertalet av de lärare, som torde komma att anlitas som timlärare, numera i anslutning till lönerevisionen åtnjuter lön efter högre löneklass än tidigare och följaktligen jämlikt 5 § timlärarkungörelsen även är berättigade till högre timarvode räknar jag för nästa budgetår med ett timarvode av i medeltal 23 kronor 65 öre och en totalkostnad för ifrågasvarande arvoden av i runt tal 18 600 kronor. Kostnadsminskningen för timarvoden reduceras sålunda till i runt tal 400 kronor.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 760 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 43 368 kronor för höjda grundlöner m. m. i anledning av lönerevision till (358 000 + 43 368 =) i runt tal 401 300 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptages med oförändrat belopp, 4 900 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 7 692 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevisionen och med 1 100 kronor för vikariatsersättningar m. m. samt minskas med 69 888 kronor för sju adjunkter i Ce 24 och med 400 kronor för timarvoden till (162 120 + 7 692 + 1 100 — 69 888 — 400 =) i runt tal 100 600 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 93 220 kronor till (159 980 + 93 220 =) 253 200 kronor.

Anslagsökningen utgör 75 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets läroverk, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	401 300
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	4 900
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	100 600
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	253 200
Summa kronor 760 000	

- b) till *Försvarets läroverk*: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 760 000 kronor.

[144] 22. **Försvarets läroverk: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	67 000	69 959
1952/53 (statsliggaren s. 269)	80 000	
1953/54 (förslag)	85 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av styrelsen för försvarets läroverk, att anslaget höjes med 10 000 kronor med hänsyn till höjda expensutgifter, såsom för städning och renhållning, telefon m. m. Jag föreslår att anslaget höjes med 5 000 kronor och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets läroverk: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 85 000 kronor.

FÖRSVARETS BREVSKOLA.

[145] 23. **Försvarets brevskola: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	85 000	105 055
1952/53 (statsliggaren s. 269)	100 000	
1953/54 (förslag)	129 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 23 000 kronor, varav 19 660 kronor för rörligt tillägg och 3 340 kronor för löneklass-uppflyttningar m. m.

Chefen för brevskolan har upprepat ett av chefen för armén i medelsåkanden för budgetåret 1952/53 framlagt förslag att för befattningen som chef för brevskolan skall avses överstelöjtnant eller major (kommendörkapten av 1. eller 2. graden) i Ma 33/Ma 30. Befattningen är nu placerad i Ma 30/Md 27. Vidare har chefen för brevskolan jämlikt grunderna för den reglerade befordringsgången för biträdespersonal för nästa budgetår räknat med inrättande av två befattningar för kontorsbiträde i Ca 8. Civilförvaltningen anser sig, i avvaktan på resultatet av personalbehandlingsutredningens arbete, dock icke kunna tillstyrka någon av de sålunda föreslagna personaländringarna. — Enligt medgivande av Kungl. Maj:t meddelas vid försvarets brevskola viss korrespondensundervisning för civilförsvarspersonal. Härför anlitas sedan juli 1950 en lärare och ett skrivbiträde, båda avlönade med arvode från anslag under elfte huvudtiteln. Chefen för brevskolan har föreslagit att för läraren och skrivbiträdet skulle vid skolan inrättas en tjänst för civil lärare i Ce 24 respektive en befattning för biträde för skriv- och kontorsgöromål. Då berörda kursverksamhet helt hänför sig till civilförsvarets område anser civilförvaltningen anledning icke föreligga att för ändamålet beräkna särskilda tjänster vid brevskolan.

Departementschefen.

På grund av riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952:241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. har tre tjänster för civila lärare i Ce 24 uppflyttats, en till Ce 29 och två till Ce 27. Detta medför ökade kostnader under förevarande anslag utöver vad i äskandena förutsatts. Medel härför bör beräknas under vederbörande anslagsposter.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag att lönegradsplaceringen av befattningen såsom chef för brevskolan ändras från nuvarande Ma 30 eller Md 27 till Ma 30. Övriga ifrågasatta personalförändringar kan jag icke biträda.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 129 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 2 340 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. till (26 400 + 2 340 =) i runt tal 28 700 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptages med oförändrat belopp 1 560 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 4 224 kronor för höjda grundlöner i anledning av 1952 års lönerevision, samt med 388 kronor för löneklassförändringar m. m. till (50 000 + 4 224 + 388 =) i runt tal 55 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 21 700 kronor till (22 040 + 21 700 =) 43 740 kronor.

Anslagsökningen utgör 29 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för försvarets brevskola uppföra en tjänst såsom chef för skolan i lönegrad Ma 30 i utbyte mot en motsvarande tjänst i lönegrad Ma 30 eller Md 27;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets brevskola, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	28 700
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	1 560
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	55 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	43 740
	129 000

c) till *Försvarets brevskola*: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 129 000 kronor.

[146] 24. **Försvarets brevskola: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	27 000	26 459
1952/53 (statsliggaren s. 270)	30 000	
1953/54 (förslag)	30 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget med hänsyn till prisstegringar på expenser höjes med 3 000 kronor till 33 000 kronor. Jag kan inte tillstyrka att anslaget höjes och hemställer därför att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets brevskola: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 30 000 kronor.

SJUKVÅRDSMATERIEL M. M.

[147] 25. **Sjukvårdsmateriel.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	1 000 000	1 287 624	1 411 535
1952/53 (statsliggaren s. 270)	1 500 000		
1953/54 (förslag)	1 500 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 400 000 kronor och överfört från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. 118 000 kronor.

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden av utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer att anslaget höjes med 250 000 kronor. Medelsbehovet under anslaget beräknar ämbetsverket för nästa budgetår efter enahanda grunder som för innevarande budgetår (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 198), nämligen för fredssjukvårdsmateriel efter ett belopp av 2,4 öre per tjänstgöringsdag och för krigssjukvårdsmateriel efter följande procentsatser av materiellvärdena, nämligen 1,6 för armén och marinen, 2,4 för flygvapnet och 0,33 för centrala förråd. På grundval av ett beräknat antal av 32 498 000 tjänstgöringsdagar för personal, berättigad till fri öppen sjukvård på bekostnad av försvarsgrenarnas sjukvårdsanslag, bedömes medelsbehovet för budgetåret 1953/54 uppgå till 779 952 kronor för fredssjukvårdsmateriel. För krigssjukvårdsmateriel beräknas 962 000 kronor. Sammanlagda medelsbehovet uppgår således till i runt tal 1 750 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Sjukvårdsmateriel* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[148] 26. Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	2 700 000	2 858 840	1 687 693
1952/53 (statsliggaren s. 271)	2 000 000		
1953/54 (förslag)	2 000 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 1 514 200 kronor bundna genom utlagda beställningar.

Försvarets sjukvårdsstyrelse har i samband med medelsäskandena för budgetåret 1953/54 anmält ett medelsbehov av sammanlagt 13 115 000 kronor för den fortsatta anskaffningen av sjukvårdsmateriel och läkemedel. Av detta belopp anses 2 005 000 kronor böra anvisas för budgetåret 1953/54 främst för fyllande av brister i utrustningsbehovet. Av återstående 11 110 000 kronor, som beräknas erforderliga för att täcka såväl utrustnings- som ersättningsbehov, anses 5 500 000 kronor i anslagshänseende kunna uppdelas på två budgetår och 5 610 000 kronor på tre budgetår, i båda fallen med början budgetåret 1953/54. För nämnda budgetår hemställles därför om ett anslag på $(2\,005\,000 + \frac{5\,500\,000}{2} + \frac{5\,610\,000}{3} =)$ 6 625 000 kronor. Sjukvårdsstyrelsen hemställer därjämte om bemyndigande att få på en gång utlagga beställningar inom ramen av återstående 6 490 000 kronor.

För största delen av de anskaffningar, varom nu är fråga, har sjukvårdsstyrelsen tidigare äskat medel. De flesta behoven betecknas som synnerligen angelägna. De beräknade kostnaderna hänför sig bland annat till anskaffning av röntgenapparat, elverk och annan apparatur för krigs- och förbandssjukhus med 2 830 000 kronor, utrustning för psykiatrisk vård med 240 000 kronor samt modernisering och nyanskaffning av syrgasapparater med 400 000 kronor. Sjukvårdsstyrelsen beräknar vidare 3 145 000 kronor för anskaffning av dextransubstans, 1 700 000 kronor för beredskapslagring av antibiotica, 600 000 kronor för desinfektionsmedel mot biologisk krigsföring, 250 000 kronor för framställning av ampiner, 215 000 kronor för materiel och läkemedelsutrustning till fästningssjukhuset i Boden samt 135 000 kronor för anskaffning av materiel till två sjukvårdsplutoner på Gotland. Vidare erfordras enligt ämbetsverkets framställning 500 000 kronor för att täcka ersättningsbehovet av förbandsmateriel samt 250 000 kronor för ersättningssatser av sjukvårdsmateriel för marinen. Av övriga behov kan nämnas vattenreningsfilter för 1 900 000 kronor och luftskyddsmateriel för 400 000 kronor.

Departementschefen.

Jag finner det vara angeläget att medel även i fortsättningen anvisas för fyllande av bristerna i fråga om sjukvårdsmateriel och läkemedel. Anskaffningen måste emellertid, med hänsyn till det ekonomiska läget, ske i långsammare takt än sjukvårdsstyrelsen föreslagit. Jag kan därför inte förorda att

anslaget höjes för nästa budgetår utan föreslår att anslaget upptages med oförändrat belopp, 2 000 000 kronor. Bemyndigande att utlägga beställningar utöver detta belopp kan jag icke tillstyrka.

Åberopande det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

till *Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

FÖRSVARETS SJUKVÅRDSFÖRRÅD.

[149] 27. Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1218 000	282 194
1952/53 (statsliggaren s. 272)	265 000	
1953/54 (förslag)	364 000	

¹ Därutöver 7 000 kronor överförda från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer med anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse att anslaget höjes med 85 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personalförändringar m. m.		
1 förrådsmästare Ce 16	11 340	
14 förrådsmän Ce 11 — förrådsförmän Ce 13.....	5 184	
1 kollektivavtalsanställd förrådsarbetare — förrådsman Ce 11	—	
Indragning av arvoden till föreståndarna för läkemedelscentralerna i Boden och Karlskrona.....		15 960
Höjning av arvoden till föreståndarna för läkemedelscentralerna i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm, Göteborg och Visby	15 660	
Arvoden vid tillfällig anställning vid läkemedelscentraler	1 000	
2. Omräkning.		
Löneklassförändringar m. m.	16 760	
Rörligt tillägg	51 016	
	100 960	15 960
		+ 85 000

Motiv.

1. Förslaget att inrätta en tjänst för förrådsmästare i Ce 16, avsedd för det till ämbetsbyggnaden på Gärdet förlagda modellförrådet, har framställts

i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 201). Sjukvårdsstyrelsen föreslår att tjänsten upptages i 17 lönegraden. Av de 14 förrådsförmansbefattningar i Ce 13 som föreslås tillkomma i utbyte mot samma antal förrådsförmansbefattningar i Ce 11 avses för läkemedelscentralerna i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm, Boden, Göteborg, Karlskrona, Visby och Örebro vardera en, för centralförrådet i Stockholm fyra samt för centralförrådet i Örebro en. Beträffande frågan om ändrad anställningsform för en kollektivavtalsanställd förrådsarbetare erinras om att förslag i ämnet framställt i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 201).

Militärapotekets filialapotek i Karlskrona och Boden, tillika läkemedelscentraler och för Bodens del även sjukhusapotek, förestås nu av apotekare, som är deltidsanställda. Arvode utgår f. n. med 12 000 kronor per år till föreståndaren i Karlskrona och med 3 960 kronor per år till föreståndaren i Boden. Civilförvaltningen föreslår, att dessa båda befattningar omvandlas till heltidstjänster för apoteksföreståndare och att tjänsterna i samband därmed överföres till militärapotekets avlöningsanslag. Förslaget, som främst motiveras med den ökade verksamheten vid ifrågavarande läkemedelscentraler (filialapotek), innebär en upprepning av förslag som framfördes i samband med föregående års medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 202).

Till envar av föreståndarna för läkemedelscentralerna i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm och Göteborg utgår innevarande budgetår arvode med 3 300 kronor. Civilförvaltningen föreslår för nästa budgetår höjning med 2 700 kronor till 6 000 kronor av dessa arvoden. Arvodet till föreståndaren för läkemedelscentralen i Visby som för närvarande utgör 2 640 kronor för år föreslås höjt med 2 160 kronor till 4 800 kronor. De föreslagna arvodesförhöjningarna skulle medföra en kostnadsökning av $(5 \times 2\,700 + 2\,160 =)$ 15 660 kronor. Vid det nuvarande provisoriska läkemedelsförrådet i Örebro utgår arvode till föreståndaren med 660 kronor för år. För planerad läkemedelscentral i Örebro räknar sjukvårdsstyrelsen med ett arvode åt föreståndaren av 4 800 kronor för år, vilket för nästa budgetår skulle medföra ett ökat medelsbehov av $(4\,800 - 660 =)$ 4 140 kronor. Civilförvaltningen föreslår emellertid att arvodet upptages med oförändrat belopp.

För nödvändig inventering vid ombyte av föreståndare för läkemedelscentral beräknas i vissa fall avgående och tillträdande föreståndare samtidigt behöva tagas i anspråk. För i dylika fall uppkommande extra arvodeskostnader räknar civilförvaltningen för nästa budgetår med ett medelsbehov av 1 000 kronor.

Utöver förenämnda personalförändringar har sjukvårdsstyrelsen föreslagit utbyte vid centralförråden av två för pensionerad personal avsedda arvodesbefattningar såsom förrådsunderofficerare, löneklassen 1:22, mot

befattningar med arvode i löneklassen 1:23. Civilförvaltningen har emellertid i sina beräkningar utgått från oförändrad löneställning för ifrågavarande arvodesbefattningar.

I sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1953/54 föreslår vidare chefen för marinen uppflyttning av en befattning som apoteksbiträde i Ce 6 vid läkemedelscentralen i Karlskrona till apoteksbiträde i Ce 8. Sjukvårdsstyrelsen har tillstyrkt förslaget. Civilförvaltningen räknar för nästa budgetår med oförändrad löneställning jämväl för denna tjänst i avvaktan på att 1949 års tjänsteförteckningskommitté prövat löneställningen.

Departementschefen.

Militärapotekets filialapotek i Karlskrona och Boden, tillika läkemedelscentraler och för Bodens del även sjukhusapotek, förestås för närvarande av apotekare, som är deltidsanställda mot visst arvode. Jag tillstyrker att för föreståndaren i Karlskrona inrättas en tjänst för apotekare i Cg 27. Jag är emellertid icke beredd att nu taga ställning till frågan huruvida föreståndaren skall anställas på heltid; denna fråga torde få avgöras av Kungl. Maj:t efter särskild prövning. Under vederbörlig anslagspost under detta anslag beräknar jag emellertid medel för en heltidstjänstgörande befattningshavare.

Däremot kan jag icke biträda förslaget att en motsvarande tjänst inrättas för föreståndaren vid läkemedelscentralen i Boden. Arvodet till denne föreståndare torde dock böra uppräknas med 1 200 kronor till 5 160 kronor. Arvodena till föreståndarna vid de övriga läkemedelscentralerna torde ävenledes böra uppräknas, ettvar av arvodena till föreståndarna i Linköping, Skövde, Sollefteå, Hässleholm och Göteborg med 1 020 kronor till 4 320 kronor samt arvodet till föreståndaren i Visby med 840 kronor till 3 480 kronor. För föreståndarna vid läkemedelsförråden i Örebro, Karlstad och Falun räknar jag med oförändrade arvoden.

Uppflyttningen av 14 förrådsmän i Ce 11 till förrådsförmän i Ce 13 har redan genomförts med stöd av riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952:241.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet förut denna dag anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag att en tjänst för förrådsman i Ca 13 omvandlas till tjänst för förrådsmästare i Ca 17. I övrigt räknar jag icke för nästa budgetår med några personalförändringar eller höjda löneställningar under förevarande anslag. Lönegradsplaceringen för apoteksbiträdet vid läkemedelscentralen i Karlskrona torde böra prövas av tjänsteförteckningskommittén.

Kungl. Maj:t har i samband med fastställande av stat för anslaget för innevarande budgetår medgivit att anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, må överskridas med högst 5 880 kronor för beredande av höjda arvoden åt föreståndarna vid respektive läke-

medelscentraler och läkemedelsförråd. Detta belopp bör nu inräknas i anslagsposten.

I anslagsposten till övrig icke-ordinarie personal har för innevarande budgetår inräknats medel för avlöning under sex månader till två extra ordinarie befattningshavare, vilka avsågs skola anställas från och med den 1 januari 1953. För nästa budgetår uppkommer för dessa befattningshavare en ytterligare lönekostnad av omkring 4 800 kronor, vilket bör föranleda en motsvarande uppräkningspost.

Vid anslagsberäkningen beaktar jag vidare de löne- och arvodeshöjningar, som föranletts av riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952: 107 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 364 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 1 056 kronor för inrättande av en förrådsmästartjänst i Ca 17 i utbyte mot en förrådsförmanstjänst i Ca 13 och med 1 000 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevision till $(25\,000 + 1\,056 + 1\,000 =)$ i runt tal 27 000 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar ökas med 8 300 kronor för höjda arvoden i anledning av lönerevision till $(35\,700 + 8\,300 =)$ 44 000 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med 13 020 kronor för höjda arvoden m. m. samt minskas med 12 000 kronor för arvode till föreståndaren för läkemedelscentralen i Karlskrona. Posten upptages därför till $(31\,200 + 13\,020 - 12\,000 =)$ i runt tal 32 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 13 032 kronor för en apotekare i Cg 27, med 18 410 kronor för lönerevision och med 4 800 kronor för två extra ordinarie befattningshavare under sex månader till $(138\,200 + 13\,032 + 18\,410 + 4\,800 =)$ i runt tal 175 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 56 400 kronor till $(64\,600 + 56\,400 =)$ 121 000 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas med 5 300 kronor till $(29\,700 + 5\,300 =)$ 35 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 99 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) på personalförteckningen för försvarets sjukvårdsförråd uppföra en tjänst för förrådsmästare i Ca 17 i utbyte mot en tjänst för förrådsförman i Ca 13;

b) fastställa följande avlöningsstat för försvarets sjukvårdsförråd, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	27 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	44 000
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	32 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	175 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	121 000
	Summa kronor 399 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	35 000
	Nettoutgift kronor 364 000

c) till *Försvarets sjukvårdsförråd: Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 364 000 kronor.

[150] 28. **Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	50 000	66 898
1952/53 (statsliggaren s. 272)	60 000	
1953/54 (förslag)	70 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer att anslaget höjes med 10 000 kronor. Med hänsyn till belastningen på anslaget under budgetåret 1951/52 samt inträffade kostnadsökningar för resor och frakter m. m. tillstyrker jag den föreslagna uppräknningen av anslaget. Jag hemställer således att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets sjukvårdsförråd: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 70 000 kronor.

GARNISONSSJUKHUSEN.

[151] 29. **Garnisonssjukhusen: Avlöningar.**

Anslag:	1951/52	1952/53 (statsl. s. 273)	1953/54 (förslag)
Utgifter	3 534 000	4 481 000	5 350 000
Vårdavgifter m. m.	3 394 000	4 341 000	4 750 000
	Nettoanslag 140 000	140 000	600 000
Belastning:			
Utgifter	4 825 355		
Vårdavgifter m. m.	3 745 063		
	Nettoutgift 1 080 292		

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av försvars-
rets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 460 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personalförändringar vid garnisonssjukhuset i Boden.		
Läkarpersonal.		
1 förste underläkare Ce 26 — överläkare Ce 29	2 820	
2 underläkare Cg 25 — förste underläkare Cg 26 ...	1 728	
1 underläkare Cg 25	16 464	
Vård- och ekonomipersonal m. m.		
4 översköterskor Ce 14	38 736	
1 sjuksköterska Ce 12	9 000	
8 sjukvårdsbiträden Ce 5 — barnsköterskor Ce 6 ...	2 880	
9 sjukvårdsbiträden Ce 5	57 456	
1 reparatör Ce 13	9 348	
1 biträde för skriv- och kontorsgöromål — kontors- biträde Ca 8	—	
2. Omräkning.		
Rörligt tillägg	534 404	
Höjda arbetaravlöningar	15 000	
Vårdavgifter m. m.		409 000
Pensionsmedel		15 000
Löneklassförändringar m. m.	196 164	
	884 000	424 000
		÷ 460 000

Motiv.

1. Vid bedömandet av personalbehovet vid garnisonssjukhuset i Boden räknas med att, sedan östra flygeln, sjuksköterskeskolan och ångcentralen färdigställts, med sjukhusets fortsatta utbyggnad tills vidare kommer att anstå. Den nya gynekologavdelning och den utökade öronavdelning, som avses skola inrymmas i den planerade utbyggnaden av norra flygeln, torde därför icke komma till stånd under nästa budgetår.

Läkarpersonal.

Den för närvarande till kirurgiska avdelningen knutna narkosläkar-
tjänsten, en förste underläkartjänst i Ce 26, föreslås av försvarets sjuk-
vårdsstyrelse skola frigöras från avdelningen och omändras till överläkar-
tjänst i Ce 29. Att få tjänsten besatt anses med nuvarande löneställning
utsiktslöst. Civilförvaltningen tillstyrker förslaget.

Av de två tjänster för förste underläkare i Cg 26, som föreslås tillkomma
i utbyte mot underläkartjänster i Cg 25, avses den ena för medicinska av-

delningen och den andra för röntgenavdelningen. Arbetsbördan för överläkarna på dessa avdelningar har numera blivit så omfattande att behov anses föreligga att kunna förordna biträdande överläkare å avdelningarna. Genom de föreslagna höjningarna skulle avdelningarna kunna tillföras för dylikt förordnande kompetenta underläkare. Civilförvaltningen anser sig på anförda skäl kunna tillstyrka förslaget.

En ny underläkartjänst i Cg 25 föreslås tillkomma vid medicinska avdelningen. Innehavaren avses skola samtidigt tjänstgöra vid blodgivarcentralen. Tjänsten anses erforderlig dels med hänsyn till det ökade antalet medicinska vårdplatser, dels med tanke på förestående utbyggnad av blodgivarverksamheten i Norrbottens län. Civilförvaltningen förklarar sig biträda förslaget.

Vård- och ekonomipersonal m. m.

Sjukvårdsstyrelsen föreslår inrättande av ytterligare fyra (nu 31) tjänster för översköterska i Ce 14. Av dessa avses en för medicinska avdelningens mottagning och blodgivarcentralen, en för röntgenavdelningen, en för barnavdelningen och en för den nytillkommande kirurgiska avdelningen i östra flygeln. För den sistnämnda avdelningen föreslås jämväl en tjänst för sjuksköterska i Ce 12 tillkomma.

För att erhålla mera kvalificerad arbetskraft vid sjukhusets barnavdelning föreslår sjukvårdsstyrelsen — utöver den förut berörda överskötersketjänsten i Ce 14 — att antalet barnsköterskor i Ce 6 (för närvarande sju) utökas med åtta och att antalet sjukvårdsbiträden i Ce 5 minskas med motsvarande antal. Proportionen mellan barnsköterskor och sjukvårdsbiträden vid avdelningen skulle härigenom bli lämpligare.

Av de begärda nio nya tjänsterna för sjukvårdsbiträde i Ce 5 erfordras två för röntgenavdelningen och sju för den nya kirurgiska avdelningen i östra flygeln.

Civilförvaltningen förklarar sig icke ha något att erinra mot de sålunda föreslagna utökningarna av sjukhusets vårdpersonal.

Ett förslag av chefsläkaren vid garnisonssjukhuset i Boden om inrättande av en tjänst för reparatör i Ce 13 tillstyrkes av civilförvaltningen efter samråd med fortifikationsförvaltningen och arméförvaltningens intendenturavdelning. Tjänsten är avsedd för en elektriker och anses erforderlig med hänsyn till omfattningen av sjukhusets elektriska installationer.

Ytterligare en kontorsbiträdestjänst i Ca 8 erfordras budgetåret 1953/54 vid garnisonssjukhuset i Boden för att bereda därtill berättigat biträde för skriv- och kontorsgöromål ordinarie anställning.

Utöver förenämnda personalförändringar har sjukvårdsstyrelsen föreslagit uppflyttning av två ekonomibiträden i Ce 4 vid garnisonssjukhuset i Boden, vilka huvudsakligen sysslar med dietmatlagning, till kokerskor i

Ce 6. Vidare har förvaltningsmyndigheterna vid garnisonssjukhusen i Boden och Skövde föreslagit uppflyttning av vissa tjänster för biträden för skriv- och kontorsgöromål vid sjukhusens läkarexpeditioner till kansli-biträden. Dessa förslag har framförts i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 204 o. f.). Civilförvaltningen utgår vid sina medelsberäkningar från oförändrad löneställning, då prövningen av förevarande frågor anses ankomma på 1949 års tjänsteförteckningskommitté och 1947 års biträdesutredning.

Nedläggandet av garnisonssjukhuset i Sollefteå (jfr prop. 1949: 88 och prop. 1952: 1, bil. 6, s. 208), som tidigare beräknats ske omkring den 1 juli 1953, torde till följd av fördröjt utbyggande av lasarettet i Sollefteå komma att uppskjutas. Civilförvaltningen räknar därför med att den för sjukhuset nu avsedda personalen kommer att erfordras jämväl nästa budgetår.

Sjukvårdsstyrelsen har sedermera i skrivelse den 10 december 1952 anmält behov av ytterligare tre underläkartjänster i Cg 25 vid garnisonssjukhuset i Boden, därav en vid medicinska avdelningen, en vid kirurgiska avdelningen och en vid röntgenavdelningen. Den begärda förstärkningen motiveras beträffande medicinska avdelningen bland annat med att sjukhusets epidemiavdelning, vilken står under chefskap av överläkaren för den medicinska avdelningen, till följd av minskat antal epidemivårdplatser å sjukstugorna i Norrbottens län nästa budgetår beräknas bli ianspråktagen i långt större omfattning än tidigare antagits. Beträffande kirurgiska avdelningen anses en under innevarande år konstaterad väsentlig ökning av det operativa arbetet motivera att avdelningen i samband med föreslagen omvandling av narkosläkartjänsten till överläkartjänst tillföres en underläkare i Cg 25. Sedan röntgenavdelningen vid sjukhuset erhållit nya lokaler har verksamheten vid avdelningen väsentligt ökat. Med hänsyn härtill anses en underläkartjänst i Cg 25 böra tillkomma jämväl på röntgenavdelningen.

Yttranden.

Centrala sjukvårdsberedningen och *statskontoret* har yttrat sig över civilförvaltningens förut omnämnda förslag till personalförändringar vid garnisonssjukhuset i Boden. Vad angår läkartjänsterna förklarar sig sjukvårdsberedningen icke ha något att anföra. Statskontoret uttalar att förslagen till förmånligare lönegradsplacering för vissa läkare icke synes böra tillmötesgå i avvaktan på resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete. Behovet av den av civilförvaltningen förordade nya underläkartjänsten i lönegrad Cg 25 anser sig statskontoret icke kunna bedöma.

Försvarets civilförvaltning tillstyrker i yttrande den 12 december 1952 de förslag, som sjukvårdsstyrelsen framställt i sin skrivelse den 10 december 1952.

Departementschefen.

Jag föreslår att en ny tjänst för underläkare i Cg 25 tillkommer för medicinska avdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden. Övriga förslag till förändringar beträffande läkarpersonal är jag för närvarande icke beredd taga ställning till. Vad särskilt angår de av sjukvårdsstyrelsen i skrivelsen den 10 december 1952 framställda förslagen vill jag framhålla, att skrivelsen inkommit till Kungl. Maj:t för sent för att prövningen av ärendet skulle kunna medhinnas i detta sammanhang. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att sedermera fatta det beslut om inrättande av extra tjänster, var- till framställningen kan föranleda.

Såsom civilförvaltningen föreslagit bör jämlikt bestämmelserna om reglerad befordringsgång för viss biträdespersonal tillkomma en för garnisonssjukhuset i Boden avsedd kontorsbiträdestjänst i Ca 8.

Det torde liksom hittills få ankomma på Kungl. Maj:t att närmare pröva behovet av extra och lägre extra ordinarie personal vid garnisonssjukhusen. Vid anslagsberäkningarna utgår jag i detta hänseende från civilförvaltningens förslag, dock att jag räknar med endast sju nya sjukvårdsbiträden. Det ökade medelsbehovet för ifrågavarande ändamål beräknar jag till i runt tal 100 000 kronor.

Liksom civilförvaltningen utgår jag från att nu befintlig personal vid garnisonssjukhuset i Sollefteå erfordras jämväl under nästa budgetår.

Vid anslagsberäkningarna beaktar jag att riksdagens beslut i anledning av propositionerna 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och 1952: 245 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. föranleder ökade kostnader utöver dem som civilförvaltningen räknat med i sina medelsäskanden. Vidare tager jag hänsyn till bland annat att arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattning höjts till följd av riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952: 107 samt att de arvoden och särskilda ersättningar, som utgår till läkare och förvaltningspersonal jämlikt avtal med landsting, ävenledes undergått höjning under år 1952.

Enligt beslut av 1948 års riksdag skall de vårdavgifter, som inflyter såsom ersättning för vård av civila patienter vid garnisonssjukhusen, redovisas såsom inkomster under garnisonssjukhusens avlönings- och omkostnadsanslag. I dylika inkomster beräknas för budgetåret 1953/54 7 000 000 kronor, varav 4 725 000 kronor torde böra redovisas under avlöningsanslaget.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 600 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 4 992 kronor för ordinariesättning av en tjänst för biträde för skriv- och kontorsgöromål och med 4 100 kronor för lönerevision. Posten ökas alltså med (4 992 + 4 100 =) i runt tal 9 100 kronor till (400 000 + 9 100 =)

409 100 kronor men kan med hänsyn till belastningen på posten under förfluten del av innevarande budgetår upptagas med oförändrat belopp, 400 000 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar ökas med 7 000 kronor på grund av lönerevision till (65 000 + 7 000 =) 72 000 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, ökas med 45 000 kronor på grund av höjda arvoden åt läkare m. fl. enligt avtal med landstingen till (225 000 + 45 000 =) 270 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 10 800 kronor för en underläkare i Cg 25, med 65 000 kronor för beräknad utökning m. m. av extra och lägre extra ordinarie personal, med 19 000 kronor för lönerevision samt med 60 000 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. Å andra sidan minskas posten med 4 992 kronor för ordinariesättning av ett biträde för skriv- och kontorsgöromål. Posten ökas således med (10 800 + 65 000 + 19 000 + 60 000 — 4 992 =) i runt tal 150 000 kronor till (2 680 000 + 150 000 =) 2 830 000 kronor.

Posten Avlöningar till viss arbetarpersonal kan med hänsyn till belastningen på posten under förfluten del av innevarande budgetår minskas med 20 000 kronor till (150 000 — 20 000 =) 130 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 698 000 kronor till (1 020 000 + 698 000 =) 1 718 000 kronor.

Inkomstposterna upptages enligt följande: posten Pensionsmedel ökas till (59 000 + 11 000 =) 70 000 kronor, posten Ersättning från pensionsstyrelsen för lön åt läkare vid reumatikeravdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden ökas till (21 000 + 4 000 =) 25 000 kronor och posten Vårdavgifter ökas till (4 320 000 + 405 000 =) 4 725 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 460 000 kronor.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) på personalförteckningen för garnisonssjukhusen uppföra ytterligare en tjänst för kontorsbiträde i lönegrad Ca 8;
- b) fastställa följande avlöningsstat för garnisonssjukhusen, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	400 000
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	72 000

3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	270 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	2 830 000
5. Avlöningar till viss arbetarpersonal, <i>förslagsvis</i>	130 000
6. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 718 000
	Summa kronor 5 420 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	70 000
Ersättning från pensionsstyrelsen för lön åt läkare vid reumatikeravdelningen vid garnisonssjukhuset i Boden, <i>förslagsvis</i>	25 000
Vårdavgifter, <i>förslagsvis</i>	4 725 000
	Nettoutgift kronor 600 000

c) till *Garnisonssjukhusen*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 600 000 kronor.

[152] 30. **Garnisonssjukhusen: Omkostnader.**

Anslag:	1951/52	1952/53 (statsl. s. 276)	1953/54 (förslag)
Utgifter	1 925 000	2 380 000	2 675 000
Vårdavgifter	1 625 000	2 080 000	2 275 000
	Nettoanslag 300 000	300 000	400 000
 Belastning:			
Utgifter	2 446 201		
Vårdavgifter	1 725 463		
	Nettoutgift 720 738		

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer att anslaget med hänsyn till belastningen höjes med 100 000 kronor. Jag föreslår i enlighet härmed att anslaget uppföres med 400 000 kronor och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Garnisonssjukhusen*: *Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 400 000 kronor.

[153] 31. **Garnisonssjukhusen: Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	230 000	302 383
1952/53 (statsliggaren s. 276)	290 000	
1953/54 (förslag)	340 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 50 000 kronor. Højningen är huvudsakligen en följd av 1952 års löne- och arvodesreglering.

Vid garnisonsavdelningarna må finnas anställda, bland annat, fyra förste underläkare tills vidare samt därutöver högst fem extra läkare, till vilkas anställande Kungl. Maj:t lämnat särskilt medgivande, gällande för ett budgetår i sänder. Sådant medgivande för budgetåret 1952/53 har lämnats den 30 maj 1952. I likhet med civilförvaltningen utgår jag vid anslagsberäkningen för nästkommande budgetår från oförändrat behov av extra läkare. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att framdeles pröva i vad mån behovet av extra läkare kommer att föreligga även efter utgången av budgetåret 1952/53.

Enligt Kungl. Maj:ts brev den 30 juni 1948 skall till förste underläkare utgå grundarvode med 14 400 kronor för år. Därtill kommer tre ålderstillägg, vart och ett på 600 kronor. Å grundarvode och ålderstillägg skall utgå rörligt tillägg under samma förutsättningar och med beräkning enligt samma procenttal som gäller angående højning av månadslön, angiven i de i statens löneplansförordning intagna grundlönatabellerna. I samband med 1952 års lönereglering för statstjänstemän har de totala årsarvodena och ålderstilläggen bestämts till 21 924 kronor respektive 912 kronor.

Till de fem extra läkarna utgår arvode enligt samma bestämmelser som gäller för förste underläkare.

Vid anslagsberäkningarna för innevarande budgetår har grundarvodena och ålderstilläggens grundbelopp inräknats i anslagsposten till avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, medan återstoden av arvodena inräknats i posten Rörligt tillägg. Med hänsyn till ersättningarnas karaktär av arvodet bör emellertid — i överensstämmelse med eljest gällande regler — ersättningarna i deras helhet ävensom ersättningar till vikarier för läkarna utgå från den förstnämnda anslagsposten.

Från anslagsposten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, utgår under innevarande budgetår följande för år räknade arvoden, nämligen 5 376 kronor till en ögonläkare och 600 kronor till en predikant. Posten får därjämte tagas i anspråk till ett belopp av högst 1 500 kronor för anställande av semester- eller sjukvikarier för nämnda personal. Utgifterna under posten uppgår således till högst 7 476 kronor.

Jag föreslår nu att arvodet till ögonläkaren uppräknas till 6 180 kronor och arvodet till predikanten till 660 kronor. Højningen utgör således tillhoppa 864 kronor.

Anslaget för budgetåret 1953/54 beräknar jag till 340 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän, 28 500 kronor, upptages med oförändrat belopp.

Anslagsposten Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning ökas med 1 100 kronor på grund av 1952 års lönerevision till (8 600 + 1 100 =) 9 700 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptages till (7 476 + 864 =) 8 340 kronor, vilket innebär en minskning med 1 860 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 85 000 kronor till följd av 1952 års arvodesreglering och den tidigare berörda överflyttningen av kostnader från posten Rörligt tillägg. Förevarande anslagspost upptages sålunda till (181 000 + 85 000 =) 266 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg minskas till följd av nämnda överflyttning men ökas på grund av 1952 års lönereglering. Posten upptages till 35 960 kronor, vilket innebär en minskning med 32 240 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas med 2 000 kronor till (6 500 + 2 000 =) 8 500 kronor.

Anslagsökningen utgör 50 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	28 500
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 700
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	8 340
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	266 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	35 960
Summa kronor	348 500

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	8 500
Nettoutgift kronor	340 000

b) till *Garnisonssjukhusen: Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 340 000 kronor.

MILITÄRAPOTEKET.

[154] 32. **Militärapoteket: Avlöningar.**

Anslag:	1951/52	1952/53 (statsl. s. 277)	1953/54 (förslag)
Utgifter	341 000	446 000	543 000
Inkomster	92 000	136 000	140 000
Nettoanslag	249 000	310 000	403 000

Belastning:

Utgifter	458 895
Inkomster	129 202
Nettoutgift	329 693

¹ Därutöver 9 000 kronor överförda från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, med anledning av förslag av chefen för militärapoteket, att anslaget höjes med 140 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Personaländringar.		
2 apoteksföreståndare Cg 27	40 944	
1 apotekare Cg 23	17 328	
1 förrådsman Ce 11 — förrådsförman Ce 13	804	
1 apoteksbiträde Cg 8	7 548	
2. Omräkning.		
Löneklassförändringar m. m.	6 988	
Rörligt tillägg	72 388	
Överskott på förrådstitel		4 000
Pensionsmedel		2 000
	146 000	6 000
	+ 140 000	

Motiv.

1. Beträffande förslaget om inrättande av tjänster för apoteksföreståndare i Cg 27, avsedda för föreståndarna för läkemedelscentralerna i Karlskrona och Boden, hänvisas till den redogörelse i ämnet som lämnats vid behandlingen av försvarets sjukvårdsförråds avlöningsanslag.

Den föreslagna tjänsten som apotekare i Cg 23 avses för den militära läkemedelssektionen. Förslaget har framförts i tidigare medelsäskanden (se prop. 1952: 1, bil. 6, s. 213 o. f.).

I enlighet med av civilförvaltningen i skrivelse den 7 juni 1952 framlagt förslag i fråga om uppflyttning av vissa förrådsmän till förrådsvaktmästare

m. m. beräknar ämbetsverket för nästa budgetår under förevarande anslag medel för en förrådsförman i Ce 13 i stället för en förrådsman i Ce 11.

Under de senaste två åren har en förrådsman måst anlitas för biträde med läkemedelstillverkning på det galeniska laboratoriet vilket medfört svårigheter för övrig förrådspersonal att medhinna sina arbetsuppgifter. Civilförvaltningen biträder på angivna skäl chefens för militärapoteket förslag att en ny tjänst för apoteksbiträde i Cg 8 inrättas för tjänstgöring vid laboratoriet.

Av chefen för militärapoteket vidare framställda yrkanden om höjd löneställning för kassören och viss biträdespersonal vid apoteket m. m. förklarar sig civilförvaltningen, i avvaktan på resultatet av 1949 års tjänsteförteckningskommittés arbete, icke kunna biträda.

Departementschefen.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. och propositionen 1952: 245 angående lönegradsplacering för viss biträdespersonal m. m. har medfört, att vissa av de äskade lönegradsuppflyttningarna redan genomförts.

Under hänvisning till vad chefen för civildepartementet anfört vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor föreslår jag att medel under icke-ordinarieposten beräknas för uppflyttning av ett kemiskt biträde i Cg 4 till laboratoriebiträde i Cg 8 samt av fem biträden i Cg 4 till biträden i Cg 6.

På de av civilförvaltningen anförda skälen finner jag mig kunna förorda inrättande av en ny tjänst för apoteksbiträde i Cg 8.

I övrigt räknar jag för nästa budgetår icke med några personalförändringar under militärapotekets avlöningsanslag.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 403 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöning till ordinarie tjänsteman upptages med oförändrat belopp, 19 500 kronor.

Posten Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning ökas med 1 000 kronor för höjt arvode i anledning av 1952 års lönerevision till (8 200 + 1 000 =) 9 200 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 4 728 kronor för ett apoteksbiträde i Cg 8, 7 560 kronor för höjda grundlöner i anledning av 1952 års lönerevision, 2 184 kronor för uppflyttning av ett kemiskt biträde i Cg 4 till laboratoriebiträde i Cg 8 och av fem biträden i Cg 4 till Cg 6 samt 4 600 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. Posten upptages till (315 500 + 4 728 + 7 560 + 2 184 + 4 600 =) i runt tal 335 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 78 500 kronor till (109 300 + 78 500 =) 187 800 kronor.

Av inkomstposterna upptages posten Pensionsmedel till (6 500 + 2 000 =) 8 500 kronor och posten Överskott på förrådstitel till (136 000 + 4 000 =) 140 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 93 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för militärapoteket, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöning till ordinarie tjänsteman, <i>förslagsvis</i>	19 500
2. Arvode till pensionerad personal i arvodesbefattning, <i>förslagsvis</i>	9 200
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	335 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	187 800
	Summa kronor 551 500

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	8 500
Överskott på förrådstitel, <i>förslagsvis</i>	140 000
	Nettoutgift kronor 403 000

b) till *Militärapoteket*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 403 000 kronor.

[155] 33. **Militärapoteket: Omkostnader.**

	1951/52	1952/53 (statsl. s. 278)	1953/54 (förslag)
Anslag:			
Utgifter	75 000	79 000	85 000
Inkomster	18 000	22 000	28 000
	Nettoanslag 57 000	57 000	57 000

Belastning:

Utgifter	130 744
Inkomster	25 840
	Nettoutgift 104 904

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse och i avvaktan på ytterligare erfarenhet av anslagsbelastningen förordar jag att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Militärapoteket*: *Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 57 000 kronor.

FÖRSVARETS TANDVÅRD.

[156] 34. **Försvarets tandvård: Avlöningar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 030 000	1 127 156
1952/53 (statsliggaren s. 279)	1 270 000	
1953/54 (förslag)	1 450 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse, att anslaget höjes med 180 000 kronor.

	Ökning
1. Ordinariesättning av viss personal och ändrad tjänstebenämning av tandläkare	—
2. Rörligt tillägg	180 000
	180 000

Motiv.

1. Sjukvårdsstyrelsen upprepar i tidigare medelsäskanden (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 217) framförda förslag om ordinariesättning av respektive ändrad benämning på vissa tandläkartjänster vid försvaret. Civilförvaltningen, som inhämtat, att frågan om löneställningen för ifrågavarande personal torde komma att prövas av 1949 års tjänsteförteckningskommitté, förklarar sig i avvaktan härpå icke beredd att föreslå ändringar beträffande personalen. Civilförvaltningen förutsätter emellertid att ordinariesättning av tjänsterna kommer till stånd så snart löneställningsfrågorna lösts.

Departementschefen.

I likhet med civilförvaltningen finner jag mig icke kunna förorda några ändringar för nästa budgetår beträffande tandvårdspersonalen vid försvaret.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 1 450 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till icke-ordinarie personal upptages med oförändrat belopp, 960 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 180 000 kronor till (310 000 + 180 000 =) 490 000 kronor.

Anslagshöjningen utgör 180 000 kronor.

Äberopande det anförda får jag — under hänvisning till vad jag vid anmälan av arméns sjukvårdsanslag anført beträffande belastningen å tandvårdsanslagen — hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för försvarets tandvård, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	960 000
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	490 000
	Summa kronor 1 450 000

b) till *Försvarets tandvård*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 450 000 kronor.

[157] 35. *Försvarets tandvård: Omkostnader.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	265 000	163 716
1952/53 (statsliggaren s. 280)	265 000	
1953/54 (förslag)	265 000	

I enlighet med förslag av försvarets sjukvårdsstyrelse och under hänvisning till vad jag vid anmälan av arméns sjukvårdsanslag anført beträffande belastningen å tandvårdsanslagen föreslår jag att förevarande anslag uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarets tandvård: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 265 000 kronor.

CENTRALA VÄRNPLIKTSBYRÅN.

[158] 36. *Centrala värnpliktsbyrån: Avlöningar.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 440 000	585 348
1952/53 (statsliggaren s. 280)	545 000	
1953/54 (förslag)	690 000	

¹ Därutöver överfört från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. 19 500 kronor.

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 148 000 kronor.

Ökning Minskning

1. Personalförändring.

1 montör Ce 13 i stället för en kollektivavtalsanställd arbetare med avlöning från anslaget till adresseringsmaskiner m. m.	9 348
--	-------

2. Omräkning.

Rörligt tillägg	116 736	
Löneklassförändringar m. m.	35 916	
Pensionsmedel		14 000
	162 000	14 000
		+ 148 000

Motiv.

1. Förslaget att uppföra en tjänst för montör under nu förevarande anslag har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1952: 1, bil. 6, s. 219).

Chefen för armén upptager i sitt militärorganisatoriska underlag för budgetåret 1953/54 förslag om uppflyttning av tjänsten som chef för centrala värnpliktsbyrån från Ma 37 till Mo 14. Civilförvaltningen anser sig icke kunna tillstyrka förslaget då frågan om löneställningen för nämnde chef varit föremål för prövning av 1952 års riksdag. Chefen för värnpliktsbyrån hemställer vidare om höjd löneställning för en kontorist, en pensionerad officer i arvodesbefattning, en maskintekniker samt viss psykologpersonal m. fl. Civilförvaltningen avstyrker förslaget om uppflyttning av kontoristen, enär löneställningen i fråga prövats så sent som vid 1952 års riksdag. I avvaktan på utredning om arvodespersonalens lönefråga avstyrker ämbetsverket vidare uppflyttning av den nämnda arvodesbefattningen. Övriga föreslagna lönehöjningar räknar civilförvaltningen icke med av den orsaken att prövningen av denna personals löneställning ankommer på 1949 års tjänsteförteckningskommitté.

Departementschefen.

Jag finner mig alltjämt icke kunna tillstyrka att medel beräknas under detta anslag för avlönande av en montör.

Från fjärde huvudtiteln anslag för extra utgifter utgår sedan den 1 februari 1950 arvode till en vid värnpliktsbyrån anställd militärpsykolog. Arvudet motsvarar till beloppet lönen i löneklass Cg 27. Jag föreslår att kostnaderna för hans avlöning från och med nästa budgetår skall utgå från förevarande anslag. Jag räknar därvid med extra anställning i Cg 27 och tjänstebenämningen psykoassistent.

Riksdagens vid 1952 års höstsession fattade beslut i anledning av propositionen 1952: 241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster m. m. har medfört att ett flertal av de lönegradsuppflyttningar, som chefen för värnpliktsbyrån begärt, redan blivit genomförda. Ytterligare lönegradsuppflyttningar kan jag icke tillstyrka. Frågan om löneställningen för maskinteknikern torde böra prövas i senare sammanhang.

Anslaget beräknar jag för budgetåret 1953/54 till 690 000 kronor enligt följande.

Anslagsposten Avlöningar till ordinarie tjänstemän ökas med 1 716 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerevision och med 2 282 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. till (137 500 + 1 716 + 2 282 =) i runt tal 141 500 kronor.

Posten Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar ökas med 5 536 kronor för höjda grundarvoden i anledning av lönerevision m. m. till (81 000 + 5 536 =) i runt tal 86 500 kronor.

Posten Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, upptages med oförändrat belopp, 35 000 kronor.

Posten Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ökas med 11 988 kronor för en psykoassistent i Cg 27, med 5 256 kronor för höjda grundlöner i anledning av lönerrevision och med 18 100 kronor för löneklassuppflyttningar m. m. till (220 500 + 11 988 + 5 256 + 18 100 =) i runt tal 256 000 kronor.

Posten Rörligt tillägg ökas med 110 000 kronor till (140 000 + 110 000 =) 250 000 kronor.

Inkomstposten Pensionsmedel ökas med 10 000 kronor till (69 000 + 10 000 =) 79 000 kronor.

Anslagsökningen utgör 145 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) fastställa följande avlöningsstat för centrala värnpliktsbyrån, att tillämpas tills vidare från och med budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

Utgifter:

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	141 500
2. Arvoden till pensionerad personal i arvodesbefattningar, <i>förslagsvis</i>	86 500
3. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t	35 000
4. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	256 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	250 000
	Summa kronor 769 000

Särskilda uppbördsmedel:

Pensionsmedel, <i>förslagsvis</i>	79 000
	Nettoutgift kronor 690 000

b) till *Centrala värnpliktsbyrån*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 690 000 kronor.

[159] 37. Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	90 000	110 986
1952/53 (statsliggaren s. 281)	125 000	
1953/54 (förslag)	125 000	

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer, i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån, att anslaget höjes med 10 000 kronor.

	Ökning
1. Höjda taxor och priser	7 800
2. Ökad inspektionsverksamhet	2 200
	10 000

Motiv.

1. Av ökningen belöper 5 000 kronor på resekostnader (nu 32 800 kronor) och 2 800 kronor på expenser (nu 54 600 kronor).

2. Højningen erfordras med hänsyn till den ökade inspektionsverksamhet som blivit en följd av övergången till repetitionsövningar i krigsförband.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan föreslår att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 125 000 kronor.

[160] 38. **Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 133 000	165 674	13 435
1952/53 (statsliggaren s. 281)	165 000		
1953/54 (förslag)	190 000		

¹ Därutöver överfört från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m. 40 500 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 omkring 11 800 kronor bundna.

Yrkande.

Försvarets civilförvaltning hemställer i anledning av förslag av chefen för centrala värnpliktsbyrån att anslaget höjes med 35 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Kostnaderna för lön åt en arbetare överföres till avlöningsanslaget		9 000
2. Årskostnad för plåtsektioner, skyltkort, färgband och ryttare	45 000	
3. Årskostnad för central hålkortsanläggning		1 000
	45 000	10 000
		+ 35 000

Motiv.

1. Vid bifall till det under centrala värnpliktsbyråns avlöningsanslag anmälda förslaget att under nämnda anslag räkna medel för en tjänst för montör kan förevarande anslag minskas med 9 000 kronor.

2. Civilförvaltningen räknar för nästa budgetår under denna post med ett medelsbehov av 96 000 kronor. Posten är innevarande budgetår upptagen till 51 000 kronor. Det ökade medelsbehovet föranledes av ändringar i krigsorganisationen, ökad repetitionsövningsverksamhet samt ökad registrering av hästar, hundar och bilar.

Departementschefen.

Vid behandlingen av värnpliktsbyråns avlöningsanslag förklarade jag mig icke kunna biträda förslaget om att inrätta en montörstjänst under samma anslag. Jag räknar därför icke med den minskning av anslaget till adresseringsmaskiner m. m. som civilförvaltningen på grund av nämnda förslag förutsatt.

Jag föreslår att anslaget uppräknas med 25 000 kronor till 190 000 kronor och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Centrala värnpliktsbyrån: Adresseringsmaskiner m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 190 000 kronor.

INSKRIVNINGSVÄSENDET.

[161] 39. **Inskrivningskostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	500 000	611 971
1952/53 (statsliggaren s. 281)	500 000	
1953/54 (förslag)	650 000	

Civilförvaltningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 150 000 kronor med hänsyn till anslagsbelastningen under budgetåret 1951/52 samt ökade rese- och traktamentskostnader. Jag biträder civilförvaltningens förslag och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningskostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 650 000 kronor.

[162] 40. **Inskrivningsrådet.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	8 000	6 694
1952/53 (statsliggaren s. 282)	8 000	
1953/54 (förslag)	8 000	

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Inskrivningsrådet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 8 000 kronor.

VISSA ÖVRIGA GEMENSAMMA ÄNDAMÅL.

[163] 41. **Vissa specialundersökningar m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	250 000	281 396
1952/53 (statsliggaren s. 282)	270 000	
1953/54 (förslag)	285 000	

Försvarets sjukvårdsstyrelse hemställer att anslaget höjes med 15 000 kronor. Ökningen avser anslagsposten till medicinska specialundersökningar (nu 85 000 kronor), som med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 (i runt tal 95 800 kronor) och på basis av uppgifter från chefen för flygvapnet rörande för budgetåret 1953/54 beräknat antal specialundersökningar av personal vid flygvapnet anses böra uppräknas till 100 000 kronor. Jag biträder sjukvårdsstyrelsens förslag och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa specialundersökningar m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 285 000 kronor.

[164] 42. **Personalvårdsverksamhet.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	125 000	162 702	19 016
1952/53 (statsliggaren s. 283)	175 000		
1953/54 (förslag)	210 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 3 000 kronor bundna.

Yrkande.

Chefen för försvarsstaben hemställer, i anledning av förslag av försvarets upplysnings- och personalvårdsnämnd, att anslaget höjes med 94 000 kronor.

	Ökning
1. Ökat bidrag till soldathemsverksamhet	25 000
2. Bidrag till Drottning Victorias örlogshem i Stockholm	5 000
3. Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona	5 000
4. Ökade kostnader för upplysnings- och personalvårdsnämndens verksamhet	2 000

	Ökning
5. Ökad kursverksamhet, nya böcker	12 000
6. Elevbibliotek vid vissa av krigsmaktens skolor	11 000
7. Kurs för förbandsbibliotekarier	2 500
8. Bostadsförmedlingsverksamhet	4 500
9. Lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall	12 000
10. Övrig personalvårdsverksamhet	15 000
	94 000

Motiv.

1. Förslag i enahanda syfte har framställts i tidigare medelsäskanden (prop. 1951: 1, bil. 6, s. 210; prop. 1952: 1, bil. 6, s. 227).

2. Såsom bidrag till örlogshemmet utgår för innevarande budgetår 10 000 kronor. Den föreslagna höjningen beräknas täcka de ökade driftskostnaderna vid örlogshemmet. Numera bedrives där huvudsakligen hotellverksamhet av stor betydelse för militär personal, som tillfälligt vistas i Stockholm.

3. För innevarande budgetår är för ifrågavarande ändamål anvisat ett belopp av 15 000 kronor (rd. skr. nr 322; statsutsk. utl. nr 4). Verksamheten anges under nästa budgetår vara fullt utbyggd, varför bidraget anses böra ökas till 20 000 kronor i enlighet med äskandena för innevarande budgetår (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 227 o. f.).

4. Anslagsposten till upplysnings- och personalvårdsnämndens verksamhet höjdes innevarande budgetår från 10 000 kronor till 12 000 kronor. Nu föreslås ytterligare höjning med 2 000 kronor med hänsyn till att rese-, traktaments- och expenskostnader stigit i icke oväsentlig mån. Även höjning av de årliga arvoden till funktionärer i nämnden anses erforderlig till följd av den alltmer ökade omfattningen av arbetet.

5. Av ökningen belöper 10 000 kronor på kurser för personalvårdsofficerare och personalvårdsassistenter (nu 14 000 kronor) samt 2 000 kronor på handböcker för social rådgivning och prenumeration på vissa tidskrifter m. m. (nu 4 000 kronor).

6. Denna anslagspost är för innevarande budgetår uppförd med 5 000 kronor. Uppräknningen anges erforderlig för upprätthållande av verksamheten vid ifrågavarande elevbibliotek.

7. Förbandsbibliotekarierna erhåller nu en grundläggande utbildning i biblioteksskötsel genom korrespondensundervisning. Därjämte har under några år anordnats en praktisk bibliotekskurs om sex dagar. Kostnaderna för kurserna har bestritts av medel till Kungl. Maj:ts disposition under förevarande anslag. Kurser av ifrågavarande slag bör i fortsättningen regelbundet anordnas. Med hänsyn härtill föreslås, att under anslaget särskilda medel avses för ändamålet.

8. Vid försvarsstabens personalvårdsavdelning bedrives med vederbörligt medgivande kostnadsfri bostadsförmedling för försvarets personal. Erfaren-

heten har hittills utvisat, att verksamheten fyller ett synnerligen stort behov och att försvarets personal i mycket stor omfattning utnyttjar denna bostadsförmedling. Verksamheten har möjliggjort ett effektivt samarbete med vederbörliga kommunala och statliga organ och gjort det möjligt för personalorganisationerna att erhålla hjälp med utredningar och vägledning för bildandet av bostadsrättsföreningar. För att verksamheten skall kunna upprätthållas på önskvärt sätt erfordras, att den befattningshavare, som närmast svarar för bostadsförmedlingen, har möjlighet att företaga resor till garnisonsorter m. m. för information och överläggningar med den berörda personalen och med myndigheter. För budgetåret 1953/54 beräknas rese- och traktamentskostnaderna uppgå till 3 000 kronor. För att täcka erforderliga kostnader för tryckning av formulär för anmälningar av bostadsbehov, utredningar och statistiska bearbetningar m. m. erfordras ytterligare minst 1 500 kronor.

9. För ettvarv av budgetåren 1951/52 och 1952/53 har under förslagsanslaget Armén: Familjebidrag upptagits en anslagspost å 10 000 kronor för lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall. Chefen för försvarsstaben framhåller, att det redan nu står klart, att ändamålet med ifrågavarande medel icke kan uppfyllas med mindre än att medlen anvisas från ett reservationsanslag, lämpligen nu förevarande anslag. Härvidlag åberopas bland annat redovisningssvårigheter och intresset av att fördelade medel kan användas under flera år i följd. Försvarsstabschefen föreslår vidare en viss höjning av nu utgående belopp och uttalar att det synes skäligt att även annan personal än värnpliktiga kan komma i fråga för erhållande av tillfälligt lån.

10. I staten för anslaget finnes upptaget en post å 15 000 kronor till Kungl. Maj:ts disposition. Erfarenheterna har visat att denna reserv behöver uppräknas.

Yttrande.

Försvarets civilförvaltning, som avgivit utlåtande över försvarsstabschefens förslag, räknar med en medelsanvisning av 10 000 kronor för elevbibliotek vid vissa av krigsmaktens skolor. Frågan om anvisande av särskilda medel för den av försvarsstaben bedrivna bostadsförmedlingen biträdades av ämbetsverket, enär det synes vara anledning att räkna med att ifrågavarande verksamhet kan leda till vissa besparingar i fråga om ersättningar för dubbelhyra, omplaceringstraktamenten o. s. v. Jämväl förslagen om ökade bidrag till vissa kurser och för handböcker m. m. anser sig ämbetsverket kunna biträda, liksom också förslaget att anslaget höjes för att åstadkomma en större reserv för tillgodoseende av särskilda ändamål. I övrigt avstyrkes försvarsstabschefens äskanden, såvitt angår ökat bidrag till upplysnings- och personalvårdsnämndens verksamhet och beträffande lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall i avvaktan på prövning av personalbehandlingsutredningens förslag. Beträffande stiftelsen Militär-

hemmet i Karlskrona erinrar civilförvaltningen om att denna institution ursprungligen avsetts skola vara självförsörjande. Det förhållande att rörelsen vid hemmet under budgetåret 1953/54 beräknas komma att utökas till avsedd normal omfattning synes enligt förvaltningen icke med nödvändighet böra föranleda ökat behov av statsbidrag, då jämväl hemmets intäkter måste förutsättas komma att öka i förhållande till den utvidgade rörelsen.

Departementschefen.

Såsom jag i det föregående anförte under arméns anslag till familjebidrag biträder jag förslaget att kostnaderna för lån och bidrag till värnpliktiga i brådskande fall i fortsättningen skall belasta nu förevarande anslag. För ändamålet beräknar jag under anslaget ett belopp av 10 000 kronor. Frågan om utvidgning av lånerätten till annan personal än värnpliktiga torde emellertid böra avgöras först i samband med det slutliga ställningstagandet till försvarets personalbehandlingsutrednings förslag. Vad angår anslaget i övrigt anser jag det vara angeläget att detsamma förstärkes för att personalvårdsverksamheten skall kunna bedrivas i ökad omfattning. Det ekonomiska läget nödvändiggör emellertid att stor återhållsamhet måste iakttagas beträffande statens utgifter. Jag kan därför icke förorda att för samtliga ändamål under anslaget för nästa budgetår anvisas högre belopp än 210 000 kronor, vilket innebär en ökning med 35 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Personalvårdsverksamhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 210 000 kronor.

[165] 43. **Försvarsupplysning.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	140 000	149 173	18 127
1952/53 (statsliggaren s. 284)	175 000		
1953/54 (förslag)	180 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 3 500 kronor bundna.

Chefen för försvarsstaben hemställer, att anslaget höjes med 31 000 kronor. Av ökningen, som delvis föranledes av höjda kostnader för personal och materiel, belöper 2 000 kronor på tidningsprenumeration, text- och bildtjänst, anordnande av pressbesök m. m. (nu 21 000 kronor), 5 000 kronor på undervisning i medborgarkunskap (nu 45 000 kronor), 10 000 kronor på utgivande av tidskriften Kontakt med krigsmakten (nu 60 000 kronor), 10 000 kronor på bidrag till Centralkommittén Folk och Försvar (nu 20 000 kronor), 1 000 kronor på bidrag till försvarsupplysning genom enskilda organisationer m. fl. (nu 4 000 kronor), 1 000 kronor på kontaktverksamhet,

med huvudvikten lagd vid anordnande av utställningar, demonstrationer, konferenser och dylikt (nu 9 000 kronor) samt 2 000 kronor på korrespondenskurser för försvarets befälspersonal i samhällsfrågor och rörande utrikespolitiska förhållanden (nu 4 000 kronor).

Försvarets civilförvaltning erinrar om att inom försvaret finnes åtskilliga tidskrifter med i viss mån samma syftning som tidskriften Kontakt med krigsmakten. Förvaltningen finner det icke uteslutet, att ett samordnande av ifrågavarande verksamhet kan leda till en minskning av kostnaderna för densamma. Ämbetsverket, som ifrågasätter, huruvida icke en utredning i förevarande hänseende bör komma till stånd, anser sig i avvaktan härpå icke kunna tillstyrka höjning av posten i fråga. Civilförvaltningen vill där- emot icke motsätta sig en höjning av statsbidraget till Centralkommittén Folk och Försvar.

Departementschefen.

Jag anser mig under nuvarande förhållanden icke kunna förorda, att anslaget uppföres med större belopp än 180 000 kronor, innebärande en anslagshöjning med 5 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsupplysning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 180 000 kronor.

[166] 44. *Fritidsundervisning.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	170 000	181 588	11 337
1952/53 (statsliggaren s. 284)	200 000		
1953/54 (förslag)	200 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Chefen för försvarsstaben (skr. $\frac{1}{9}$ och $\frac{6}{11}$ 1952) hemställer att anslaget uppräknas med 70 000 kronor. Försvarsstabschefen utgår vid beräkningarna av medelsbehovet från att arvodena till lärarna vid fritidsundervisningen höjes i enlighet med det förslag, som framlagts av försvarets skol- utredning (jfr prop. 1952: 1, bil. 6, s. 231). Med beaktande härav beräknas kostnaderna under förevarande anslag vid oförändrad verksamhet komma att uppgå till omkring 300 000 kronor. Den alltmer intensifierade militära utbildningen bedömes emellertid komma att medföra, att tillströmningen av elever till fritidsundervisningen något avtar, till följd varav antalet kurser och elever beräknas bli något lägre än tidigare. Med anledning härav synes enligt försvarsstabschefens mening en höjning av anslaget med 70 000 kronor vara tillräcklig.

Försvarets civilförvaltning anser sig icke kunna bedöma huruvida medelsbehovet under de förutsättningar, från vilka försvarsstabschefen ut-

gått, kommer att överstiga det nu anvisade beloppet 200 000 kronor. Därest så skulle vara fallet och alla möjligheter till besparingar under anslaget tillvaratagits har civilförvaltningen icke något att erinra mot att anslaget höjes i erforderlig omfattning.

Departementschefen.

Ståndpunkt har ännu icke tagits till försvarets skolutrednings förslag om höjning av arvoden till lärare vid den frivilliga fritidsundervisningen inom försvaret.

Jag kan icke tillstyrka att anslaget höjes utan förordar att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fritidsundervisning* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 200 000 kronor.

[167] 45. **Försvarsfilm.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	420 000	426 304	28 331
1952/53 (statsliggaren s. 285)	520 000		
1953/54 (förslag)	520 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Försvarets civilförvaltning hemställer, att anslaget, såvitt avser militär undervisningsfilm, höjes med 135 000 kronor, varav 35 000 kronor för arméns samt 50 000 kronor för vardera av marinens och flygvapnets behov (nu respektive 165 000, 140 000 och 160 000 kronor). Civilförvaltningen framhåller som skäl för en uppräknig av anslaget i denna del under budgetåret 1951/52 inträffade prisstegringar för filmframställning.

Chefen för försvarsstaben hemställer, såvitt avser upplysnings- och propagandafilm, att anslaget med hänsyn till ökade framställningskostnader höjes med 3 000 kronor men minskas med 40 000 kronor, vilket belopp i staten för innevarande budgetårs anslag är bundet till visst, nästa budgetår ej längre aktuellt ändamål. *Civilförvaltningen* föreslår en minskning av anslaget i denna del med 35 000 kronor.

Departementschefen.

Kostnaderna för framställning av film har ökat. Å andra sidan rymmer innevarande års anslag en utgift å 40 000 kronor för ett ändamål av engångsnatur. Med hänsyn härtill finner jag en höjning av anslaget icke vara erforderlig utan föreslår, att detsamma uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Försvarsfilm* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 520 000 kronor.

[168] 46. **Publikations- och blankettryck.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 000 000	2 870 932
1952/53 (statsliggaren s. 286)	2 000 000	
1953/54 (förslag)	2 300 000	

Försvarets civilförvaltning hemställer att anslaget höjes med 300 000 kronor. Till stöd för förslaget återopar ämbetsverket bl. a. följande. Belastningen på anslaget uppgick budgetåret 1951/52 till 2 870 932 kronor. Sjunkande papperspriser m. m. kan emellertid väntas medföra en minskning av tryckningskostnaderna vid oförändrad tryckningsvolym med omkring 200 000 kronor. Blanketter för mobiliseringsbehov, som i viss utsträckning tryckts under budgetåret 1951/52, beräknas icke behöva tryckas under nästa budgetår; på grund härav bedömes medelsbehovet komma att minska med ytterligare 300 000 kronor. Vidare räknar civilförvaltningen med att kostnader, omkring 40 000 kronor, för avlöning åt personalen vid ämbetsverkets tryckeri — vilka kostnader för närvarande bestrides från förevarande anslag — i fortsättningen skall belasta ämbetsverkets avlöningsanslag.

Departementschefen.

Jag tager icke i detta sammanhang ställning till frågan huruvida kostnaderna för avlöning av personalen vid civilförvaltningens tryckeri skall överföras till ämbetsverkets avlöningsanslag.

»Svenska försvarsväsendets rulla» utgives och redigeras genom försorg av försvarets kommandoexpedition. Kostnaderna för tryckning av rullan, bindning m. m. bestrides helt genom inkomsterna av försäljningen av rullan. Beträffande försvarets olika myndigheter gäller att kostnaderna för myndigheternas inköp av rullan belastar vederbörliga expensanslag. Ur många synpunkter anser jag det mera ändamålsenligt, att kostnaderna för tryckningen m. m. bestrides från nu förevarande anslag. Därvid bör rullan kostnadsfritt ställas till respektive försvarsmyndigheters förfogande samt inkomster, som inflyter vid försäljning av rullan, tillföras anslaget såsom särskilda uppbördsmedel. Jag föreslår att den nu angivna ordningen tillämpas från och med nästa budgetår.

Anslaget för budgetåret 1953/54 beräknar jag, liksom civilförvaltningen, till 2 300 000 kronor, vilket innebär en ökning med 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Publikations- och blankettryck* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 300 000 kronor.

[169] 47. **Lottaorganisationen.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	600 000	589 515	178 583
1952/53 (statsliggaren s. 286)	600 000		
1953/54 (förslag)	600 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i sin helhet bunden.

Överstyrelsen för Riksförbundet Sveriges Lottakårer (skr. ³⁰/₅ 1952) har uppgivit medelsbehovet för nästa budgetår till i runt tal 1 190 000 kronor. Av höjningen, 590 000 kronor, belöper 20 000 kronor på administration och upplysningsverksamhet, 358 000 kronor på utbildningskostnader samt 212 000 kronor på förnödenheter och materiel m. m.

Försvarets civilförvaltning föreslår att anslaget höjes med 250 000 kronor, varav 15 000 kronor för administration och upplysningsverksamhet, 215 000 kronor för utbildningskostnader och 20 000 kronor för förnödenheter och materiel m. m. Civilförvaltningen uttalar, att behovet av lottapersonal i krigsorganisationen är så stort att en utökning av utbildningen, särskilt beträffande lottor i luftbevakningstjänst, är nödvändig. För rekryteringen anses det vara betydelsefullt, att propagandaverksamheten bedrivs tillräckligt kraftigt och att medel härför ställes till förfogande.

Departementschefen.

I nuvarande ekonomiska läge kan jag icke förorda någon höjning av anslaget utan förordar att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Lottaorganisationen* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 600 000 kronor.

[170] 48. *Vissa signalförbindelser m. m.*

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 3 000 000	—	² 4 008 066
1952/53 (statsliggaren s. 286)	3 000 000		
1953/54 (förslag)	5 000 000		

¹ Anvisat å tilläggsstat II.

² Till anslaget har överförts 1 008 066 kronor, utgörande behållningen vid utgången av budgetåret 1951/52 på det å tilläggsstat I för budgetåret 1950/51 anvisade reservationsanslaget *Försvarsstaben: Engångsanskaffning av viss materiel m. m.*

Anslaget uppfördes första gången å tilläggsstat till riksstaten för budgetåret 1951/52. För innevarande budgetår anvisade riksdagen ett anslag av 3 000 000 kronor, varjämte riksdagen medgav att därutöver beställningar på materiel finge utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor.

Chefen för försvarsstaben (skr. ¹/₉ 1952) hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 11 600 000 kronor. Av beloppet hänför sig 6 365 000 kronor till signalanläggningar för fullträffsäkra uppehållsplatser, 905 000 kronor till komplettering och omläggning av orienteringsnätet, 245 000 kronor till underhåll och komplettering av krigstelegrafnätet, 470 000 kronor till anskaffning av radioutrustning för krigstelegrafnätet m. m., 1 115 000 kronor till anskaffning av kryptomateriel m. m. samt 2 500 000 kronor till signalanordningar för viss uppehållsplats.

Försvarsstabschefen begär vidare fastställande av en åttaårsplan för detta materielområde samt vissa bemyndiganden utöver det äskade anslaget.

Vidare hemställer *krigsmaterielverket* (skr. ^{19/8} 1952) att för anordnande av vissa signalförbindelser för nästa budgetår anvisas 245 000 kronor. Av beloppet hänför sig 150 000 kronor till anskaffning av viss säkerhetsutrustning, för vilket ändamål ämbetsverket tidigare äskat 120 000 kronor (se prop. 1952: 1, bil. 6, s. 20); kostnadsökningen 30 000 kronor beror på inträffade prisstegringar. Återstående 95 000 kronor av det för nästa budgetår äskade beloppet hänför sig till signalförbindelser för ett nu under byggnad varande centralförråd.

Ärendet är av sådan natur, att fullständig redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Närmare upplysningar torde få inhämtas av de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag finner det vara av vikt att ytterligare medel ställes till förfogande för de ändamål, för vilka myndigheterna äskat medel enligt vad i det föregående angivits. För tillgodoseende av de mest angelägna av dessa ändamål samt för likvidering av beställningar, som utlagts med stöd av det för innevarande budgetår medgivna beställningsbemyndigandet, föreslår jag att för nästa budgetår anvisas ett anslag av 5 000 000 kronor. Därjämte förordar jag att liksom för innevarande budgetår av riksdagen utverkas bemyndigande att därutöver utlägga beställningar till ett belopp av 1 500 000 kronor. I övrigt kan jag icke för närvarande tillstyrka försvarsstabschefens förslag.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) till *Vissa signalförbindelser m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 5 000 000 kronor;
- b) bemyndiga Kungl. Maj:t att medgiva att därutöver beställningar på materiel får utläggas inom en kostnadsram av 1 500 000 kronor.

[171] 49. **Anskaffning av taggtråd.**

	Anslag
1952/53 (statsliggaren s. 287)	9 000 000
1953/54 (förslag)	2 500 000

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget för nästa budgetår uppföres med 5 000 000 kronor, vilket i förhållande till anslaget för innevarande budgetår innebär en minskning med 4 000 000 kronor.

Ärendet är av den natur att en närmare redogörelse för detsamma icke bör lämnas till statsrådsprotokollet. Ytterligare upplysningar torde få inhämtas genom de handlingar, som kommer att överlämnas till riksdagens vederbörande utskott.

Departementschefen.

Jag kan inte tillstyrka att för nästkommande budgetår anslaget upptages till högre belopp än 2 500 000 kronor. Jag hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 6 500 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Anskaffning av taggtråd* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 500 000 kronor.

[172] 50. **Borttagande av pansarhinder m. m.**

	Anslag
1952/53 (statsliggaren s. 287)	125 000
1953/54 (förslag)	125 000

Fortifikationsförvaltningen hemställer att anslaget höjes med 125 000 kronor. I sina medelsäskanden för innevarande budgetår beräknade fortifikationsförvaltningen medelsbehovet för resterande arbeten med borttagande av pansarhinder, värn m. m. till 250 000 kronor. Ämbetsverket räknar numera med att medel tills vidare årligen kommer att erfordras för ändamålet. Allteftersom nya stadsplaner och dylikt upprättas och fastställs väntas nämligen nya krav på borttagande av pansarhinder m. m. komma att resas. Med ledning av redan föreliggande framställningar från underlydande myndigheter om utförande av arbeten, vilka bedömes oundgängligen nödvändiga, räknar ämbetsverket för nästa budgetår med ett medelsbehov av 250 000 kronor.

Departementschefen.

Vid anmälan till 1952 års statsverksproposition av medelsäskandena för ifrågavarande ändamål föreslog jag att den då till 250 000 kronor beräknade kostnaden för slutförande av här avsedda arbeten skulle fördelas på två budgetår samt förordade i anslutning härtill att för ändamålet skulle för budgetåret 1952/53 anvisas ett reservationsanslag av 125 000 kronor. Behov av medel för borttagande av pansarhinder m. m. synes emellertid komma att föreligga jämväl efter utgången av nästa budgetår.

Vad angår medelsanvisningen för budgetåret 1953/54 kan jag icke förorda att anslaget höjes utan föreslår att detsamma upptages med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Borttagande av pansarhinder m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 125 000 kronor.

[173] 51. **Järnvägskrigsbromateriel.**

I särskild skrivelse den 28 september 1951 hemställde järnvägsstyrelsen, efter samråd med försvarsstaben, att för budgetåret 1952/53 måtte anvisas visst belopp för anskaffning av reservbromateriel. Av det äskade beloppet hänfördes 3 700 000 kronor till högsta angelägenhetsgrad.

Vid anmälan av propositionen nr 2 till 1952 års riksdag angående utgifter å tilläggsstat II till riksstaten för budgetåret 1951/52, i vad propositionen avsåg försvarsdepartementets verksamhetsområde, upptog jag till behandling ifrågavarande äskande under anslagspunkten Armén: Anskaffning av tygmateriel m. m. Jag förordade därvid, att den av järnvägsstyrelsen föreslagna anskaffningen av reservbromateriel genomfördes i den mån den hänförs till högsta angelägenhetsgrad. Med hänsyn till anskaffningens angelägenhet föreslog jag vidare att anskaffningen beaktades vid fastställandet av bemyndiganderamen för tygmateriel m. m. för budgetåret 1951/52 ävensom att 3 700 000 kronor anvisades såsom betalningsmedel för anskaffningen. Vad jag sålunda föreslagit godkändes sedermera av riksdagen.

I sina medelsäskanden för nästkommande budgetår framhåller *arméförvaltningen*, att den påbörjade anskaffningen av järnvägsstridsbromateriel är en angelägenhet av största betydelse för det totala försvaret, enär trafikdugliga järnvägsförbindelser erfordras ej blott för de tre försvarsgrenarnas militära operationer och underhåll utan även och i än högre grad för folkförsörjningens funktioner, industriens transportbehov m. m. Med beaktande härav och då kostnaden för den materiel, som ytterligare behöver anskaffas, uppgår till 15 200 000 kronor, hemställer arméförvaltningen, att nämnda belopp måtte anvisas för ändamålet.

Departementschefen.

För egen del finner jag angeläget, att den påbörjade anskaffningen av reservbromateriel fullföljes. Anskaffningen torde emellertid böra ske i långsammare takt än arméförvaltningen föreslagit. För nästa budgetår kan jag icke förorda större medelsanvisning för ändamålet än 2 000 000 kronor. Medlen torde böra anvisas såsom reservationsanslag under anslagsbeteckningen Järnvägsstridsbromateriel.

Åberopande det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Järnvägsstridsbromateriel* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 000 000 kronor.

E. Diverse.

[174] 1. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	50 000	50 000
1952/53 (statsliggaren s. 287)	50 000	
1953/54 (förslag)	50 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

[175] 2. **Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	344 000	498 800
1952/53 (statsliggaren s. 287)	504 000	
1953/54 (förslag)	457 000	

Under återopande av vad chefen för finansdepartementet förut denna dag vid anmälan av För flera huvudtitlar gemensamma frågor därom anført hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Byggnadsstyrelsens delfond* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 457 000 kronor.

[176] 3. **Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	10 625 000	12 554 194
1952/53 (statsliggaren s. 288)	13 643 000	
1953/54 (beräknat belopp) ...	15 300 000	

Under återopande av vad jag anført vid behandlingen av motsvarande anslagsfråga för armén hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 15 300 000 kronor.

[177] 4. **Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	400 000	351 860
1952/53 (statsliggaren s. 288)	400 000	
1953/54 (förslag)	350 000	

Försvarets fabriksstyrelse (skr. ¹⁵/₈ 1952) föreslår att anslaget uppföres med oförändrat belopp. Med hänsyn till att belastningen å anslaget under de två sistförflutna åren uppgått till omkring 350 000 kronor torde anslaget för nästa budgetår kunna uppföras med nämnda belopp, vilket skulle innebära en anslagsminskning med 50 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[178] 5. **Ersättning för automobilskatt.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	¹ 1 300 000	3 045 229
1952/53 (statsliggaren s. 288)	1 600 000	
1953/54 (förslag)	3 100 000	

¹ Därutöver 300 000 kronor överförda från anslaget Armén: Vissa repetitionsövningar m. m.

Arméförvaltningen beräknar, med utgångspunkt från det för armén fastställda motorfordonsbeståndet och nu tillämpade ersättningsgrunder för automobilskatt, medelsbehovet för budgetåret 1953/54 till 3 100 000 kronor, vilket skulle innebära en uppräknig av anslaget med 1 500 000 kronor. Då jag icke har något att erinra mot anslagsberäkningen, hemställer jag, med beaktande jämväl av belastningen å anslaget under budgetåret 1951/52, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för automobilskatt* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 3 100 000 kronor.

[179] 6. **Ersättning för rustning och rotering.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	40 000	30 728
1952/53 (statsliggaren s. 288)	25 000	
1953/54 (förslag)	25 000	

Anslaget torde böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för rustning och rotering* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[180] 7. **Resestipendier.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	25 000	18 248	26 003
1952/53 (statsliggaren s. 288)	25 000		
1953/54 (förslag)	15 000		

Reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 icke till någon del bunden.

Med hänsyn till storleken av behållningen på anslaget vid utgången av budgetåret 1951/52 torde anslaget för nästa budgetår kunna begränsas till 15 000 kronor, vilket innebär en anslagsminskning av 10 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Resestipendier* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 15 000 kronor.

[181] 8. **Kommittéer och utredningar genom sakkunniga.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	¹ 250 000	428 977	32 619
1952/53 (statsliggaren s. 288)	300 000		
1953/54 (förslag)	350 000		

¹ Därutöver anvisat på tilläggsstat 150 000 kronor samt överfört från anslag under tolfte huvudtiteln 38 500 kronor.

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 25 300 kronor bundna.

En viss uppräknig av anslaget torde vara erforderlig, främst med hänsyn till de år 1952 genomförda höjningarna av lönerna och av dagarvodena enligt kommittékungörelsen. Jag föreslår att anslaget höjes med 50 000 kronor till 350 000 kronor och hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Kommittéer och utredningar genom sakkunniga* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 350 000 kronor.

[182] 9. **Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	25 000	27 507	75 180
1952/53 (statsliggaren s. 289)	25 000		
1953/54 (förslag)	25 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 omkring 52 500 kronor bundna.

Fortifikationsförvaltningen beräknar medelsbehovet under budgetåret 1953/54 för utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m. till 110 000 kronor, varav 50 000 kronor för utredningar och projektering rörande bergrumsanläggningar, 30 000 kronor för andra byggnadsutred-

ningar och 30 000 kronor för markutredningar. Jag kan emellertid icke tillstyrka någon höjning av detta anslag utan föreslår, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 25 000 kronor.

[183] 10. **Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	500 000	822 103
1952/53 (statsliggaren s. 289)	700 000	
1953/54 (förslag)	800 000	

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget med hänsyn till belastningen böra uppräknas med 100 000 kronor till 800 000 kronor. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 800 000 kronor.

[184] 11. **Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	10 000	77 485
1952/53 (statsliggaren s. 289)	25 000	
1953/54 (förslag)	25 000	

Hållpunkter saknas för bedömande i vad mån utgifter av beskaffenhet att böra avföras på anslaget kommer att föreligga under budgetåret 1953/54. Jag förordar att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp, eller således 25 000 kronor, och hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[185] 12. **Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	26 000	28 483
1952/53 (statsliggaren s. 290)	25 000	
1953/54 (förslag)	25 000	

I enlighet med förslag av riksförsäkringsanstalten (skr. ²⁹/₈ 1952) torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig*, för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 25 000 kronor.

[186] 13. **Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	12 500 000	12 499 127
1952/53 (statsliggaren s. 290)	13 500 000	
1953/54 (förslag)	12 500 000	

Riksförsäkringsanstalten och försvarets socialbyrå (skr. ¹⁸/₈ 1952) hemställer, att anslaget — som föreslås erhålla den jämkade benämning, som anslagsrubriken angiver — minskas med 1 000 000 kronor. Myndigheterna räknar härvid med att kostnaderna för äldre skadefall, särskilt det stora antal fall som hänför sig till den förstärkta försvarsberedskapen, kommer att minska med större belopp än det, till vilket kostnaderna för nya fall väntas uppgå.

Jag biträder myndigheternas förslag och hemställer alltså, under erinran om att anslaget minskas med 1 000 000 kronor, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring*, för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 12 500 000 kronor.

[187] 14. **Omskolning av i militärtjänst skadade.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	130 000	153 409
1952/53 (statsliggaren s. 291)	150 000	
1953/54 (förslag)	180 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställer att anslaget höjes med 50 000 kronor.

Utbildningsbidrag till den som skadats under militärtjänst utgår enligt från och med den 1 april 1951 gällande bestämmelser med högst 300 kronor för månad, därest utbildningsorten tillhör lägsta dyrortsgrupp, och med högst 350 kronor för månad om utbildningsorten tillhör högsta dyrortsgrupp.

Arbetsmarknadsstyrelsen utgår vid sina anslagsberäkningar från att en höjning av utbildningsbidragen är ofrånkomlig med hänsyn till inträffade levnadskostnadsstegringar. Styrelsen räknar med en höjning av beloppen

med 50 kronor. Det ökade antalet tjänstgöringsdagar för värnpliktiga beräknas vidare medföra ökad omskolningsverksamhet.

Departementschefen.

Tidigare har ifrågasatts huruvida icke kostnaderna för omskolningsverksamheten borde bestridas från anslag under femte huvudtiteln. Av skäl som anförts i 1952 års statsverksproposition (bil. 6, s. 243) torde emellertid medel för ifrågavarande omskolning jämväl för nästa budgetår böra anvisas under fjärde huvudtiteln.

I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen anser jag att utbildningsbidragen bör höjas på grund av levnadskostnadernas stegring. Med hänsyn härtill och då ökningen av antalet tjänstgöringsdagar kan beräknas medföra stegrat antal omskolningsfall torde en viss uppräknig av anslaget bli nödvändig. Jag föreslår att anslaget höjes med 30 000 kronor till 180 000 kronor.

Åberopande det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Omskolning av i militärtjänst skadade* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 180 000 kronor.

[188] 15. **Extra utgifter.**

	Anslag	Nettoutgift	Behållning
1951/52	400 000	439 465	48 696
1952/53 (statsliggaren s. 292)	400 000		
1953/54 (förslag)	400 000		

Av reservationsbehållningen var vid utgången av budgetåret 1951/52 i runt tal 39 000 kronor bundna.

I enlighet med förslag av försvarets civilförvaltning torde anslaget böra uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Extra utgifter* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 400 000 kronor.

[189] 16. **Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	225 000	180 263
1952/53 (statsliggaren s. 292)	210 000	
1953/54 (förslag)	150 000	

Jag föreslår att anslaget uppföres med ett belopp av 150 000 kronor — innebärande en anslagsminskning av 60 000 kronor — och hemställer alltså att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

Fjärde huvudtitelns slutsumma, som i den av 1952 års riksdag fastställda riksstaten för budgetåret 1952/53 utgör	kronor	1 504 807 600
och inberäknat ett på tilläggsstat I till riksstaten för samma budgetår anvisat anslag ¹ uppgår till	»	1 512 807 600
kommer vid bifall till de i det föregående framställda förslagen att för budgetåret 1953/54 uppgå till	»	1 970 208 100
vilket innebär en ökning i förhållande till den ursprungligen fastställda riksstaten med	»	465 400 500
och i förhållande till samma riksstat jämte anslaget på tilläggsstat I med	»	457 400 500

Beträffande orsakerna till ökningen och därmed sammanhängande förhållanden torde få hänvisas till vad inledningsvis anförts.

Vad föredragande departementschefen sålunda, med instämmande av statsrådets övriga ledamöter, hemställt behagar Hans Maj:t Konungen bifalla.

Ur protokollet:

Fredrik v. Scheele

¹ Till Svenska fältsjukhuset i Korea.

Register

till

Fjärde huvudtiteln för budgetåret 1953/54.

Sid.		Kronor
	A. Försvarsdepartementet.	
12	Avlöningar	910 000
14	Omkostnader	120 000
	Försvarsdepartementet	1 030 000
	B. Centrala förvaltningsmyndigheter.	
	Försvarets civilförvaltning.	
15	Avlöningar	¹ 3 550 000
15	Omkostnader	¹ 430 000
		3 980 000
	Försvarets sjukvårdsstyrelse.	
16	Avlöningar	646 000
19	Omkostnader	85 000
		731 000
	Krigsmaterielverket.	
19	Avlöningar	¹ 3 550 000
19	Omkostnader	¹ 445 000
20	Förrådsorganisationen m. m.	¹ 1 925 000
20	Årskostnader för industriell krigsberedskap	600 000
21	Engångskostnader för industriell krigsberedskap	7 000 000
		13 520 000
	Fortifikationsförvaltningen.	
22	Avlöningar	¹ 2 000 000
23	Omkostnader	¹ 270 000
23	Forskningsverksamhet m. m.	630 000
24	Byggnads- och reparationsberedskapens övningar m. m.	125 000
25	Byggnads- och reparationsberedskapens materiel	100
		3 025 100
	Arméförvaltningen.	
25	Avlöningar	¹ 1 725 000
26	Omkostnader	¹ 680 000
		2 405 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	Marinförvaltningen.	
26	Avlöningar	1 845 000
26	Omkostnader	1 550 000
		1 395 000

	Flygförvaltningen.	
27	Avlöningar	11 120 000
27	Omkostnader	1 700 000
		1 820 000
	Centrala förvaltningsmyndigheter	26 876 100

C. Försvarskrafterna.**Försvarsstaben.**

28	Avlöningar	11 003 000
38	Omkostnader	2 597 000
40	Övningar	75 000
41	Anskaffning av krigskartor	160 000
42	Anskaffning och underhåll av materiel	1 083 000
	Försvarsstaben	14 918 000

Armén.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

43	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	1 181 500 000
44	Avlöningar till personal å övergångsstat	30 000
44	Avlöningar till personal å reservstat	2 100 000
44	Avlöningar till personal i arméns reserver m. fl.	4 000 000
45	Rekryteringskostnader	55 000
46	Ekiperingsersättningar	2 600 000
47	Avlöningar till viss arbetarpersonal	16 500 000
		206 785 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

48	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	51 000 000
50	Familjebidrag	25 000 000
		76 000 000

Sjukvård.

51	Sjukvård	1 750 000
----	----------------	-----------

Reseersättningar m. m.

52	Reseersättningar m. m.	12 500 000
----	-----------------------------	------------

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Expenser m. m.</i>	
53	Bränsle m. m.	12 250 000
55	Telefon m. m.	1 200 000
56	Övriga expenser m. m.	710 000
		14 160 000
	<i>Mathållning m. m.</i>	
57	Mathållning	44 300 000
58	Furagering	4 000 000
		48 300 000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
60	Beklädnad m. m.	25 000 000
62	Inventarier m. m.	3 100 000
65	Tvätt	2 900 000
		31 000 000
	<i>Övningar m. m.</i>	
66	Övningar m. m.	35 000 000
68	Ökning av drivmedelslagringen	3 000 000
68	Drivmedelsförråd m. m.	1 900 000
71	Anskaffning av drivmedelsutrustning	225 000
		40 125 000
	<i>Anskaffning och vård av hästar m. m.</i>	
71	Remontering	400 000
75	Uttagning av hästar och hästfordon m. m.	130 000
76	Veterinärvård	185 000
77	Hundväsendet	60 000
		775 000
	<i>Tygmateriel m. m.</i>	
80	Anskaffning av tygmateriel m. m.	315 000 000
88	Underhåll av tygmateriel m. m.	75 000 000
89	Uttagning av motorfordon och motorredskap	110 000
		390 110 000
	<i>Fastigheter.</i>	
90	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Arméns delfond	134 000 000
	<i>Hemvärnet.</i>	
90	Hemvärnets avlöningar	438 000
93	Hemvärnets omkostnader	580 000
95	Hemvärnets intendenturmateriel m. m.	400 000
95	Hemvärnets övningar	1 550 000
96	Hemvärnets tygmateriel m. m.	4 000 000
		6 968 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Bidrag och understöd.</i>	
97	Frivilliga befälsutbildningsrörelsen m. m.	2 300 000
99	Frivilliga sjukvårdsväsendet i krig	40 000
99	Frivilliga djursjukvården i krig	15 000
100	Frivilliga skytteväsendets befrämjande	1 725 000
102	Understöd åt vissa föreningar m. m.	25 000
		4 105 000
	Armén	866 578 000

Marinen.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

102	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	170 000 000
102	Avlöningar till personal å övergångsstat	90 000
103	Avlöningar till personal å reservstat	100 000
103	Avlöningar till personal i marinens reserver	1 000 000
104	Rekryteringskostnader	120 000
105	Ekiperingsersättningar	1 050 000
105	Avlöningar till viss arbetarpersonal	2 450 000
		74 810 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

106	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	8 200 000
107	Familjebidrag	2 200 000
		10 400 000

Sjukvård.

107	Sjukvård	750 000
-----	----------	---------

Reseersättningar m. m.

107	Reseersättningar m. m.	2 800 000
-----	------------------------	-----------

Expenser m. m.

108	Bränsle m. m.	4 500 000
108	Telefon m. m.	725 000
108	Övriga expenser m. m.	315 000
		5 540 000

Mathållning.

110	Mathållning	14 000 000
-----	-------------	------------

Intendenturmateriel m. m.

111	Beklädnad m. m.	6 900 000
113	Inventarier m. m.	1 275 000
115	Tvätt	900 000
		9 075 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Övningar m. m.</i>	
116	Övningar m. m.	25 800 000
118	Drivmedelsförråd m. m.	550 000
119	Anskaffning av drivmedelsutrustning	75 000
119	Materialförråd m. m.	520 000
120	Hundbevakningstjänsten	10 000
		26 955 000

Flytande materiel, vapenmateriel m. m.

121	Fartygsbyggnader	110 000 000
130	Anskaffning av vapenmateriel m. m.	85 000 000
135	Underhåll av fartyg m. m.	45 000 000
137	Anskaffning av vissa maskiner m. m.	1 000 000
		241 000 000

Fastigheter.

137	Ersättning till försvarets fastighetsfond Marinens delfond	112 000 000
-----	---	-------------

Bidrag och understöd.

138	Bidrag till sjövärnsskären	300 000
138	Bidrag till maritim ungdomsverksamhet	16 000
139	Understöd åt föreningar m. m.	23 000
140	Bidrag till Militärhemmet i Karlskrona	150 000
		489 000
	Marinen	397 819 000

Flygvapnet.*Avlöningar m. m. till fast anställd personal.*

141	Avlöningar till aktiv personal m. fl.	177 500 000
141	Avlöningar till personal å reservstat	31 000
142	Avlöningar till personal i flygvapnets reserv	950 000
143	Rekryteringskostnader	140 000
143	Ekiperingsersättningar	1 200 000
144	Avlöningar till viss arbetarpersonal	250 000
		80 071 000

Avlöningar m. m. till värnpliktiga.

144	Avlöningar m. m. till värnpliktiga	6 400 000
145	Familjebidrag	1 700 000
		8 100 000

Sjukvård.

145	Sjukvård	400 000
-----	----------	---------

Reseersättningar m. m.

145	Reseersättningar m. m.	2 300 000
-----	------------------------	-----------

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
	<i>Expenser m. m.</i>	
146	Bränsle m. m.	5 350 000
147	Telefon m. m.	1 600 000
147	Övriga expenser m. m.	210 000
		7 160 000
	<i>Mathållning.</i>	
148	Mathållning	6 500 000
	<i>Intendenturmateriel m. m.</i>	
150	Beklädnad m. m.	5 200 000
152	Inventarier m. m.	1 000 000
154	Tvätt	585 000
		6 785 000
	<i>Övningar m. m.</i>	
155	Övningar m. m.	4 100 000
156	Hundbevakningstjänsten	18 000
		4 118 000
	<i>Flygmateriel m. m.</i>	
157	Anskaffning av flygmateriel m. m.	350 000 000
162	Drift och underhåll av flygmateriel m. m.	100 000 000
166	Drivmedelsförråd m. m.	4 200 000
167	Anskaffning av drivmedelsutrustning	2 000 000
		456 200 000
	<i>Fastigheter.</i>	
169	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Flygvapnets delfond	117 500 000
	<i>Bidrag och understöd.</i>	
169	Understöd åt privatflyget	325 000
	Flygvapnet	589 459 000
	Försvarskrafterna	1 868 774 000

D. Vissa för försvaret gemensamma ändamål.

Sjökarteverket.

171	Avlöningar	1 085 000
175	Omkostnader	440 000
176	Mättnings- och rekognosceringsverksamhet	900 000
177	Bidrag till internationella hydrografiska byrån	23 000
177	Ombyggnad av sjömättningsfartyg	285 000
		2 733 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
Krigsarkivet.		
178	Avlöningar	246 000
180	Omkostnader	32 000
180	Samlingars konservering m. m.	2 000
		280 000
Armémuseum.		
181	Avlöningar	147 000
184	Omkostnader	37 000
185	Samlingars konservering m. m.	12 000
		196 000
Försvarets forskningsanstalt.		
185	Avlöningar	12 400 000
185	Omkostnader	1 400 000
185	Viss forskningsverksamhet	1 820 000
185	Engångsanskaffning av viss utrustning	1 325 000
		11 325 000
Försvarets socialbyrå.		
186	Avlöningar	246 000
188	Omkostnader	140 000
189	Vissa civilanställningsåtgärder	635 000
		1 021 000
Försvärshögskolan.		
190	Avlöningar	1 105 000
190	Omkostnader	180 000
		1 285 000
Försvarets läroverk.		
191	Avlöningar	760 000
194	Omkostnader	85 000
		845 000
Försvarets brevskola.		
194	Avlöningar	129 000
196	Omkostnader	30 000
		159 000
Sjukvårdsmateriel m. m.		
196	Sjukvårdsmateriel	1 500 000
197	Engångsanskaffning av sjukvårdsmateriel m. m.	2 000 000
		3 500 000
Försvarets sjukvårdsförråd.		
198	Avlöningar	364 000
202	Omkostnader	70 000
		434 000

¹ Beräknat belopp

Sid.		Kronor
Garnisonssjukhusen.		
202	Avlöningar	600 000
208	Omkostnader	400 000
208	Karolinska sjukhusets garnisonsavdelningar	340 000
		1 340 000
Militärapoteket.		
211	Avlöningar	403 000
213	Omkostnader	57 000
		460 000
Försvarets landvård.		
214	Avlöningar	1 450 000
215	Omkostnader	265 000
		1 715 000
Centrala värnpliktsbyrån.		
215	Avlöningar	690 000
217	Omkostnader	125 000
218	Adresseringsmaskiner m. m.	190 000
		1 005 000
Inskrivningsväsendet.		
219	Inskrivningskostnader	650 000
219	Inskrivningsrådet	8 000
		658 000
Vissa övriga gemensamma ändamål.		
220	Vissa specialundersökningar m. m.	285 000
220	Personalvårdsverksamhet	210 000
223	Försvarsupplysning	180 000
224	Fritidsundervisning	200 000
225	Försvarsfilm	520 000
226	Publikations- och blankettryck	2 300 000
226	Lottaorganisationen	600 000
227	Vissa signalförbindelser m. m.	5 000 000
228	Anskaffning av taggtråd	2 500 000
229	Borttagande av pansarhinder m. m.	125 000
229	Järnvägskrigsbromateriel	2 000 000
		13 920 000
	Vissa för försvaret gemensamma ändamål	39 776 000

E. Diverse.

231	Ersättning till statens allmänna fastighetsfond: Slottsbyggnadernas delfond	50 000
231	D:o: Byggnadsstyrelsens delfond	457 000
231	Ersättning till försvarets fastighetsfond: Befästningars delfond	115 300 000

¹ Beräknat belopp.

Sid.		Kronor
232	Bestridande av beredskapskostnader vid försvarets fabriksverk	350 000
232	Ersättning för automobilskatt	3 100 000
232	Ersättning för rustning och rotering	25 000
233	Resestipendier	15 000
233	Kommittéer och utredningar genom sakkunniga	350 000
233	Utredningar rörande tillämnade byggnadsföretag m. m.	25 000
234	Vissa ersättningar i anledning av skador vid militär verksamhet m. m.	800 000
234	Vissa ersättningar för inskränkningar i förfoganderätten till fast egendom	25 000
234	Ersättning för skada till följd av olycksfall, som förorsakats av krigsförhållandena under 1914—1919 års världskrig	25 000
235	Ersättning i anledning av kroppsskada, ådragen under militärtjänstgöring	12 500 000
235	Omskolning av i militärtjänst skadade	180 000
236	Extra utgifter	400 000
236	Barntillägg åt vissa befattningshavare i statens tjänst	150 000
	Diverse	33 752 000
	Summa	1 970 208 100

FEMTE HUVUDTITELN

SOCIALDEPARTEMENTET

*Utdrag av protokollet över socialärenden, hållet inför Hans
Maj:t Konungen i statsrådet å Stockholms slott den
2 januari 1953.*

Närvarande:

Statsministern ERLANDER, ministern för utrikes ärendena UNDÉN, statsråden
SKÖLD, ZETTERBERG, TORSTEN NILSSON, STRÄNG, ERICSSON, ANDERSSON,
LINGMAN, HAMMARSKJÖLD, NORUP, HEDLUND, PERSSON, HJALMAR NILSON,
LINDELL, NORDENSTAM.

Departementschefen, statsrådet Sträng, anmäler de frågor, som tillhör
regleringen för budgetåret 1953/54 av utgifterna under riksstatens femte
huvudtitel, innefattande anslagen till socialdepartementet, samt anför där-
vid följande.

A. Socialdepartementet.

[1] 1. Socialdepartementet: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	469 000	576 337
1952/53 (statsliggaren s. 293)	586 000	
1953/54 (förslag)	709 000	

För kommittéernas gemensamma behov har anställts ett kanslibiträde
i Ce 11 och ett kontorsbiträde i reglerad befordringsgång. Avlöningarna till
dessa befattningshavare — ca 14 700 kronor — bör fr. o. m. nästa budget-
år bestridas från förevarande anslag i stället för från kommittéanslaget;
hänsyn härtill tages vid beräkningen av medelsbehovet under sistnämnda
anslag. En förste kanslisekreterartjänst i lönegraden Ce 29 bör ordinarie-
sättas.

Enligt riksdagens beslut i anledning av propositionen 1952: 251 skall en förste expeditionsvakt flyttas upp från Ca 11 till Ca 12. Kostnaderna här för uppgår för nästa budgetår till ca 400 kronor.

Vidare bör, med hänsyn till vad chefen för civildepartementet vid anmälan av för flera huvudtitlar gemensamma frågor anført rörande löne-ställningen för vissa tjänstemän inom statsdepartementen m. m., i perso-nalförteckningen för socialdepartementet uppföras en tjänst som budget-sekreterare i lönegrad Cr 8. I samband härmed bör en tjänst som andre kanslisekreterare i lönegrad Ca 25 utgå ur personalförteckningen och fyra dylika tjänster utbytas mot tjänster som kanslisekreterare i samma löne-grad. Vidare bör tjänsten såsom föredragande i regeringsrätten uppflyttas till lönegrad Ce 33.

Under hänsynstagande till vad nyss sagts samt till de av 1952 års riks-dag beslutade löneregleringarna i övrigt ävensom de automatiska löneök-ningarna beräknar jag medelsbehovet på följande sätt:

avlöning till departementschefen 31 500 kronor;

avlöningar till ordinarie tjänstemän 318 000 (+ 24 500) kronor;

avlöningar till icke-ordinarie personal 142 000 (+ 5 300)

kronor;

rörligt tillägg 217 500 (+ 93 200) kronor.

Anslaget bör således uppföras med (31 500 + 318 000 + 142 000 + 217 500) 709 000 (+ 123 000) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att i personalförteckningen för socialdepartementet vidtaga de ändringar, som av mig an-givits;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialdepartementet, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöning till departementschefen	31 500
2. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i> ...	318 000
3. Avlöningar till icke-ordinarie personal.....	142 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	217 500

Summa kronor 709 000;

c) till *Socialdepartementet*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 709 000 kronor.

[2] 2. Socialdepartementet: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	61 000	67 622
1952/53 (statsliggaren s. 293)	61 000	
1953/54 (förslag)	61 000	

Under förevarande anslag torde ingen annan ändring behöva företagas än en mindre omfördelning mellan vissa anslagsposter. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialdepartementet: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 61 000 kronor.

B. Socialstyrelsen med dithörande verksamhet samt arbetsdomstolen.

[3] 1. Socialstyrelsen: Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 631 000	2 130 332
1952/53 (statsliggaren s. 294)	1 992 000	
1953/54 (förslag)	2 460 000	

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att anslaget räknas upp med 533 000 kronor.

Omorganisation.

	Ökning
1. Förlikningsmannae expeditionen:	
1 byråchef Ca 37 i st. f. byrådirektör Ca 31	2 292
1 förste byråsekreterare Ce 27 i st. f. byråsekreterare Ce 25.....	924

Personalförstärkningar.

2. Barnavårdsbyrån:	
1 amanuens	13 164
3. Socialvårdsbyrån:	
1 konsulent för sysselsättningsterapi Ce 20	12 420
4. Statistiska byrån:	
1 amanuens	11 868
5. Utredningsbyrån:	
1/2 aktuarie Ce 25	8 232
2 kontorsbiträden	15 792
6. Nykterhetsvårdsbyrån:	
1 förste revisor Ce 27	18 276
1 förste byråsekreterare Ce 27	18 276
7. 1 läkarexpert på barnavårdens område	3 000
1 läkarexpert på åldringsvårdens område	3 000

Löneregleringar.

8. Lagbyrån:	
1 förste byråsekreterare Ca 27 i st. f. byråsekreterare Ca 25	948
1 kontorist Ca 13 i st. f. kanslibiträde Ca 11	804

Omräkning.

9. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	25 863
10. 1952 års tjänsteförteckningsrevision och lönereglering för biträdespersonal	77 919
11. Omräkning av rörligt tillägg	320 012
12. Avrundning	210
	+ 533 000

13. 28 extra ordinarie tjänster föreslås ombildade till ordinarie; 2 extra tjänster föreslås bli extra ordinarie.

Motivering.

1. Socialstyrelsen har tidigare föreslagit, att förlikningsmannaexpeditionen skall ombildas till en byrå (V ht 1950 s. 3 ff; V ht 1952 s. 4 ff). Förslaget upprepas nu.

2. På barnavårdsbyråns avdelning för halvöppen barnavård tjänstgör f. n. en konsulent (Ce 27) och två amanuenser förutom biträdespersonal. På grund av de senare årens kraftiga utveckling inom den halvöppna barnavården har avdelningens arbetsuppgifter vuxit i rask takt. Tidigare har konsumenten biträtt av en av amanuenserna i arbetet med den permanenta verksamheten. Försöksverksamheten på landsbygden, som huvudsakligen omfattar jordbruksdaghem, sysselsätter emellertid numera denna amanuens under hela året. Då den andra amanuensen är helt upptagen med anmälningar, statsbidragsansökningar och statistik m. m., är styrelsen icke i tillfälle att i önskvärd utsträckning handha verksamheten med den halvöppna barnavården. Avdelningen, som vid några tillfällen förstärkts med en amanuens, bör permanent tillföras denna arbetskraft.

3. Vid flertalet ålderdomshem har man icke gjort några föranstaltningar för att bereda sysselsättning åt pensionärerna. Detta utgör en synnerligen allvarlig brist i den personliga omvårdnaden. Det synes icke möjligt att nå påtagliga resultat inom rimlig tid på detta område utan tillgång till en särskilt utbildad arbetskraft inom socialstyrelsen.

4. För att arbetet med levnadskostnadsindex skall kunna sägas ske på ett tillfredsställande sätt är det av stor betydelse att urvalet av representantvaror fortlöpande studeras. Detta har med nuvarande arbetsbelastning på indexavdelningen endast kunnat ske sporadiskt. 1948 års statistikutredning har (promemoria ¹⁷/₁₂ 1951) föreslagit, att en amanuensjänst inrättas för dessa arbetsuppgifter. Styrelsen hemställer, att förslaget genomföres.

5. Genom Kungl. Maj:ts beslut den 29 augusti 1947 och den 10 september 1948 bemyndigades styrelsen att omlägga och utbygga lönestatistiken för tjänstemän inom industrin m. m. och inom handeln anställd personal. De härigenom ökade kostnaderna för lönestatistiken har bestritts av medel från reservationsanslaget till Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal

för större statistiska specialundersökningar, vilka medel årligen ställts till styrelsens disposition. Med hänsyn till den betydelse löne- och sysselsättningsstatistiken har erhållit för bedömning av konjunkturutvecklingen och för avtalsförhandlingarna synes det klart, att denna statistik måste utarbetas även i fortsättningen. Personalkostnaderna bör därför belasta styrelsens avlöningsanslag.

6. På nykterhetsvårdsbyrån handlägges åtskilliga frågor av ekonomisk natur, avseende verksamheten vid alkoholistanstalter, inackorderingshem, länsnykterhetsnämnder och kommunala nykterhetsnämnder. Behovet av en ekonomiskt skolad befattningshavare för handläggning av dessa ärenden har blivit alltmer trängande. Han bör placeras som förste revisor i Ce 27.

Utrustningen med kvalificerad personal är icke heller i övrigt tillräcklig. Bl. a. har krävande och ansvarsfulla arbetsuppgifter, som borde åvila byråns högre personal, måst läggas på byråsekreterar- och amanuenspersonalen. För sådana uppgifter bör inrättas en ny tjänst som förste byråsekreterare i Ce 27.

7. Till ersättningar till sakkunniga personer på socialvårdens specialområden samt till arkitekt har anvisats en gemensam delpost. Styrelsen har vid flera tillfällen framhållit, att posten i huvudsak förbrukats för ersättningar till arkitekter. Möjligheterna att anlita sakkunniga på socialvårdens specialområden, främst läkarexpertis, har alltså varit mycket beskurna. Sedan departementschefen (V hl 1952 s. 8) anfört, att det under innevarande budgetår bör ankomma på Kungl. Maj:t att på sätt som tidigare avsetts pröva huruvida medel utöver delpostens belopp bör ställas till styrelsens förfogande för läkarexpertis, har styrelsen vidtalat två läkare att stå till förfogande som experter på barnavårdens och åldringsvårdens områden. Endast kostnaderna för anlitande av arkitekter beräknas dock rymmas inom den nuvarande posten å 9 200 kronor. Styrelsen föreslår ånyo, att posten renodlas till att avse ersättningar till arkitekter samt att två nya poster, envar om 3 000 kronor, upptages för arvoden till läkarexperterna.

8. Socialstyrelsens informationsverksamhet för utlåningar åvilar i främsta rummet byråsekreteraren i Ca 25 å lagbyrån, vilken också medverkar i remissarbetet inom byrån. Tjänsten bör uppflyttas till Ca 27. Den på generaldirektörens avdelning placerade kanslibiträdestjänsten i Ca 11 bör med hänsyn till arbetsuppgifterna utbytas mot en tjänst som kontorist i Ca 13.

13. Vissa extra ordinarie tjänster till vilka permanenta arbetsuppgifter är knutna bör ombildas till ordinarie. Detta gäller å barnavårdsbyrån tjänsten som daghemskonsulent (Ce 27) och två tjänster som byråinspektör (Ce 25), å socialvårdsbyrån tjänsten som hemhjälpkonsulent (Ce 27), å lagbyrån tjänsten som kamrerare (Ce 25), å skolbyrån tjänsten som byråinspektör (Ce 27) och tre av de fem tjänsterna som eftervårdskonsulent (Ce 25). Antalet kanslibiträden är nu 9 ordinarie och 16 icke-ordinarie.

Antalet ordinarie tjänster bör ökas till 16. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster beräknas behöva ökas med 11 till 74.

Härjämte bör en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 27 å barnavårdsbyrån, vilken är avsedd för ärenden angående ferieresor och husmoderssemester, ombildas till tjänst i Ce 27 samt en tjänst som förste byråsekreterare i Cg 29 å skolbyrån, vilken utnyttjas för en ställföreträdare för byråchefen, ändras till tjänst i Ce 29.

Yttrande.

Statskontoret har anfört i huvudsak följande.

Förslag om förstärkning av personalen med en amanuens på daghemsavdelningen och en konsulent för sysselsättningsterapi, vilka förslag tidigare avvisats, avstyrkes. Ämbetsverket kan icke heller biträda det ånyo framlagda förslaget om ombildning av förlikningsmannaexpeditionen till en särskild byrå. Behovet av en amanuens för specialundersökningar på prisstatistikens område synes kunna tillgodoses genom anlitande av den arbetskraft, som kan lös göras vid det tilltänkta nedläggandet av kooperationsstatistiken.

Statskontoret finner det motiverat, att arbetet med löne- och sysselsättningsstatistiken i fortsättningen hänföres till styrelsens ordinarie uppgifter, varför ämbetsverket tillstyrker förslaget om överflyttning av avlöningskostnaderna för den med statistiken sysselsatta personalen till förevarande anslag. Statskontoret har icke blivit övertygat om behovet att för frågor av ekonomisk natur, sammanhängande med verksamheten å alkoholistanstalter m. m., inrätta en särskild förste revisorstjänst i Ce 27, varför yrkandet härom avstyrkes. Spörsmålet torde för övrigt vara av beskaffenhet att böra prövas i samband med ställningstagandet till nykterhetskommitténs utredning. I vart fall torde högre löneställning icke böra komma ifråga för befattningshavaren än som följer av anställning enligt reglerad befordringsgång för amanuenser.

Då lönegradsplaceringen för biträdespersonal och befattningshavarna inom byråorganisationen varit föremål för prövning av biträdesutredningen resp. tjänsteförteckningskommittén, torde de framförda kraven på förbättrad löneställning för vissa av lönerevisionen omfattade tjänstemän icke böra föranleda någon åtgärd. Yrkandet om ordinariesättning av vissa tjänster kan statskontoret icke biträda i vidare mån än vad det avser 4 kanslibiträden.

I avvaktan på närmare erfarenhet av anordningen med mera fast knuten läkarexpertis kan statskontoret icke förorda någon uppräknings av delposten till ersättningar till sakkunniga personer å socialvårdens specialområden samt till arkitekt. Därest medel utöver delpostens nuvarande belopp erfordras för anlitande av dylik expertis under nästkommande budgetår, torde Kungl. Maj:t i likhet med vad tidigare avsetts böra äga medgiva överskridande av posten.

Departementschefen.

Det ånyo framlagda förslaget att förlikningsmannaexpeditionen skall ombildas till en byrå kan jag icke biträda. Jag vill erinra, att befattningen som chef för expeditionen fr. o. m. den 1 juli 1952 uppflyttats från 29 till

31 lönegraden. Ej heller i övrigt kan jag tillstyrka de föreslagna lönegradsuppflyttningarna. Med hänsyn till den starka utvecklingen inom den halvöppna barnavården och de därav följande ökade arbetsuppgifterna för barnavårdsbyråns avdelning för halvöppen barnavård bör avdelningen i enlighet med socialstyrelsens förslag förstärkas med en amanuens tjänst.

Med anledning av det ånyo framförda förslaget att inrätta en tjänst för en konsulent i sysselsättningsterapi vill jag understryka behovet av att lämplig sysselsättning beredes pensionärerna på ålderdomshemmen. Jag kan emellertid inte tillstyrka medelsanvisning för den föreslagna tjänsten. Jag förutsätter, att sysselsättningsfrågan det oaktat genom huvudmännens försorg och med utnyttjande bl. a. av lokala krafter skall kunna få en tillfredsställande lösning. De för socialvårdsbyrån och nykterhetsvårdsbyrån föreslagna förstärkningarna kan jag inte tillstyrka. Frågan om inrättande på statistiska byrån av en amanuens tjänst för vissa uppgifter i samband med beräkningen av levnadskostnadsindex bör anstå tills de av chefen för civildepartementet enligt bemyndigande den 4 augusti 1952 tillkallade sakkunniga för utredning rörande metoderna för beräkning av levnadskostnadsindex och därmed sammanhängande frågor (1952 års indexkommitté) slutfört sitt arbete. Jag har icke något att erinra mot förslaget att under nu ifrågakommande anslag beräkna medel för den personal som erfordras för lönestatistiken i dennas nuvarande utformning. Till frågan om den minskning som med anledning härav bör vidtagas under anslaget till avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar torde jag få återkomma vid behandlingen i det följande av sistnämnda anslag.

Socialstyrelsen disponerar för innevarande budgetår 9 200 kronor till ersättningar till sakkunniga personer på socialvårdens specialområden samt till arkitekt. Styrelsen har hänvisats att från denna post bestrida även kostnaderna för läkarexpertis på barnavårdens och åldringsvårdens områden, varvid förutsatts att Kungl. Maj:t vid behov skall kunna medge överskridande av posten (V ht 1952 s. 8). Posten bör nu i enlighet med styrelsens förslag uppdelas i två poster. Den ena bör avses för ersättningar till arkitekt och uppföras med 8 000 kronor. Från den andra posten bör bestridas ersättningar till sakkunniga på socialvårdens specialområden, främst läkarexpertis. Denna post bör upptagas till 3 000 kronor.

Förslagen om ordinariesättning av vissa tjänster kan jag biträda endast i vad angår tjänsten som kamrerare samt 4 kanslibiträdesbefattningar. Antalet ordinarie kontorsbiträdesbefattningar bör härjämte ökas med 11 på grund av gällande befordringsgång för biträdespersonal. En inom barnavårdsbyrån inrättad tjänst i Cg 27, vilken är avsedd för ärenden angående ferieresor och husmoderssemester, bör vidare ändras till tjänst i Ce 27.

Fr. o. m. budgetåret 1951/52 har inom skolbyrån funnits en såsom tillfällig förstärkning inrättad tjänst i Cg 29. Med hänsyn till det beträffande ungdomsvårdsskolorna pågående reformarbetet, vilket närmare belyses vid behandlingen i det följande av anslagen till skolorna, kan arbetsbördan på

byrån även under nästa budgetår beräknas bli så stor att ett oundgängligt behov av tjänsten föreligger. Tjänsten bör alltjämt vara placerad i Cg 29.

De av mig i det föregående tillstyrkta förslagen föranleder en ökning av medelsbehovet under detta anslag med 39 000 kronor. I enlighet med socialstyrelsens förslag bör vidare på grund av den allmänna lönehöjningen m. m. beräknas en ökning av 423 800 kronor. Slutligen bör anslaget med anledning av riksdagens bifall till propositionen 1952:241 angående lönegradsplaceringen för vissa tjänster, m. m. höjas med 5 200 kronor. Den sammanlagda anslagsökningen blir alltså (39 000 + 423 800 + 5 200) 468 000 kronor och anslaget bör uppföras med (1 992 000 + 468 000) 2 460 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 815 500 (+ 108 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 18 100 (+ 1 800) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 777 100 (— 10 500) kronor;

rörligt tillägg 849 300 (+ 368 700) kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) bemyndiga Kungl. Maj:t att vidtaga de ändringar i personalförteckningen för socialstyrelsen, som föranledes av vad jag i det föregående förordat;

b) godkänna följande avlöningsstat för socialstyrelsen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	815 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	18 100
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	777 100
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	849 300

Summa kronor 2 460 000;

c) till Socialstyrelsen: *Avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 460 000 kronor.

[4] 2. Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	29 000	19 400
1952/53 (statsliggaren s. 295)	35 000	
1953/54 (förslag)	50 000	

Av detta anslag bestrides avlöningskostnaderna för den personal, främst biträdespersonal, som i anledning av större specialundersökningar anställs å socialstyrelsens båda statistiska byråer. Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1951/52 en reservation av 29 078 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) föreslagit, att anslaget anvisas med oförändrat belopp.

Statskontoret har ansett, att anslaget bör nedsättas till 10 000 kronor.

1952 års indexkommitté har (skr. ⁹/₁₂ 1952) anmält, att kommittén torde komma att lägga fram förslag som medför behov av personalförstärkning hos socialstyrelsen. Kostnadsökningen beräknas till ca 30 000 kronor för år.

Departementschefen.

I det föregående (punkt 3) har jag tillstyrkt, att medel för viss med lönestatistiken sysselsatt personal beräknas under styrelsens allmänna avlöningsanslag. Nu ifrågavarande anslag bör med anledning härav nedsättas med 15 000 kronor. Å andra sidan synes det med anledning av vad indexkommittén anfört lämpligt, att anslaget anvisas med sådant belopp att det är möjligt att vid behov disponera medel för den förbättring av levnads-kostnadsberäkningarna, som kan befinnas erforderlig. Jag föreslår, att anslaget upptages till 50 000 kronor och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Avlöningar till viss personal för större statistiska specialundersökningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 50 000 kronor.

[5] 3. Socialstyrelsen: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	348 000	434 072
1952/53 (statsliggaren s. 295)	417 000	
1953/54 (förslag)	483 000	

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ och ¹⁵/₁₁ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 51 000 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	15 000
2. Bränsle, lyse och vatten	700
3. Hyra av statistikmaskiner	3 800
4. Övriga expenser för eget behov	45 000
5. Publikationstryck	16 300
	+ 80 800

Motivering.

1. *Rescörsättningar*. Utgift 1950/51 69 754, 1951/52 75 057; anslag 1952/53 92 000. — På grund av höjda trafiktaxor beräknas resekostnaderna stiga med i genomsnitt 5 % eller ca 5 000 kronor. Föreslagna höjda traktamentsersättningar antages komma att medföra en kostnadsökning av minst 10 000 kronor.

2. *Bränsle etc.* Utgift 1950/51 15 355, 1951/52 16 152; anslag 1952/53 15 500.

3. *Hyra av statistikmaskiner*. Utgift 1951/52 53 761; anslag 1952/53 50 000.

4. *Övriga expenser för eget behov*. Utgift 1950/51 147 145, 1951/52 192 800; anslag 1952/53 177 500. — Av utgifterna under 1951/52 belöper ca 10 000 kronor på den inom styrelsen utförda dyrortsundersökningen och 5 800 kronor utgör flyttningskostnader. För nästa budgetår har icke inräknats något belopp för motsvarande kostnader. Avsevärda flyttningskostnader, som nu icke kan beräknas närmare, förutses dock. Ökade städnings- m. fl. kostnader samt en ökning av kostnaderna för inköp av inventarier bör föranleda att posten upptages till 192 700 kronor.

Härjämte bör beräknas ett belopp av 29 800 kronor för flyttning och utbyggnad av styrelsens telefonväxel. Denna installerades år 1938 och har sedan inte byggts ut. Den är numera starkt underdimensionerad, vilket medför olägenheter av skilda slag. I avbidan på att en gemensam telefonväxel för styrelsen, kammarkollegium och statskontoret kan anordnas i kvarteret Västertorn — leveranstiden för en sådan växel är omkring 4 år — bör styrelsens växel flyttas till styrelsens lokaler i nämnda kvarter och i samband därmed byggas ut något.

5. *Publikationstryck*. Utgift 1950/51 67 955, 1951/52 101 300; anslag 1952/53 81 000. — Av kostnaderna under 1951/52 har 71 000 kronor avsett Sociala meddelanden, 14 300 kronor Råd och anvisningar i socialvårdsfrågor, 12 700 kronor statistiska publikationer och 3 200 kronor boken Social-Sverige. På grund av ojämn debitering bör dessa siffror emellertid ej läggas till grund för anslagsberäkningen. Under nästa budgetår beräknas kostnaderna för Sociala meddelanden till 64 000 kronor. Försäljningsintäkterna uppskattas liksom för innevarande budgetår till 15 000 kronor. För Råd och anvisningar beräknas 17 500 kronor och för statistiska publikationer 15 800 kronor.

Yttrande.

Statskontoret har föreslagit, att anslagsposten till sjukvård m. m. (utgift 1950/51 20 272, 1951/52 21 227) höjes med 1 000 kronor till 21 000 kronor. Med beaktande av att det bör vara möjligt att utan besvärande återverkningar inskränka omfattningen av tjänsteresorna bör posten till reseersättningar — oaktat stegrade biljettpriser och traktamentsersättningar — upptagas med oförändrat belopp. Anledning torde saknas att räkna upp

posten till övriga expenser för eget behov med högre belopp än som erfordras för bestridande av ökade kostnader för städning och telefon. Den föreslagna flyttningen och utbyggnaden av telefonväxeln vill statskontoret dock inte motsätta sig. Medelsbehovet till publikationstryck uppskattar statskontoret till 93 000 kronor. Med hänsyn till inkomstsiffrorna för de senaste budgetåren (1950/51 10 220; 1951/52 15 820) bör de särskilda uppbördsmedlen inte beräknas till högre belopp än 15 000 kronor.

Departementschefen.

Anslagsposten till sjukvård m. m. bör i enlighet med statskontorets förslag räknas upp med 1 000 kronor. Med hänsyn till de ökade rese- och traktamentskostnaderna bör anslagsposten till reseersättningar höjas. Jag kan dock inte tillstyrka större höjning än med 8 000 kronor. Till bränsle, lyse och vatten bör beräknas ytterligare 700 kronor och till hyra för statistikmaskiner ytterligare 3 000 kronor. Sistnämnda ökning bör emellertid föranleda, att inkomstposten räknas upp med likaledes 3 000 kronor. Den föreslagna flyttningen och utbyggnaden av styrelsens telefonväxel synes böra komma till stånd. På grund härav och med hänsyn till höjda städningsskostnader m. m. bör posten till övriga expenser för eget behov höjas med sammanlagt 40 000 kronor. I fråga om anslagsposten till publikationstryck har jag kommit till den uppfattningen att styrelsens beräkning bör godtas och posten sålunda räknas upp med 16 300 kronor. Inkomstposten har för innevarande budgetår höjts från 15 000 till 23 000 kronor i samband med en omläggning av redovisningen av hyresintäkterna vid uthyrning av statistikmaskiner. Någon minskning i enlighet med statskontorets förslag finner jag f. n. inte anledning till.

Anslaget bör i enlighet härmed höjas med (1 000 + 8 000 + 700 + 3 000 + 40 000 + 16 300) 69 000 kronor samt minskas med 3 000 kronor och alltså uppföras med (417 000 + 66 000) 483 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen*: *Omkostnader* för budgetåret 1953/54
anvisa ett förslagsanslag av 483 000 kronor.

[6] 4. **Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ordsombud.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	50 800	41 910
1952/53 (statsliggaren s. 296)	55 800	
1953/54 (förslag)	62 000	

Anslaget disponeras för insamling av minuthandelspriser genom socialstyrelsens prisombud samt för insamling genom särskilda ombud av uppgifter rörande detaljhandelsomsättningen.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anfört, att anslaget för innevarande

budgetår höjts med 5 000 kronor, vilket möjliggjort en ökning av prisombudens arvoden med ca 10 % mot av socialstyrelsen föreslagna 15—25 %. Indexnämnden har gjort det uttalandet, att anslaget bör vara så avpassat att man kan anställa för prisinsamlingen tillräckligt kvalificerade ombud. Styrelsen har med indexnämndens tillstyrkan ökat antalet ombud i Stockholm från 3 till 4, vilket medför en kostnadsökning av ca 800 kronor. Med hänsyn härtill och de fortgående pris- och lönehöjningarna hemställer styrelsen, under återopande av indexnämndens angivna uttalande, att anslaget höjes med 7 000 kronor.

Statskontoret kan icke tillstyrka ytterligare höjning av arvodena.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att anslaget höjes med 6 200 kronor för att möjliggöra en uppräknings av arvodena och med hänsyn till utvidgningen av ombudsorganisationen i Stockholm. Anslaget bör alltså upptagas till 62 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Socialstyrelsen: Socialstyrelsens ortsombud* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 62 000 kronor.

[7] 5. Statens socialvårdskonsulenter: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	208 500	269 433
1952/53 (statsliggaren s. 296)	240 700	
1953/54 (förslag)	294 000	

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Avlöningar.

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 61 500 kronor.

	Ökning
1. Skrivhjälp	15 000
2. Övriga kostnader under icke-ordinarieposten.....	15 800
3. Omräkning av rörligt tillägg	30 700
	+ 61 500

Motivering.

1. Sedan budgetåret 1948/49 har till skrivhjälp åt konsulenterna beräknats ett belopp av 25 000 kronor. Under senare år har timlönerna för skrivhjälp stigit avsevärt. Följden har blivit att konsulenterna inte kunnat anlita sådan hjälp i den omfattning som avsetts. Beloppet bör höjas till 40 000 kronor, vilket ungefär motsvarar lönen till 13 på halvtid anställda biträden i lönegrad Cg 6.

2. Under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal har för innevarande budgetår beräknats 164 200 kronor till andra kostnader än ersättning för skrivhjälp. Utgifterna uppgick under 1951/52 till ca 180 000 kronor. Posten bör därför höjas med 15 800 kronor förutom det för skrivhjälp erforderliga beloppet.

Yttrande.

Statskontoret har beträffande ersättningarna för skrivhjälp åt konsulenterna anfört, att den lönestegring som bör kompenseras rör sig omkring 40 %. Medelsanvisningen för ändamålet bör därför ökas med 10 000 kronor. I övrigt kan statskontoret ej tillstyrka någon uppräknings av anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal.

Departementschefen.

Jag biträder statskontorets förslag och föreslår alltså, att anslaget höjes med 10 000 kronor till ersättningar för skrivhjälp och 30 700 kronor till rörligt tillägg.

Med anledning av riksdagens bifall till propositionen 1952:241 har konsulentbefattningarna fr. o. m. den 1 januari 1953 flyttats upp från Ce 26 till Ce 27, varjämte tjänstebestämmelsen ändrats från fattigvårds- och barnavårdskonsulent till socialvårdskonsulent. Lönegradshöjningen föranleder, att anslaget bör räknas upp med ytterligare 12 600 kronor.

Anslaget bör alltså uppföras med (240 700 + 10 000 + 30 700 + 12 600) 294 000 kronor, varav 207 300 kronor under anslagsposten till avlöningar till icke-ordinarie personal samt 86 700 kronor under anslagsposten till rörligt tillägg.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens socialvårdskonsulenter, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	207 300
2. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	86 700
Summa kronor 294 000;	

b) till *Statens socialvårdskonsulenter*: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 294 000 kronor.

[8] 6. **Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	82 000	93 778
1952/53 (statsliggaren s. 297)	92 000	
1953/54 (förslag)	100 300	

Anslaget är för innevarande budgetår uppfört under rubriken Statens fattigvårds- och barnavårdskonsulenter: Omkostnader.

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 9 400 kronor.

	Ökning
1. Reseersättningar	6 000
2. Expenser	3 400
	+ 9 400

Motivering.

1. *Reseersättningar*. Utgift 1950/51 64 000, 1951/52 74 000; anslag 1952/53 74 000. — Uppräkningen av posten motiveras med höjd ersättning för resor med egen bil, ökade kostnader för resor med järnväg samt höjd traktamentsersättning.

2. *Expenser*. Utgift 1950/51 16 150, 1951/52 19 041; anslag 1952/53 17 600. — Konsulent, åt vilken icke kan beredas arbetsrum med telefon i av staten upplåten lokal, äger åtnjuta expensersättning som sedan den 1 juli 1949 utgår med 600 kronor för år. I betraktande av kommande höjning av hyrorna samt nuvarande kostnader för uppvärmning, städning och telefon får detta belopp anses alltför lågt. Det bör ökas till 800 kronor. Under förutsättning att liksom nu åtta av konsulenterna erhåller expensersättning blir kostnadsökningen 1 600 kronor. Det belopp som styrelsen äger använda för inköp av facklitteratur åt konsulenterna bör med hänsyn till de stegrade kostnaderna höjas från 600 till 1 000 kronor. På grund av belastningen å expensposten under 1951/52 bör posten räknas upp med ytterligare 1 400 kronor.

Yttrande.

Statskontoret har anfört, att anslagsposten till sjukvård m. m. med hänsyn till belastningen under föregående budgetår (1950/51 511, 1951/52 736 kronor) bör höjas med 300 kronor till 700 kronor. Höjningen av expensposten bör begränsas till högst 2 400 kronor för att tillgodose behovet av ökad expensersättning åt vissa konsulenter samt bereda en viss mindre höjning av posten.

Departementschefen.

Anslagsposterna till sjukvård m. m. och till reseersättningar bör höjas med 300 resp. 6 000 kronor. I fråga om expensposten kan jag inte tillstyrka större uppräknings av expensersättningen till konsulenterna än från 600 till 700 kronor för år. Posten bör höjas med 2 000 kronor. Hela anslaget bör alltså upptagas till (92 000 + 300 + 6 000 + 2 000) 100 300 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens socialvårdskonsulenter: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 100 300 kronor.

[9] 7. Arbetsdomstolen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	115 500	121 053
1952/53 (statsliggaren s. 298)	137 000	
1953/54 (förslag)	149 000	

Yrkanden.

Arbetsdomstolen har (skr. $\frac{30}{8}$ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 12 436 kronor.

	Ökning
1. 1 kansliskrivare Ce 15 i st. f. kontorist Ce 13	420
2. Höjt årsarvode till ordföranden (1952 års lönetillägg)	3 816
3. Omräkning av rörligt tillägg i övrigt	8 200
	+ 12 436

Motivering.

1. Tjänsten som kameralbiträde i Ce 12 hos domstolen har fr. o. m. innevarande budgetår uppflyttats till kontoristtjänst i Ce 13. Med hänsyn till de kvalificerade arbetsuppgifterna m. m. bör tjänsten vara kansliskrivartjänst i Ce 15.

Yttrande.

Statskontoret har anfört, att då löneställningen för domstolens kontoristtjänst prövats av 1952 års riksdag på grundval av biträdesutredningens förslag bör framställningen om ändrad lönegradsplacering för tjänsten icke föranleda någon åtgärd.

Departementschefen.

Någon ändring av lönegradsplaceringen för arbetsdomstolens kontoristtjänst kan jag inte tillstyrka. Anslaget bör däremot med anledning av domstolens förslag i övrigt höjas med 12 000 kronor och uppföras med (137 000 + 12 000) 149 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 74 500 (+ 3 800) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 51 500 kronor;

rörligt tillägg 23 000 (+ 8 200) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för arbetsdomstolen, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	74 500
2. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	51 500
3. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	23 000
Summa kronor 149 000;	

b) till *Arbetsdomstolen*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 149 000 kronor.

[10] 8. *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader*.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	27 000	8 214
1952/53 (statsliggaren s. 299)	11 000	
1953/54 (förslag)	12 000	

Yrkanden.

Arbetsdomstolen har (skr. ^{30/8} 1952) hemställt, att posten till övriga expenser, som för innevarande budgetår är uppförd med 10 800 kronor, höjes med 1 385 kronor på grund av ökade kostnader för städning och telefon samt för att möjliggöra viss komplettering av inventarierna efter domstolens inflyttning i nya lokaler ävensom inbindning av böcker m. m.

Yttrande.

Statskontoret har föreslagit, att anslagsposten till sjukvård m. m. (utgift 1950/51 301, 1951/52 817; anslag 1952/53 100) höjes med 700 kronor. Posten till övriga expenser bör bestämmas till 10 500 kronor. Uppbörderna under posten inkomster vid försäljning av publikationen *Arbetsdomstolens domar* har under budgetåren 1950/51 och 1951/52 uppgått till 18 384 resp. 19 030 kronor. Posten bör därför sänkas från 25 000 till 20 000 kronor.

Departementschefen.

Jag föreslår, att till sjukvård m. m. samt till övriga expenser beräknas ytterligare 700 resp. 300 kronor. Inkomstposten är uppförd med samma belopp som den å domstolens omkostnadsstat uppförda posten till publikationstryck. En sänkning enbart av inkomstposten i enlighet med statskontorets förslag bör ej komma i fråga. Jag förordar, att posten uppföres med oförändrat belopp.

Anslaget bör alltså höjas med 1 000 kronor och uppföras med 12 000 kronor. Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsdomstolen*: *Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 12 000 kronor.

[11] 9. Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	140 000	150 288
1952/53 (statsliggaren s. 300)	168 000	
1953/54 (förslag)	175 000	

Från detta anslag bestrides arvoden till förlikningsmännen i de åtta förlikningsmannadistrikten ävensom ersättningar till särskilda förlikningsmän och till ledamöter av förlikningskommissioner enligt medlingslagen och dess tillämpningskungörelse. Från anslaget gäldas vidare dels sådan ersättning till opartisk ordförande, ledamot av kommission eller ledamot av skiljenämnd, som avses i lagen om förenings- och förhandlingsrätt, dels ock arvoden till särskilda förlikningsmän eller ledamöter av förlikningskommissioner för medling i hyrestvister. Härutöver må anslaget tagas i anspråk för ersättningar till av Kungl. Maj:t efter föredragning av andra departement än socialdepartementet förordnade opartiska ordförande eller förlikningskommissioner i tvister mellan parter, å vilka lagen om medling i arbetstvister icke är tillämplig.

Enligt för anslaget fastställd stat har 58 000 kronor beräknats till arvoden åt distriktsförlikningsmännen och semestervikarier för dem samt 110 000 kronor till arvoden i övrigt.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att distriktsförlikningsmannaarvoden — vilka stått oförändrade sedan år 1933 — höjes från 6 500 kronor i fem distrikt och 7 000 kronor i tre distrikt till 8 000 kronor i varje distrikt. Merkostnaderna — inklusive därmed följande ökning av kostnaderna för semestervikarier — beräknas till 12 000 kronor. Med anslaget i övrigt oförändrat bör under förevarande rubrik anvisas 180 000 kronor.

Statskontoret framhåller, att frågan om distriktsförlikningsmännens årsarvoden prövades av 1952 års riksdag utan att någon höjning ansågs böra medgivas samt avstyrker det förnyade förslaget.

Departementschefen.

Redan inför budgetåret 1950/51 föreslog socialstyrelsen, att distriktsförlikningsmännens arvoden skulle höjas till 8 000 kronor. Någon höjning har emellertid hittills icke vidtagits. Med hänsyn till att arvoden fortfarande utgår med samma belopp som år 1933 finner jag nu en viss höjning skäligen. Jag kan emellertid icke föreslå större höjning än till 7 500 kronor, med vilket belopp arvodet i fortsättningen bör utgå i samtliga distrikt. Merkostnaderna härför uppgår till 6 500 kronor för förlikningsmännen och 500 kronor för deras semestervikarier, eller tillhopa 7 000 kronor.

Till arvoden åt särskilda förlikningsmän m. fl. bör anvisas oförändrat belopp. Anslaget bör således uppföras med (168 000 + 7 000) 175 000 kronor.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*:
Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag
 av 175 000 kronor.

[12] 10. **Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	30 000	33 871
1952/53 (statsliggaren s. 301)	35 000	
1953/54 (förslag)	35 000	

Enligt för anslaget gällande stat har 33 000 kronor avsetts för reseersättningar och 2 000 kronor för expenser.

Socialstyrelsen hemställer (skr. ²⁵/₈ 1952), att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Statskontoret anser, att delposten till expenser, som under budgetåret 1951/52 belastats med 3 097 kronor, bör uppräknas med 1 000 kronor.

Departementschefen.

Anslaget bör uppföras med oförändrat belopp, varför jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Förlikningsmän för medling i arbetstvister m. m.*:
Omkostnader för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag
 av 35 000 kronor.

MÖDRAHJÄLP M. M.

[13] 11. **Mödrahjälp.**

	Anslag	Nettoutgift
1949/50	13 000 000	10 623 483
1950/51	12 000 000	9 524 314
1951/52	11 000 000	7 910 592
1952/53 (statsliggaren s. 301)	10 000 000	
1953/54 (förslag)	10 000 000	

Enligt förordningen om mödrahjälp kan kvinna, som i anledning av havandeskap eller barnsbörd är i uppenbart behov av understöd, tillerkännas mödrahjälp av statsmedel. Hjälpen lämnas i den form, som för varje särskilt fall finnes lämpligast, i en eller flera poster, till ett sammanlagt värde av högst 400 kronor eller, vid flerbörd, högst 500 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) föreslagit, att maximibeloppet för mödrahjälp höjes till 600 kronor eller vid flerbörd 800 kronor.

Styrelsen har till ledning för bedömande av anslagsbehovet lämnat följande uppgifter.

År	Antal levande födda barn	Beviljade an- sökningar om mödrahjälp	Genomsnittligt belopp per be- viljad ansökan kronor
1949	120 947	47 690	238
1950	113 211	44 977	240
1951	110 129	36 304	241

Styrelsen uppskattar antalet beviljade ansökningar under budgetåret 1953/54 till ca 43 000. Styrelsen har med anledning av Kungl. Maj:ts uppdrag den 5 maj 1952 till mödrahjälpnsnämnderna utsänt nya normer för prövning av behov av mödrahjälp. Till grund för de nya normerna har lagts de tidigare normerna från år 1947 med en förhöjning av 35 %. Styrelsen anser det inte möjligt att f. n. göra något uttalande om det genomsnittliga beloppet per beviljad ansökan efter den sålunda vidtagna ändringen av normerna. Än mindre kan styrelsen göra några beräkningar om man höjer maximibeloppet i enlighet med det nu framlagda förslaget. Styrelsen anser vid sådant förhållande, att anslaget bör uppföras med 15 000 000 kronor.

Departementschefen.

Socialstyrelsens förslag till höjning av maximibeloppen för mödrahjälp anmäler jag i annat sammanhang denna dag och föreslår därvid, att mödrahjälpförfordningen ändras i enlighet med förslaget.

Styrelsen har inte funnit det möjligt att närmare beräkna kostnaderna med anledning av maximibeloppens höjning och ej heller den kostnadsökning som kan bli följden av de under våren 1952 utfärdade nya normerna för behovsprövningen, vilka åtminstone för vissa mödrahjälpnsnämnder medfört en ökning av de genomsnittligt beviljade beloppen. Styrelsen har föreslagit, att anslaget räknas upp från 10 000 000 till 15 000 000 kronor. Jag kan icke finna denna uppräkningsnärings erforderlig. Utgiften under anslaget uppgick under budgetåret 1951/52 endast till ca 7 900 000 kronor. Den förutnämnda höjningen av maximibeloppen är icke avsedd att motivera en allmän höjning av hjälpbeloppen utan endast att ge utrymme för behov, som ej kan täckas med nuvarande maximibelopp. Med hänsyn härtill och till det alltför sjunkande antalet födelser synes det tillräckligt, att anslaget uppföres med oförändrat belopp.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Mödrahjälp* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 10 000 000 kronor.

[14] 12. Mödrahjälpnämnderna.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	180 000	175 708
1952/53 (statsliggaren s. 302)	180 000	
1953/54 (förslag)	187 000	

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 50 000 kronor.

	Ökning
1. Arvoden samt resekostnads- och traktamentsersättningar	40 000
2. <i>Expenser</i>	10 000
	+ 50 000

Motivering.

1. *Arvoden etc.* Utgift 1951/52 130 335; anslag 1952/53 140 000. — Højningen motiveras med anslagsbelastningen under 1951/52 (enligt *socialstyrelsen* 175 518 kronor) samt stegrade rese- och traktamentskostnader.

2. *Expenser.* Utgift 1951/52 45 183; anslag 1952/53 40 000.

Yttrande.

Statskontoret har tillstyrkt *socialstyrelsens* förslag beträffande medelsanvisning till arvoden samt resekostnads- och traktamentsersättningar men ansett, att højningen av expensposten bör begränsas till 5 000 kronor.

Departementschefen.

Förslaget att höja medelsanvisningen till arvoden m. m. torde bero på att *socialstyrelsen* och *statskontoret* utgått från felaktig belastningssiffra. Någon højning bör ej företagas. I fråga om expensposten kan jag tillstyrka en uppräknig med 7 000 kronor. Anslaget bör alltså uppföras med (180 000 + 7 000) 187 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till Mödrahjälpnämnderna för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 187 000 kronor.

SOCIAL HEMHJÄLP.

[15] 13. Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 735 000	1 890 732
1951/52	3 000 000	3 713 574
1952/53 (statsliggaren s. 302)	3 070 000	
1953/54 (förslag)	3 160 000	

Enligt gällande bestämmelser utgår statsbidrag för heltidsanställd hemvårdarinna med 1 400 kronor om året samt för deltidanställd hemvårda-

rinna med 4 kronor för hel arbetsdag eller, då arbete pågår endast del av arbetsdag, med 50 öre för arbetstimme. Därjämte skall av statsmedel utgå ålderstillägg och kallortstillägg. Oavsett vad sålunda stadgas må statsbidrag, oberäknat bidrag till ålderstillägg och kallortstillägg, ej utgå till någon kommun med högre sammanlagt belopp än som motsvarar, vad angår stad, 35 kronor för varje påbörjat hundratal av stadens folkmängd och, vad angår annan kommun, 70 kronor för varje påbörjat hundratal av kommunens folkmängd. Om synnerliga skäl därtill är, må socialstyrelsen dock medgiva förhöjning av sagda belopp. Statsbidrag må utgå försåvitt det av landsting eller av stad, som ej deltagar i landsting, lämnade bidraget uppgår till minst halva statsbidraget, ålderstillägg och kallortstillägg oberäknade. Från statsbidraget avdrages två femtedelar av det belopp som influtit i avgifter. Statsbidragsansökan, som avser bedrivande av hemhjälpssverksamhet i kommun på landet, skall äga företräde framför ansökan, som avser bedrivande av sådan verksamhet i stad.

Statsbidrag må för år 1953 utgå till avlönande av högst 3 100 heltidsanställda hemvårdarinnor eller däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor.

Socialstyrelsen har (skr. ²³/₄ 1952) anfört, att statsbidrag för år 1952 beviljats för det högsta medgivna antalet hemvårdarinnor, nämligen 2 950 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor. Ytterligare inkomna eller inkommande ansökningar, som med hänsyn till resp. kommuns folkmängdsunderlag skulle kunna beviljas om antalet statsbidragsrum icke varit begränsat, bordlägges i avvaktan på möjlighet att disponera om bidrag som redan beviljats men inte utnyttjas av kommunerna. Enligt uppgift från hemhjälpssstyrelserna hade i augusti 1952 inkommit statsbidragsansökningar för år 1953 avseende 3 007 heltidsanställda och 190 deltidanställda hemvårdarinnor. Styrelsen föreslår, att statsbidrag år 1954 får lämnas för 3 400 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidanställda hemvårdarinnor.

Socialstyrelsen har upplyst, att 18 landskommuner med sammanlagt 45 795 invånare och en stad med 1 503 invånare fortfarande saknar social hemhjälpssverksamhet. Av de kommuner, som 1952 hade sådan verksamhet, har 114 icke utnyttjat de möjligheter som med nuvarande statsbidragsbestämmelser står till buds att erhålla bidrag med ytterligare 700 kronor eller däröver. Fullt statsbidrag, d. v. s. 1 400 kronor, kan i dessa kommuner utgå för ytterligare 106 hemvårdarinnor. Bidrag mellan 700 och 1 330 kronor kan utgå för 81 hemvårdarinnor.

Styrelsen erinrar, att den i sina anslagsäskanden de senaste åren föreslagit, att bestämmelserna om begränsning av statsbidraget i förhållande till folkmängden skall slopas. Styrelsen vidhåller sin uppfattning att hemhjälpssverksamheten med hänsyn till de varierande förhållandena i olika kommuner bör utvecklas i den omfattning, som bäst kan bedömas av de lokala myndigheterna. Om det fortfarande anses lämpligt att fasthålla vid

principen om en i görligaste mån likformig utbyggnad över hela landet, vill styrelsen emellertid föreslå, att statsbidrag skall utgå till en hemvårdarinnjetjänst per 1 500 invånare på landsbygden (mot nuvarande 2 000) och en hemvårdarinnjetjänst per 3 000 invånare i städerna (mot nuvarande 4 000). Statsbidraget bör maximeras till 1 500 kronor per heltidsanställd hemvårdarinna (f. n. 1 400 kronor).

Under budgetåret 1953/54 skall statsbidrag utbetalas för verksamheten under år 1953, vilken enligt riksdagens beslut skall omfatta högst 3 100 heltidsanställda eller däremot svarande antal deltidsanställda hemvårdarinnor. Fullt statsbidrag till dessa tjänster jämte ålders- och kallortstillägg skulle uppgå till ca 4 600 000 kronor. På grund av begränsningen av statsbidragets storlek i förhållande till folkmängden, vakanser å de inrättade befattningarna samt influtna avgifter beräknar styrelsen anslagsbehovet till 3 160 000 kronor. Styrelsen har upplyst, att den relativt höga belastningen å anslaget för 1951/52 beror på ojämnhit i länsstyrelsernas utbetalning av statsbidragen.

Statskontoret har anför't, att förslag angående den sociala hemhjälpens framtida utformning inom kort torde läggas fram av bostadskollektiva kommittén. I avvaktan härpå torde icke böra vidtagas några ändringar i bidragsgrunderna eller medgivas någon ökning av antalet statsbidragsberättigade hemvårdarinnor.

Departementschefen.

Bostadskollektiva kommittén har i november 1952 avlämnat sitt betänkande angående hemhjälp (SOU 1952: 38), vilket f. n. remissbehandlas. Jag har icke för avsikt att föreslå proposition till 1953 års riksdag med anledning av betänkandet. Intill dess att ställning tagits till detsamma bör nu gällande statsbidragsbestämmelser tillämpas i stort sett oförändrade. Jag kan därför icke tillstyrka socialstyrelsens förslag till förbättring av statsbidragsgrunderna.

Riksdagen har hittills för varje år fastställt det högsta antal hemvårdarinnor, för vilket statsbidrag får utgå. För år 1953 är antalet 3 100. Av vad socialstyrelsen anför't framgår att utrymmet för ytterligare statsbidrag inom ramen för nuvarande bestämmelser är tämligen litet. Många kommuner har fler hemvårdarinnor än de kan få statsbidrag för. Då en viss förenkling av administrationen härigenom torde vinnas bör under sådana förhållanden något visst antal hemvårdarinnor, för vilket statsbidrag får utgå, icke längre fastställas.

Mot socialstyrelsens anslagsberäkning har jag icke något att erinra.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till avlönande av hemvårdarinnor* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 3 160 000 kronor.

[16] 14. Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	116 000	172 371
1952/53 (statsliggaren s. 303)	240 000	
1953/54 (förslag)	260 000	

Utbildningen av hemvårdarinnor sker *dels* vid utbildningsanstalter, till vilka statsbidrag utgår från anslag under åttonde huvudtiteln, *dels ock* vid 3-månaderskurser, till vilka medel utgår under här ifrågavarande anslag. Sistnämnda kurser anordnas av socialstyrelsen efter samråd med överstyrelsen för yrkesutbildning och lantbruksstyrelsen. Kurserna är avsedda för dem som, utan att ha genomgått särskild utbildning för hemvårdarinneryrket, önskar förvärva kompetens som hemvårdarinnor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) beräknat, att ca 400 hemvårdarinnor kommer att lämna sitt yrke under budgetåret 1953/54. För att täcka denna avgång samt den av styrelsen föreslagna ökningen av 300 hemvårdarinnor till vilka statsbidrag bör utgå (se punkt 15) uppskattas behovet av nya hemvårdarinnor till minst 700. Av dessa kan ca 150 utbildas vid de permanenta utbildningsanstalterna, varjämte ca 100 torde kunna godkännas utan särskild utbildning. Styrelsen föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår beräknas för utbildning av 450 elever eller samma antal som för innevarande budgetår.

Kostnaden för varje elev har vid de kompletteringskurser, som avslutats under första kvartalet 1952, uppgått till ca 567 kronor. På grund av ökade utgifter för stipendier — dessa har enligt beslut av 1952 års riksdag höjts från högst 90 till högst 105 kronor per elev och månad — samt höjda lärararvoden och omkostnader i övrigt beräknas kostnaden för varje elev under nästa budgetår stiga till ca 620 kronor. Då någon reservation icke beräknas föreligga, uppskattas det totala medelsbehovet för nästa budgetår till (450 × 620) 279 000 kronor.

Socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet har icke givit *statskontoret* anledning till erinran.

Departementschefen.

Med hänsyn till att den sociala hemhjälpen är i behov av ytterligare utbyggnad är det angeläget, att utbildningen upprätthålles i samma omfattning som under innevarande budgetår, då medel anvisats för utbildning av 450 elever. Socialstyrelsen har beräknat medelsbehovet för utbildning av detta antal hemvårdarinnor till 279 000 kronor under budgetåret 1953/54, medan för innevarande budgetår anvisats 240 000 kronor. Jag kan icke tillstyrka större uppräkning än till 260 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Prov- och kompletteringskurser för hemvårdarinnor* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 260 000 kronor.

FATTIGVÅRD OCH BARNAVÅRD M. M.

[17] 15. Fattigvård i allmänhet.

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 400 000	3 676 375
1951/52	3 200 000	4 429 990
1952/53 (statsliggaren s. 303)	3 900 000	
1953/54 (förslag)	4 600 000	

Från anslaget bestrides främst statsverkets kostnader enligt fattigvårdslagen för fattigvård åt icke svenska medborgare samt åt personer, som längre tid vistats utom sin hemortskommun eller vilkas hemortsrätt ej kunnat utrönas. Kostnader för fattigvård i Sverige åt danska, finska och norska medborgare bestrides dock från detta anslag endast om de belöper på tiden fr. o. m. den 1 januari 1950, medan kostnader som hänför sig till tiden före nämnda dag belastar anslaget till Fattigvård och barnavård enligt 1928 års nordiska fattigvårdskonvention m. m. Vidare bestrides från anslaget till Fattigvård i allmänhet bl. a. utgifter för vård av vissa estlandssvenska och andra åldringar ävensom av till Sverige anländande, varaktigt arbetsoförmögna flyktingar.

Socialstyrelsen har (skr. $\frac{25}{8}$ 1952) under åberopande av medelsåtgången under budgetåret 1951/52 föreslagit, att anslaget höjes till 4 500 000 kronor. Styrelsen har härvid räknat med att något särskilt anslag till fattigvård och barnavård enligt 1928 års nordiska fattigvårdskonvention m. m. icke kommer att anvisas för nästa budgetår och att kostnaderna för de understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet, fr. o. m. nämnda budgetår skall bestridas från anslaget till Fattigvård i allmänhet.

Statskontoret anser, att anslaget ej behöver upptagas till högre belopp än 4 400 000 kronor.

Departementschefen.

För budgetåren 1951/52 och 1952/53 har under femte huvudtiteln bibehållits ett särskilt förslagsanslag om 100 000 kronor till Fattigvård och barnavård enligt 1928 års nordiska fattigvårdskonvention m. m. Från anslaget bestrides i huvudsak dels eftersläpande kostnader enligt 1928 års, numera av en ny konvention ersatta nordiska fattigvårdskonvention dels ock kostnaderna för de understöd, som enligt Kungl. Maj:ts särskilda beslut utgår till nödställda svenskar i utlandet. Anslaget tillgodoföres ersättningsbelopp som jämlikt 1928 års konvention inbetalas från Danmark, Finland och Norge. Belastningen å sistnämnda anslag var under budgetåret

1951/52 högre än vad som tidigare beräknats (592 354 kronor), främst beroende på ojämnn fördelning av inkomster och utgifter. Då uppgörelserna mellan de nordiska länderna rörande på tiden före den 1 januari 1950 belöpande kostnader åtminstone i huvudsak torde kunna avslutas under innevarande budgetår, bör det särskilda konventionsanslaget fr. o. m. nästa budgetår icke längre upptagas. Möjligen återstående utgifter eller inkomster på grund av 1928 års konvention ävensom kostnaderna för understöden åt nödställda svenskar i utlandet bör bestridas från (tillgodoföras) anslaget till Fattigvård i allmänhet. Med hänsyn till belastningen å detta anslag under 1951/52 och då sistnämnda understöd f. n. uppgår till ca 150 000 kronor för år, bör anslaget uppföras med något högre belopp än socialstyrelsen föreslagit eller 4 600 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård i allmänhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 600 000 kronor.

[18] 16. **Barnavård i allmänhet.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	300 000	352 250
1952/53 (statsliggaren s. 304)	350 000	
1953/54 (förslag)	350 000	

Från dessa anslag bestrides främst sådan ersättning av statsmedel, som enligt 63 § första stycket barnavårdslagen skall lämnas kommun för utgift för omhändertaget barn i fall motsvarande dem, då enligt fattigvårdslagen ersättning utgår från statsverket. Kostnader för samhällsvård i Sverige åt barn av dansk, finsk eller norsk nationalitet bestrides dock från anslaget endast om de belöper på tiden fr. o. m. den 1 januari 1950.

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. ^{25/8} 1952) bör anslaget uppföras med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Barnavård i allmänhet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 350 000 kronor.

[19] 17. **Fattigvård och barnavård för lappar.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	100 000	126 894
1951/52	100 000	145 864
1952/53 (statsliggaren s. 304)	100 000	
1953/54 (förslag)	150 000	

Statsbidrag utgår dels som vårdbidrag med 3/4 av kommuns godkända kostnader för fattigvård och barnavård åt personer tillhörande den ren-

skötande lappbefolkningen dels ock som byggnadsbidrag med hela den godkända kostnaden för uppförande, inrättande, om- eller tillbyggnad av ålderdomshem för lappar.

Socialstyrelsen har (skr. ²³/₈ 1952) föreslagit, att anslaget med hänsyn till den genomsnittliga belastningen under de två senaste budgetåren höjes till 135 000 kronor.

Departementschefen.

Med hänsyn till medelsåtgången under budgetåret 1951/52 bör anslaget höjas något mer än socialstyrelsen föreslagit eller till 150 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fattigvård och barnavård för lappar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 150 000 kronor.

[20] 18. **Bidrag till uppförande eller inrättande av ålderdomshem.** 1947 års riksdag fattade med anledning av propositionen nr 243 principbeslut om statsbidrag för uppförande eller inrättande av ålderdomshem (statsutsk. utl. nr 184; rd. skr. nr 361). Grunder för ifrågavarande statsbidrag har ännu inte fastställts och medel för ändamålet har inte anvisats. Ett av de utredningsmän, som tillkallats för översyn av åldringsvården, avgivet förslag till statsbidragsbestämmelser behandlas f. n. i socialdepartementet. Jag räknar med att proposition i ämnet skall föreläggas 1953 års riksdag. Anslag till ifrågavarande bidrag bör därför preliminärt upptagas för nästa budgetår. Jag förutsätter, att utbetalningen av bidragen för de ålderdomshem som uppförts sedan förenämnda principbeslut fattades kommer att fördelas på flera budgetår och förordar, att för nästa budgetår beräknas ett belopp av 12 000 000 kronor för ändamålet.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till uppförande eller inrättande av ålderdomshem* för budgetåret 1953/54 beräkna ett reservationsanslag av 12 000 000 kronor.

[21] 19. **Bidrag till svenska socialvårdsförbundet.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	25 000	25 000
1952/53 (statsliggaren s. 305)	35 000	
1953/54 (förslag)	40 000	

Yrkanden.

Svenska socialvårdsförbundet har (skr. ¹⁹/₃ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 19 300 kronor.

	Ökning
1. Sådana kostnader för utbildning av föreståndare vid ålderdomshem, till vilka staten skall bidra med ca hälften	12 500
2. Stipendier	1 500
3. Sysselsättningsterapeut	5 300
	+ 19 300

Motivering.

1. De sammanlagda kostnaderna för den av socialvårdsförbundet anordnade utbildningen av föreståndarinnor vid ålderdomshem har för innevarande budgetår beräknats till 58 000 kronor bortsett från kostnaderna för stipendier åt deltagarna i den läskurs som skall inleda utbildningen (första läskursen). Av beloppet 58 000 kronor bestrider staten hälften eller 29 000 kronor (V ht 1952 s. 32 ff). Under nästa budgetår kommer den år 1952 beslutade omläggningen av den teoretiska utbildningen till att omfatta tre (tidigare två) läskurser att fortsätta. Någon dubbling av kurserna förutses icke bli aktuell med hänsyn till den begränsade elevtillströmningen.

Till lön åt rektor och en assistent har för innevarande budgetår beräknats 13 950 resp. 8 650 kronor. Enligt den utredning av socialstyrelsen, som ligger till grund för 1952 års riksdagsbeslut rörande utbildningen, borde rektor placeras i 23 och assistenten i 15 lönegraden. Kostnaderna bör därför beräknas till 17 328 resp. 10 488 kronor. I anslutning härtill bör pensionskostnaderna räknas upp från 5 300 till 7 100 kronor. Kostnaderna i övrigt beräknas stiga med 17 984 kronor, varav 1 000 kronor avser hyran för första läskursen, 6 000 kronor en broschyr och 1 700 kronor resor. Den sammanlagda kostnadsökningen utgör i jämförelse med beräkningen för innevarande budgetår 25 000 kronor, varav staten i enlighet med den av statsmakterna år 1952 antagna fördelningsgrunden bör betala hälften eller 12 500 kronor.

2. För innevarande budgetår har till stipendier för bestridande av elevernas utgifter för kost under den till internat förlagda första läskursen beräknats 6 000 kronor, vilket belopp helt bestrides av staten. Stipendiet till varje elev har beräknats till 200 kronor motsvarande 5 kronor per dag under 5 1/2 veckor. Med hänsyn till prisstegringarna bör stipendierna höjas till 250 kronor per elev. Detta medför en ökning av kostnaderna med 1 500 kronor, vilken bör bestridas av staten.

3. Förbundet förnyar sin anhållan om bidrag till kostnaderna för anställande av en sysselsättningsterapeut (V ht 1952 s. 36) samt hemställer om bidrag med 50 % av de sammanlagda kostnaderna eller med 5 300 kronor.

Yttranden.

Statskontoret har anfört, att till grund för statsmakternas år 1952 fattade beslut rörande statsbidrag för ifrågavarande utbildningsverksamhet låg bl. a. de av förbundet för år 1951 beräknade avlöningskostnaderna för rektor och en assistent. Statskontoret kan icke tillstyrka större uppräkningshärav än som svarar mot den löneökning som kommit statstjänstemännen till del.

Kostnaden för den av förbundet planerade broschyren torde icke vara att hänföra till utbildningskostnad i egentlig mening. Statskontoret avstyrker därför bidrag för detta ändamål. Med hänsyn till att en internatkurs kommer att anordnas under nästa budgetår vill ämbetsverket icke motsätta sig en viss uppräkningspost till resor m. m. men anser att posten bör begränsas till 2 000 kronor. Yrkandet om bidrag till anställande av en sysselsättningsterapeut kan icke tillstyrkas av statskontoret.

Socialstyrelsen kan icke finna något skäl till ökningen av hyresposten för internatkursen, enär hyresbeloppet för 1953/54 hänförs till en kurstid av 5 1/2 veckor i stället för tidigare planerade 7 veckor och det ännu icke kunnat konstateras att beloppet varit otillräckligt. I övrigt synes uppräkningsposten hänföra sig till sådana kostnadsökningar, som är betingade av de särskilda omständigheter, under vilka utbildningen bedrivs. I avvaktan på erfarenheterna från den första läskursen (internatkursen) finner styrelsen den föreslagna uppräkningsposten av stipendierna för bestridande av kostnaderna för elevernas kost icke motiverad. Socialstyrelsen, som finner det nödvändigt att en konsulent för sysselsättningsfrågor ställes till styrelsens förfogande, kan icke biträda socialvårdsförbundets framställning om bidrag till avlöning åt en dylik befattningshavare i förbundets tjänst.

Departementschefen.

Såsom statskontoret anfört har till grund för beräkningen av ifrågakörande anslag för budgetåret 1952/53 lagts de faktiska kostnaderna för avlöning åt rektor och en assistent samt pensionsavgifterna för dem. Jag kan endast tillstyrka, att bidragsunderlaget i denna del ökas med ca 15 % eller 4 200 kronor. Bidrag till den planerade broschyren kan jag inte förorda. Ej heller i övrigt kan jag tillstyrka, att socialvårdsförbundets beräkning helt lägges till grund vid bestämmandet av statsbidraget. Kostnadsökningen för nästa budgetår bör, inberäknat nyssnämnda belopp om 4 200 kronor, uppskattas till 10 000 kronor och statsbidraget höjas med hälften härav eller 5 000 kronor. Det till koststipendier åt eleverna vid den första läskursen beräknade beloppet 6 000 kronor bör upptagas oförändrat under anslaget för nästa budgetår. Bidrag till en sysselsättningsterapeut kan jag inte förorda. Anslaget bör alltså uppföras med (35 000 + 5 000) 40 000 kronor.

Nyssnämnda icke behovsprövade koststipendier utgår endast vid den första läskursen, vilken skall förläggas till internat. Under de två senare läskurserna har eleverna f. n. möjlighet att erhålla behovsprövade stipendier om högst 90 kronor i månaden. Dessa stipendier utdelas av socialstyrelsen och kostnaderna bestrides från det under femte huvudtiteln uppförda reservationsanslaget till Stipendier för utbildning av ålderdomshemsföreståndarinnor, vilket anslag för innevarande budgetår är upptaget till 3 000 kronor. Riksdagen har med anledning av propositionen 1952: 220 beslutat en ny ordning för lämnande av studielån och stipendier vid viss utbildning, vilken ordning avses att tillämpas även vid utbildningen av föreståndarinnor vid ålderdomshem. Eleverna skall härvid ha möjlighet att genom

statens studiehjälpsnämnd erhålla studielån samt behovsprövade stipendier om högst 75 kronor i månaden. Kostnaderna skall bestridas av anslag under åttonde huvudtiteln. Med anledning härav bör nyssnämnda stipendieanslag icke längre uppföras på budgeten.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till svenska socialvårdsförbundet* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 40 000 kronor.

[22] 20. **Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	35 000	52 689
1952/53 (statsliggaren s. 305)	50 000	
1953/54 (förslag)	50 000	

Statsbidrag utgår halvårsvis med 250 kronor för envar av det antal understödstagare eller försörjningspliktiga, som i medeltal för dag under näst-föregående halvår varit intagna på arbetshemmet.

Socialstyrelsen har (skr. $\frac{6}{8}$ och $\frac{25}{8}$ 1952) anfört, att ifrågavarande statsbidrag trots penningvärdets förändringar varit oförändrat sedan det tillkom år 1920. Bidraget täcker numera en alltför ringa del av driftkostnaderna. Styrelsen finner det motiverat att bidraget höjes med 30 % eller från 250 till 325 kronor. Højningen beräknas medföra en kostnad av ca 15 000 kronor om året för staten. Anslaget bör därför uppföras med ett belopp av 65 000 kronor.

Svenska landstingsförbundet har i avgivet utlåtande anfört, att tiden nu är inne att i enlighet med bl. a. socialvårdskommitténs förslag överföra arbetshemmen i statlig regi. Med denna principiella inställning anser förbundet, att kostnaderna för arbetshemmens drift i huvudsak bör bestridas av statsmedel. Den av socialstyrelsen föreslagna højningen av statsbidraget är alltför obetydlig och motsvarar icke ens de kostnadsstegringar som inträtt under de senaste åren. En fördubbling av de nuvarande bidragsbeloppen är ur denna synpunkt närmast motiverad. *Svenska stadsförbundet* har anfört liknande synpunkter samt uttalat, att højningen icke bör stanna vid 30 % utan fullt kompensera den højning av arbetshemmens driftkostnader som skett sedan år 1920.

Statskontoret finner en skälig uppräknung av statsbidraget i och för sig motiverad med hänsyn till den stegring av driftkostnaderna som ägt rum sedan år 1920. Det statliga understödet torde emellertid även efter den av socialstyrelsen föreslagna højningen sakna nämnvärd betydelse för landstingens ekonomi. Då vidare frågan om statens bidrag till kommuner m. fl. f. n. är föremål för utredning, ifrågasätter ämbetsverket om tillräckliga skäl för en højning av statsbidraget nu föreligger.

Departementschefen.

Socialvårdskommitténs av svenska landstingsförbundet åsyftade förslag att överföra arbetshemmen i statlig regi har lagts fram i kommitténs betänkande med förslag till lag om socialhjälp m. m. (SOU 1950:11). Förutsättningar för att uppta detta förslag till närmare behandling föreligger enligt min mening icke f. n. Jag är icke heller beredd att tillstyrka den av socialstyrelsen föreslagna höjningen av statsbidraget till arbetshemmens drift. Under sådana förhållanden bör anslaget anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driftkostnaderna vid arbetshem* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 50 000 kronor.

{23} 21. Allmänna barnbidrag.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	480 000 000	481 794 468
1952/53 (statsliggaren s. 306)	510 000 000	
1953/54 (förslag)	518 000 000	

Enligt lagen om allmänna barnbidrag utgår f. n. — med vissa undantag — för barn, som är svensk medborgare och bosatt i riket, av allmänna medel såsom bidrag till barnets uppehälle och uppfostran allmänt barnbidrag med 290 kronor om året. Sådant bidrag lämnas även för här i riket bosatt barn som icke är svensk medborgare, såframt barnet fostras av någon som är bosatt och mantalsskriven i riket. Allmänt barnbidrag utgår fr. o. m. kvartalet efter det, varunder barnet fötts eller rätt till sådant bidrag eljest uppkommit, t. o. m. det kvartal, varunder barnet fyller sexton år.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anført, att styrelsen i sina medelsäskanden för innevarande budgetår uppskattat antalet barn i åldern 0—16 år till 1 760 000 vid mitten av budgetåret. Antalet barn i nämnda ålder beräknas nu till 1 784 000 i december 1953. Med samma beräkningsgrund som använts tidigare, d. v. s. det beräknade barnantalet vid budgetårets mitt multiplicerat med barnbidragsbeloppet, skulle medelsbehovet för budgetåret 1953/54 uppgå till $(290 \times 1\,784\,000)$ 517 360 000 kronor med oförändrat bidragsbelopp. Det är självfallet ett starkt önskemål, att det ursprungliga realvärdet av barnbidragen skall återställas genom att beloppen höjes. Då socialstyrelsen icke kan överblicka de statsfinansiella förutsättningarna för en sådan höjning, har styrelsen dock icke ansett sig böra framlägga något förslag i frågan. Styrelsen hemställer, att anslaget anvisas med ett till 517 000 000 kronor avrundat belopp.

Statskontoret har icke haft något att erinra mot socialstyrelsens anslagsberäkning.

Departementschefen.

Statsfinansiella förutsättningar för att uppta frågan om de allmänna barnbidragens belopp till omprövning föreligger f. n. icke.

Enligt vad jag inhämtat beräknar socialstyrelsen på grundval av numera tillgängliga uppgifter barnantalet vid utgången av år 1953 till 1 788 000. Denna siffra synes böra läggas till grund för anslagsberäkningen, varför anslaget bör uppföras med 518 000 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Allmänna barnbidrag* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 518 000 000 kronor.

[24] 22. **Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 180 000	1 182 422
1952/53 (statsliggaren s. 306)	1 600 000	
1953/54 (förslag)	2 000 000	

Anslaget för innevarande budgetår har beräknats efter en kostnad av 40 öre per utbetald barnbidragsanvisning. På grund av utgiftsökningar hos postverket har Kungl. Maj:t den 5 maj 1952 föreskrivit, att ersättning för varje under 1952 utbetald anvisning skall utgå med 50 öre.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/s 1952) beräknat anslagsbehovet för nästa budgetår till 2 000 000 kronor under förutsättning att ersättningen utgår med 50 öre per utbetalning.

Generalpoststyrelsen har (skr. ¹⁰/g 1952) hemställt, att ersättningen beräknas efter det av socialstyrelsen förutsatta beloppet per utbetalning.

Departementschefen.

Jag tillstyrker, att anslaget anvisas med det av socialstyrelsen föreslagna beloppet eller 2 000 000 kronor. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till postverket för utbetalning av allmänna barnbidrag* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 000 000 kronor.

[25] 23. **Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott.**

	Anslag	Nettoutgift
1950/51	2 200 000	2 683 279
1951/52	2 800 000	3 476 562
1952/53 (statsliggaren s. 306)	2 700 000	
1953/54 (förslag)	4 000 000	

Enligt bidragsförskottslagen bestrides utgift för bidragsförskott, i den mån ersättning ej kunnat uttagas av den underhållsskyldige, till tre fjärde-

delar av statsverket och till en fjärdedel av den kommun, vars barnavårdsnämnd beviljat förskottet.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/s 1952) erinrat, att 1952 års riksdag antagit förslag om höjning fr. o. m. den 1 juli 1952 av maximibeloppet för bidragsförskott från 250 till 324 kronor för år. Merkostnaden för staten på grund härav har uppskattats till 800 000 kronor årligen. Med hänvisning härtill och till den ökade medelsåtgången under budgetåret 1951/52 har styrelsen föreslagit, att anslaget för nästa budgetår anvisas med 4 000 000 kronor.

Statskontoret har föreslagit, att anslaget uppföres med 3 500 000 kronor.

Departementschefen.

I annat sammanhang föreslår jag denna dag, att maximibeloppet för bidragsförskott fr. o. m. den 1 juli 1953 höjes ytterligare till 600 kronor för år. Den på staten fallande kostnaden härför har av socialstyrelsen uppskattats till ca 2 500 000 kronor årligen. Då kommunerna erhåller gottgörelse av staten i efterskott per budgetår, kommer ökningen emellertid inte att belasta statsbudgeten för nästa budgetår.

Utgifterna under ifrågavarande anslag har under budgetåret 1951/52 stigit avsevärt jämfört med de närmast föregående budgetåren. Sannolikt beror ökningen åtminstone delvis på att en eftersläpning i fråga om utbetalningarna återtagits. Fr. o. m. nästa budgetår kommer emellertid kostnadsökningen på grund av den fr. o. m. den 1 juli 1952 vidtagna höjningen av maximibeloppet att göra sig gällande. Anslaget bör därför i enlighet med socialstyrelsens förslag uppföras med 4 000 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till barnavårdsnämnderna för bidragsförskott* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 000 000 kronor.

[26] 24. **Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	160 000	145 009
1952/53 (statsliggaren s. 306)	140 000	
1953/54 (förslag)	140 000	

Från förevarande anslag gäldas framför allt bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa barn, som av nämnderna överlämnats till enskilda hem eller barnhem. Från anslaget utgår därjämte till barnavårdsnämnderna bidrag till arvoden, som av nämnderna utbetalats till vissa övervakare, ävensom ersättning för utgifter för skyddsuppfostran av personer i åldern 18—21 år, i de fall då dessa personer icke intagits å ungdomsvårdsskola.

I enlighet med förslag av socialstyrelsen (skr. ²⁵/s 1952) bör anslaget

anvisas med oförändrat belopp. Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till barnavårdsnämnderna för vissa kostnader enligt barnavårdslagen m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 140 000 kronor.

[27] 25. **Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	100	1 468 599
1952/53 (statsliggaren s. 307)	100	
1953/54 (förslag)	2 600 000	

Enligt gällande bestämmelser må statsbidrag utgå till landsting, kommun, förening, stiftelse eller annan för anordnande av barnhem, som upptagits i sådan plan för barnhemsvårdens ordnande, varom förmäles i 40 § barnavårdslagen, så ock, där särskilda skäl därtill föreligger, för annat barnhem, som finnes tillgodose ett allmänt behov. Statsbidrag utgår, där den som ämnar anordna barnhem för ändamålet uppför nybyggnad, med högst $\frac{3}{4}$ av byggnadskostnaderna — utgifter för anskaffande av tomt eller inventarier däri ej inräknade — dock att bidraget ej må överstiga 9 000 kronor för varje vårdplats. Där byggnad för ändamålet inköpes och där till barnhem tages i anspråk i vederbörandes ägo befintlig byggnad, må bidraget ej överstiga 6 000 resp. 4 000 kronor per vårdplats. Statsbidrag beviljas av Kungl. Maj:t och utbetalas av socialstyrelsen sedan barnhemmet färdigställt.

För ifrågavarande ändamål har fr. o. m. budgetåret 1945/46 anvisats anslag om tillhoppa 8 300 500 kronor. Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1951/52 en reservation av 3 328 905 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anfört, att de nuvarande bidragsbeloppen, vilka fastställdes 1947, beräknats efter en genomsnittlig anläggningskostnad vid nybyggnad av i runt tal 12 000 kronor per vårdplats. I dagens läge kostar emellertid en ny vårdplats genomsnittligt 18 000—20 000 kronor. Under erinran att statsmakterna tidigare fastslagit principen att staten bör bära huvudparten av det allmännas kostnader för barnhemmen, anser styrelsen det skäligt, att bidragsbeloppen höjes. Styrelsen föreslår, att statsbidraget vid nybyggnad maximeras till 12 000 kronor per plats samt, där för ändamålet inköpt byggnad eller i vederbörandes ägo befintlig byggnad tages i anspråk, till 8 000 resp. 6 000 kronor per plats.

Beträffande medelsbehovet under anslaget har socialstyrelsen erinrat, att enligt medgivande av 1952 års riksdag statsbidrag t. o. m. budgetåret 1952/53 må beviljas intill ett belopp av 3 900 000 kronor utöver anvisade anslag. Det sammanlagda beloppet, som hittills ställts till förfogande för ändamålet, utgör sålunda 12 200 500 kronor. Vid utgången av budgetåret

1951/52 hade i bidrag utbetalts 4 972 334 kronor, varjämte Kungl. Maj:t därutöver beviljat bidrag med sammanlagt 3 761 000 kronor. Härtill kom av socialstyrelsen tillstyrkta men vid nämnda tidpunkt ej beviljade ansökningar till ett belopp av 2 724 000 kronor. Av det till förfogande ställda beloppet skulle alltså för budgetåret 1952/53 återstå (12 200 500 — 4 972 334 — 3 761 000 — 2 724 000) 743 166 kronor. Den sociala byggnadskvoten för år 1952 möjliggör, att byggnadstillstånd under sista halvåret 1952 beviljas för barnhemsbyggen med minst 146 vårdplatser, vilket motsvarar ett statsbidragsbehov av 1 314 000 kronor för första hälften av budgetåret 1952/53. Styrelsen anser, att nybyggnadsverksamheten under 1953 och 1954 bör fortsätta i samma takt som tidigare, vilket skulle medföra 184 nya vårdplatser varje år. För andra hälften av budgetåret 1952/53 bör bidrag följaktligen kunna beviljas för 92 platser motsvarande en statsbidragssumma av 828 000 kronor. Sammanlagt bör alltså statsbidrag under 1952/53 kunna beviljas med 2 142 000 kronor. Då av det av riksdagen hittills lämnade bemyndigandet att bevilja bidrag endast 743 166 kronor återstår, hemställer styrelsen, att Kungl. Maj:t inhämtar riksdagens medgivande att under innevarande budgetår bevilja bidrag för ytterligare ca 1 500 000 kronor. Med en utbyggnad av 184 vårdplatser under budgetåret 1953/54 och med tillämpning av de föreslagna höjda statsbidragen skulle för detta budgetår erfordras bemyndigande att bevilja bidrag för sammanlagt 2 208 000 kronor. I fråga om medelsanvisningen för nästa budgetår räknar styrelsen med att den vid utgången av budgetåret 1951/52 under anslaget kvarstående reservationen kommer att i sin helhet utbetalas under innevarande budgetår. För utbetalningar under budgetåret 1953/54 beräknar styrelsen, som utgår ifrån att förhöjda statsbidrag icke kommer att beviljas retroaktivt, ett medelsbehov av ca 2 600 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer styrelsen *dels* att riksdagens medgivande inhämtas att bevilja statsbidrag under budgetåret 1952/53 intill ett belopp av ytterligare 1 500 000 kronor och under budgetåret 1953/54 intill ett belopp av 2 200 000 kronor *dels ock* att för budgetåret 1953/54 anvisas ett anslag av 2 600 000 kronor.

Statskontoret anser, att några ändringar icke bör vidtagas i gällande statsbidragsgrunder i avvaktan på resultatet av den allmänna statsbidragsutredningen.

Svenska stadsförbundet och *svenska landskommunernas förbund* tillstyrker, att statsbidragens maximibelopp höjes i enlighet med socialstyrelsens förslag. *Svenska landstingsförbundet* och *svenska socialvårdsförbundet* finner den föreslagna höjningen vid nybyggnad alltför knapp. Enligt förbundens mening bör maximibeloppet höjas till 15 000 kronor per plats. Landstingsförbundet förordar därjämte, att bidrag enligt de nya grunderna får utgå till barnhem, som färdigställts efter den 30 juni 1953.

Departementschefen.

Otvivelaktigt har ifrågavarande statsbidrag på grund av byggnadskostnadernas utveckling kommit att utgöra en mindre kostnadsandel än man

avsåg när bidraget infördes. En höjning av bidrag av detta slag har emellertid vid övervägande av hur tillgängliga knappa resurser skall fördelas ansetts böra stå tillbaka. Jag kan därför icke f. n. tillstyrka någon ändring av bidragsgrunderna.

Fr. o. m. innevarande budgetår har gjorts den ändringen i fråga om beräkningen av detta anslag att Kungl. Maj:t begärt riksdagens bemyndigande att inom viss ram bevilja statsbidrag utan att medel samtidigt äskats. Avsikten har varit att anslag skall anvisas endast för att täcka utbetalningen av beviljade belopp.

Socialstyrelsen har föreslagit, att Kungl. Maj:t skall begära riksdagens bemyndigande dels att under innevarande budgetår bevilja bidrag med 1 500 000 kronor utöver av riksdagen tidigare lämnat bemyndigande, dels ock att under nästa budgetår bevilja bidrag för 184 barnhemsplatser, vilket med oförändrade bidragsgrunder kan beräknas kräva statsbidrag med ca 1 650 000 kronor. Av de i gällande barnhemsplaner upptagna nyanläggningarna återstod vid ingången av budgetåret 1952/53 ca 70 barnhem med omkring 1 430 platser. Efter borträknande av de platser, för vilka statsbidrag kan lämnas innevarande budgetår, torde återstå ca 1 350 platser. Detta antal kan dock beräknas minska i den mån andra vårdformer än barnhemsvård kommer till användning och med hänsyn till de sjunkande födelsesiffrorna. Det synes icke kunna medföra någon större olägenhet om nybyggnaderna kommer till stånd i något långsammare takt än socialstyrelsen tänkt sig. Jag anser mig därför kunna föreslå, att statsbidrag under nästa budgetår beviljas endast med 1 400 000 kronor, vilket kan antagas motsvara ungefär 155 barnhemsplatser. Hemställan om tilläggsbemyndigande för innevarande budgetår kan jag inte tillstyrka.

Mot den av socialstyrelsen föreslagna medelsanvisningen för nästa budgetår, 2 600 000 kronor, har jag inte något att erinra.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) medgiva, att statsbidrag till uppförande eller inrättande av barnhem under budgetåret 1953/54 beviljas intill ett belopp av högst 1 400 000 kronor;

b) till *Bidrag till uppförande eller inrättande av barnhem* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 600 000 kronor.

[28] 26. Bidrag till driften av barnhem.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 300 000	2 382 503
1952/53 (statsliggaren s. 307)	2 300 000	
1953/54 (förslag)	2 400 000	

Statsbidrag till driften av barnhem utgår för varje i barnhemmet intaget barn med en krona 50 öre per dag på villkor att vårdavgift icke uttages med högre belopp än beträffande å spädbarnshem eller mödrahem intagna ensamma spädbarn två kronor för dag och barn samt i övriga fall en krona 50 öre för dag och barn. För mödrahem, å vilket meddelas särskild utbildning i barnavård och husligt arbete och som står under tillsyn av överstyrelsen för yrkesutbildning, må statsbidrag utgå med tre kronor 50 öre för dag och barn på villkor att vårdavgift icke uttages.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) erinrat, att styrelsen i samband med tidigare anslagsäskanden föreslagit en höjning av såväl statsbidragen till hemmens driftkostnader som vårdavgifterna, men att förslagen icke föranlett någon åtgärd. Emellertid har styrelsen ansett sig böra upprepa de starka motiv, som enligt styrelsens mening finns för en sådan höjning.

Vad först gäller statsbidragen till barnhemmens driftkostnader var utgångspunkten vid de nuvarande bidragens tillkomst den 1 januari 1946, att staten skulle för flertalet barnhemsplatser ersätta kostnaderna med 40 %. Dagkostnaden, som då beräknades till i genomsnitt 3 kronor 75 öre per barn, torde enligt tillgängliga uppgifter nu röra sig omkring 9—11 kronor per barn. Statens bidrag har alltså numera sjunkit så att det endast utgör mellan 16 och 17 % av totalkostnaderna. För att återställa den tidigare relationen mellan stat och landsting måste en höjning av statsbidragen ske.

Vad beträffar vårdavgifternas storlek har styrelsen redan 1950 påpekat, att det under nuvarande förhållanden med en vårdavgift av endast en krona 50 öre per barn ställer sig mindre kostsamt för en barnavårdsnämnd att placera barn på barnhem än i fosterhem. Ur barnens synpunkt innebär det en fara att bibehålla den nuvarande vårdavgiften. Styrelsen vill i detta sammanhang ånyo framhålla, att en höjning av vårdavgifterna skulle på lång sikt medföra ett minskat behov av att utbygga barnhemsorganisationen.

Under återopande av dessa skäl föreslår styrelsen, att såväl statsbidragen som vårdavgifterna fastställes till 3 kronor per barn och dag. Vad beträffar vårdavgifterna erinrar styrelsen, att barnavårdsnämnderna eller det fåtal enskilda, som själva betalar vårdavgiften, erhåller det allmänna barnbidraget, vilket utgör 80 öre per dag.

Frågan om kostnadsfördelningen vid sådana mödrahem, som meddelar särskild utbildning i barnavård och husligt arbete, har enligt styrelsen icke så stor räckvidd som tidigare. Styrelsen föreslår, att statsbidragen höjes till 6 kronor för dessa barnhemsplatser och att tidigare gällande villkor att vårdavgift ej må uttagas bibehållas.

För budgetåret 1953/54 beräknas antalet vårdplatser med statsbidrag om 3 kronor 50 öre till 5 510 samt antalet platser med statsbidrag om 6 kronor till 30. Anslagsbehovet uppskattas på dessa grunder till 6 000 000 kronor.

Statskontoret anser, att yrkandet om ändring av gällande bidragsgrunder icke bör föranleda någon åtgärd i avvaktan på den av statsmakterna (1952 V ht s. 46) utlovade översynen av fördelningen av kostnaderna för barnhemmens drift. Ämbetsverket tillstyrker, att anslaget i anslutning till belastningen räknas upp med 100 000 kronor.

Länsstyrelserna i Skaraborgs och Malmöhus län har icke något att erinra mot socialstyrelsens förslag. *Länsstyrelsen i Norrbottens län* finner den föreslagna ökningen av vårdavgiften väl kraftig samt pekar i sammanhanget på behovet för barnavårdsnämnderna att för i regel kortare tid ha möjlighet att på barnhem intaga barn från familjer med uppenbart hälsovådliga bostäder eller där husmodern insjuknat utan att hemhjälp kunnat anskaffas. Länsstyrelsen befarar, att en höjning av dagavgiften skulle för dessa fall lätt få konsekvensen att barnavårdsnämnderna ställde sig mera reserverade till skyddsåtgärder över huvud taget.

Svenska landstingsförbundet yrkar på en omedelbar höjning av såväl statens driftbidrag till barnhemmen som den tillåtna maximiavgiften vid dessa hem. I nuvarande läge kan förbundet därvid acceptera socialstyrelsens förslag. Även *svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund* och *svenska socialvårdsförbundet* tillstyrker förslaget.

Departementschefen.

Frågan om statens och kommunernas bidrag till landstingens kostnader för driften av barnhemmen har under de senaste åren aktualiserats upprepade gånger. Ett av socialstyrelsen framlagt förslag om höjning av vårdavgiften från en krona 50 öre till 2 kronor utan höjning av statsbidraget lämnades utan bifall år 1951 (V ht s. 45). Statsutskottet uttalade i nämnda sammanhang (utl. 1951:5 s. 16), att både rättvisesynpunkter och ekonomiska skäl talade för att kostnadsfördelningen på ifrågavarande område så snart omständigheterna det medgav av Kungl. Maj:t upptogs till omprövning.

Socialstyrelsen har nu lagt fram förslag om höjning av såväl statsbidrag som vårdavgifter till i regel 3 kronor för vård dag. Ehuru den andel av driftkostnaderna som statsbidraget täcker numera är avsevärt mindre än när statsbidragen infördes, kan jag icke tillstyrka en höjning av dessa bidrag med hänsyn till den kostnadsökning för staten som skulle bli följden därav. En höjning av vårdavgifterna synes emellertid erbjuda påtagliga fördelar även om statsbidragen ej kan förbättras samtidigt. Den föreslagna höjningen av vårdavgifterna skulle göra vård i fosterhem och å barnhem ur ekonomisk synpunkt mera jämställda och eliminera — den visserligen som regel sannolikt obetydliga — risken att barnavårdsnämndernas val mellan dessa vårdformer påverkas av kostnadshänsyn. Samtidigt skulle åtminstone en viss lättnad beredas landstingen beträffande kostnaderna för barnhemsvården. Jag anser mig därför böra tillstyrka, att socialstyrelsens förslag genomföres fr. o. m. den 1 juli 1953 i vad detsamma rör vårdavgifterna.

Statsbidragsanslaget bör beräknas med utgångspunkt från medelsåtgången under budgetåret 1951/52 och uppföras med ett belopp av 2 400 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

- a) godkänna i det föregående förordad höjning av maximavgifterna för vård å barnhem;
- b) till *Bidrag till driften av barnhem* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 400 000 kronor.

[29] 27. **Bidrag till allmänna barnhuset.**

Socialstyrelsen har (skr. ^{20/8} 1952) överlämnat en på Kungl. Maj:ts uppdrag verkställd *utredning rörande utbildning av föreståndare vid barnhem*. Utredningen utmynnar i ett förslag att staten skall anordna ett utbildningsinstitut för ändamålet.

Inledningsvis påpekas, att någon på utbildning av ifrågavarande personalkategori inriktad undervisning hittills ej anordnats genom försorg av eller med bidrag från det allmänna. Under åren 1908—1933 bedrev däremot svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet en utbildning av föreståndarinnor för barnhem. Vidare har förbundet, numera benämnt svenska socialvårdsförbundet, under perioden 1945—1952 med ekonomiskt bistånd av allmänna barnhuset försöksvis anordnat tre kurser för utbildning av barnhemsföreståndarinnor. Sistnämnda kurser har omfattat sammanlagt 64 elever, därav 25 i den sommaren 1952 avslutade kursen.

Styrelsen framhåller, att någon ny utbildning för barnhemsföreståndare inte planeras av vare sig någon myndighet eller någon enskild institution. Styrelsen anser det angeläget, att åtgärder utan dröjsmål vidtages för att få till stånd sådan utbildning.

I fråga om utbildningsbehovet kan enligt styrelsen bortses från spädbarns- och mödrahemmen. Beträffande föreståndarna för dessa barnhem finns nämligen redan uppställt ett krav på särskild utbildning i vården av späda barn, vilken bör bestå i avlagd examen vid av staten godkänd sjuksköterskeskola eller i avlagd barnavårdslärlarinneexamen. Behov av utbildad föreståndarpersonal föreligger emellertid inte blott på barnhemmen; även andra anstalter för barns vård kan i detta avseende jämföras med barnhemmen. Den åsyftade föreståndarutbildningen bör därför kunna tillgodose även sistnämnda slag av anstalter, till vilka styrelsen räknar de inom den psykiska barna- och ungdomsvården önskvärda observations- och behandlingshemmen, hemmen för psykopatiska och nervösa barn, skolhemmen och arbetsstugorna för avlagset boende skolpliktiga barn i de fem nordligaste länen, ungdomsvårdsskolorna samt sinnesslövårdens, blindvårdens och dövstumvårdens anstalter.

Socialstyrelsen har företagit en undersökning av personalförhållandena vid barnhemmen inom barnhemsplanen under åren 1946—1950. Enligt denna undersökning skulle nyrekryteringsbehovet av utbildad föreståndarpersonal för nuvarande antal (227) barnhem inom barnhemsplanerna under de tre närmaste femårsperioderna uppgå till 15 å 16 föreståndare per år. Styrelsen anmärker därvid, att detta gäller samtliga typer av barnhem — även spädbarnshem och mödrahem — samt att man räknat med ett konstant antal barn.

Styrelsen har vidare åberopat, att de senaste årens erfarenhet från barnhemsområdet mer och mer visat nödvändigheten av att varje barnhem har tillgång till en biträdande föreståndare med samma utbildning som föreståndaren. Då barn och personal alltid måste ha sakkunnig ledning, måste föreståndaren ha en ställföreträdare för att kunna få erforderlig ledighet. Vid en uppskattning av behovet av utbildad föreståndarpersonal bör man därför räkna med att det åtminstone vid varje barnhem skall finnas två personer med föreståndarutbildning.

Att kombinera en barnhemsföreståndarutbildning med någon annan liknande utbildningsform är enligt styrelsen f. n. av praktiska skäl uteslutet. Med hänsyn härtill föreslår styrelsen en speciell utbildning för barnhemsföreståndare; personer med denna utbildning bör dock även kunna erhålla föreståndarljänster vid specialanstalter av förut angivna kategorier. Då utbildningen redan är ordnad för föreståndare vid spädbarnhem och mödrahem, avser socialstyrelsens förslag endast utbildningen av föreståndare eller annan vårdpersonal vid sådana anstalter för barn, vilka mottager barn över ett års ålder.

Vid uppläggningsplanen av utbildningsplanen har styrelsen byggt på de erfarenheter som vunnits vid socialvårdsförbundets kurser och vid landets förskoleseminarier. Som *inträdesfordringar* föreslår styrelsen samma normer som gällt för deltagande i socialvårdsförbundets kurser, vilket innebär en skolunderbyggnad bestående av normalskolekompetens, realexamen eller på annat sätt, t. ex. genom folkhögskola, förvärvade motsvarande kunskaper och allmänbildning (betyg från folkhögskolans andra årskurs i realexamens huvudämnen). Härjämte förutsättes viss praktisk förutbildning. Inträdesåldern föreslås till lägst 20 och högst 30 år. — Själva utbildningen är enligt styrelsens förslag beräknad till 36 månader, vari inräknas ca 4 månaders ledighet. Utbildningen skall inledas med försökstjänstgöring under minst 3 månader på barnhem. Den teoretiska utbildningen föreslås omfatta 14 månader, fördelade på en grundkurs om 2 månader, en huvudkurs om 8 månader och en avslutningskurs om 4 månader. Härtill kommer 15 månaders praktik, varav 9 månader på sjukhus och 6 månader på barnhem och specialanstalter för vård av barn. Den teoretiska undervisningen skall enligt den föreslagna kursplanen omfatta sammanlagt 1 378 timmar mot 1 230 timmar vid socialvårdsförbundets sista kurs.

I en kommentar till den praktiska utbildningen berör styrelsen frågan

om *elevernas handledning vid praktiken* på barnhem. Detta arbete avses falla på resp. barnhemsföreståndare, som bör få ersättning därför i form av s. k. handledararvode. Handledarna bör genomgå en praktikhandledarkurs, avsedd att ge dem direktiv för handledningen. Sådana kurser bör vid behov upprepas. Varje kurs beräknas omfatta en tid av ca 4 veckor.

Beträffande huvudmannaskapet för utbildningen konstaterar styrelsen att, sedan ansvaret för barnhemsvården år 1946 överförts från kommuner och enskilda till landstingen, socialvårdsförbundet f. n. har mindre anledning att åta sig nämnda utbildning. Det skulle snarare te sig följderiktigt, att landstingen och städerna utanför landsting ansvarar för att barnhemmen erhåller utbildad föreståndarpersonal. Den utbildning som styrelsen skisserat åsyftar emellertid att tillgodose även andra anstalter för barn än barnhemmen med dylik personal. För dessa har staten i de flesta fall huvudmannaskapet. Med anledning härav och under hänvisning till att barnhemsföreståndarutbildningen bör anses vara fullt jämförbar med den statsunderstödda utbildningen av annan personal för sociala anstalter, såsom utbildningen av föreståndarinnor vid ålderdomshem och av personal inom den halvöppna barnavården, föreslår styrelsen att ifrågavarande utbildning göres till ett *statligt* åliggande.

Det för ändamålet föreslagna utbildningsinstitutet tänkes förlagt till Stockholm. Vid institutet skall finnas två befattningar för heltidsanställda tjänstemän, nämligen rektor och assistent, samt en befattning för halvtidsanställt skrivbiträde. Rektorn, som bör vara placerad i lönegrad 24, skall vara chef för institutet och svara för uppläggningsen av undervisningen. Rektorn bör själv ha ungefär sex timmars undervisningsskyldighet i veckan. Assistenten, som bör ha minst två timmars undervisningsskyldighet i veckan, skall under rektorns ledning svara för den praktiska utbildningen och ansvara för institutets räkenskaper m. m. Assistenten avses placeras i lönegrad 19.

Kostnadsberäkningarna, som uppgjorts med utgångspunkt från motsvarande utgifter för socialvårdsförbundets kurser och förskoleseminarierna, slutar på en årlig utgiftssumma av 93 000 kronor, vari bl. a. ingår en post till arvode åt handledare å 7 000 kronor. För startkostnaderna kalkyleras med 35 000 kronor, varav å inventarier, undervisningsmaterial, annons- och prospektkostnader m. m. belöper 20 000 kronor samt å kurs för praktikhandledare 15 000 kronor. — Beträffande utbildningskostnaderna för eleverna räknar socialstyrelsen med att dessa skall få fritt vivre under större delen av praktiktiden och möjligheter att även erhålla avlönade vikariat. Kostnaderna blir med denna förutsättning i huvudsak utgifter för kost och bostad under de tre teoretiska kurserna (60 veckor) samt för undervisningsmaterial och resor till och från praktikplatser. Styrelsen räknar därför med att institutet skall beredas möjlighet utge stipendier. För detta ändamål räknas med en summa av 10 000 kronor, som inbegripits i den angivna årskostnadskalkylen.

Socialstyrelsen föreslås bli tillsynsmyndighet över utbildningsinstitutet. Till stöd därför anföres, att frågor i samband med föreståndarskap vid barnhem, kompetenskrav m. m. handlägges av styrelsen och att det därför ligger närmast till hands att styrelsen utövar tillsynen över utbildningen i likhet med vad som nu gäller beträffande förskoleseminarierna.

Slutligen föreslår socialstyrelsen en ändring av 11 § i stadgan om barnavårdsanstalter, innebärande ett kompetenskrav på att föreståndare för barnhem skall inneha den här förordade särskilda barnhemsföreståndarutbildningen. Dispens skall kunna medges av styrelsen.

Yttranden.

Över socialstyrelsens förslag har, efter remiss, yttranden avgivits av statskontoret, statens lönenämnd, medicinalstyrelsen, skolöverstyrelsen, överstyrelsen för yrkesutbildning, byggnadsstyrelsen, överståthållarämbetet (som överlämnat yttranden av Stockholms stadskollegium och barnavårdsnämnden i Stockholm), länsstyrelserna i Malmöhus resp. Göteborgs och Bohus, Värmlands och Norrbottens län, svenska socialvårdsförbundet, svenska stadsförbundet, svenska landstingsförbundet, Sveriges kommunaltjänstemannaförbund och direktionen över allmänna barnhuset.

Behovet av en kvalificerad utbildning för personal i ledande ställning på barnhem vitsordas i flera yttranden, bl. a. i dem som avgivits av *direktionen för allmänna barnhuset, svenska stadsförbundet, svenska socialvårdsförbundet* och *svenska landstingsförbundet*, de båda senare förbunden under framhållande av vikten av ett snabbt återupptagande av nya kurser på området.

I några yttranden diskuteras behovet av biträdande föreståndare på barnhemmen. *Statskontoret* säger sig svårigen kunna finna, att det vid varje barnhem, med kanske i genomsnitt 25 intagna, skulle föreligga behov av två tjänstemän med den av utredningen föreslagna omfattande utbildningen.

Svenska stadsförbundet anser det vara mycket tveksamt, om man verkligen skall behöva räkna med generell behov av biträdande föreståndare. Å andra sidan finner *medicinalstyrelsen* lämpligt, att biträdande föreståndare har samma utbildning som föreståndare. Av samma mening är *svenska landstingsförbundet*, som påpekar, att föreståndarbefattningarna rekryteras från de biträdandes krets.

Mot förslaget att lägga den ifrågasatta utbildningsformen till grund även för utbildningen av föreståndare vid andra vårdanstalter för barn än barnhem har ingen annan erinran gjorts än att man från *svenska landstingsförbundets* sida framhåller, att det undandrar sig förbundets bedömande, i vad mån de av utredningen omnämnda institutionerna kan rekrytera föreståndarpersonal med den angivna utbildningen. Förbundet anser därför riktigt, att socialstyrelsen nu inskränkt sig till barnhemmens behov av föreståndarpersonal.

Kraven på skolunderbyggnad för tillträde till utbildningskursen har enligt *svenska stadsförbundets* mening ställts för höga; det synes knappast befogat att i detta avseende fordra mer än genomgången folkskola.

Uttalanden till förmån för en nedskärning av den föreslagna utbildningsplanen har gjorts i några yttranden, medan i andra föreslagits ökat limantal för vissa ämnen.

Elevernas utbildningskostnader ägnas uppmärksamhet i några yttranden. *Svenska socialvårdsförbundet* och *medicinalstyrelsen* anser angeläget, att stipendier i väsentligt högre utsträckning än vad socialstyrelsen föreslagit ställs till elevernas förfogande. Till stöd härför åberopas den långa och dyrbara utbildningstiden med dess i förhållande till sjuksköterskeutbildningen mindre gynnsamma ekonomiska villkor, vilka befaras inverka menligt på rekrytering.

Att under barnhemspraktiken bereda eleverna fritt vivre, torde — säger *barnavårdsnämnden i Stockholm* — stöta på praktiska svårigheter. Det har inte alltid varit möjligt att bereda ens den anställda personalen bostäder inom barnhemmen eller i deras närhet. Under nuvarande restriktioner på byggnadsmarknaden torde heller inte vara möjligt att vid nybyggnader få till stånd särskilda elevbostäder.

Enligt *svenska stadsförbundet* bör elevernas natura- och eventuella avlöningsförmåner under praktikanttjänstgöring anknytas till vad som gäller i fråga om sjuksköterskeelevernas förmåner under motsvarande tjänstgöring.

I frågan om huvudmannaskapet för utbildningen är meningarna delade.

Utredningens linje att utbildningen bör betraktas som en helt statlig angelägenhet har vunnit uttrycklig anslutning av *skolöverstyrelsen*, *överstyrelsen för yrkesutbildning*, *länsstyrelsen i Malmöhus län*, *svenska stadsförbundet*, *svenska landstingsförbundet* och *direktionen över allmänna barnhuset*. Ur berörda yttranden må återges följande:

Skolöverstyrelsen understryker vikten av att staten åtager sig huvudmannaskapet för en utbildning av personal, som avses fylla ett angeläget behov vid anstalter, som i stor utsträckning är statens egna.

Barnhusdirektionen anför, att utredningens förslag i förevarande avseende överensstämmer med barnhusdirektionens tidigare och allttjämt hävdade ståndpunkt, att utbildningen av barnhemsföreståndare med hänsyn till uppgiftens natur och betydelse bör finansieras med statsmedel.

Svenska landstingsförbundet finner den diskussionsvis framförda tanken, att landstingen skulle övertaga ansvaret för denna utbildning icke vara hårande. Endast ett utbildningsinstitut behövs, och det skulle ur administrativ och organisatorisk synpunkt te sig egendomligt, om 25 landsting — och 6 städer utanför landsting — skulle behöva bilda en särskild organisation för omhändertagande av denna uppgift. Då vidare den planerade utbildningen kan komma att få betydelse även för vissa rent statliga anstalter, är det naturligt, att staten påtager sig ansvaret och kostnaderna för denna utbildning.

Statskontoret tar däremot avstånd från förslaget i denna del. Det bör inte komma ifråga — anför ämbetsverket bl. a. — att staten helt svarar för ifrågavarande utbildningsverksamhet. Ämbetsverket erinrar om att statsbidrag för anordnande av utbildning av föreståndare vid ålderdomshem utgår med hälften av kostnaderna samt att det till förskoleseminarierna utgående statsbidraget motsvarar omkring halva de årliga driftutgifterna. Ett statligt stöd till den nu föreslagna utbildningen bör därför begränsas till att omfatta högst hälften av kostnaderna. Vid en sådan lösning av finansieringsfrågan är mindre lämpligt att inrätta ett särskilt statligt institut. Andra möjligheter bör övervägas. Närmast till hands ligger att landstingen påtar sig uppgiften. Såvitt *statskontoret* har sig bekant, finns emellertid f. n. inte något organ för landstingen, som har tidigare erfarenheter av liknande kursverksamhet. Under sådana omständigheter bör undersökas, huruvida inte socialvårdsförbundet är villigt åtaga sig utbildningen. Därvid förutsättes, att förbundet icke åsamkas några nämnvärda kostnader för verksamheten utan att erforderliga medel — utöver statsbidrag — tillskjutes av landstingen och från fonder, som förvaltas av allmänna barnhuset.

Även *svenska socialvårdsförbundet*, *medicinalstyrelsen* och *länsstyrelsen i Värmlands län* kritiserar utredningens argumentering i saken och förordar försök till lösning efter andra linjer.

De ifrågasatta lönerna för den fast anställda personalen vid institutet har föranlett en del erinringar. För tjänsten som rektor bör enligt *statskontoret* och *statens lönenämnd* ej ifrågakomma högre lönegradsplacering än som fastställts för föreståndare vid sjuksköterskeskola, d. v. s. 23 lönegraden. En reservant i lönenämnden har dock uttalat sig för minst 24 lönegraden. Lönenämnden ifrågasätter därjämte lämpligheten av tjänstebestämmningen rektor. *Länsstyrelsen i Malmöhus län* å sin sida förmenar rektors löneplacering vara för låg och att svårigheter kan befaras uppstå att få kompetent person till befattningen. Assistentens löneställning förefaller *statskontoret* vara väl högt tilltagen. Enligt *statskontorets* uppfattning bör vidare undervisningsskyldigheten för de båda befattningshavarna ökas i icke obetydlig grad. *Lönenämnden* påpekar, att för skrivbiträdet bör avses en halvtidstjänst som biträde för skriv- och kontorsgöromål enligt reglerad befordringsgång.

Förslaget om socialstyrelsen som tillsynsmyndighet har i stort sett godtagits. Även förslaget om införande av kompetenskrav för barnhemsföreståndare har i allmänhet vunnit instämmanden.

I fråga om kostnadsberäkningarna framhåller *svenska socialvårdsförbundet*, att desamma förefaller anmärkningsvärt låga, bortsett från att pensionskostnader för institutets personal med hänsyn till statens huvudmannaskap icke medtagits. På grundval av erfarenheterna från sin egen utbildningsverksamhet på detta område med under senare år starkt stegrade kostnader ifrågasätter förbundet möjligheterna av att hålla den i utred-

ningen planerade utvidgade utbildningsverksamheten inom den kostnadsram, som uppdragits av socialstyrelsen.

Beträffande utgiftsposten handledararvoden å 7 000 kronor anför *statskontoret* — som i övriga delar inte ingått på prövning av kostnadsberäkningarna — att det skäligen bör ankomma på landstingen att själva svara för de utgifter, som kan uppkomma för ersättning åt de barnhemsföreståndare, som utses att handleda praktikanter. Enligt *barnavårdsnämnden i Stockholm* bör i stället för handledararvoden till föreståndarinnorna utgå ersättning till de barnhemsanordnare, med vilka avtal om elevutbildning kan komma att träffas, för såväl det tilläggsarvode föreståndarinnan skäligen bör ha som övriga kostnader, bl. a. för den ur ekonomisk synpunkt fördelaktiga tjänstledighet som skulle beredas henne för genomgång av praktikanthandledarkurser. Bortsett från eventuella formella hinder i tjänstereglementen för mottagandet av sådant arvode är nämligen utbildningen av elever på ett barnhem inte föreståndarinnans privatsak. *Svenska stadsförbundet* erinrar om att frågan om lön under tjänstledighet för genomgång av handledarkurs berör löne- och anställningsvillkor, som bör regleras förhandlingsvägen.

Departementschefen.

I det läge som uppkommit därigenom att den av socialvårdsförbundet tidigare bedrivna utbildningen av barnhemsföreståndare numera upphört synes mig ofrånkomligt, att från statens sida åtgärder vidtas för fortsatt tillgodoseende av det allmänt vitsordade behovet av en särskild utbildning för personal i ledande ställning på andra barnhem än spädbarns- och mödrahem. Beträffande de sistnämnda är utbildningskraven för motsvarande personal redan fastslagna i barnavårdsstadgan. Det är tänkbart, att ifrågasvarande utbildning visar sig vara lämplig också för föreståndare vid de av socialstyrelsen nämnda andra vårdanstalterna för barn; riktmärket bör dock vara att i första hand säkra barnhemmens behov i förevarande avseende.

Frågan är då i vilken form staten skall medverka. Socialstyrelsens förslag att utbildningen skall betraktas som en helt statlig angelägenhet kan jag inte godta. Såsom framhållits i vissa yttranden sköter svenska socialvårdsförbundet utbildningen av föreståndare vid ålderdomshem, varvid staten lämnar bidrag med i princip hälften av kostnaderna bortsett från stipendiekostnader som bestrides helt av statsmedel. Starka skäl talar för att utbildningen av föreståndare vid barnhem ordnas enligt samma system. Med anledning härav har från socialdepartementets sida kontakt tagits med direktionen för allmänna barnhuset. Härvid har dryftats barnhusets möjligheter och villighet att åtaga sig utbildningens anordnande under den förutsättningen att kostnaderna för utbildningsverksamheten — bortsett från eventuella stipendieutgifter för vilka staten helt borde svara — delas lika mellan staten och barnhuset. Direktionen har förklarat, att den — om

ock med tvekan — är beredd att åtaga sig att anordna och med stöd av statsbidrag i den angivna omfattningen finansiera den ifrågavarande utbildningen. Såsom skäl för sin tveksamhet har direktionen framhållit bl. a., att det med hänsyn till olika svårbedömbara faktorer i avseende å barnhusets ekonomiska förhållanden ställer sig svårt att göra något mera bestämt antagande om barnhusets möjligheter att på lång sikt kunna stå för utbildningskostnaderna. Direktionen har vidare utgått från möjligheten av att vissa kostnader i en eller annan form skulle kunna täckas från landstingshåll.

Jag förordar under hänvisning till det sagda, att barnhusdirektionens erbjudande antages. I enlighet därmed bör huvudmannaskapet för den planerade utbildningen anförtros barnhuset, som i denna egenskap bör få åtnjuta statsbidrag enligt nyss angivna grunder.

Från dessa förutsättningar övergår jag till att redovisa mitt ställningstagande till frågorna om utbildningens planering och de spörsmål, som i detta sammanhang närmast anmäler sig.

Allt socialstyrelsen bör vara tillsynsmyndighet för verksamheten synes mig riktigt med hänsyn till styrelsens centrala ställning inom barnavården. Mot det av styrelsen i utredningen framlagda förslaget till kursplan har vissa detaljanmärkningar riktats. För egen del har jag, efter samråd med barnhusdirektionen, ansett mig böra i stort sett ansluta mig till förslaget. Någon minskning av timantalet förutsätter jag dock vara möjlig. Kursplanen bör utformas definitivt först sedan någon tids erfarenhet vunnits. Det bör ankomma på Kungl. Maj:t eller den myndighet, som Kungl. Maj:t förordnar, att fastställa kursplan för utbildningen och ge närmare direktiv rörande densamma. Jag finner ej anledning motsätta mig vad som av styrelsen föreslagits i fråga om krav på skolunderbyggnad, förutbildning och inträdesålder för vinnande av tillträde till utbildningen. I fråga om elevantalet synes styrelsens förslag böra följas.

Jag är icke beredd att f. n. förordna socialstyrelsens förslag om att ifrågavarande utbildning bör uppställas som kompetenskrav för erhållande av föreståndarbefattning vid barnhem. Frågan bör tas upp först sedan utbildningen kommit igång och det visat sig föreligga möjligheter att tillgodose behovet av utbildad personal. Jag förutsätter, att barnhemmens huvudmän utan särskild föreskrift härom anställer utbildad personal i den mån lämplig sådan anmäler sig till ledig befattning.

Den här förordade utbildningen bör komma till stand fr. o. m. budgetåret 1953/54. Den kan dock icke komma igång annat än successivt. Härav föranledes, att kostnaderna under inledningsåret blir mindre omfattande än vid full utbyggnad i ett senare skede. Den kostnadsberäkning för budgetåret 1953/54, som jag i det följande framlägger, överensstämmer, i den mån ej annat angives, med barnhusdirektionens motsvarande uppskattning.

På sätt socialstyrelsen föreslagit bör utbildningsverksamheten ledas av

två heltidsanställda tjänstemän, en rektor och en assistent. Till en början synes dock tillfyllest att räkna uteslutande med rektorstjänsten. För denna bör beräknas avlöning med belopp, motsvarande 23 löneklassen. Assistenttjänsten synes icke erforderlig under det första året. Behovet av skrivhjälp tillgodoses under året inom ramen för barnhusets kontorsorganisation. Rektors lön beräknas enligt det sagda till 14 772 kronor. Härtill kommer en utgiftspost för andel i rektors pensionering, vilken kan beräknas till 2 500 kronor.

Socialstyrelsen har i sin utredning beräknat föreläsningsarvoden om 20—30 kronor per timme. Barnhusdirektionen har med hänsyn till vikten av att kunna förvärva högt kvalificerade föreläsare föreslagit, att arvodet sättes till ca 40 kronor per timme. För egen del kan jag inte förorda högre belopp än 35 kronor per timme. Under antagande att antalet föreläsnings- och lektionstimmar icke kommer att under det första året överstiga 200, beräknar jag ifrågavarande kostnader till 7 000 kronor.

På omkostnadssidan torde böra räknas med följande utgiftsposter, nämligen för lokalhyra 3 000 kronor, för bibliotek och undervisningsmateriel 1 000 kronor, för belysning, tvätt, städning och renhållning 1 500 kronor, för telefon, porto, tryckning etc. 3 000 kronor, för inventarier och prospekt 3 000 kronor samt för resor och oförutsedda utgifter 2 500 kronor. Summan av dessa utgiftsposter uppgår till 14 000 kronor.

Barnhusdirektionen har i sin beräkning tagit upp det av socialstyrelsen föreslagna beloppet om 7 000 kronor för arvoden till handledare åt eleverna vid deras praktiska tjänstgöring på barnhem. I denna fråga har från socialdepartementet tagits särskild kontakt med styrelsen för svenska landstingsförbundet, som förklarar, att det bör ingå i vederbörande barnhemsföreståndares arbetsuppgifter att handleda elever och att hänsyn härtill bör tagas vid fastställande av personalorganisationen för barnhemmet. Jag utgår därför från att vederbörande huvudmän för barnhemmen kommer att svara för att elevpraktiken på barnhemmen får åsyftat värde och beräknar inte medel för särskilda handledararvoden.

Vad angår de föreslagna kurserna för praktikhandledarna har svenska landstingsförbundet förklarat sig berett att — såframt kurserna hålles inom den ifrågasatta tidsramen av 4 veckor — medverka till att kursdeltagarna av huvudmännen beredes tjänstledighet med bibehållen lön samt reseersättning och dagtraktamente under kurstiden. I de fall då föreståndare från barnhem i städer utanför landsting ingår bland kursdeltagarna förutsätter jag en motsvarande medverkan från städernas sida. Vid angivna förutsättningar kommer kostnaderna för kursens anordnande att begränsas till i huvudsak lokalhyra och föreläsningar, för vilka ändamål ett belopp av 4 000 kronor torde vara tillfyllest.

Av socialstyrelsen har föreslagits, att eleverna bör beredas tillfälle att söka stipendier under utbildningstiden. Särskilda medel har för sådant

syfte beräknats av styrelsen. Jag vill därvid erinra om den nya ordning för studiehjälp, som av riksdagen beslutats med anledning av propositionen 1952:220 och som enligt förslag av chefen för ecklesiastikdepartementet skall tillämpas fr. o. m. nästa budgetår. För ifrågavarande elevkategori innebär den nya ordningen, att eleverna skall kunna erhålla studielån samt därjämte behovsprövade stipendier om högst 75 kronor per månad. Kostnaderna skall bestridas från anslag under åttonde huvudtiteln.

Bortsett från eventuella stipendieutgifter skulle kostnaderna för utbildningsverksamheten under nästa budgetår komma att uppgå till sammanlagt (14 772 + 2 500 + 7 000 + 14 000 + 4 000) 42 272 kronor. Hälften därav eller i runt tal 21 500 kronor bör, på sätt jag i det föregående förordat, bestridas i form av statsbidrag. För ändamålet bör uppföras ett obetecknat anslag under rubriken Bidrag till allmänna barnhuset.

Om motsvarande kostnader för verksamheten i full utbyggnad är för tidigt att yttra sig med någon grad av exakthet. En approximativ kalkyl ger emellertid vid handen, att de för statsverkets del icke torde komma att överstiga ett belopp av ca 45 000 kronor årligen.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till allmänna barnhuset* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 21 500 kronor.

[30] 28. **Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnavård.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 225 000	2 224 995
1952/53 (statsliggaren s. 307)	2 450 000	
1953/54 (förslag)	2 750 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1951/52 en reservation å 4 733 kronor.

Inom ramen för tillgängliga medel kan statsbidrag utgå till daghem, lekskolor, eftermiddagshem och jordbruksdaghem, som drives av kommuner, stiftelser, föreningar eller industriföretag. Till andra institutioner än jordbruksdaghem utgår statsbidraget i allmänhet dels till avlönande av personal, som fyller vissa kompetenskrav (lönebidrag), dels ock till kostnaderna för bispisning av barnen (kostbidrag). Lönebidraget utgår med en tredjedel (i vissa fall med hälften) av de lönebelopp, som institutionens huvudman fastställt, såvida icke dessa befinnes oskäligt låga. Statsbidraget får dock icke överstiga en tredjedel (resp. hälften) av vissa grundlönebelopp, nämligen 3 000 kronor i ortsgrupp 1, 3 450 kronor i ortsgrupperna 2 och 3 samt 3 900 kronor i ortsgrupperna 4 och 5. Kostbidraget utgår för barn och dag med 15 öre i anstalt, där en måltid lagad mat utspisas, och med 30 öre i anstalt, där minst två måltider lagad mat utspisas. För barn under

ett år utgår kostbidrag med 30 öre för dag, förutsatt att barnet är omhändertaget för heldagsvård, d. v. s. mer än 6 timmar.

Till jordbruksdaghem utgår i regel statsbidrag med högst 60 % av driftkostnaderna.

Beslut om statsbidrag meddelas av socialstyrelsen, som är tillsynsmyndighet över verksamheten. Beviljat statsbidrag utbetalas halvårsvis i efterskott.

Förslag av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården.

1946 års kommitté för den halvöppna barnavården har den 15 juni 1951 avlämnat sitt slutbetänkande (SOU 1951:15). Över detsamma har, efter remiss, yttranden avgivits av ett stort antal myndigheter, institutioner, sammanslutningar och kommunala organ.

Här torde få lämnas följande kortfattade redogörelse för huvudpunkterna i kommittéförslaget i vad det berör förevarande anslag.

Kommittén finner inget tvivel råda om att statsbidraget varit en starkt stimulerande faktor vid den halvöppna barnavårdens snabba utveckling under 1940-talet. Takten i denna utveckling motsvarar dock inte styrkan av behoven. En förutsättning för en framtida kraftigare utbyggnad av institutionerna på området är enligt kommittén, att det nuvarande statsbidragsprovisoriet avlöses och ersättes av ett permanent och väsentligt utvidgat statsstöd. I första hand bör strävandena inriktas på en utbyggnad av *lekskolorna*. Arbetsmarknadspolitiska och samhällsekonomiska skäl talar dock även för en ökning av *daghemsinstitutionernas* antal.

Såsom målsättning för utbyggnaden framlägger kommittén en generalplan för tioårsperioden 1951—1960: under denna tid bör 500 lekskolor (förskolor) och 180 daghem tillkomma i städer och tätorter. — Systemet med särskilda, av industrier ägda och drivna s. k. *industridaghem* bör successivt avvecklas. — Inrättandet av *familjedaghem* (fosterdaghem) betraktas som ett utmärkt komplement till den i anstaltsform bedrivna daghemsverksamheten men avses t. v. fram till 1955 få karaktären av försöksverksamhet. Sistnämnda verksamhet avses falla utanför tioårsplanen liksom även en av kommittén rekommenderad utbyggnad i kommunal eller enskild regi av *lekplatser*, *barnhagar*, *tillfälliga inlämningsställen för barntillsyn* (»barnparkeringar») och *anordningar för grannhjälp* m. m. — En *kommunalisering* av lekskole- och daghemsverksamheten bör ske successivt. — Organiserade åtgärder för barntillsynen bör komma till stånd även på landsbygden. Den hittills försöksvis bedrivna verksamheten med *jordbruksdaghem* bör i fortsättningen stödjas i permanenta former. Förslag framföres dessutom om en femårig statsfinansierad försöksverksamhet i ett antal kommuner i syfte att utröna formerna för en *lekskoleverksamhet på landsbygden*. — Småbarnsinstitutionernas *anläggningskostnader* och *driftsekonomi* ägnas uppmärksamhet. De förstnämnda kostnaderna anses kunna nedpressas

genom att mindre och enklare institutioner byggs. Kommittén förordar standardiserade och monteringsfärdiga daghem och lekskolor i trä. I fråga om driftekonomin rekommenderas vissa rationaliseringsåtgärder, bl. a. i fråga om beläggning, samt en försiktig höjning av vårdavgifterna. — Förslag framlägges i avseende å *infektionsbekämpande och hälsokontroll* vid institutionerna samt om *kosthåll* och matordning vid desamma. Vidare behandlas frågan om institutionernas *planlösning* och *inredning* ur ett antal olika synpunkter (storlek, lokalbehov, konstruktion, rumsinredningar m. m.).

I fråga om den *centrala tillsynen* över institutionerna och utbildningsanstalterna på området framläggs två alternativa förslag, av vilka alternativ I innebär, att tillsynen förblir hos socialstyrelsen, medan alternativ II går ut på tillsynens överflyttning till skolöverstyrelsen. Den länsstyrelserna författningsenligt åvilande tillsynen över institutionerna i länet anser kommittén kunna upphöra. Som lokalt tillsynsorgan avses barnavårdsnämnden skola fungera, om verksamheten centralt inordnas under socialstyrelsen, medan folkskolestyrelsen (skolrådet) bör tilläggas denna uppgift, om skolöverstyrelsen anförtros den centrala tillsynen.

Statsbidraget föreslås i framtiden skola utgå efter helt nya grunder. Den ledande principen i detta förslag är, att kommunens resp. statens andel av kostnaderna skall bestämmas med hänsyn till kommunens ekonomiska bärkraft sådan denna tar sig uttryck i antalet skattekronor per invånare. Därvid förutsättes att kommunen gentemot staten står som huvudman och garant för verksamheten, även om denna bedrivs av industriföretag, förening, stiftelse eller dylikt. Statsbidraget — som avses utgå i form av dels anläggningsbidrag, dels lönebidrag till kvalificerad vårdpersonal, dels ock bidrag till driften i övrigt — föreslås utgå med minst 40 % av ett för bidragskategorierna inom resp. bidragsgrupp på förhand fastställt bidragsunderlag. För kommuner med lägre skatteunderlag än 20 skattekronor per invånare skall ytterligare bidrag utgå med 3 % för varje skattekrona, varmed skatteunderlaget understiger 20 skattekronor per invånare. — Enligt kommitténs *kostnadsberäkningar* skulle vid ett genomförande av statsbidragssystemet och den förordade tioåriga utbyggnadsplanen statens byggnadsbidrag för hela utbyggnadsperioden 1951—1960 komma att uppgå till 14 å 15 milj. kronor; driftkostnadsbidraget vid full utbyggnad av verksamheten uppskattas till omkring 17 milj. kronor per år, varav 13 milj. i lönebidrag.

I detta sammanhang vill jag erinra om ett i statsverkspropositionen till 1951 års riksdag (V ht s. 48) anmält förslag från 1950 års *besparingsutredning* av innebörd, att förevarande anslag helt eller eventuellt med undantag av den del, som åtgår för bidrag till jordbruksdaghem, skulle indragas. Förslaget har vilat i avbidan på förenämnda betänkande och har nu varit föremål för remissbehandling i samband med detta.

Yttranden.

Innehållet i remissyttrandena över betänkandet i här förut berörda delar är sammanfattningsvis följande.

Behovet av en utbyggnad av den halvöppna barnavården har allmänt vitsordats men samtidigt har från åtskilliga håll stark tveksamhet kommit till synes rörande de praktiska möjligheterna att i nuvarande läge genomföra det av kommittén förordade utbyggnadsprogrammet. I stort sett har yttrandena endast uppehållit sig vid principiella och organisatoriska frågor av mera allmän räckvidd. I frågan huruvida vid en utbyggnad tyngdpunkten skall läggas på lekskolorna eller daghemmen är meningarna delade. Från företrädare för arbetsmarknadssynpunkterna och några kvinnoorganisationer hävdas, att daghemmen bör ges företräde. Behovet eller lämpligheten av en tioårsplan för utbyggnaden ifrågasättes av bl. a. socialstyrelsen och svenska socialvårdsförbundet. Systemet med familjedaghem har fått stöd i ett stort antal yttranden; i några av dessa förordas att verksamheten även i denna form accepteras som en permanent institution. Jordbruksdaghemmens betydelse understrykes; förslaget att försöksvis anordna lekskolor på landsbygden har endast fått spridda instämmanden. Förslaget om kommunalisering av institutionsverksamheten har fått ett blandat mottagande; bl. a. intar landskommunernas förbund en avvisande hållning. Även mot förslaget om industridaghemmens successiva avveckling har invändningar framställts. I statsbidragsfrågan har kritik anförts mot ett införande på område efter område av statsbidragsbestämmelser, enligt vilka bidragets storlek graderas efter skattetryck eller skatteförmåga. Från andra håll anses det föreslagna systemet alltför komplicerat i utformningen. Vidare har anmärkts, att resultatet av allmänna statsbidragsutredningens arbete bör avvaktas, innan grunderna för förevarande statsbidrag omprövas.

Delade meningar råder om valet av central tillsynsmyndighet. Klart till förmån för alternativet socialstyrelsen uttalar sig *socialstyrelsen*, *statskontoret*, *arbetsmarknadsstyrelsen*, *arbetarskyddsstyrelsen*, *överståthållarämbetet* och *fyra länsstyrelser*, *svenska stadsförbundet*, *Sveriges läkarförbund*, *svenska socialvårdsförbundet*, *barnavårdskommittén*, *svensk sjuksköterskeförening*, *högerns kvinnoförbund* och 27 av de 38 kommuner som yttrat sig i frågan.

Socialstyrelsen anför bl. a.:

Den halvöppna barnavården har i huvudsak tillkommit som en social hjälpåtgärd. Upprinnelsen till verksamheten utgjorde de s. k. barnkrubborna, som hade till uppgift att ge stöd och tillsyn åt barn till »fattiga och förvärvsarbetande mödrar». När befolkningsfrågan i landet föranledde statsmakterna att vidtaga olika åtgärder, kom denna verksamhet i förgrunden och fick därvid som ett led i de befolkningspolitiska åtgärderna en ganska framskjuten plats. Som en mycket lycklig utveckling måste man se det faktiska förhållandet, att de pedagogiska synpunkterna fått ett stort utrymme i denna rent sociala hjälpform. Dessa anstalter för vård av barn

under viss del av dygnet skulle utan det pedagogiska inslaget lätt ha kunnat utvecklas till en form av rent anstaltsmässigt omhändertagande. På barnhemsområdet var förhållandet sådant ända till för icke så länge sedan.

Att utvecklingen på den halvöppna barnavårdens område gått i den riktningen, att pedagogiken fått en framträdande plats, torde bero på att det jämsides med de socialt betingade barnkrubborna vuxit fram olika institutioner med speciell inriktning på några timmars uppfostran i grupp för barn före den egentliga skolåldern. Ledningen av dessa från skilda synpunkter uppkomna institutioner för barns vård under viss del av dygnet har anförtrullats åt en yrkeskår, som med mycket stort intresse arbetat för den pedagogiska sidan av verksamheten. På detta sätt har de olika institutionsformerna sammanfogats med varandra till en enhet, och heldagsinstitutionerna har fått del av den pedagogiska målsättning, som präglar korttidsinstitutionerna.

Enligt socialstyrelsens uppfattning måste alla former av den halvöppna barnavården i lika hög grad ses ur social synpunkt. Huvudsyftet med verksamheten är att bistå mödrarna i deras vård- och fostraruppgift. De befolkningspolitiska aspekterna på verksamheten är även aktuella. Socialstyrelsen uttalade redan år 1943, att denna speciella gren av socialvården och denna del av de befolkningspolitiska åtgärderna icke bör isoleras från övrig socialvård eller andra liknande åtgärder. De gångna åren har icke givit socialstyrelsen anledning att ändra sitt ställningstagande i detta avseende.

Socialvården i allmänhet är underställd socialstyrelsens tillsyn. De flesta allmänna befolkningspolitiska stödåtgärderna är även numera underställda styrelsen. Det må endast här erinras om den ganska vittomfattande verksamheten med ferieresor för barn och husmödrar, kolonierna, semesterhemmen och de allmänna barnbidragen. Över huvud taget har styrelsen successivt och naturligt utvecklats till ett centralt organ för samhällets barnavård. De halvöppna institutionerna ingår som ett viktigt led i denna verksamhet.

Stadsfullmäktige i Stockholm framhåller, att den speciella lekpedagogik, som vuxit fram och tagit form inom ifrågakvarande verksamhet — och för vilken framför allt den barnpsykologiska forskningen varit vägledande — till sin karaktär är skild från den egentliga skolpedagogiken. I kommittébetänkandet framhålles också angelägenheten av att det icke sker någon skolmässig undervisning. Mot bakgrunden härav och då varken i betänkandet eller annorstädes några erinringar, vare sig ur pedagogisk eller social synpunkt, anförts mot verksamheten sådan den vuxit fram och tagit form inom socialvården, synes det icke föreligga skäl till ändring i den bestående organisationen.

För alternativet skolöverstyrelsen uttalar sig tre *länsstyrelser*, fem *förskoleseminarier*, *Sveriges barnträdgårdslärarinnors riksförbund*, *svenska barnavårdslärarinnors förening*, *förskoleseminariernas lärarsällskap*, 1946 års *skolkommission*, *Norrbottens läns landstings förvaltningsutskott*, *kooperativa förbundet*, *HSB:s riksförbund* och sju *kommuner*. I samma riktning uttalar sig *skolöverstyrelsen*, som framhåller, att en framtida utveckling av småbarnsinstitutionernas verksamhet i stort sett längs de av kommittén uppdragna pedagogisk-psykologiska linjerna skulle vara till fördel för barnen och att skolväsendets utveckling i övrigt skulle stimu-

leras och berikas genom kontakten med förskolestadiets pedagogiska problem och erfarenheter. På grund därav vill överstyrelsen icke ställa sig avvisande till tanken att, om erfarenheten visar det vara lämpligt, inlemma verksamheten i sin helhet under överstyrelsens tillsyn. Överstyrelsen är likväl icke beredd att i nuvarande läge med många av de stora uppgifter ännu olösta, som sammanhänger med enhetsskolans genomförande och försöksverksamheten, föreslå en omedelbar överflyttning av hela verksamheten till överstyrelsen. En partiell överflyttning kan dock enligt överstyrelsens mening ske nu och avse dels förskoleseminarierna och dels de förskolor, som icke f. n. är samorganiserade med institutioner av annat slag.

För förskoleseminariernas överflyttning till skolöverstyrelsen uttalar sig även *Fredrika-Bremerförbundet* och två *länsstyrelser*.

Förslaget att befria länsstyrelserna från skyldigheten att inspektera småbarnsinstitutionerna har mötts med bestämda invändningar, främst från länsstyrelsehåll men även från socialstyrelsen.

Besparingsutredningens förslag har slutligen blivit praktiskt taget enhälligt avstyrkt.

Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkning.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) till en början upplyst, att antalet till styrelsen anmälda institutioner för halvöppen barnavård — jordbruksdaghemmen icke medräknade — den 1 juli 1952 uppgick till 802, innebärande en ökning med 36 institutioner i förhållande till motsvarande tidpunkt 1951. Antalet jordbruksdaghem uppgick den 1 juli 1952 till 100.

Någon nämnvärd ökning av jordbruksdaghemmens antal förväntas icke under budgetåret 1952/53. Medelsåtgången under budgetåret 1951/52 för 110 jordbruksdaghem var 205 910 kronor. Med hänsyn därtill och till nuvarande priser beräknar styrelsen medelsbehovet för statsbidrag till jordbruksdaghem under budgetåret 1953/54 till 215 000 kronor.

Vad angår daghem, lekskolor m. fl. institutioner anmäler styrelsen, att 651 av de 802 anmälda institutionerna sökt statsbidrag för budgetåret 1952/53 till ett sammanlagt belopp av 2 507 441 kronor, motsvarande ett sökt bidragsbelopp i genomsnitt per institution av 3 850 kronor. Styrelsen förklarar, att den med kännedom om omfattningen av den i städer och tätorter pågående planeringen av nya institutioner för den halvöppna barnavården måste räkna med att antalet ansökningar om statsbidrag för budgetåret 1953/54 — även vid oförändrade allmänna grunder för statsbidragen i avvaktan på statsmakternas prövning av förslagen i betänkandet om daghem och förskolor — kommer att öka i minst samma takt som under de senaste åren eller med 8 å 10 %. Detta skulle betyda, att antalet ansökningar komme att uppgå till drygt 700. Vid ett oförändrat genomsnittligt bidragsbelopp av 3 850 kronor för dessa institutioner skulle för bifall till samtliga ansökningar erfordras ett belopp av ca 2 700 000 kronor.

Styrelsen hemställer emellertid, att de belopp, som sedan år 1943 legat

till grund för beräkning av statsbidragen till löner och kost, uppräknas med hänsyn till de prisstegringar och löneökningar, som ägt rum sedan nämnda år. En sådan uppräkning bör ske, även om det omnämnda betänkandet icke skulle bli föremål för proposition till 1953 års riksdag. Enligt styrelsens beräkningar bör kostbidraget höjas från 15 öre till 25 öre per lagat mål mat. Med hänsyn till löneutvecklingen sedan år 1943 beräknar styrelsen vidare, att grundlönebeloppen bör höjas med 40 % till 4 200 kronor i ortsgrupp 1, 4 830 kronor i ortsgrupperna 2—3 och 5 460 kronor i ortsgrupperna 4—5. Med tillämpning av de sålunda ändrade beräkningsgrunderna skulle beloppen av de för budgetåret 1952/53 sökta statsbidragen till kost och löner ha uppgått till resp. 1 258 175 kronor och 2 453 550 kronor eller sammanlagt 3 711 725 kronor, motsvarande ett genomsnittligt statsbidragsbelopp per institution av 5 700 kronor. Lägges sistnämnda belopp till grund för beräkning av medelsbehovet för statsbidrag till drygt 700 permanenta institutioner under budgetåret 1953/54, blir medelsbehovet i runt tal 4 000 000 kronor.

Anslaget i sin helhet har i enlighet härmed av styrelsen beräknats till (215 000 + 4 000 000) 4 215 000 kronor.

Statskontoret har i yttrande över socialstyrelsens framställning anfört, att en höjning av kost- och lönebidragen i och för sig synes befogad i betraktande av de senaste årens kostnadsstegringar. Statsbidraget till ifrågasvarande anstalter bör dock alltjämt utgå enligt nu gällande bestämmelser i avbidan på statsmakternas ställningstagande till de förslag som framlagts av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. Ämbetsverket föreslår därför, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Departementschefen.

Det nuvarande statsbidraget till anstalter för halvöppna barnavård tillkom genom beslut av 1943 års riksdag. Det avsågs som en provisorisk lösning av statsbidragsfrågan i avbidan på resultatet av den utredning om den halvöppna barnavårdens ställning i samhällslivet som pågått först inom 1941 års befolkningsutredning och sedermera genom 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården. Sedan sistnämnda kommitté i juni 1951 avlämnat sitt betänkande har detsamma varit föremål för en omfattande remissbehandling, som i sin helhet avslutades först under sommaren 1952.

Inledningsvis kan konstateras, att betänkandet i mångt och mycket utgör en redovisning och sammanfattning av de hittillsvarande erfarenheterna inom den praktiska verksamheten på förevarande barnavårdsområde och av den i ämnet förda diskussionen. Den mångfald av rekommendationer som framförts i betänkandet i olika praktiska detaljfrågor — exempelvis avseende utbyggnaden av lekplatser, barnhagar och »barnparkeeringar» etc., den enskilda grannhjälpen för barntillsynen, om åtgärder för minskande av anläggnings- och driftkostnader, i planläggnings- och inredningsfrågor samt rörande hälsotillsyn och måltidsanordningar m. m. —

torde från min sida icke böra föranleda något uttalande, då det i dessa delar synes ankomma på de lokala huvudmännen inom kommunerna att vidtaga lämpliga dispositioner.

Vad statsmakterna främst har att ta ställning till är dels de förslag som berör frågan om statens ekonomiska stöd åt verksamheten, dels kommitténs överväganden rörande målsättningen för institutionernas utbyggnad och den i samband därmed förordade avvägningen mellan lekskolor och daghem.

Enligt gällande grunder för statsbidragsgivningen på förevarande område utgår bidrag, på sätt inledningsvis närmare angivits, dels till avlöningar åt föreståndarinna och annan på institutionerna anställd kvalificerad personal, dels till bestridande av kostnaderna för bispisning av de vid institutionerna mottagna barnen. Anläggningsbidrag utgår däremot inte. I sistnämnda avseende må emellertid erinras om de möjligheter som står öppna för ekonomiskt mindre väl ställda kommunala eller enskilda huvudmän att söka bidrag till anläggningskostnader ur allmänna arvsfonden. Ansökningar av detta slag har hittills så gott som undantagslöst kunnat beviljas och anledning saknas f. n. att ifrågasätta annat för framtiden.

Kommittén har nu föreslagit en väsentligt ökad och på helt nya grunder baserad statsbidragsgivning, innebärande bl. a. att bidrag jämväl skall utgå till anläggningskostnader. Åtgärder i sådan riktning anges av kommittén utgöra en grundläggande förutsättning för genomförandet av det av kommittén förordade utbyggnadsprogrammet, enligt vilket 500 lekskolor och 180 daghem skall byggas eller inrättas i städer och tätorter under 1950-talet.

Jag vill i statsbidragsfrågan erinra om att allmänna statsbidragsutredningen — som tillkallades i april 1949 med uppdrag att företaga en allmän översyn ur rationaliseringssynpunkt av gällande statsbidragsbestämmelser — i december 1952 har framlagt förslag om en omläggning av systemet med driftbidrag till primärkommunerna, vilket förslag bl. a. berör bidraget till driften av anstalter för halvöppen barnavård. Innan ställning tagits till detta förslag, synes någon prövning av 1946 års kommittés förslag i bidragsfrågan inte lämpligen böra komma i fråga.

Spörsmålet om de olika institutionsformerna och deras utbyggnad inom kommunerna är uppenbarligen angelägenheter, som måste förbehållas de lokala huvudmännens avgöranden under hänsynstagande till ortens förhållanden, resurser och behov. Det kan konstateras, att ett stadigt stigande intresse från kommunernas sida medfört en kraftig utveckling på området under de sista tiotalen år. Några siffror må anföras till belysande härav. År 1937 uppgick antalet daghem, förskolor och eftermiddagshem till 270 med plats för ca 9 500 barn. 1941 hade motsvarande institutioners antal stigit till ca 350 för att elva år senare — den 1 juli 1952 — uppgå till drygt 800 med plats för ca 33 750 barn. Såsom socialstyrelsen i sin egenskap av central tillsynsmyndighet har anfört, finns det också anledning räkna med att under det kommande budgetåret nya institutioner skall tillkomma i samma takt som hittills, även om ställning icke tas till 1946 års kom-

mittes förslag i statsbidragsfrågan. Jag vill i detta sammanhang även erinra om att jag i det föregående (punkten 3; Socialstyrelsen: avlöningar till personal för verksamheten i allmänhet), med hänsyn till den av nämnda utveckling föranledda ökningen av arbetsuppgifterna inom socialstyrelsens avdelning för halvöppen barnavård, har förordat bifall till en av styrelsen begärd förstärkning av avdelningens amanuenspersonal.

Liksom hittills torde lekskolorna och daghemmen komma att stå i förgrunden för utbyggnadsverksamheten; i vad mån den ena eller andra av dessa båda institutionsformer bör ges företräde är givetvis från ort till annan en fråga om avvägning mellan de lokala behoven. Jag förutsätter härvid, att behovet av daghemsplatser för de förvärvsarbetande mödrarnas barn blir föremål för särskilt beaktande. Här vill jag också tillfoga, att det ur olika synpunkter synes vara värdefullt, att man ute i kommunerna vid sidan av de kollektiva vårdformerna prövar möjligheterna att främja barntillsynen genom sådana former av organiserad familjevård, som kommit till uttryck i det redan nu i viss utsträckning tillämpade systemet med familjedaghem. Mot bakgrunden av det sagda och inte minst i betraktande av vad jag nyss anfört om uppskov med statsbidragsfrågans lösning synes mig frågan om uppgörandet av en generalplan för den fortsatta verksamheten med viss fixerad utbyggnadstakt under en tioårsperiod sakna aktualitet.

Beträffande den centrala tillsynen av den halvöppna barnavården har kommittén framlagt alternativa förslag, innebärande att denna antingen bibehålles hos socialstyrelsen eller överflyttas till skolöverstyrelsen. Enligt det senare alternativet skulle det lokala tillsynsansvaret överflyttas från barnavårdsnämnderna till folkskolestyrelserna (skolråden). I det övervägande antalet remissyttranden har förord givits åt alternativet med socialstyrelsen som tillsynsmyndighet. Skolöverstyrelsen har för sin del ansett, att tillsynen av förskoleseminarier och av de förskolor, som icke är samorganiserade med andra institutioner, redan nu bör kunna överföras till överstyrelsen, medan återstoden skulle kvarligga hos socialstyrelsen. Jag vill vidare erinra om att skolöverstyrelsesakkunniga i sitt den 20 juni 1951 avgivna betänkande med förslag om skolöverstyrelsens organisation (SOU 1951: 29) i denna del uttalat sig för skolöverstyrelsen som tillsynsmyndighet. Liksom kommittén har de sakkunniga därvid funnit anledning betona, att det av praktiska skäl knappast låter sig göra att uppdelna den centrala tillsynen av institutionerna på olika ämbetsverk. I den på grundval av sakkunnigförslaget till 1952 års riksdag avgivna propositionen (nr 149) angående omorganisation av skolöverstyrelsen m. m. föreslogs emellertid, att tillsynen åtminstone tillsvidare skall kvarligga hos socialstyrelsen. Till stöd härför åberopade chefen för ecklesiastikdepartementet — efter avvisande av tanken på en delad tillsyn — den halvöppna barnavårdens starka sociala betoning och skolöverstyrelsens krävande arbete i anledning av omdaning av vårt skolväsen. Statsutskottet anslöt sig i sitt utlåtande (nr 174) till departementschefens uppfattning i tillsynsfrågan men förklarade sig i anled-

ning av väckta motioner i ämnet förutsätta, att tillsynsfrågan skulle komma att upptagas till en allsidig prövning vid behandlingen av det förslag, som framlagts av 1946 års kommitté för den halvöppna barnvården. Utskottets uttalande biträdades av riksdagen (skr. nr 333). För egen del har jag vid prövning av frågan icke funnit anledning att frånga den i nyssnämnda proposition tillkännagivna meningen att den centrala tillsynen tills vidare bör kvarligga hos socialstyrelsen. I konsekvens härmed bör den lokala tillsynen tills vidare utövas av barnvårdsnämnderna. Ej heller finner jag skäl att f. n. ifrågasätta någon ändring i den länsstyrelserna författningsenligt åvilande inspektions- och tillsynsfunktionen på området inom resp. län.

Jag övergår härefter till socialstyrelsens anslagsäskanden. De av styrelsen förordade höjningarna av kost- och lönebidragen kan jag icke biträda av samma skäl som föranlett mitt ställningstagande till nyssnämnda kommittéförslag, nämligen att nu gällande grunder för statsbidraget inte bör rubbas, innan ställning tagits till allmänna statsbidragsutredningens förslag. Jag förutsätter vidare fortsatt tillämpning av den nuvarande ordningen med prövning av institutionernas ekonomi i syfte att tillförsäkra bidrag åt dem som har största behovet därav (V ht 1951 s. 49). Även om sålunda samtliga institutioner fortfarande inte kan tillerkännas bidrag, bör medelsanvisningen med hänsyn till den fortgående utbyggnaden ökas något. Jag förordar, att ytterligare 300 000 kronor ställes till förfogande under nästa budgetår och att ifrågavarande anslag sålunda anvisas med 2 750 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen,

att till *Bidrag till driften av anstalter för halvöppen barnvård* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 750 000 kronor.

[31] 29. **Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	308 000	300 110
1952/53 (statsliggaren s. 307)	321 500	
1953/54 (förslag)	288 600	

Vid utgången av budgetåret 1951/52 redovisades en anslagsreservation å 12 829 kronor. Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har 246 500 kronor avsetts till driftbidrag till förskoleseminarier samt 75 000 kronor till stipendier åt obemedlade eller mindre bemedlade elever vid dessa. Driftbidrag utgår f. n. till sju förskoleseminarier, nämligen Socialpedagogiska seminariet och Södra KFUK:s pedagogiska institut, båda i Stockholm, Uppsala förskoleseminarium, Fröbelinstitutet i Norrköping,

Örebro socialpedagogiska institut och Luleå förskoleseminarium (enkelseminarier) ävensom Göteborgs förskoleseminarium (dubbelseminarium, d. v. s. med två parallellavdelningar). Bidraget utgör för enkelseminarium högst 33 000 kronor och för dubbelseminariet i Göteborg högst 48 500 kronor. För innevarande budgetår har dock medel härutöver ställts till förfogande från annat anslag för täckning av ökade timlönekostnader. För stipendiegivningen åt elever vid förskoleseminarierna har bestämmelser meddelats i kungörelse den 21 december 1945 (nr 861, ändr. 263/1947). Dessa bestämmelser överensstämmer nära med de föreskrifter, vilka före den 1 juli 1947 gällde för stipendier åt elever vid folkhögskolor. Stipendier utgår sålunda efter tre behovsgrader, inom vilka stipendium må utgå med resp. högst 90, 60 och 30 kronor för läsmånad.

Förslag av 1946 års kommitté för den halvöppna barnvården.

Under nästföregående punkt lämnades en redogörelse i dithörande delar för huvudpunkterna i det av 1946 års kommitté för den halvöppna barnvården avgivna betänkandet om daghem och förskolor samt däröver avgivna yttranden. Innehållet i de avsnitt av betänkandet, som rör personalbehovet och personalutbildningsfrågorna inom den halvöppna barnvården, är i huvudsak följande.

Kommittén påpekar inledningsvis, att både daghem och lekskolor lider brist på personal med tillfredsställande pedagogisk och psykologisk utbildning. Något avkall på kvalifikationskraven kan enligt kommitténs bestämda uppfattning inte göras. Som medverkande faktorer till den uppkomna brist-situationen uppger kommittén knappheten på yngre arbetskraft, låg lönesättning och stor avgångsprocent; man räknar med att minst 40 % av de utexaminerade barnträdgårdslärarinnorna i en årskull redan de fem första åren efter examen lämnar yrket på grund av giftermål, övergång till annan sysselsättning, fortsatta studier eller annan anledning. Den kraftiga utbyggnad av småbarnsinstitutionerna, som planeras av kommunerna, måste skärpa bristen i takt med dessa planers realiserande. Angeläget är därför, framhålls det, att statsmakterna i god tid vidtar sådana åtgärder, att de nytillkommande institutionerna kan förses med kvalificerad personal.

Kommittén anser — trots det kommunala intresse som visats under senare år för förskoleseminarierna — att utbildningen av förskolepedagoger inte är en kommunal utan en statlig uppgift, då det här rör sig om en fråga av väsentligen rikskaraktär. Seminarierna kämpar med ekonomiska svårigheter, som ställer dem i starkt beroende av det nuvarande statsstödet och elevavgifterna. Enligt kommitténs mening är ett förstатligande av förskoleseminarierna i längden ofrånkomligt av ekonomiska skäl. En definitiv lösning av frågan om förstатligande kan emellertid inte ernås, innan frågan om förskoleseminariernas ställning i förhållande till den allmänna lärarutbildningen och 1946 års skolkommissions förslag om lärarhögskolor blivit avgjord. I avbidan härå förordas ett successivt förstатligande av för-

skoleseminarierna under perioden 1951 — 1960, så att dessa erhåller karaktären av provisoriska statliga seminarier.

Två åtgärder är enligt kommittén omedelbart trängande: dels bör statsbidraget till förskoleseminarierna förstärkas, dels bör en ökning av seminariernas utbildningskapacitet åstadkommas. I förstnämnda avseende föreslås höjningar av vissa angivna bidragsbelopp samt av stipendiebidraget.

Enligt kommitténs kalkyler beräknas det årliga utexamineringsbehovet under tioårsperioden 1951—1960 till 320 barnträdgårdslärarinnor. Utbildningskapaciteten vid förskoleseminarierna förutsattes efter 1952 komma att uppgå till 200 barnträdgårdslärarinnor årligen. Under hänvisning till dessa siffror föreslår kommittén dels anordnande av ytterligare ett dubbelseminarium, förslagsvis genom dubbling av det nuvarande enkelseminariet i Norrköping, dels inrättande av ett nytt enkelseminarium i Lund, där ett kommunalt intresse för ett sådant föreligger. Valet av förläggningssort motiveras av det faktum, att hela södra Sverige saknar ett förskoleseminarium. Genom denna utvidgning skulle förskoleseminariernas årliga utbildningskapacitet stiga till ca 250. Kommittén anmärker, att denna siffra vid behov kan ökas, exempelvis genom dubbling av Lundaseminariet. Om man dessutom räknar med att enkelseminarierna torde kunna utexaminera något mer än 25 och dubbelseminarierna något mer än 50 barnträdgårdslärarinnor per år, skulle siffran kunna höjas något. Kommittén säger sig därför hysa förhoppning om att de föreslagna åtgärderna för ökning av utbildningskapaciteten i stort sett kommer att tillfredsställa behovet av barnträdgårdslärarinnor under 1950-talet.

Vad slutligen angår de berörda förslagens ekonomiska konsekvenser beräknas statsverkets genomsnittskostnader för ett förstatligt enkelseminarium komma att uppgå till 72 000 kronor per år och för ett dubbelseminarium till 110 000 kronor brutto under förutsättning att elevavgifter och stipendier slopas. Ett förstatligande av samtliga nu verksamma förskoleseminarier skulle draga en totalkostnad av 542 000 kronor årligen. Motsvarande kostnad, om den av kommittén förordade utbyggnaden av seminarieorganisationen kommer till stånd, skulle uppgå till 618 000 kronor. Kommitténs förslag om ökning av nu utgående statsbidrag inklusive kostnaden för en föreslagen kompletteringskurs för daghemsföreståndarinnor innebär i jämförelse med det för innevarande budgetår anvisade anslaget till utbildning av personal en kostnadsökning med 78 000 kronor.

I flertalet av de yttranden över betänkandet, där förslaget om successivt förstatligande berörts, har detsamma tillstyrkts eller lämnats utan erinran. *Statskontoret* påpekar dock, att ett principbeslut om förstatligande skulle föregripa ett ställningstagande till skolkommissionens förslag om den allmänna lärarutbildningens ordnande. Liknande invändning göres av *Södra KFUK:s pedagogiska institut*, som dessutom finner de av kommittén anförda skälen för ett förstatligande inte vara tillräckligt bärande. Visser-

ligen är, påpekas det, all lärarutbildning i princip en samhällelig uppgift men för den skull behöver ju inte uppgiften omhänderhas av ett statligt organ. Man har nu över hela linjen intresserade huvudmän, billig administration, goda traditioner och i de flesta fall decenniers erfarenhet att bygga på. Någon anmärkning mot det sätt, varpå undervisningen hittills bedrivits, har ej heller anförts. Utbildningen bör därför visserligen helt bekostas av staten men torde såsom hittills kunna få skötas av en kommun eller annan juridisk person, givetvis under statens kontroll. — Bristen på utbildad lärarpersonal vitsordas av *skolöverstyrelsen*, som tillstyrker den av kommittén föreslagna utvidgningen av seminariernas utbildningskapacitet och finner särskilt viktigt, att ett förskoleseminarium inrättas i Lund. *Barnavårdskommittén* understryker likaledes behovet av utbildad personal men framhåller samtidigt, att möjligheterna att tillgodose detsamma torde vara gynnsammare än vad som framgår av utredningen. Sålunda kommer enligt uppgift från socialstyrelsens barnavårdsbyrå att fr. o. m. våren 1952 utexamineras årligen 225 lärarinnor och icke 200, som uppgives i betänkandet. Tillgången på kvalificerad arbetskraft kommer därjämte med största sannolikhet att öka även därigenom, att ersättningsbehovet torde bli betydligt mindre än det, som utredningen räknat med. En påtaglig tendens till minskning av avgången från yrket har, enligt vad barnavårdskommittén inhämtat, gjort sig gällande de båda senaste åren. Ställningen är f. n. den, att redan de nuvarande utbildningsmöjligheterna medger en fortgående årlig ökning av tillgången på utbildad personal. Antalet nytillträdande lärarinnor är sålunda varje år något större än den avgående gruppen. *Socialstyrelsen* säger sig vara medvelen om att bristen på kvalificerad personal är mycket stor och att eventuell utbyggnad kommer att kräva ytterligare tillgång på personal. Styrelsen konstaterar emellertid samtidigt, att samma brist föreligger på andra sociala områden, varöver styrelsen har tillsyn. Så är exempelvis behovet av utbildad personal vid ålderdomshem och barnhem mycket stort. Med hänsyn härtill ifrågasätter styrelsen, om man f. n. bör ytterligare utvidga utbildningsmöjligheterna för lekskollärarinneyrket. I alla händelser anser styrelsen, att man måste räkna med en långsammare utbyggnadstakt än den som föreslagits av kommittén. Detta överensstämmer även med styrelsens inställning till utbyggnadsprogrammet för institutionerna. Vid den tidpunkt då en utbyggnad av lekskoleseminarierna anses böra ske, bör i första hand ett nytt seminarium i Lund komma i fråga.

Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkning.

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 122 100 kronor.

	Ökning
1. Bidrag till förskoleseminarierna för	
a) avlönande av rektor, föreståndarinna och grupphandledare	34 400
b) lektioner och föreläsare	7 700
c) stipendier till eleverna	65 000
2. Fortbildningskurs för förskoleseminariernas ledare och de kommunala konsulenterna för halvöppen barnavård	15 000
	+ 122 100

Motivering.

1. Styrelsen anför inledningsvis, att samtliga förskoleseminarier alltför jämt befinner sig i en mycket bekymmersam ekonomisk situation.

I avvaktan på statsmakternas prövning av de av 1946 års kommitté för den halvöppna barnavården avgivna förslagen finner styrelsen med hänsyn till den allmänna löneutvecklingen motiverat, att de bidragsbelopp som enligt gällande bestämmelser skall utgå till rektor, föreståndarinna och grupphandledare vid förskoleseminarium höjes med 40 %. Vid bifall här till ökas medelsbehovet för bidrag till avlöning av denna lärarpersonal från 86 000 kronor till 120 400 kronor. Bidrag till timlärararvoden må beräknas å högst de belopp vilka fastställts för timlärare vid småskoleseminarierna. Sistnämnda belopp har numera höjts. Kungl. Maj:t har, såvitt innevarande budgetår angår, anvisat medel från förslagsanslaget till Täckning av beräknat överskridande av anslagsmedlen för vissa löne- och pensionsförmåner till bestridande av de under budgetåret uppkommande merkostnaderna till följd av nämnda höjning av timlärararvodena. Medel för ändamålet bör inräknas i nu ifrågakvarande bidragsanslag för nästa budgetår.

De för stipendier åt eleverna hittills disponerade beloppen har länge framstått som otillräckliga. Sålunda har endast ca 70 % av de sökande som funnits vara i behov av stipendier kunnat beviljas dylika och detta till lägre belopp än de fastställda alternativa månadsbeloppen 30, 60 eller 90 kronor. Med hänsyn här till är en ökning av stipendiebeloppet från 75 000 till 105 000 kronor motiverad. Detta belopp bör vidare på grund av de stegrade levnadskostnaderna uppräknas med ca 35 %. Styrelsen beräknar därför behovet av stipendiemedel till i runt tal 140 000 kronor.

2. Behovet av en fortbildningskurs, gemensam för förskoleseminariernas ledare och de kommunala konsulenterna för halvöppen barnavård, är trängande. En dylik kurs skulle verksamt främja den inre utvecklingen av den halvöppna barnavården i vårt land.

Yttrande.

Statskontoret anser, under hänvisning till föredragande departementschefens uttalande under motsvarande anslagspunkt i 1952 års statsverksproposition (V ht s. 50), att nuvarande statsbidragsgrunder i stort sett bör bestå i avbidan på ställningstagande till kommittéförslaget rörande den halvöppna barnavården. Framställningen om höjning av de bidragsbelopp

som utgår till rektor, föreståndarinna och grupphandledare samt om ökad medelsanvisning till stipendier anser sig statskontoret därför icke böra tillstyrka. Anslag för anordnande av en kurs för förskoleseminariernas ledare m. fl. avstyrkes. Vid anslagsberäkningen bör därför endast beaktas den kostnadsökning, som föranletts av statsmakternas beslut om höjning av bidraget till lektioner och föreläsningar.

Departementschefen.

De nuvarande kommunala och enskilda förskoleseminarierna synes ha väl fyllt sin uppgift att utbilda personal för leksskolor och daghem. Under sådana förhållanden bör seminarierna enligt min mening inte utan trängande skäl övertagas av staten. Det synes lämpligast, att seminarieorganisationen får fortsätta att verka i sin nuvarande form med ett väsentligt bidrag av statsmedel till driftkostnader och stipendier. Jag är alltså icke beredd att tillstyrka förslaget om seminariernas förstatligande. En mera tveksam fråga är behovet av den av kommittén åsyftade utvidgningen av seminariernas utbildningskapacitet. Närmast synes kunna övervägas beslut om statsbidrag till ett nytt seminarium i Lund, om ett sådant kan komma till stånd. Jag vill erinra om att Kungl. Maj:t år 1949 föreslog bidrag till ett sådant seminarium men att riksdagen avvisade förslaget (prop. nr 46, statsutsk. utl. nr 69, rd. skr. nr 161). Sedan nämnda förslag lades fram, synes emellertid förhållandena ha ändrats i vissa hänseenden. Sålunda tyder tillgängliga uppgifter på att avgången från barnträdgårdslärlarinneyrket företer en nedgående tendens. Sannolikt inverkar här den numera inträdda bättre balansen på arbetsmarknaden. I betraktande härav och då de nuvarande seminarierna under läsåret 1951/52 enligt vad jag inhämtat utbildade så mycket som 230 elever synes mig försiktigheten bjuda, att ett ställningstagande i frågan tills vidare uppskjutes. Socialstyrelsen bör, eventuellt i samarbete med Arbetskraftsutredningen, söka införskaffa aktuella uppgifter angående avgången från yrket och i samband därmed undersöka möjligheten att ytterligare något öka utbildningskapaciteten inom den nuvarande organisationen.

Såväl kommittén som socialstyrelsen har funnit ett ökat statligt stöd åt seminarierna i nuvarande läge påkallat. Jag anser mig också böra biträda styrelsens förslag om att bidragen till avlönande av rektor, föreståndarinna och grupphandledare, vilka fastställdes år 1945 för enkelseminarier och år 1949 för dubbelseminarium, höjes med 40 %. Detta motsvarar en ökning av bidragen med sammanlagt 34 400 kronor. Vidare bör bidragen till lektioner och föreläsningar höjas med ett belopp av 7 700 kronor.

Jämväl i fråga om stipendiegivningen åt seminarieeleverna synes behov av en förbättring föreligga. Detta behov torde komma att tillgodoses inom ramen för den nya ordning för lämnande av studielån och stipendier, varom riksdagen beslutat med anledning av propositionen 1952:220 och som enligt förslag av chefen för ecklesiastikdepartementet skall till-

lämpas fr. o. m. nästa budgetår. Den nya ordningen innebär för förskoleseminariernas del, att eleverna skall kunna genom statens studiehjälpsnämnd erhålla studielån samt därjämte i särskilda fall behovsprövade stipendier om högst 800 kronor per läsår. Kostnaderna skall bestridas från anslag under åttonde huvudtiteln. Med anledning härav bör medel till stipendier fr. o. m. nästa budgetår icke längre beräknas under nu ifrågasvarande anslag, vilket föranleder en minskning av detta med 75 000 kronor.

Jag kan inte tillstyrka, att medel anvisas för den av styrelsen föreslagna fortbildningskursen för förskoleseminariernas ledare m. fl.

Anslaget bör sålunda upptagas till (321 500 + 34 400 + 7 700 — 75 000) 288 600 kronor.

Under återopande av det anförda får jag hemställa, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till utbildning av personal inom den halvöppna barnvården m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 288 600 kronor.

[32] 30. Ferieresor för barn.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 200 000	2 529 623
1952/53 (statsliggaren s. 308)	2 700 000	
1953/54 (förslag)	2 900 000	

Enligt gällande bestämmelser bekostas resor till enskilt ordnad ferievistelse, vilka av barn och dess vårdare till någon del företages med järnväg, av statsmedel till den del resekostnaden för varje person fram och åter överstiger 5 kronor. För såväl barn som vårdare bestrides resekostnaderna dock helt av statsmedel då fråga är om resor, som företages antingen av barn från familj med minst 3 hemmavarande barn, av vilka icke något under det år resan företages uppnår högre ålder än 14 år, eller av barn till ensamstående moder. Resor med endast buss eller båt bestrides helt av statsmedel under förutsättning att biljettpriset för enkel färd för vuxen är 5 kronor eller mer. Undantag från sistnämnda begränsning får göras, om den sammanlagda kostnaden för färdbiljetter för barn tillhörande samma familj uppgår till 10 kronor eller mera.

Rätten till ifrågasvarande resor provas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Fr. o. m. den 1 januari 1953 gäller en inkomstgräns av 5 200 kronor beskattningsbar inkomst.

Kostnader för resor, som företages av barn, fast anställd personal och vårdare till och från barnkoloni, bestrides helt av staten.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anfört, att antalet resor till enskilt ordnad ferievistelse minskat icke oväsentligt under år 1951, vilket i första

hand torde bero på de förbättrade inkomstförhållandena. Det ungefärliga antalet resor under åren 1950 och 1951 framgår av följande sammanställning.

	1950	1951
Resor till enskilt ordnad ferievistelse:		
barn över 6 år	31 400	27 901
barn under 6 år	26 000	21 280
vårdare	41 310	35 395

Resor till kolonier:

barn	29 450	30 500
personal och vårdare	5 030	5 170

Socialstyrelsen räknar inte f. n. med någon stegrad resefrekvens under nästa budgetår. Tendensen under år 1952 pekar snarare på en minskning än ökning. Enligt styrelsens uppskattning bör kostnaderna för budgetåret 1953/54 beräknas på följande sätt.

Resor för 27 550 barn	854 050
34 900 vårdarresor	1 710 100
Koloniresor	418 000
Resor med buss eller båt	130 000
	3 112 150

Efter avdrag av det till 162 250 kronor uppskattade belopp, som de enskilda själva beräknas erlägga, skulle kostnaderna uppgå till (3 112 150 — 162 250) 2 949 900 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundas till 2 900 000 kronor. I förhållande till anslaget för innevarande budgetår innebär styrelsens beräkning en ökning av anslaget med 200 000 kronor. Orsaken härtill är att söka i de höjda taxorna.

Statskontoret har inte funnit anledning till erinran mot socialstyrelsens beräkning av medelsbehovet.

Departementschefen.

I vissa remissyttranden över arbetsmarknadsstyrelsens under punkten 35 i det följande behandlade utredning om semester åt husmödrar, lantbrukare m. fl. har ifrågasatts ändringar i de för ferieresorna gällande bestämmelserna. Tillräckliga skäl synes emellertid icke föreligga att nu ompröva bestämmelserna, som de senaste åren ändrats upprepade gånger. Mot socialstyrelsens anslagsberäkning har jag icke något att erinra. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen.

att till *Ferieresor för barn* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 900 000 kronor.

[33] 31. **Ferieresor för husmödrar.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 250 000	1 179 305
1952/53 (statsliggaren s. 309)	1 400 000	
1953/54 (förslag)	1 300 000	

Från anslaget bestrides kostnaderna för ferieresor för husmödrar till enskilda hem samt för resor för gäster och personal till semesterhem för husmödrar. Enligt gällande bestämmelser skall husmödrar, som reser till enskilda hem och som företager resorna helt eller delvis med järnväg, lämna ersättning med tio kronor. Däremot behöver ersättning icke lämnas för resor med enbart buss eller båt. Gästers och personals resor till semesterhem är helt avgiftsfria. För samtliga slag av resor gäller dock, att biljetter får utfärdas endast då biljettpriset för enkel färd uppgår till fem kronor eller mera. Rätten till ifrågavarande resor prövas med hänsyn till inkomst- och förmögenhetsförhållandena. Bestämmelserna är desamma, som gäller för ferieresorna för barn.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anfört, att under år 1951 resor beviljats ca 24 450 husmödrar för vistelse i enskilda hem samt ca 7 280 gäster vid semesterhem och 140 personer tillhörande personalen vid sådana hem. För budgetåret 1953/54 räknar styrelsen med att ifrågavarande resor kommer att utnyttjas av resp. 25 000, 7 250 och 140 personer. Med tillämpning av gällande befordringstaxor beräknas kostnaderna för dessa resor till 1 535 740 kronor. Härifrån avräknas 236 000 kronor, utgörande den ersättning, som de enskilda själva beräknas lämna. Medelsbehovet uppskattas sålunda av styrelsen till (1 535 740 — 236 000) 1 299 740 eller avrundat 1 300 000 kronor.

Statskontoret har icke funnit anledning till erinran mot socialstyrelsens förslag.

Departementschefen.

Jag förutsätter, att nu gällande bestämmelser för ferieresor för husmödrar skall tillämpas även under nästa budgetår. Vid sådant förhållande bör socialstyrelsens anslagsberäkning godtagas. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ferieresor för husmödrar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 1 300 000 kronor.

[34] 32. **Bidrag till driften av semesterhem.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	400 000	418 652
1952/53 (statsliggaren s. 309)	400 000	
1953/54 (förslag)	450 000	

Bidrag till driften av semesterhem utgår med 2 kronor för gäst och dag under förutsättning att landsting, stad, som ej deltar i landsting, eller annan kommun beviljat bidrag med minst en krona för gästdag.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anfört, att den genomsnittliga kostnaden per dag och husmoder uppskattades till 3 kronor 30 öre, då nuvarande grunder för statsbidraget fastställdes år 1946, medan dagkostnaden f. n. torde ligga omkring 9 kronor. De ökade kostnaderna har medfört, att ett flertal landsting höjt sitt bidrag till en krona 50 öre eller 2 kronor per gästdag. Med hänsyn till kostnadsökningen och penningvärdets försämring anser styrelsen det skäligt, att det statliga driftbidraget höjes från två till tre kronor per gästdag. Som förutsättning härför bör gälla, att landstinget lämnar bidrag med minst en krona 50 öre per gästdag. Med utgångspunkt från antalet gästdagar (348 056), för vilka bidrag söks i juli 1952, och under antagande att dessa utnyttjas intill 70 %, beräknas medelsbehovet för budgetåret 1953/54 till 730 917 kronor, vilket belopp av styrelsen avrundas till 700 000 kronor.

Statskontoret har anfört, att de senaste årens prisstegringar i och för sig torde motivera en viss höjning av de statliga bidragen till semesterhemmen men att ämbetsverket i nuvarande läge icke är berett medverka härtill. Därest utrymme för en bidragshöjning ändock skulle anses föreligga, bör bidragen icke uppräknas i vidare mån än som kan motiveras av den indexstegring som ägt rum sedan 1946, eller i runt tal 35 %.

Svenska stadsförbundet, svenska landskommunernas förbund och svenska landstingsförbundet har inte haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag. Landstingsförbundet påpekar dock, att landstingen redan fattat beslut rörande sina bidrag till semesterhem för år 1953. De hem, som under tiden 1 juli—31 december 1953 erhåller landstingsbidrag med endast en krona per gäst och dag, bör därför för samma tid få statsbidrag efter nuvarande grunder.

Departementschefen.

Jag kan f. n. icke tillstyrka någon ändring av statsbidragsgrunderna. Med hänsyn till anslagsbelastningen under 1951/52 och då medelsåtgången kan beräknas stiga ytterligare på grund av ökat antal gästdagar bör anslaget emellertid höjas till 450 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av semesterhem* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 450 000 kronor.

[35] 33. Stipendier för underlättande av husmoderssemester.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	800 000	778 680
1952/53 (statsliggaren s. 309)	800 000	
1953/54 (förslag)	1 100 000	

Stipendium må beviljas med i varje särskilt fall högst 50 kronor eller, om synnerliga skäl föreligger, högst 100 kronor och skall användas till hemhjälp, inackordering av barnen under husmoderns bortovaro, kläder för husmodern etc. Stipendium får ej användas till avgift på semesterhem, som erhåller statsbidrag.

Arbetsmarknadsstyrelsens utredning om semester åt husmödrar, lantbrukare m. fl.

Den 7 juli 1950 uppdrog Kungl. Maj:t åt arbetsmarknadsstyrelsen att utreda möjligheterna till semester för personer, som icke vore att anse som arbetstagare i semesterlagens mening. Den 29 januari 1952 överlämnade styrelsen med anledning härav en utredning rörande semester åt husmödrar, lantbrukare m. fl. (SOU 1952: 19). Styrelsen har undersökt semestermöjligheterna för lanthusmödrar, övriga husmödrar, lantbrukare, småföretagare inom detaljhandeln, hantverkare samt hemmavarande barn, som arbetar i föräldrarnas företag. Genom länsarbetsnämnderna införskaffades erfarenhetsmaterial, varvid ett stort antal lokala myndigheter och organisationer bereddes tillfälle att uttala sig i frågan. Det sålunda hopsamlade utredningsmaterialet delgavs därefter ett flertal centrala myndigheter och organisationer för yttrande. Arbetsmarknadsstyrelsens ställningstaganden och förslag grundar sig sålunda på uttalanden från företrädare för de närmast berörda grupperna själva samt för skilda samhällsintressen.

Arbetsmarknadsstyrelsen finner, att de åtgärder, som kan bidra till att vidga semestermöjligheterna för dem som inte är att anse som arbetstagare i semesterlagens mening, inte förutsätter några omfattande ingripanden från samhällets sida. Vad som i första hand krävs är enligt styrelsens mening, att de berörda organisationerna aktivt medverkar med upplysningsverksamhet om dessa frågor bland sina medlemmar samt vid rekryteringen av semestervikarier. Ett intimt samarbete mellan organisationerna och arbetsmarknadsorganen förutsättes därvid. Styrelsen uttalar sig för en vidgad stipendiegivning inom husmoderssemesterns ram och anser, att stipendierna skall användas uteslutande till avlöning av semestervikarie eller till barnens omhändertagande under moderns ledighet. För att planlägga och samordna rekryteringen av vikarier och för att bedriva upplysningsverksamhet bland husmödrar och jordbrukare bör enligt styrelsens mening de nuvarande husmoderssemesternämnderna, vilka utses av landstingen, ersättas av semesternämnder knutna till länsstyrelserna eller landstingen; i nämnderna skulle ingå representanter för länsstyrelserna, landstingen, länsarbetsnämnderna och hushållningssällskapen. Upplysningsverksamheten skulle centralt skötas av socialstyrelsen i samråd med arbetsmarknads- och lantbruksstyrelserna. Rekryteringen av semestervikarier samt organisationen av grannhjälp och arbetsbyte inom jordbruket och lanthushållen anser styrelsen böra anförtros en återupprättad blockorga-

nisation inom jordbruket. Den kursverksamhet för husmorsvikarier, som arbetsmarknadsorganen bedriver, anses böra fortsättas och om möjligt utvidgas. I övrigt förutsätter arbetsmarknadsstyrelsen inga nya samhälleliga åtgärder.

Betänkandet har remitterats till ett antal centrala myndigheter, länsstyrelserna, landstingen och hushållningssällskapen, arbetsmarknadens organisationer, jordbrukets föreningsrörelse, kommunförbunden, näringsorganisationer, politiska och andra kvinnoorganisationer m. fl. Ett hundratal yttranden har inkommit. Resultatet av remissbehandlingen torde kunna sammanfattas sålunda.

En betydande enighet råder om att anordnandet av semester för lantbrukare, småföretagare och hantverkare i första hand är en den enskildes eller berörda organisationers angelägenhet. Statliga föreskrifter avvisas, och stödåtgärder från statens sida har mycket få förespråkare. Det betonas, att organisationen av grannhjälp, arbetsbyte, jourtjänst o. d. måste handhas lokalt. Arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ett återupprättande av blockorganisationen inom jordbruket mötes av starkt delade meningar även bland jordbrukarnas egna organisationer. Förslaget rörande semesternämnder möter stark kritik. I fråga om användningen av stipendiemedlen för semestrande husmödrar är meningarna delade mellan å ena sidan arbetsmarknadsstyrelsens förslag och å den andra sidan dem som förorda ett bibehållande av gällande regler. I övrigt framkommer i remissvaren förslag rörande ändringar av gällande bestämmelser i fråga om exempelvis ferieresorna för barn och husmödrar — sålunda uttalar sig socialstyrelsen m. fl. för att avgifterna vid dessa resor avskaffas — samt semesterhems- och barnkoloniverksamheten. Varierande synpunkter anföres i fråga om organisationen av hemhjälp och vikarieanskaffning till förmån för semestrande husmödrar. Allmänt vitsordas behovet av upplysningsverksamhet rörande existerande hjälpformer för husmoderssemestern samt i fråga om tänkbara vägar för att bereda semester för husmödrar och andra av utredningen berörda grupper.

Socialstyrelsens anslagsberäkning.

Socialstyrelsen har (skr. ^{26/8} 1952) anfört, att ett stipendium om 50 kronor på grund av penningvärdets försämring icke längre kan vara till verklig hjälp i flertalet fall. Styrelsen föreslår, att stipendiebeloppen höjes från 50 till 75 kronor och, då synnerliga skäl föreligger, från 100 till 125 kronor. I anslutning härtill hemställer styrelsen, att anslaget räknas upp med 200 000 kronor till 1 000 000 kronor.

Statskontoret anser, att nödvändigheten att begränsa statsutgifterna lägger hinder i vägen för en höjning av stipendiebeloppen, varför anslaget bör uppföras med oförändrat belopp.

Länsstyrelserna i Skaraborgs och Norrbottens län tillstyrker en höjning

av stipendiebeloppen i enlighet med socialstyrelsens förslag. Även *svenska stadsförbundet*, *svenska landskommunernas förbund* och *svenska socialvårdsförbundet* finner en höjning påkallad med hänsyn till penningvärdets försämring.

Departementschefen.

Sedan rätten till semester blivit lagfäst för alla dem som är arbetstagare, d. v. s. anställda i annans tjänst, och sedan betydelsen för alla av viss tids årlig avkoppling från arbetet blivit allmänt insedd, aktualiseras naturligen frågan om den enskildes möjligheter att tillgodogöra sig en sådan ledighet. Detta problem gäller alla samhällsgrupper, oberoende av om de omfattas av semesterlagstiftningen eller inte, och är av den karaktären att samhället inte kan ställa sig likgiltigt till det.

Statens och kommunernas stöd till fritidsverksamhet av skilda slag utgör led i strävandena att möjliggöra ett gott utnyttjande av semestern. Alla grupper kan tillgodogöra sig resultaten av dessa åtgärder i den mån de önskar utnyttja de anläggningar, som kommer till stånd med samhällets stöd eller under dess organisatoriska medverkan. Det förefaller mig önskvärt att detta slag av åtgärder från samhällets sida i framtiden kan intensifieras.

Bland åtgärder för att möjliggöra semesterfirande för särskilda grupper vill jag i detta sammanhang peka på stödet till semesterhem för husmödrar samt ferieresorna för barn och husmödrar. Koloni- och feriebarnsverksamheten spelar en stor roll för husmödrarnas möjligheter att tillgodogöra sig semester.

Om också alla grupper har problem då det gäller semesterfirandet, är det ovedersägligt, att särskilda svårigheter gäller för de grupper, som inte är anställda hos annan och som därför har att så att säga själva bevilja sig semester. Jag syftar på husmödrar, jordbrukare, handlande, hantverkare m. fl., som endast med svårighet och stundom inte alls kan inställa sin verksamhet utan ställes inför problemet att skaffa ersättare. För deras semesterfirande uppställer sig ofta ekonomiska, psykologiska och arbetsmarknads-mässiga hinder.

Dessa problem var föremål för uppmärksamhet vid 1948 års riksdag. Då väcktes nämligen en motion i andra kammaren om en utredning angående på vad sätt semestermöjligheterna kunde främjas för personer, exempelvis jordbrukare, som med hänsyn till bristen på vikarier icke kunde erhålla semester. Andra kammaren biföll utskottets hemställan, i vilken utredningsyrkandet avstyrktes. Emellertid förordade utskottet, att man på enskild väg skulle söka lösa frågan genom utbyggnad av granntjänsten, genom anordningar som kunde vidtagas av berörda yrkesorganisationer eller på annat sätt.

Vid 1950 års riksdag väcktes ett flertal motioner i samma ämne. Genomgående förordades i motionerna någon form för anskaffande av semestervikarier, och en utredning i frågan begärdes. Sedan arbetsmarknadsstyrelsens, arbetstidsutredningens och ett antal organisationers yttranden över motionerna inhämtats, biföll riksdagen utredningsyrkandena. Första kammarens allmänna beredningsutskott fann, att strävandena att anskaffa semestervikarier förtjänade att stödjas. Det borde därtill måhända övervägas, om icke genom åtgärder från det allmännas sida inrättandet av förmedlings- och serviceorgan för vikarieanskaffningen kunde befrämmas. Däremot kunde utskottet icke ansluta sig till tanken att direkta statsbidrag skulle utgå till avlöning åt semestervikarier. Andra kammarens allmänna beredningsutskott betonade likaledes önskemålet att vikarieanskaffningen underlättades. Samtidigt uttalade utskottet, att det icke rimligen kunde krävas, att samhället skulle genom direkt ekonomiskt stöd möjliggöra för enskilda företagare att uttaga semester. Liksom i fråga om de anställda måste det för företagarnas vidkommande gälla, att företaget själv skall svara för eventuella utgifter i samband med semestern.

Som framgått av det föregående har den begärda utredningen nu verkställts av arbetsmarknadsstyrelsen. I samband därmed har ett stort antal myndigheter och organisationer beretts tillfälle att yttra sig såväl under utredningens gång som efter dess färdigställande. Frågekomplexet har sålunda övervägts från många skilda synpunkter och av företrädare för alla berörda parter och intressen.

Det synes råda en nära nog fullständig enighet om den linje, som även riksdagen vid behandlingen av de nyssnämnda motionerna företrädde, nämligen att de ekonomiska problemen i samband med semesterfirandet inte kan lösas genom statliga åtgärder i annan mån än som f. n. sker genom stipendier till husmödrar i små ekonomiska omständigheter. Jag delar denna uppfattning.

Då det gäller att övervinna de hinder för anskaffandet av semestervikarier, som knappheten på lämplig arbetskraft medför, delar jag den mycket utbredda meningen, att arbetsmarknadsorganen i samarbete med berörda organisationer står närmast till att verka för att föreliggande behov tillgodoses. Det värdefulla arbete, som på detta område utföres av t. ex. jordbruksnäringens organisationer, förtjänar allt stöd från arbetsmarknadsorganens sida. I likhet med arbetsmarknadsstyrelsen anser jag, att kursverksamheten för husmorsvikarier bör fortsättas. Att med utgångspunkt från behovet av semestervikarier ta upp frågan om en återupprättad blockorganisation inom jordbruket synes mig f. n. inte vara befogat. Att den sociala hemhjälpen inom en nära framtid skulle kunna i någon högre grad fylla behovet av semestervikarier håller jag inte för troligt. Denna fråga torde emellertid få tas upp i samband med bostadskollektiva kommitténs nyligen avgivna betänkande om den sociala hemhjälpen.

De psykologiska hinder för semesterfirandet, som består däri att man

inte vill eller vågar lämna skötseln av barn, hushåll och husdjur eller en rörelse i främmande händer, torde inte kunna lösas annat än genom upplysning och genom exemplets makt. Upplysningsverksamheten på detta område torde i första hand böra anförtros intresserade organisationer. Jag är emellertid positivt inställd till den av berörda ämbetsverk uttalade beredvilligheten att samarbeta för att sprida ökad kännedom om möjligheterna till semesterfirande. Något särskilt uppdrag i detta syfte synes dock inte krävas.

Jag finner det inte f. n. påkallat att föreslå någon ändring av husmoderssemesternämndernas namn eller organisation.

Vad slutligen angår förslagen rörande husmodersstipendierna anser jag mig inte kunna tillstyrka arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ändrade regler för stipendiernas användning. Inget hinder föreligger för att stipendierna användes till att ersätta en husmorsvikarie eller till barnens inackordering. Även vissa landsting har anslagit medel för stipendier till dylika ändamål. Erfarenheterna synes ge vid handen, att en begränsning av stipendieutdelningen till enbart dessa ändamål i flertalet fall inte skulle överensstämma med stipendieemottagarnas egna önskemål och behov. Det är emellertid min förhoppning, att landstingen skall fortsätta med denna stipendiegivning. Med tillfredsställelse har jag också erfarit, att Svenska Röda Korset är positivt inställt till önskemålet att s. k. mors-blommemedel användes som komplettering till husmorsstipendierna. Jag finner det angelägnaste f. n. vara, att allt flera husmödrar får den hjälp till semesterfirande, som även ett litet stipendium ofta innebär. Sålunda anser jag en ökning av stipendiernas antal böra ske. Med hänsyn härtill kan jag emellertid inte biträda socialstyrelsens förslag om en generell höjning av stipendiebeloppen.

Jag föreslår, att de nuvarande reglerna för stipendieutdelningen bibehålles men att stipendiernas antal ökas genom att anslaget för nästa budgetår uppräknas med 300 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Stipendier för underlättande av husmoderssemester* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 100 000 kronor.

[36] 34. Bidrag till driften av barnkolonier m. m.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	1 500 000	1 500 207
1952/53 (statsliggaren s. 309)	1 500 000	
1953/54 (förslag)	1 500 000	

Å anslaget fanns vid utgången av budgetåret 1951/52 en reservation av 257 kronor. Från anslaget bestrides kostnaderna för bidrag till andra driftkostnader än resor vid barnkolonier och feriebarnsverksamhet.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁵/₈ 1952) anför, att bidraget till barnkolonierna i regel utgår med en krona för barn och dag, dock att det i särskilda undantagsfall kan utgå med högst 2 kronor. På grund av anslagets begränsning har emellertid bidraget i icke så få fall fått nedskäras till 25 eller 50 öre per barn och dag eller också helt nekas. Driftkostnaderna för kolonierna har i hög grad stegrats under de senaste åren, främst på grund av ökade lönekostnader och höjda livsmedelspriser. Kolonianordnarna har därför icke så sällan stora ekonomiska bekymmer att brottas med. För att förbättra koloniernas standard skulle det vara av betydelse om bidrag kunde lämnas med en krona 50 öre för barn och dag till vanliga kolonier och med 3 kronor till specialkolonier.

Beträffande feriebarnsverksamheten konstaterar styrelsen med tillfredsställelse, att verksamheten utvidgats för varje år. Icke enbart av ekonomiska skäl utan fastmer på grund av att den gagnar barnen bättre är feriebarnsverksamheten att föredraga framför koloniverksamheten. Med hänsyn till de fördyrade levnadskostnaderna har feriebarnsorganisationerna som regel under senare år fått lämna feriehemmen ökad ersättning. Denna utgår f. n. i flertalet fall med minst 75 kronor per månad och barn, i vissa fall med 125—150 kronor per månad. Denna ersättning kan icke anses oskäligen. För att feriebarnsverksamheten skall kunna ytterligare stimuleras föreslår styrelsen, att bidraget höjes från en krona till en krona 50 öre per barn och dag.

I anslutning till förslagen om höjda bidragsbelopp beräknar styrelsen anslagsbehovet under nästa budgetår till 2 000 000 kronor.

Statskontoret anser, att bidragsbeloppen icke bör höjas i nuvarande läge, samt förordar, att anslaget upptages med oförändrat belopp. *Svenska stadsförbundet* och *svenska landskommunernas förbund* har icke haft något att erinra mot socialstyrelsens förslag om höjning av bidragsbeloppen. *Svenska socialvårdsförbundet* framhåller angelägenheten av att medel anvisas i sådan utsträckning, att kolonianordnare erhåller statsbidrag i den utsträckning, som förutsatts av statsmakterna.

Departementschefen.

Oaktat en viss förbättring av stödet till barnkolonier och feriebarnsverksamhet kan synas önskvärd, finner jag mig icke f. n. kunna tillstyrka ökad medelsanvisning för ändamålet. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till driften av barnkolonier m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 1 500 000 kronor.

[37] 35. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 992 000	3 841 203
1952/53 (statsliggaren s. 309)	3 540 000	
1953/54 (förslag)	4 343 000	

En förteckning över ungdomsvårdsskolorna återfinnes i statsliggaren, s. 311. De förutvarande skolorna Ljungaskog och Sonestorp har efter en år 1951 beslutad sammanslagning erhållit det gemensamma namnet Ryagården.

Ungdomsvårdsskoleutredningen har (skr. ^{15/10} 1952) framlagt förslag till viss omorganisation och utbyggnad av ungdomsvårdsskoleväsendet. I samband med behandlingen av detta förslag bör vissa från föregående år kvarstående organisationsfrågor upptagas till prövning. Slutligen har *socialstyrelsen* (skr. ^{27/8} 1952) avgivit förslag till anslagsberäkning för nästa budgetår.

Ungdomsvårdsskoleutredningens förslag till omorganisation.

I 1952 års statsverksproposition (V ht p. 37) redovisades ett av *ungdomsvårdsskoleutredningen* den 27 oktober 1951 avgivet förslag till viss omorganisation av Sundbo. Utredningen hade anmält, att den förberedde en plan på längre sikt för omorganisation av ungdomsvårdsskoleväsendet. Sundboförslaget hade uppgjorts efter vissa allmänna principer, som enligt utredningens mening borde vara vägledande för ungdomsvårdsskolorna; att förslaget avlämnades innan utredningen slutligt tagit ställning till hela problemkomplexet berodde på att förhållandena vid Lövsta och Långanäs ansågs kräva en överflyttning av visst klientel från dessa anstalter till en annan ungdomsvårdsskola snarast möjligt.

Beträffande utredningens allmänna synpunkter på frågan om elevförläggningarnas storlek och utformning torde få hänvisas till 1952 års statsverksproposition (V ht s. 62). Sammanfattningsvis kan anföras, att utredningen anser, att de större elevförläggningarna borde minskas och speciella avdelningar inrättas för intensivbehandling av elever under särskilt besvärliga skeden. Utredningen utgår från att varje större skola bör vara uppdelad på fyra avdelningar, nämligen en specialavdelning, två mellangradsavdelningar och en utskrivningsavdelning för nästan färdigbehandlade elever.

Utredningen uppdrog vidare riktlinjer för personalorganisationen vid en skola som utformats enligt de anförda principerna. Varje avdelning bör ledas av en tillsyningsman, varjämte varje specialavdelning och mellangradsavdelning bör förfoga över 3 resp. 2 vårdare; däremot erfordras inga vårdare vid utskrivningsavdelningarna. Tre assistenter bör finnas, nämligen psykologassistent, fritidsassistent och kuratorsassistent. Beträffande detaljerna torde få hänvisas till 1952 års statsverksproposition.

För Sundbos vidkommande föreslog utredningen, att de båda befintliga elevavdelningarna om tillhopa 50 platser skulle minskas till vardera 15 platser; vidare skulle en specialavdelning och en utskrivningsavdelning uppföras om 8 resp. 10 platser. Frilagda utrymmen i de äldre elevbyggnaderna skulle inredas till personalbostäder, arbetssalar, motions- och fritidsrum m. m.

Personalen föreslogs ökad med 1 assistent (Ce 23), 4 tillsyningsmän (Ce 16) och 4 vårdare (Ce 11) till en lönekostnad av 72 600 kronor för år. Här må anmärkas att motsvarande kostnader efter nu gällande löner och sedan vårdarna den 1 juli 1952 uppflyttats i 12 lönegraden uppgår till ca 85 300 kronor.

Byggnadsstyrelsen förordade vissa ändringar i de av utredningen uppgjorda planerna för Sundbo. Styrelsen ansåg bl. a. att den ena av de äldre elevbyggnaderna kunde anordnas till både mellangrads- och utskrivningsavdelning.

1952 års riksdag anvisade medel till specialavdelningen och en djupbrunn samt till de personalbostadshus, vilka kunde bliva erforderliga för personalen vid denna avdelning. I övrigt ansågs förslaget icke böra upptagas till prövning förrän i samband med behandlingen av utredningens kommande huvudförslag. Då specialavdelningen icke syntes kunna bli färdig att tagas i bruk förrän den 1 juli 1953, upptogs ej heller frågan om de för avdelningen erforderliga tjänsterna till behandling.

Ungdomsvårdsskoleutredningen har nu (skr. ^{15/10} 1952) framlagt sin förutskickade plan för omorganisation av ungdomsvårdsskoleväsendet.

Till en början har utredningen sökt göra vissa bedömanden rörande det framtida platsbehovet. Vissa faktorer anses verka i behovsstegrande riktning, medan andra är av tillbakahållande natur. Enbart förändringarna i befolkningens ålderssammansättning beräknas öka elevantalet med ca 25 % åren 1951—1957; ökningen antages fortgå till omkring år 1962, varefter en minskning inträder. Om hänsyn skulle tagas enbart till denna faktor, skulle organisationen till slutet av år 1957 behöva ytterligare ca 175 platser. Vidare måste man räkna med ett behov av minst 20 nya platser för den händelse riksdagen bifaller propositionen 1952: 223 med förslag till lag med vissa bestämmelser om påföljd för brott av underårig, m. m. Även vissa andra, ehuru mera osäkra, faktorer kan komma att stegra efterfrågan på ungdomsvårdsskoleplatser. Å andra sidan motverkas dessa tendenser av andra omständigheter. Inom socialvården har man på senare tid allt mer strävat efter att öka sina resurser i fråga om förebyggande åtgärder och att så långt möjligt undvika anstaltsvård. En successiv utbyggnad av fosterhemsvården har ägt rum. Utbyggnaden av den psykiska barnvården har medfört ökade möjligheter till placering utom ungdomsvårdsskolorna av problemartade ungdomar, och den fortskridande utvecklingen av hjälpskolan och andra särskoleformer har minskat fallen av tidigt omhändertagande

på ungdomsvårdsskola av barn med enbart skolsvårigheter. Alla dessa åtgärder torde väsentligt ha bidragit till att antalet nyintagna elever under 15 år minskat från 178 pojkar och 46 flickor år 1943 till 86 pojkar och 27 flickor år 1950. Däremot synes de förebyggande åtgärderna icke ha verkat på samma sätt i fråga om det äldre klientelet. Sålunda intogs år 1943 114 pojkar och 91 flickor i åldern 15—17 år, under det motsvarande antal år 1950 utgjorde 152 resp. 79. Nämnas bör att det totala antalet nyintagna elever utgjorde 478 år 1943 och 400 år 1950. Därest utvecklingen skulle fortsätta i samma riktning, kan man sålunda förutse en relativ minskning i efterfrågan på platser dels för skolhemselever — såväl manliga som kvinnliga — dels ock för äldre flickor men däremot någon stigning för äldre pojkar. Platsbehovet bör vidare komma att minska, sedan utredningens förslag genomförts, nämligen dels föreliggande och kommande förslag till effektivisering av vården vid skolorna och dels kommande förslag om förbättring av eftervården.

Den lämnade översikten — anför utredningen vidare — visar hur svårt det är att ställa en prognos angående det totala behovet av vårdplatser. Man torde dock icke kunna undgå att räkna med en viss utbyggnad och utredningen har stannat för att föreslå en ökning med ca 70 platser. En ytterligare utbyggnad kan emellertid senare komma att visa sig erforderlig.

Även i fråga om differentieringen av klientelet mellan de olika skolkategorierna kan vissa förskjutningar komma att inträffa. I det föregående har angivits, att man kan räkna med en minskning i efterfrågan på platser för skolhemselever och äldre flickor men en ökning i fråga om äldre pojkar. Vidare kommer, i den mån enhetsskolan utbygges, skolhemmen att få mottaga jämväl elever i åldern 15—16 år, vilket medför en lättnad i fråga om skolor för äldre elever. Slutligen framhålls, att en företagen klientelundersökning givit anledning antaga, att antalet platser för elever, som på grund av psykiska eller andra skäl är i behov av särbehandling, måste ökas, särskilt i fråga om det kvinnliga klientelet.

Utredningen föreslår, att medel anvisas för utförande under nästa budgetår av vissa byggnadsarbeten vid skolorna. För att underlätta ställningslagandet till detta förslag har utredningen därjämte redovisat en samlad plan för omorganisation på längre sikt av hela anstaltsorganisationen, omfattande ny- och ombyggnadsarbeten under fem års-etapper. Första etappen bör komma till utförande under nästa budgetår, varefter utbyggnaden i övrigt om möjligt bör ske med en etapp per år. Vid programmets uppgörande har utredningen utgått ifrån att platsantalet skall ökas med 70. Vidare förutsättes, att — såsom närmare utvecklats i skrivelsen den 27 oktober 1951 — eleverna skall fördelas på smärre grupper; på grund av de dryga byggnadskostnaderna bör emellertid i vissa fall — vid ett antal skolhem och vid yrkesskolor för kvinnligt klientel — något större avdelningar tills vidare bibehållas. Slutligen bör redan i första etappen tre specialavdelningar iordningställas; utredningen understryker nödvändig-

heten av att detta sker snarast möjligt med hänsyn till dels den allmänt tilltagande anstaltsbesvärigheten bland de manliga eleverna och dels den särskilda ökning av besvärliga elever, som väntas bli följden av ett bifall till propositionen 1952:223. Ett genomförande av de skilda etapperna kommer att öka platsantalet med 22 platser i etapp I, 16 i etapp II, 25 i etapp III, 6 i etapp IV och 2 i etapp V.

Enligt utredningens förslag skall i första etappen ingå en omläggning av Lingatan (Hallinden, Göteborgs och Bohus län) från yrkesskola för flickor till sjömansskola för pojkar. Härom anför utredningen i huvudsak följande.

Av de manliga elever, som utskrevos villkorligt under år 1951, erhöles icke mindre än 54, eller 16 procent, vid första utskrivningen anställning inom sjömansyrket. Så gott som samtliga elever ha inträtt i sitt nya yrke utan minsta utbildning härför och mycket nödortfittigt orienterade om kommande arbetsuppgifter. Arbetsgivarna ha till följd härav ofta blivit missnöjda med dem och arbetskamraterna ha emellanåt uppträtt hänfullt vid upptäckten av de nykomnas valhänthet i arbetet. Detta torde ha väsentligt bidragit till att avgången från yrket blivit onormalt stor för elevernas del. Genom de påfrestningar, som eleverna således utsatts för i sitt nya yrke, har den sociala återanpassningen äventyrats och ofta misslyckats. Sjömansyrket måste emellertid anses ha alltför många positiva sidor för att antydda missförhållanden skola få pågå längre. Yrket torde passa ungdomsvårdsskoleklientelet väl, då arbetet ger en viss spänning, medför växlande arbetsuppgifter och skapar känsla av gemenskap och samhörighet.

Kravet på att kunna giva hågade och därtill lämpade ungdomsvårdsskolelever utbildning i sjömansyrket — som redan äger rum exempelvis i England — har under senare år blivit alltmer framträdande. Med möjlighet till sjömansutbildning skulle en gallring kunna företagas bland eleverna så att endast de som ha förutsättningar att lyckas i yrket tillrådas att gå till sjöss. Ett större förtroende från arbetsgivares och arbetskamraters sida skulle härigenom kunna vinnas samtidigt som eleverna bättre skulle kunna hävda sig inom yrket. Med möjlighet till yrkesutbildning av sjömän skulle man även nå närmare målet till allt uppfostringsarbete, nämligen elevernas sociala anpassning.

Med hänsyn till den nuvarande organisationen och dess framtida utformning anser utredningen det mest lämpligt att Lingatans yrkesskola för flickor omändras till sjömansskola för pojkar. Byggnaderna äro gamla och slitna och därjämte olämpliga för sitt nuvarande ändamål. Skolans isolerade läge medför också, att den är mindre lämplig som ungdomsvårdsskola av gängse typ. Närheten till sjön — Lingatan ligger vid Gullmarsfjorden — skulle däremot skapa en gynnsam miljö för sjömansutbildning. Eftersom denna utbildning får betraktas som en försöksverksamhet, bör sjömansskolan till en början ha endast 16 platser.

De ungdomsvårdsskoleelever som gå till sjöss söka merendels däck- och köksanställning. Utredningen anser det därför mest lämpligt att i en första omgång anordnas en kockavdelning och en däcksavdelning; vid en senare tidpunkt bör vid behov upprättas även en maskinavdelning. Kockutbildningen skall bedrivas i nu befintliga kökslokaler under så långt möjligt samma förhållanden, som råda i ett fartygskök med dess begränsade utrymmen. Utbildningen av såväl kockar som däcksmanskap bör i huvudsak

läggas upp efter de utbildningsplaner, som finnas vid redan befintliga sjömansskolor.

För att nå målet med utbildningen är det oundgängligen nödvändigt att skolan utrustas med visst båtmaterial. Utredningen föreslår inköp av en mindre fiskebåt. Av kostnadsskäl torde man få nöja sig med en begagnad båt, som kan omändras och utrustas för sitt nya ändamål.

Skolan bör mot ersättning åtaga sig mindre transporter, bogseringsuppdrag o. dyl., vinterförvaring och vårutrustning m. m. av segel- och motorbåtar ävensom enklare arbeten å båtar för exempelvis tull- och lotsverkens samt väg- och vattenbyggnadsstyrelsens räkning. Skolan måste förses med en verkstadslokal eftersom många arbetsuppgifter komma att kräva viss maskinell utrustning och därför, särskilt vintertid, äro föga lämpade att utföras utomhus.

Den nuvarande jordbruksdriften bör slopas och större delen av skolans jord utarrenderas. I samband härmed bli vissa jordbruksbyggnader överflödiga och en dylik skulle säkerligen med elevernas hjälp kunna för en kostnad av högst 10 000 kronor flyttas och omändras till lämplig verkstadslokal.

Slutligen föreligger behov av några småbåtar för att eleverna skola kunna tränas i segling och rodd m. m. Utredningen räknar också med att eleverna komma att ägna en stor del av sin fritid åt sjösport och fiske.

Sjömansutbildningen bör uppdelas i följande tre etapper om tillsammans ca ett år, nämligen en kortare vistelse vid Forsane eller annan ungdomsvårdsskola, sex månaders utbildning vid sjömansskolan och slutligen tjänstgöring under ca ett halvår å handelsflottans fartyg. Under hela utbildningstiden bör en fortlöpande utgallring ske av de för sjömansyrket mindre lämpade eleverna. Genom att låta eleverna tjänstgöra i handelsflottan under senare hälften av utbildningstiden skulle även sjöfolket lämnas tillfälle att bedöma deras lämplighet för yrket.

Utredningen föreslår, att skolan, åtminstone under försöksstadiet, ordnas som en filial — förslagsvis benämnd Gullmarens sjömansskola — till Forsane, som är beläget ca sex mil därifrån. Beträffande personalbehovet återkommer jag i det följande.

Ett genomförande av utredningens förslag rörande Lingatan — som nu rymmer 20 platser — nödvändiggör en ökning av platsantalet vid kvarvarande flickskolor. En elevförläggning med 12 platser bör därför iordningställas vid Eknäs yrkesskola för flickor; detta bör kunna ske genom ombyggnad av skolans huvudbyggnad. Däremot synes i vart fall icke f. n. någon ytterligare kompensation behöva uttagas på annat håll.

Förslaget avser följande byggnadsarbeten i de skilda etapperna till nedan angivna kostnad.

Etapp I.	Byggnads- kostnad kronor	Därav för tjänste- bostäder
<i>Forsane:</i> Minskning av den största elevförläggningen från 27 till 16 platser; nybyggnad av en specialavdelning och en utskrivningsavdelning; 8 bostadslägenheter	790 000	452 000

	Byggnads- kostnad kronor	Därav för tjänste- bostäder
<i>Lövsta</i> : Minskning av elevavdelningen Storgården från 22 till 15 platser; nybyggnad av en specialavdelning; 4 bostadslägenheter	560 000	199 100
<i>Margretelund</i> : Nybyggnad av en specialavdelning; 4 bostadslägenheter	432 000	209 400
<i>Lingatan</i> : Omändring till sjömansskola; 4 bostadslägenheter	435 500	276 500
<i>Eknäs</i> : Iordningställande av ytterligare en elevavdelning om 12 platser; 4 bostadslägenheter	206 000	156 400
	<u>2 423 500</u>	<u>1 293 400</u>

Etapp II.

	Byggnads- kostnad kronor
<i>Foldsa</i> : Omändring enligt småstugusystem (35 elever fördelade i 5 stugor)	940 000
<i>Fagared</i> : Minskning av den största elevförläggningen; nybyggnad av en specialavdelning	494 500
<i>Härsjögården</i> : Iordningställande av ytterligare en elevavdelning	287 000
	<u>1 721 500</u>

Etapp III.

<i>Morängen</i> : Iordningställande av ytterligare en elevavdelning ...	287 000
<i>Hornö</i> : Minskning av elevförläggningen Storgården; nybyggnad av en utskrivningsavdelning	152 000
<i>Långanäs</i> : Minskning av den halvöppna elevavdelningen; nybyggnad av en mindre avdelning	367 700
<i>Broby</i> : Omändring av elevförläggningen; nybyggnad av 2 småstugor	355 000
<i>Johannisberg</i> : Nybyggnad av en utskrivningsavdelning	252 400
	<u>1 414 100</u>

Etapp IV.

<i>Hammargården</i> : Nybyggnad av en utskrivningsavdelning	389 500
<i>Gräskärr</i> : Omändring enligt småstugusystem	853 000
<i>Östra Spång</i> : Nybyggnad av en utskrivningsavdelning	378 000
	<u>1 620 500</u>

Etapp V.

<i>Vemyra</i> : Omändring av nuvarande elevförläggningar; nybyggnad av en specialavdelning och en utskrivningsavdelning	913 000
<i>Gudmundsgården</i> : Nybyggnad av en utskrivningsavdelning	319 500
<i>Brättegården</i> : Nybyggnad av en elevavdelning	225 000
	<u>1 457 500</u>
Summa kronor	8 637 100

Specialavdelningarna innehåller 8 enkelrum och 2 sjukrum, kök, ett dagrum, matsal, verkstadsutrymme och vaktrum. Utskrivningsavdelningarna är konstruerade att uppföras med byggnadselement från aktiebolaget Elementhus i Mockfjärd; de rymmer 4 dubbelrum, ett dagrum, kök och ett rum för en assistent. Även personalhusen är konstruerade enligt elementhussystemet. Beträffande detaljerna i övrigt torde få hänvisas till handlingarna i ärendet.

Utgifterna för bostadshus inom etapperna II—V uppgår till ca 3 milj. kronor, således under hela femårsperioden till ca 4 300 000 kronor. Det framhålles, att i byggnadsplanen endast upptagits det absoluta minimum av bostäder, som erfordras för de föreslagna nya befattningshavarna. Under etapp I skall således tillkomma 27 bostäder, varav 24 nybyggnader, medan antalet föreslagna nya tjänster utgör 34. Utredningen framhåller särskilt, att staten kommer att erhålla avkastning i form av hyror.

Med utgångspunkt från det framlagda femårsprogrammet, som således beräknats draga en kostnad av ca 8,6 milj. kronor, har utredningen gjort en approximativ beräkning av de totala byggnadskostnaderna för ungdomsvårdsskolorna under de närmaste fem åren. Vid sidan av det angivna femårsprogrammet torde erfordras *dels* ca 2,4 milj. kronor för anordnandet av nya verkstadslokaler och i samband därmed personalbostadshus, varom utredningen kommer att framlägga förslag senare, *dels* ca 3,2 milj. kronor för att täcka kvarstående brist i fråga om personalbostäder i allmänhet och *dels* 538 000 kronor för vissa angivna byggnadsarbeten, varom socialstyrelsen framlagt förslag i sin anslagsframställning för nästa budgetår. Kostnaderna under de närmaste fem åren beräknas sålunda till i runt tal 14,8 milj. kronor, varav 9,3 milj. kronor för personalbostäder.

Det är enligt utredningens mening angeläget, att de manliga eleverna deltaga i byggnadsarbetet i största möjliga utsträckning. Detta gäller icke endast schaktnings- och planeringsarbete utan även egentligt byggnadsarbete. Socialstyrelsen bör därför vidtaga åtgärder för beredande av erforderlig yrkesutbildning i detta avseende och genomföra de för elevernas arbetsinsats erforderliga organisatoriska förberedelserna.

Under hänvisning till vad utredningen i skrivelsen den 27 oktober 1951 anfört rörande personalbehovet vid ungdomsvårdsskolorna framhåller utredningen angelägenheten av att alla utvägar prövas för att ernå en intensivare och mer individuell behandling av eleverna. Det är önskvärt, att erfarenhet snarast möjligt vinnes av den föreslagna organisationen med tre assistenter. Vid Sundbo bör denna anordning genomföras fr. o. m. den 1 juli 1953 och vid Forsane fr. o. m. den 1 juli 1954. Däremot föreslås för Margretelunds del endast två assistenter; det är nämligen icke nödvändigt eller ens önskvärt att alla skolor organiseras exakt lika. I övrigt understryker utredningen behovet av personal, som sysslar med eleverna under deras fritid. Icke mindre än 74 % av samtliga rymningar år 1951 företogs under elevernas fritid och 17 % nattetid. I nuvarande läge har vid unge-

får hälften av skolorna varje befattningshavare åtminstone tidvis fritidstillsyn över 20—25 elever. Vid övriga skolor omfattar varje befattningshavares grupp färre men ofta 15 elever. Från flera skolor har för utredningen framhållits, att, därest rymningarna i möjligaste mån skall kunna begränsas, det framstår som absolut nödvändigt att skolorna snarast tillföres ytterligare personal lämpad för att organisera och leda elevernas fritidssysselsättningar.

Vid de skolor, som upptagits i byggnadsetapp I, bör följande tjänster inrättas:

Forsane: 1 assistent i Ce 23, 1 bokhållare i Ce 21, 4 tillsyningsmän i Ce 16, 4 vårdare i Ce 12.

Lövsta: 1 tillsyningsman i Ce 16, 3 vårdare i Ce 12.

Margretelund: 1 assistent i Ce 23, 2 tillsyningsmän i Ce 16, 4 vårdare i Ce 12, 1 ekonomibiträde i Ce 4.

Gullmaren (Lingatan): 1 avdelningsföreståndare i Ce 25, 2 yrkeslärare i Ce 20, 1 biträdande husföreståndare i Ce 13, 3 vårdare i Ce 12, 1 ekonomibiträde i Ce 4.

Eknäs: 1 husföreståndare i Ce 15, 3 vårdare i Ce 12.

Avlöningskostnaderna för denna personal torde uppgå till 307 620 kronor vid placering i lägsta löneklass. Rektorn vid Forsane bör erhålla ett årsarvode av 4 000 kronor för sin tjänstgöring vid sjömansskolan; utredningen förutsätter, att rektorn tjänstgör där i regel en dag i veckan. Å andra sidan bortfaller lönekostnaderna för den nuvarande personalen vid Lingatan, ca 101 500 kronor, varav ca 8 000 kronor belöper på den särskilda avlöningsstaten för jordbrukspersonal. Den totala årliga kostnadsökningen beräknas sålunda till $(307\,620 + 4\,000 - 101\,500)$ 210 120 kronor.

Då de föreslagna nya avdelningarna icke torde kunna tagas i bruk förrän den 1 juli 1954, behöver enligt utredningens mening anslag till personalförstärkningarna icke äskas för nästa budgetår.

Slutligen föreslås, att ett belopp av 100 000 kronor anvisas till anskaffande av inventarier i samband med första byggnadsetappen, varav för sjömansskolan 40 000 kronor.

Yttranden.

Beträffande de allmänna synpunkterna på utredningens förslag kan anföras följande.

Socialstyrelsen meddelar, att platsbrist f. n. råder vid skolor för ungdomar i åldern 15—17 år samt vid specialanstalterna Lövsta och Långanäs. Detta har medfört minskade möjligheter till ett snabbt omhändertagande och en nödvändig differentiering av elevmaterialet. Svårigheterna att ställa en tillförlitlig prognos rörande platsbehovet understrykes; utredningens beräkning av utbyggnadsbehovet, 70 platser, torde dock komma att hålla åtminstone de närmaste åren. I detta sammanhang bör observeras, att platsbehovet i betydande utsträckning regleras av vårdtidens längd, som i sin tur är beroende av dels behandlingsresurserna och dels eftervårds-

organisationens möjligheter att placera villkorligt utskrivna elever. Vidare anføres, att styrelsen under hand erfarit att det yngre psykopatklientelet enligt psykopatvårdsutredningens planer tills vidare skall hänföras till socialvården. Frågan om en specialanstalt för det mest svårskötta klientelet inom ungdomsvårdsskolornas ram bör bl. a. ur denna synpunkt bli föremål för fortsatta överväganden.

Socialstyrelsen tillstyrker förslaget om minskning av de stora elevavdelningarna och uppförande av vissa special- och utskrivningsavdelningar. Den föreslagna utformningen av specialavdelningarna anses mycket förtjänstfull med hänsyn framför allt till kravet på hemtrevnad och tillräckliga fritidsutrymmen.

Socialstyrelsen varnar för att huvudvikten ensidigt lägges på den byggnadstekniska utvecklingen. Även personalförhållandena bör ägnas uppmärksamhet och i detta hänseende tillstyrkes anordningen med tillsyningsmän och vårdare, som handhar den egentliga elevtillsynen, och assistenter, som ägnar sig åt specialiserade behandlingsuppgifter för skolans hela klientel. Förslaget om förstärkning av assistentorganisationen är ett av utredningens mest angelägna. Med nuvarande organisation, där assistenten är bunden till sin avdelning med 20—25 elever och får syssla med ett flertal okvalificerade uppgifter, finns varken tid eller möjlighet för den nödvändiga individuella behandlingen.

En reservant inom socialstyrelsen, byråchefen Göta Rosén, ställer sig tveksam inför att godtaga planerade projekt utan att ha tillgång till utredningens totala resultat, bl. a. utredningens klientelundersökning. Reservanten delar liksom socialstyrelsens majoritet utredningens uppfattning om den lilla gruppens betydelse för anstaltsvård, men anser att denna princip icke i praktiken kan genomföras om man ändock samlar de små grupperna inom en stor anstaltsenhet. En anstalt med 15—20 elever är den mest idealiska. I vart fall bör man avvakta det praktiska resultatet av pågående omändring av Sundbo.

Statskontoret har icke blivit övertygat om att omedelbara åtgärder i förslagets syfte är påkallade. Frågan om ändring av skolornas organisation bör prövas först då resultatet av utredningens fortsatta undersökningar föreligger. F. ö. finnes f. n. icke utrymme för en ökad anslagstilldelning till byggnadsarbeten på förevarande område.

Riksåklagarämbetet och *strafflagberedningen* understryker nödvändigheten av att åtgärder vidtages i syfte att öka skolornas resurser att omhändertaga de mest svårbehandlade eleverna; sådana åtgärder är av särskild betydelse om det framlagda förslaget till lagstiftning angående påföljd för brott av minderårig antages av riksdagen. Utredningens förslag tillstyrkes därför. Specialavdelningarna bör dock förses med omslutningsstängsel.

En reservant inom strafflagberedningen (överdirektören H. Göransson) uttalar, att det förefaller som om de föreslagna specialavdelningarna skulle

medgiva ett större mått av öppenhet än den förefintliga slutna avdelningen vid Långanäs. Denna avdelning bör emellertid tjäna som mönster vid utformandet av specialavdelningarna.

Ett särskilt problem som är av betydelse för frågan om platsbehovet har berörts av vissa myndigheter. Det gäller här frågan till vilken sektor av samhällets organ för omhändertagande av unga brottslingar man bör hänföra lagöverträdare i åldern 18—21 år, som tidigare vistats vid ungdomsvårdsskola.

Strafflagberedningen anför härutinnan i huvudsak följande.

F. n. händer det ofta att domstolarna avbryter en före 18 års ålder påbörjad behandling vid ungdomsvårdsskola, när den unge begått nytt brott efter det han uppnått 18 års ålder, och dömer honom till ungdomsfängelse eller tidsbestämt straff. Av 1951 års fångvårdsutredning har uppgivits, att 150 platser inom fångvården upptages av ungdomar, som tidigare vistats på ungdomsvårdsskola. Allt bör göras för att icke bristande resurser inom ungdomsvårdsskolorna skall föranleda en ur pedagogiska synpunkter olämplig överflyttning av ungdom till fångvårdsanstalter. Härigenom ökas platsbehovet med minst 100 platser utöver vad utredningen angivit.

Riksåklagarämbetet framhåller allenast, att domstolarnas benägenhet att hänvisa dessa äldre elever till fortsatt behandling vid ungdomsvårdsskola kan förväntas öka, om skolorna erhåller de av utredningen föreslagna resurserna för omhändertagande av det besvärligaste klientelet. Härigenom kommer ett ökat platsbehov att uppstå.

Socialstyrelsen anser däremot, att ungdomsvårdsskolorna icke f. n. bör omhändertaga de unga lagöverträdare, som det här är fråga om. En sådan anordning skulle nämligen leda till att vården av dessa ungdomar uppdelas på två administrativa områden, socialvårdens och kriminalvårdens, d. v. s. medföra samma olämpliga dualism som man nu genom lagstiftning söker undanröja beträffande den yngre åldersgruppen. En 18-åring, som begått brott, skulle dömas till ungdomsfängelse, såvida han icke vore ungdomsvårdsskoleelev, i vilket fall han via villkorlig dom skulle återintagas på ungdomsvårdsskola. Ett eventuellt kommande förslag från strafflagberedningen om behandlingen av brottslingar i åldern 18—21 år bör avvaktas före ett slutligt ställningstagande i denna fråga.

Här må anmärkas att *en reservant inom strafflagberedningen* (överdirektören H. Göransson) anser, att platsbehovet vid specialavdelningarna är för lågt beräknat med hänsyn till att minst 30 procent av det äldre klientel, varom här är fråga, torde behöva placeras på andra än ordinarie avdelningar.

Vad beträffar remissinstansernas synpunkter på förslaget att anordna en sjömansskola vid Lingatan kan följande anföras.

Socialstyrelsen förklarar, att byggnaderna vid Lingatan är i sådant skick, att denna skola icke mycket längre kan användas som ungdomsvårdsskola. Utredningens förslag om inrättande av en sjömansskola är en ur många synpunkter lämplig lösning av problemet om skolans framtida användning och torde ur kostnadshänseende vara den lämpligaste utvägen.

Statskontoret — som under hänvisning till den ståndpunkt ämbetsverket intagit till utredningens förslag i dess helhet ansett sig sakna anledning att gå närmare in på förslagets detaljer — anser att en rektorstjänst bör inrättas vid sjömansskolan; härigenom kan avdelningsföreståndartjänsten vid sjömansskolan och bokhållartjänsten vid Forsane utgå ur förslaget varjämte tilläggsarvodet till rektorn vid Forsane, som i och för sig skäligen bort begränsas till 1 200 kronor för år, bortfaller.

Övriga hörda myndigheter och organisationer tillstyrker sjömansskoleförslaget eller vill i vart fall icke motsätta sig dess genomförande. I ett flertal avseenden har man emellertid anmält från utredningens synpunkter avvikande meningar.

Gentemot uppfattningen att sjömansyrket skulle passa ungdomsvårdsskoleeleverna framhåller *överstyrelsen för yrkesutbildning* och *svenska sjöfolksförbundet*, att utredningen överskattat förekomsten av växlande arbetsuppgifter och för starkt betonat yrkets möjligheter att skapa samhörighet. Man bör enligt överstyrelsens mening beakta, att för den, som har anpassningssvårigheter i land, ännu större svårigheter ofta uppstår på sjön; utbildningen bör därför icke avses för de anstaltsbesvärligaste eleverna. *Sveriges fartygsbefälsförening* framhåller, att den frihet, som sjömansyrket skänker, kan vara för stor för att bäras av mindre karaktärsstarka personer; det är överhuvudtaget vanskligt att avgöra, huruvida yrket passar personer med anpassningssvårigheter.

Skilda meningar framföres vidare i fråga om lämpligheten av att förlägga en sjömansskola till Lingatan. *Sveriges fartygsbefälsförening*, *Sveriges redareförening* och *kommerskollegium* anser, att den tilltänkta skolans belägenhet gör den lämplig för verksamheten. *Svenska sjöfolksförbundet* understryker däremot, att en av grundförutsättningarna för en god sjömansutbildning och därmed för möjligheterna att skapa en stabil sjömanskår är att elever och sjömän får tillräcklig anknytning till samhällslivet och att detta krav icke är tillfredsställande tillgodosett om skolan förlägges till en plats med Lingatans isolerade läge.

Arbetsmarknadsstyrelsen anser, att den planerade skolan är för liten med hänsyn till det antal elever, som söker sig till sjöfartsyrkana, och förordar en undersökning om möjligheterna att till västkusten förlägga en större ungdomsvårdsskola av gängse typ, avsedd för utbildning i sjömansyrket. I samband därmed bör jämväl undersökas i vilken utsträckning ungdomsvårdsskoleelever kan förväntas ha förutsättningar att erhålla öppen vård i förening med utbildning vid kommunala sjömansskolor. Även *överstyrelsen för yrkesutbildning* anser, att ungdomsvårdsskoleeleverna i viss utsträckning bör kunna placeras vid de kommunala sjömansskolorna, där vissa svårigheter att erhålla tillräckligt antal elever f. n. gör sig gällande i vart fall vid utbildningslinjerna för däcks- och maskinpersonal.

Särskilda synpunkter har därjämte förekommit rörande kursernas längd och kursplanernas uppläggning. Allmänt understrykes, att skolan bör utrustas med lämpliga lokaler, ej minst för fritidssysselsättningar.

Slutligen har *byggnadsstyrelsen* avgivit yttrande rörande utredningens förslag till byggnadsarbeten vid Forsane, Lövsta och Margretelund. Styrelsen anför härom i huvudsak följande.

Forsane.

Förläggningen av de två nya vårdavdelningarna i anslutning till det nya bostadsområdet synes mindre lämplig; en mera avskild förläggning bör eftersträvas. Vad specialavdelningen angår, ifrågasättes om icke viss minskning av den sammanlagda dag- och matrumsytan kan ske utan att ändamålsenligheten därmed eftersättes. Styrelsen föreslår därjämte vissa mindre ändringar och omdispositioner i planlösningen. Övriga föreslagna arbeten vid denna skola föranleder ingen erinran. Med hänsyn till vad som framförts angående minskningen av specialavdelningen synes kostnadsberäkningarna kunna godtagas.

Lövsta.

Beträffande specialavdelningens utformning hänvisas till vad styrelsen uttalat angående motsvarande avdelning vid Forsane. De nya bostadshusen bör förläggas till bostadsområdet i anstaltens sydöstra del. Tillräckliga skäl föreligger ej att anordna en ny entré till personalmatsalen i Storgården. Värdet av den föreslagna utökningen av denna matsal är alltför obetydligt i förhållande till kostnaderna. Om ifrågavarande arbeten icke utföres, kan de två biträdesrummen i bottenvåningen, som eljest måste utvinnas i övervåningen, bibehållas. Lämpligheten av att inreda en samlings- och hobbylokal i arbetshemmets källarvåning kan på grund av den låga våningshöjden ifrågasättas. Anordnandet av denna lokal har medfört, att ett snyggningsrum flyttas upp till bottenvåningen. Även dessa arbeten bör utgå. Om styrelsens förslag till begränsning av byggnadsarbetena i denna elevförläggning godtages, minskas byggnadskostnaderna med 38 000 kronor. De beräknade kostnaderna kan i övrigt godtagas.

Margretelund.

Med hänsyn till anstaltens belägenhet intill Lidköpings stads bebyggelse föreslås, att frågan om uppförande av personalbostäder vid anstalten toges upp till förnyad prövning. Det torde icke vara omöjligt att, eventuellt i samband med tilldelande av statligt lån för bostadsbyggande, förmå staden att i nytillkommande hyreshusbebyggelse reservera önskat antal lägenheter för anstaltens befattningshavare. I fråga om specialavdelningens planläggning hänvisas till vad som anförts beträffande motsvarande byggnader vid Forsane och Lövsta. De beräknade kostnaderna synes i och för sig kunna godtagas.

Socialstyrelsens förslag till anslagsberäkning.

Yrkanden.

Löneregleringar m. m.

1. Höjning av ersättningarna åt folkskollärare för undervisning i slöjd och i fortsättningsskola	6 550
2. Höjning av ersättningarna åt verkställande ledamöter	8 500
3. Höjning av ersättningarna åt rådgivande psykiater	22 200
4. Svårighetstillägg åt vissa befattningshavargrupper vid Lövsta, Långanäs och Ryagården	10 032
5. Överförande av jordbrukspersonal till löneplan	48 420

Personalförstärkningar.

6. 1 bokhållare i Ce 21 vid Långanäs	11 604
7. 11 kontorsbiträden i reglerad befordringsgång (heltid i st. f. deltid)	52 796
8. 1 tillsyningsman i Ce 16 och 2 vårdare i Ce 12 vid Råby	25 092
9. 1 ekonomibiträde i Ce 6 vid Ryagården	5 940

Omräkningar.

10. Löneklassuppflyttningar och reglerad befordringsgång	30 446
11. Omräkning av rörligt tillägg	545 484
12. 1952 års tjänsteförteckningsrevision	23 406
13. Ersättningar för obekväm arbetstid enl. kung. 1952: 68	58 250
	848 720

Socialstyrelsen har vidare föreslagit ordinariesättning av 1 rektor i Ce 29, 1 barnavårdslärlarinna i Ce 19, 5 biträdande husföreståndare i Ce 13, 4 vårdare i Ce 12 och 5 ekonomibiträden i Ce 6.

Motivering.

1. Ersättningarna utgår enligt gällande timlärarkungörelse. Arvodesbeloppen har höjts genom kungörelsen nr 66/1952. Härtill kommer att antalet skolpliktiga elever ökat, varför fortsättningsskolan vid Östra Spång måste uppdelas på två avdelningar.

2. Arvodena höjdes efter beslut av 1952 års riksdag till 800 kronor vid de större och 525 kronor vid de mindre skolorna. Socialstyrelsen vidhåller sitt inför innevarande budgetår avgivna förslag (V ht 1952 s. 59) att arvodena bestämmas till 1 200 resp. 800 kronor samt att det högre arvodet skall utgå vid Råby och Margretelund.

3. Enligt nu gällande grunder utgår arvode åt psykiater med grundbelopp, som uppgår vid Långanäs till 600 kronor, vid Bistagården till 300 kronor och vid övriga skolor, där psykiater skall vara anställd, till 240 eller 120 kronor för år beroende på skolans storlek. Vid Ryagården, Östra Spång och Råby, där psykiaterns arbetsuppgifter i princip skall skötas av en chef tillika läkare vid förstnämnda skola, utgår grundarvode med 600, 240 resp. 240 kronor i den mån särskild psykiater där anlitas; särskilda medel är dock icke beräknade för detta ändamål. Besöksarvodet utgör 75 kronor om besöket omfattat minst tre timmar, eljest minskas arvodet i förhållande till arbetstidens längd; det understiger dock aldrig 25 kronor. För sexualundervisning, en dubbeltimme årligen, utgår ersättning med 50 kronor. Sveriges läkarförbund har gjort framställning om höjning av arvodena. Framställningen, som tillstyrkes av socialstyrelsen, avser höjning av grundbeloppen till 800, 400, 300 resp. 150 kronor, och av besöksarvodet till 100 kronor oavsett arbetstidens längd samt av arvodet för sexualundervisning till 75 kronor per dubbeltimme. Då det är ovisst, huruvida chefs-

tjänsten vid Ryagården kan besättas under nästa budgetår bör medel för särskild psykiater vid Ryagården, Östra Spång och Råby beräknas; grundbeloppet bör vid dessa skolor utgå med 800, 300 resp. 300 kronor.

4. Sveriges fångvårdsmannaförbund har hemställt, att särskilt lönetilllägg i likhet med vad som är fallet inom sinnessjukvård och fångvård måtte utgå till personal vid ungdomsvårdsskolor för särskilt svårskött klientel. Socialstyrelsen delar förbundets uppfattning. Ifrågavarande tillägg bör utgå vid Lövsta, Långanäs och Ryagården, dock endast till personal, som har till huvudsaklig uppgift att taga hand om eleverna under deras fritid, d. v. s. tillsyningsmän, biträdande husföreståndare och vårdare, sammanlagt 38 befattningshavare. Arvodet bör utgå med samma belopp som vid motsvarande tjänster inom sinnessjukvård och fångvård, d. v. s. med 264 kronor per år.

5. Sex jordbruksarbetare (vid Lövsta, Långanäs, Johannisberg, Margretelund, Vemyra och Brättegården) bör överföras till löneplan; styrelsen hänvisar härutinnan till 1948 års anställningsutrednings betänkande angående löneplan eller kollektivavtal (SOU 1952: 3, s. 77 och 82). Jordbruksarbetarna vid de fyra förstnämnda skolorna bör placeras i Ce 11. Jordbruksarbetarna vid Vemyra och Brättegården bör placeras som ladugårdsskötare i Ce 11 resp. hantverkare i Ce 12. De sammanlagda lönekostnaderna, 48 420 kronor, motsvaras av en i det närmaste lika stor besparing å jordbrukets stat.

6. Enligt lämnat medgivande har under föregående och innevarande budgetår anställts en extra bokhållare vid Långanäs för att avlasta skolans rektor från ekonomiska göromål (V ht 1952 s. 66). Tjänsten bör göras permanent.

7. Vid de mindre skolorna finns endast timavlönad skrivhjälp. Den ledande personalen bör i största möjliga utsträckning avkopplas från de kamerala göromålen för att mera odelat kunna ägna sig åt det läkepedagogiska arbetet med eleverna.

8. Efter reparation av elevförläggningen (V ht 1951 s. 72) och sedan stiftelsen Råby räddningsinstitut enligt avtal iordningställt det s. k. Gyllenkrokska huset till en utskrivningsavdelning (V ht 1952 s. 79), kommer platsantalet att fr. o. m. den 1 juli 1953 ökas med 15 platser. För den sistnämnda avdelningen erfordras en tillsyningsman, varjämte en vårdare bör anställas för att dels avlösa tillsyningsmannen och dels tjänstgöra å den halvöppna avdelningen. Den nuvarande provisoriska personalorganisationen (V ht 1950 s. 22) har visat sig otillräcklig, varför extra personal för nattlig tillsyn måst anställas. Ytterligare en vårdartjänst erfordras; vid bifall till framställningen i denna del kommer det hittills lämnade medgivandet att anställa extra personal att återkallas.

9. Vid Ryagården finnes två tjänster som ekonomibiträde i 6 lönegraden. Mallagningen sker självständigt vid skolans båda avdelningar (förutvarande Ljungaskog resp. Sonestorp) med ett ekonomibiträde vid vardera

avdelningen. Ytterligare ett ekonomibiträde bör anställas såsom avbytare för de båda andra.

Yttrande.

Statskontoret är med hänsyn till ungdomsvårdsskoleutredningens arbete icke berett att tillstyrka förslagen om personalförstärkning i vidare mån än beträffande en bokhållare vid Långanäs samt en tjänst som tillsyningsman och en vårdarbefattning vid Råby. Ämbetsverket vill ej motsätta sig, allt medel, som f. n. stå till förfogande för anställande av kontorshjälp, uppräknas med 3 500 kronor för att täcka inträffade lönestegringar. Frågan om överförande av jordbruksarbetare på löneslat torde böra anstå i avvaktan på ställningstagande till 1948 års anställningsutrednings betänkande. Statskontoret anser sig ej heller kunna förorda ordinariesättning av annan tjänst än rektorstjänsten i Ce 29. Anledning torde icke föreligga att höja arvoden å verkställande ledamöter och rådgivande psykiater. Ämbetsverket är ej heller berett att f. n. understödja yrkandet, att särskilda svårighetstillägg skall utgå till vissa befattningshavare. I övrigt har statskontoret intet att erinra.

Departementschefen.

Alltsedan den stora skyddshemsreformen vid 1930-talets mitt har ungdomsvårdsskoleorganisationen befunnit sig i ständig utveckling. Skolorna har efter hand helt förstatligats och i samband därmed har anstalter som varit mindre lämpliga med hänsyn till lokalernas standard utmönstrats ur organisationen. Ett helt nytt vårdsystem har med början under 1940-talet växt fram och grunden har lagts till den eftervård, som med nödvändighet måste komplettera varje anstaltsvistelse. Samtidigt med att resurserna sålunda ökat har emellertid organisationen mött nya problem som tarvat sin lösning. En markant och för skolorna synnerligen betydelsefull faktor, som ställt allt större krav på organisationen, utgör det förhållandet att skolorna i ökande omfattning fått taga sig an särskilt svårbehandlad ungdom. Jag skall icke här närmare redogöra för de bakomliggande orsakerna till detta fenomen. I huvudsak är de angivna av min företrädare i ämbetet vid anmälan av propositionen 1950: 98 (s. 12). Läget kommer i detta hänseende att ytterligare skärpas, då den av 1952 års riksdag antagna lagstiftningen rörande underåriga brottslingar träder i kraft (prop. nr 223; första lagutsk. utl. nr 31; rd. skr. nr 426). Genom dessa lagstiftningsåtgärder hänvisas i princip hela gruppen av lagbrytande ungdomar i åldern fr. o. m. 15 t. o. m. 17 år till ungdomsvårdsskolorna.

Vårdmetoderna inom ungdomsvårdsskoleorganisationen var föremål för en utförlig behandling vid 1950 års riksdag. Närmast föranleddes denna av att socialstyrelsen avgivit vissa förslag till åtgärder i syfte att minska rymningarna från skolorna. Bl. a. föreslog styrelsen, att s. k. slutna avdelningar skulle anordnas vid vissa skolor efter mönster av den avdelning, som sedan år 1949 funnits vid Långanäs. Min företrädare i ämbetet anförde beträffande

detta förslag, att det vore önskvärt att ytterligare erfarenhet från verksamheten vid Långanässkolan avväktades, innan flera slutna avdelningar inrättades. Däremot förklarade han sig övertygad om att fortskridande förbättringar inom ramen för den vid skolorna tillämpade öppna vården skulle komma att reducera även rymningsproblemet och förutskickade en sakkunnigutredning om lämpliga åtgärder härutinnan. Någon ökning av de slutna avdelningarnas antal beslöts ej heller av 1950 års riksdag.

Sedermera har ungdomsvårdsskoleutredningen tillsatts med uppgift att granska de vid ungdomsvårdsskolorna vunna erfarenheterna och avgiva förslag till förbättringar i vårdsystemet. Utredningens uppdrag omspannar sålunda hela ungdomsvårdsskoleväsendet och alla dess problem. Under hösten 1951 framlades från utredningens sida vissa delförslag, vilka var föremål för statsmakternas ställningstagande år 1952 (V ht p. 37 och 38). Sålunda förstärktes i viss överensstämmelse med utredningens förslag anslagen till elevbelöningar och till utackorderingsverksamhet. Därjämte anvisades medel för viss omorganisation av Sundbo i syfte att sätta skolan i stånd att mottaga särskilt besvärliga elever i åldern 15—17 år.

I sin skrivelse rörande Sundboprojektet angav utredningen vissa allmänna principer, som borde gälla för skolornas fortsatta utformning. En närmare redogörelse härför lämnades i 1952 års statsverksproposition (V ht p. 37). Det torde här vara tillfyllest att nämna, att utredningen vill dela upp de större elevförläggningarna på mindre enheter och förstärka personalen vid skolorna. Härigenom skapas förutsättningar för en mera individuell och intensiv behandling än som nu är möjlig att erhålla vid de större skolorna. Sundboförslaget var uppgjort efter dessa riktlinjer och utredningen har nu utifrån samma utgångspunkter och med hänsyn jämväl till ett visst utbyggnadsbehov gjort upp en generalplan för omorganisation under loppet av fem år av det stora flertalet ungdomsvårdsskolor. Tills vidare har dock utredningen framlagt ett formligt förslag endast beträffande första årsetappen, avseende åtgärder som anses böra vidtagas redan under nästa budgetår; de övriga etapperna kommer att närmare redovisas först i en senare fas av utredningsarbetet.

För egen del vill jag till en början framhålla, att ungdomsvårdsskoleutredningens arbete fortgår och att utredningens slutbetänkande kan förväntas senare under innevarande år. I detta betänkande kommer skilda frågor att tagas upp till behandling, exempelvis rörande yrkesutbildningen, reglerna för de olika elevkategoriernas fördelning på olika skolor, vistelsetidens längd, eftervårdsanordningarna m. m. Samtidigt avser utredningen att lämna en redogörelse för en större statistisk undersökning av elevmaterialet. Det förhållandet att utredningen på väsentliga punkter ännu icke är färdig med sitt uppdrag motiverar en viss försiktighet, då det gäller att redan nu taga ställning till utredningens förslag. Jag är emellertid angelägen att understryka, att något som helst ställningstagande till utredningens femårsprogram i dess helhet icke är påkallat. Utredningens föreliggande förslag omfattar endast de byggnadsarbeten,

som det av skilda skäl har ansetts särskilt angeläget att få till stånd redan under nästa budgetår; den stort upplagda planeringen i övrigt får tills vidare bilda bakgrund till detta förslag. Under sådana förhållanden har jag utgått ifrån att inga andra åtgärder f. n. bör beslutas än sådana, som måste anses oundgängligen nödvändiga för att åstadkomma en snabb lösning av särskilt kännbara, akuta problem.

Innan jag närmare utvecklar mitt ställningstagande till utredningens förslag, vill jag beröra frågan om platsbehovet vid skolorna. Utredningen har ansett, att antalet platser bör efter hand under femårsperioden ökas med totalt ca 70. Utredningen är själv medveten om att det icke är möjligt att ställa en någorlunda hållbar prognos i detta hänseende. I detta läge och då som jag nyss framhållit programmet för nästa budgetår måste bli relativt begränsat, kan jag endast uttala, att det framtida platsbehovet bör beaktas vid den fortsatta planeringen på området. I det följande kommer jag att förorda bifall till vissa förslag inom första byggnadsetappen, medförande bl. a. en ökning med fjorton platser. Denna är emellertid icke i och för sig ett uttryck för en strävan till större platsantal utan bör betraktas som en platsvinst vid den upprustning för vilken skolorna av andra skäl bör bli föremål. — Strafflagberedningen och socialstyrelsen har anfört i viss mån motstridiga åsikter rörande frågan om i vilken utsträckning lagbrytare i åldern 18—21 år bör hänvisas till ungdomsvårdsskolorna. Denna fråga kan enligt min mening icke lösas i här förevarande sammanhang.

Den av 1952 års riksdag antagna lagstiftningen om påföljd för brott av underårig innebär, att en lagbrytare, som är under 18 år, i regel skall hänvisas till ungdomsvårdsskola i stället för att intagas å fångvårdsanstalt. För lagstiftningens genomförande har allmänt förutsatts, att skolornas resurser att omhändertaga särskilt svårbehandlade elever skall ökas i erforderlig grad. För att tillfredsställande anordningar i detta hänseende skall hinna vidtagas har riksdagen för sin del velat uppskjuta lagstiftningens ikraftträdande från, såsom Kungl. Maj:t föreslagit, den 1 juli 1953 till senare tidpunkt; riksdagen har därför beslutat, att lagarna i fråga skall träda i kraft den dag Konungen förordnar.

Av de förslag ungdomsvårdsskoleutredningen fört fram inom första byggnadsetappen syftar de som berör Forsane, Lövsta och Margretelund direkt till att fylla det behov som nyss nämnts. Sålunda skall vid var och en av dessa skolor uppföras en specialavdelning för särskilt svårbehandlade elever. Eleverna vid denna avdelning skall vid behov kunna låsas in och fönstren, som dock icke är försedda med galler, skall vara så konstruerade att eleverna icke obehindrat skall kunna taga sig ut genom dem. Utredningens program omfattar vidare minskning av de båda största elevförläggningarna vid Forsane och Lövsta och uppförande av en avdelning för i det närmaste utskrivningsfärdiga elever vid Forsane. Sedan dessa tre skolor omändrats i enlighet med förslaget, kommer de att fylla de krav utredningen uppställt beträffande uppdelning på mindre behandlingsenheter. Antalet platser ökar såsom nämnts med tillhoppa 14.

Enligt min mening bör Forsane, Lövsta och Margretelund under nästa budgetår utrustas med de nya avdelningar utredningen föreslagit. Planlösningen av specialavdelningarna kan i huvudsak godtagas men bör bl. a. med hänsyn till vad byggnadsstyrelsen anfört göras till föremål för en viss överarbetning. Det torde få ankomma på Kungl. Maj:t att därefter bestämma deras närmare utformning. Vidare bör vissa ombyggnadsarbeten företagas i de båda största elevförläggningarna vid Forsane och Lövsta. I fråga om förstnämnda skola ansluter jag mig härutinnan till utredningens förslag. Ombyggnadsarbetena i Storgården vid Lövsta bör däremot begränsas på sätt byggnadsstyrelsen angivit. Till utredningens förslag om en allmän förstärkning av personalstyrkan vid de berörda skolorna vill jag, såsom framgår av vad jag i det följande anför, icke nu taga ställning. Med hänsyn härtill bör flera bostadslägenheter icke uppföras än som kan beräknas nödvändigt för specialavdelningarnas och utskrivningsavdelningens behov. Jag räknar därför icke med mer än fem nya bostadslägenheter vid Forsane, fyra vid Lövsta och likaledes fyra vid Margretelund, envar å 65 m². I detta sammanhang vill jag framhålla, att det är min avsikt att undersöka huruvida icke, såsom byggnadsstyrelsen avsett, tjänstebostäder för personal vid Margretelund kan erhållas i hyreshusbebyggelsen i Lidköping. — Vid anslagsberäkningen bör slutligen hänsyn tagas till att ungdomsvårdsskoleutredningen under hand anmält, att det elektriska nätet vid Margretelund bör förstärkas i anledning av utbyggnaden; kostnaderna härför har beräknats till ca 10 000 kronor.

Då de av mig förordade byggnadsarbetena icke torde bli färdiga förrän vid ingången av budgetåret 1954/55, vill jag icke nu gå in på frågan om personalbehovet vare sig vid de nya avdelningarna eller i form av en allmän förstärkning av personalen i övrigt enligt utredningens därom gjorda förslag. Sundbo kommer visserligen att stå färdigt i sitt nya skick redan i början av nästa budgetår. Frågan om en allmän personalförstärkning därstädes bör emellertid prövas först i samband med motsvarande personalfrågor vid övriga skolor. För att tillgodose behovet av personal på de nya avdelningarna vid Sundbo bör dock fr. o. m. den 1 juli 1953 inrättas en tillsyningsmannatjänst och tre vårdartjänster för specialavdelningen och en tillsyningsmannatjänst för utskrivningsavdelningen, allt i överensstämmelse med utredningens förslag. Till frågan om medelsanvisning härför återkommer jag i det följande.

Kostnaderna för de av mig förordade byggnadsarbetena kan beräknas till ungefärligen följande belopp, nämligen för Forsane 605 000 kronor, för Lövsta 512 000 kronor och för Margretelund 442 000 kronor eller tillhopa 1 559 000 kronor. Härtill kommer ett visst behov av medel för inventarieanskaffning. För att minska byggnadskostnaderna men även av pedagogiska skäl bör, såsom ungdomsvårdsskoleutredningen föreslagit, eleverna i möjligaste mån deltaga i förekommande byggnadsarbeten. Vid behandlingen av skolornas byggnadsanslag återkommer jag till frågan om anvisande av medel för dessa ändamål.

Jag övergår nu till frågan om medelsbehovet för nästa budgetår under avlöningsanslaget. Till en början torde jag få behandla de av socialstyrelsen i anslagsframställningen gjorda förslagen.

På av socialstyrelsen anförda skäl bör de för ersättningar åt folkskollärare för slöjd- och fortsättningsskoleundervisning avsedda medlen ökas med 6 550 kronor. Ersättningarna till rådgivande psykiater har utgått efter oförändrade grunder sedan år 1946 och bör nu höjas. Jag kan dock icke tillstyrka större höjning än med 20 % å nu utgående grundbelopp, besöksarvoden och arvoden för sexualundervisning. Merkostnaderna härför uppgår till 4 250 kronor. Vid Ryagården, Östra Spång och Råby skall chefen-läkaren vid förstnämnda skola fylla den rådgivande psykiaterns uppgifter. Chefs-tjänsten i fråga har hittills stått obesatt i brist på lämplig sökande, varför andra läkare måst anlitas. Några medel härför har icke särskilt beräknats. Det förefaller dock lämpligt att så sker. Ryagården kan med hänsyn till klienteletts karaktär — psykopatiska flickor — beräknas vara i behov av ett läkarbesök i veckan, medan vid Råby och Östra Spång ett besök i månaden torde vara tillfyllest. För detta ändamål beräknar jag ett medelsbehov av 7 540 kronor. I övrigt kan jag icke biträda socialstyrelsens förslag i fråga om löneregleringar m. m.

En viss ökning av personalen bör ske vid Råby, där en nyinrättad avdelning inom kort står färdig att mottaga elever. Jag kan dock icke tillstyrka, att personalen förstärkes med mer än en tillsyningsman i Ce 16 och en vårdare i Ce 12; kostnaderna härför uppgår under nästa budgetår till 17 160 kronor. Övriga av socialstyrelsen under rubriken personalförstärkningar framförda förslag bör anstå. Såsom statskontoret föreslagit bör dock det för skrivhjälp avsedda beloppet ökas med 3 500 kronor.

Socialstyrelsens beräkningar av medelsbehovet under omräkningsposterna, tillhopa 657 586 kronor, torde kunna godtagas.

De föreslagna ordinariesättningarna bör anstå.

I det föregående har jag vid behandlingen av ungdomsvårdsskoleutredningens förslag till utbyggnad på förevarande område förordat, att personalen vid Sundbo ökas med 2 tillsyningsmän i Ce 16 och 3 vårdare i Ce 12 i samband med att en specialavdelning och en utskrivningsavdelning i början av nästa budgetår öppnas vid denna skola. För avlöningar till denna personal bör ett belopp av 44 136 kronor anvisas.

Slutligen bör anslaget med anledning av riksdagens bifall till de i propositionerna 1952:241 och 245 föreslagna löneregleringarna vid ungdomsvårdsskolorna höjas med 62 289 kronor.

Anslaget bör enligt mina beräkningar ökas med i runt tal 803 000 kronor och alltså uppföras med (3 540 000 + 803 000) 4 343 000 kronor.

Medelsbehovet fördelar sig på de skilda anslagsposterna på följande sätt:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 1 270 000 (+ 42 000) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 96 000 (+ 18 300) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 528 000 (+ 136 000) kronor;

rörligt tillägg 1 449 000 (+ 606 700) kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) godkänna följande avlöningsstat för statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 270 000
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	96 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal, <i>förslagsvis</i>	1 528 000
4. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 449 000

Summa kronor 4 343 000;

b) till Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 343 000 kronor.

[38] 36. Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 567 000	3 263 320
1952/53 (statsliggaren s. 312)	2 929 000	
1953/54 (förslag)	3 334 000	

Yrkanden.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 537 000 kronor.

1. Sjukvård m. m. åt befattningshavare	3 000
2. Reseersättningar	5 000
3. Bränsle, lyse och vatten	200 000
4. Övriga expenser	2 300
5. Underhåll av byggnader m. m.	40 100
6. Utspisning	197 600
7. Beklädnad	64 000
8. Eftervård och utackordering	25 000
9. Ändrade ersättningsbestämmelser för skolstyrelsernas ledamöter	—
10. Inventarier m. m.	—
	537 000

Motivering.

1. *Sjukvård m. m. åt befattningshavare.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 12 430 och 16 646 kronor; anslag 1952/53 10 000 kronor.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 79 783 och 95 720 kronor; anslag 1952/53 85 600 kronor.

3. *Bränsle, lyse och vatten.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 582 473 och 802 597 kronor; anslag 1952/53 545 000 kronor.

4. *Övriga expenser.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 65 707 och 74 116 kronor; anslag 1952/53 67 700 kronor. Anslagsökningen motiveras med att telefонтaxorna höjts.

5. *Underhåll av byggnader m. m.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 195 933 och 271 881 kronor; anslag 1952/53 279 900 kronor.

Underhållet måste fortfarande eftersättas på grund av medelsbrist, tidigare uppräknings har nämligen helt slukats av allmänna byggnadskostnadsökningar. Vid 1952 års byggnadsbesiktning har arkitekterna räknat med 270 000 kronor till angelägna arbeten och 190 000 kronor till arbeten, som bör komma till utförande. Anslaget bör beräknas till 2 % av byggnadsvärdet, 16 milj. kronor, och således uppföras med 320 000 kronor.

6. *Utspisning.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 665 562 och 758 818 kronor; anslag 1952/53 720 000 kronor.

Skolstyrelserna har för nästa budgetår beräknat ett medelsbehov av 802 000 kronor. I anslagsframställning för innevarande budgetår beräknade socialstyrelsen, att anslaget med hänsyn till stegringen av konsumtionsprisindex från juli 1950 till samma månad 1951 borde uppräknas till 795 000 kronor; styrelsen begränsade emellertid sitt anslagsäskande till att avse 720 000 kronor. De försiktiga beräkningarna för innevarande budgetår kan redan nu bedömas ohållbara. Med utgångspunkt från prisskillnaden juli 1950 — juli 1952 erfordras ett belopp av ca 918 000 kronor.

7. *Beklädnad.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 437 849 och 440 978 kronor; anvisat 1952/53 425 000 kronor.

Med de beräkningsgrunder, som angivits under punkt 6, erfordras ett belopp av 489 000 kronor.

8. *Eftervård och utackordering.* Utgift 1950/51 och 1951/52 resp. 194 273 och 211 519 kronor; anslag 1952/53 220 000 kronor.

Ungdomsvårdsskoleutredningen föreslog inför innevarande budgetår, att anslaget skulle uppräknas med 50 000 kronor för att sätta ungdomsvårdsskolorna i tillfälle att intensifiera utackorderingsverksamheten. Anslagsökningen begränsades dock på denna punkt till 25 000 kronor (V ht 1952, s. 80). Resterande belopp, 25 000 kronor, bör nu anvisas. Ett anslag om 50 000 kronor synes vara ett minimum om försöksverksamheten skall kunna ge erfarenheter av positivt värde för en vidare utbyggnad av den kvalificerade familjevården av ungdomsvårdsskoleelever.

Socialstyrelsen upprepar sitt i föregående års anslagsskrivelse framförda förslag om höjning av övervakararvoden från 2, 4 och 6 kronor till 5, 10 och 15 kronor, allt efter svårighetsgrad.

9. *Ändrade ersättningsbestämmelser för skolstyrelsernas ledamöter.* Skolstyrelsernas ledamöter bör — i viss överensstämmelse med vad som gäller för ledamöter i anstaltsnämnder vid statens fångvårdsanstalter — äga uppbära resekostnads- och traktamentsersättningar utan tillämpning av de i 5 och 17 §§ resereglementet stadgade begränsningarna.

10. *Inventarier m. m.* I anslaget för innevarande budgetår är inräknat ett engångsbelopp av 10 000 kronor för inventarier till Johannisberg. Med hänsyn till det trängande behovet av nyanskaffning bör delposten uppföras med oförändrat belopp.

Yttranden.

Statskontoret anser, att posterna till sjukvård, tvätt och renhållning samt hälso- och sjukvård med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 — resp. 16 646, 77 366 och 87 823 kronor — böra höjas med 5 000, 10 000 resp. 13 000 kronor. Någon uppräkningsavvikelse av posten till underhåll av byggnader kan statskontoret icke tillstyrka. Icke utan viss tvekan anser sig ämbetsverket kunna godtaga oförändrad medelsanvisning till inventarier m. m. Delposten till utspisning bör ökas med 82 000 kronor. Då statskontoret i nuvarande läge icke finner sig kunna förorda en utvidgad utackorderingsverksamhet föreslås, att posten till eftervård och utackordering uppföres med oförändrat belopp. Yrkandena rörande resekostnads- och traktamentsersättningar åt skolstyrelseledamöterna samt höjning av övervakningsarvodena bör icke tillmötesgå. I övrigt har anslagsberäkningen icke föranlett någon erinran.

Departementschefen.

Posterna under punkterna 1—4 bör i överensstämmelse med socialstyrelsens och i förekommande fall statskontorets förslag höjas med $(5\,000 + 5\,000 + 200\,000 + 2\,300)$ 212 300 kronor. Såsom statskontoret förordat bör dessutom posterna till tvätt och renhållning samt hälso- och sjukvård med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52 uppräknas med $(10\,000 + 13\,000)$ 23 000 kronor. Byggnadsunderhållet är fortfarande efterställt; de senaste årens höjningar av den härför avsedda delposten har i alltför hög grad motverkats av de allmänna byggnadskostnadsstegringarna. En viss höjning av den härför avsedda delposten bör ske; uppräkningsavvikelsen bör dock begränsas till 10 100 kronor. Delposten till utspisning bör i anslutning till skolstyrelsernas egna beräkningar kunna bestämmas till 800 000 kronor, vilket innebär en höjning med 80 000 kronor. Socialstyrelsens beräkningar av medelsbehovet för beklädnad kan jag godkänna och föreslår således en höjning med 64 000 kronor av den härför avsedda delposten. Vad därefter beträffar delposten till eftervård och utackordering har socialstyrelsen hemställt om ytterligare 25 000 kronor för utackorderingsverksamheten. Styrelsen hänvisar härutinnan till att ungdomsvårdsskoleutredningen inför 1952 års riksdag föreslog en förstärkning för detta ändamål med 50 000 kronor, varav dock endast 25 000 kronor hittills anvisats. Enligt

min mening är det angeläget att denna del av ungdomsvårdsskoleverksamheten utbygges och jag föreslår därför, att medel anvisas i den utsträckning styrelsen begärt. Däremot vill jag icke för närvarande tillstyrka vare sig att övervakningsarvodena höjes eller att skolstyrelseledamöterna skall undanlagas från vissa i resereglementet stadgade begränsningar. Slutligen anser jag att delposten till inventarier m. m. bör reduceras med det engångsbelopp av 10 000 kronor, som för innevarande budgetår avsetts för anskaffande av inventarier vid Johannisberg.

I detta sammanhang torde jag vidare få anmäla en fråga rörande maximibeloppet för stipendier till slutligt utskrivna elever. 1952 års riksdag medgav, att maximigränsen för eftervårdsbidraget till villkorligt utskrivna elever finge höjas från 1 200 till 1 500 kronor per elev och år, varjämte Kungl. Maj:t erhöll bemyndigande att i undantagsfall medgiva stipendium med än högre belopp (V ht s. 78). I skrivelse den 5 september 1952 har socialstyrelsen hemställt, att samma bestämmelser måtte få gälla jämväl i fråga om stipendier till slutligt utskrivna elever, vilka stipendier fortfarande utgår med högst 1 200 kronor. Enligt vad jag inhämtat uppgick antalet under budgetåret 1951/52 beviljade stipendier, där beloppet utgjorde 1 200 kronor, till fyra. Möjligheten att bevilja stipendier av förevarande slag har tillkommit i syfte att i undantagsfall kunna även efter villkorlig utskrivning stödja en påbörjad yrkesutbildning. Det synes därför naturligt att stipendiebeloppets storlek anpassas till eftervårdsbidragets. Jag biträder fördensskull socialstyrelsens förslag i förevarande hänseende.

Anslaget bör således enligt mina beräkningar höjas med (212 300 + 23 000 + 10 100 + 80 000 + 64 000 + 25 000 — 10 000) 404 400 kronor eller i runt tal 405 000 kronor och således uppföras med (2 929 000 + 405 000) 3 334 000 kronor.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 3 334 000 kronor.

[39] 37. **Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.** Under denna rubrik har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 705 000 kronor. Därjämte har 1952 års riksdag bemyndigat Kungl. Maj:t att av fonden för utbyggnad av statens ungdomsvårdsskolor disponera ett belopp av 295 000 kronor för byggnadsarbeten vid skolorna. Till förfogande står alltså under innevarande budgetår ett belopp av 1 000 000 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁷/s 1952) hemställt, att anslaget uppföres med — avrundat — 1 500 000 kronor. Styrelsen har vidare (skr. ⁷/s 1952) anhållit om ytterligare 66 000 kronor för merkostnader å vissa redan beslu-

tade byggnadsarbeten. Slutligen har *ungdomsvårdsskoleutredningen* (skr. 15/10 1952) avgivit vissa förslag till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna till en kostnad för budgetåret 1953/54 av 2 423 500 kronor; för utredningens förslag samt de däröver avgivna yttrandena har jag redogjort under punkten 37, i vilket sammanhang jag jämväl tagit ställning till förslaget.

I det följande lämnar jag en redogörelse för de av *socialstyrelsen* framlagda förslagen.

Yrkanden.

1. Idrottsplats vid Fagared	15 000
2. Ombyggnad av Morängen	118 000
3. Tillbyggnad av slöjdsal och husmodersbostad vid Gudmundsgården	115 000
4. Terapiverkstad vid Lövsta	170 000
5. Förändringar i elevrum vid Margretelund	30 000
6. Reparationer i bostäder för jordbrukspersonal vid Lingatan, Härsjögården, Eknäs och Hornö (5 000 + 10 000 + 5 000 + 25 000)	45 000
7. Omdisposition av kök vid Råby och Härsjögården (4 500 + 10 800)	15 300
8. Reparation av kök vid Lövsta	11 000
9. Inredning av w. c. i småstugorna vid Lövsta	20 000
10. Klubbhus för personalen vid Långanäs	35 000
11. Åtgärder för vattenförsörjningen vid Fagared	5 000
12. Inredande av pannrum i personalbostad vid Sundbo	11 400
13. Gymnastikhus vid Sundbo	300 000
14. Sjuk- och isoleringsrum vid Hornö	2 800
15. Standardförbättringar i äldre personalbostäder	50 000
16. Nya personalbostäder	600 000
17. Ytterligare medel för bestridande av prisstegringar vid vissa tidigare beslutade byggen	66 000
	1 609 500

Motivering.

1—7. Yrkandena överensstämmer med motsvarande förslag inför innevarande budgetår (V ht 1952 s. 82 och 83, punkterna 1 och 7—12). I förhållande till nämnda förslag har dock ett personalbostadshus vid Morängen bortfallit (p. 2), i stället för reparation av bostad vid Morängen har föreslagits reparation av liknande bostad vid Hornö (p. 6), tidigare förslag rörande omdisposition av kök vid Morängen ingår numera under p. 2. Byggnadskostnaderna har under det mellankommande året skjutit i höjden.

8. Yrkesinspektionen har framställt anmärkning rörande ventilationen i köket vid Lövsta.

9. I fem småstugor vid Lövsta finnes endast gemensamt w. c. för elever och personal. Ytterligare ett sådant bör inredas i varje stuga.

10. En tidigare för bostadsändamål använd byggnad bör inredas till samlingsrum m. m.

11. Vattentäkten vid Fagared är otillräcklig. Grundvattenundersökningar bör omedelbart igångsättas, varefter förslag till vattendistributionsanläggning bör uppgöras på grundval av undersökningarna. Första delen av projektet beräknas draga en kostnad av 5 000 kronor och senare delen — mycket approximativt — 15 000 kronor. Styrelsen äskar t. v. medel för grundvattenundersökningen.

12. I en äldre bostad vid Sundbo installerades på sin tid en kökspanna för centraluppvärmning. Detta system har medfört betydande olägenheter. Pannrum bör inredas i källaren.

13. Till budgetåret 1953/54 beräknas den av 1952 års riksdag beslutade specialavdelningen vid Sundbo kunna tagas i bruk. Ungdomsvårdsskolentredningens hösten 1951 avgivna förslag till omändring av Sundbo, som bl. a. innefattade iordningställande av ett motionsrum, bifölls endast delvis, varigenom motionsrummet icke medtogs i det beslutade byggnadsprogrammet. Det är synnerligen angeläget, att medel anvisas till en gymnastiksal.

14. Vid Hornö föreligger ett starkt behov av ett sjuk- och isoleringsrum. Behovet understrykes kraftigt av skolans läkare under hänvisning till klienteletts beskaffenhet och till svårigheterna att snabbt få läkare till den tämligen avsidas belägna skolan.

15. Personalbostäderna saknar i betydande utsträckning moderna bekvämligheter. För att avhjälpa de största bristerna erfordras tills vidare 50 000 kronor.

16. Vid skolor för manliga elever saknas nu familjebostäder för ett fyrtiotal befattningshavare, varjämte omkring 20 bostadsrum för kontors- och ekonomipersonal erfordras. Vid skolorna för kvinnliga elever är läget i förevarande hänseende katastrofalt. Det för innevarande budgetår uppgjorda byggnadsprogrammet kommer visserligen att råda bot för det mest trängande behovet vid en del av skolorna men åtskilligt återstår.

17. Genom särskilda beslut under åren 1948—1952 har tillhoppa 689 350 kronor ställts till socialstyrelsens förfogande för vissa byggnadsföretag vid Lövsta, Fagared, Johannisberg, Råby, Hammargården och Vemyra. På grund av de allmänna byggnadskostnadsökningarna erfordras ett ytterligare belopp av ca 66 000 kronor för ifrågavarande arbeten.

Yttranden.

Statskontoret anser, att frågan om storleken av de medel som bör anvisas för byggnadsarbeten väsentligen undandrager sig ämbetsverkets bedömande. Ämbetsverket kan emellertid svårigen inse, att utrymme finnes för ökad anslagstilldelning för ändamålet.

Byggnadsstyrelsen anför beträffande förslagen under punkterna 1—16, att de gjorda kostnadsberäkningarna förefaller i stort sett skäligen. Kostnaden för inredning av w.c. i småstugorna vid Lövsta bör dock kunna begränsas till ca 10 000 kronor. Behovet av att ersätta en våningsspanna i personalbostadshus vid Sundbo med centraluppvärmningsanordningar ifrågasättes. De under punkt 17 beräknade merkostnaderna anses skäligen.

Departementschefen.

För innevarande budgetår har till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna anvisats dels under förevarande anslag 705 000 kronor och dels från fonden för utbyggnad av statens ungdomsvårdsskolor 295 000 kronor eller tillhoppa 1 000 000 kronor. Fortfarande kvarstår ett betydande behov av byggnadsarbeten vid skolorna. Med hänsyn till de krav, som den av mig vid behandlingen av skolornas avlöningsanslag föreslagna utbyggnaden kommer att ställa på anslaget för nästa budgetår, måste dock en viss nedskärning ske av det för skolornas normala byggnadsbehov avsedda beloppet. Jag utgår i det följande ifrån att 750 000 kronor skall kunna anvisas för detta ändamål.

Till en början biträder jag socialstyrelsens förslag att den större elevavdelningen vid Margretelund repareras och ombygges på sätt styrelsen föreslagit. Vidare bör de av styrelsen avsedda reparationerna av bostadshus för jordbrukspersonal vid Härsjögården och Hornö komma till stånd. Medel bör därjämte äskas för reparation av köket vid Lövsta, anordnande av särskilda toaletter för den personal som bor i småstugorna vid samma skola, förbättring av vattenförsörjningen vid Fagared och inredande av sjuk- och isoleringsrum vid Hornö.

Socialstyrelsen har hemställt om tilläggsanslag för att täcka genom prisstegringar uppkomna merkostnader för vissa tidigare beslutade byggnadsarbeten vid ett antal skolor. Sedan styrelsen avlåtit sin framställning i ämnet har dessa kostnadsstegringar i någon mån kunnat begränsas och det erforderliga beloppet torde slutgiltigt röra sig om ca 61 500 kronor. Jag föreslår, att detta belopp anvisas under anslaget.

Ett belopp av 50 000 kronor bör enligt socialstyrelsen anvisas för att sätta skolorna i stånd att genomföra allmänna standardförbättringar i äldre personalbostadshus. Vidare hemställer styrelsen om ett anslag av 600 000 kronor för uppförande av nya personalbostadshus vid skolorna. Enligt vad socialstyrelsen uppgivit saknas i nuvarande läge familjebostäder för ett fyrtiotal befattningshavare vid skolorna för manligt klientel; vid flickskolorna är personalen nästan undantagslöst hänvisad till att bo mer eller mindre provisoriskt i elevförläggningarna. Dessa förhållanden har enligt vad jag erfarit medfört att förläggningssutrymmen, som egentligen är avsedda för eleverna, måst utnyttjas som personalbostäder; till följd härav har antalet för elevernas räkning disponibla platser på sina håll kommit att icke obetydligt understiga den för skolan bestämda kapaciteten. De

bostäder som kan uppföras med anlitande av det för budgetåret 1952/53 anvisade anslaget täcker emellertid icke på långt när det kvarstående behovet. Medel till fortsatt utbyggnad av bostadsbeståndet vid skolorna bör därför anvisas även för nästa budgetår. De av mig specificerade byggnadsarbetena drager, med den jämkning i beräkningarna som föranledes av vad byggnadsstyrelsen anfört rörande de föreslagna personaltoaletterna vid Lövsta, en kostnad av tillhoppa ca 155 300 kronor. Sedan sistnämnda belopp avsatts bör vad som återstår av 750 000 kronor få användas till nya bostadslägenheter eller, i viss mindre omfattning, till särskilt angelägna standardförbättringar i äldre lägenheter. Jag förutsätter, att ett specificerat byggnadsprogram upplägges innan Kungl. Maj:t meddelar dispositionsbeslut rörande dessa medel. Under innevarande budgetår kommer byggnadsprogrammet att i stor utsträckning genomföras med anlitande av bostadshus från aktiebolaget Elementhus i Mockfjärd. I mån av tillgång bör sådana hus komma till användning även i fortsättningen.

Vid behandlingen av skolornas avlöningsanslag har jag förordat vissa byggnadsarbeten vid Forsane, Lövsta och Margretelund för en kostnad som torde kunna beräknas till ca 1 559 000 kronor. För dessa arbeten bör för nästa budgetår anvisas ett belopp av 1 500 000 kronor.

Jag föreslår alltså, att till byggnadsarbeten vid ungdomsvårdsskolorna för budgetåret 1953/54 anvisas tillhoppa (750 000 + 1 500 000) 2 250 000 kronor. Då några medel nu icke längre återstår under fonden för utbyggnad av statens ungdomsvårdsskolor, bör detta belopp i sin helhet anvisas å riksstaten för nästa budgetår. Vid anslagsberäkningen har jag, såsom framgår av det anförda, skilt mellan två huvudgrupper av byggnadsprojekt, nämligen dels arbeten för skolornas normala behov och dels det på basis av ungdomsvårdsskoleutredningens förslag framlagda utbyggnadsprogrammet. Jag förutsätter, att Kungl. Maj:t skall vara oförhindrad att om så under planeringsarbetet befinnes lämpligt, exempelvis med hänsyn till avgivna anbud, vidtaga erforderliga jämkningar mellan de för dessa båda grupper avsedda beloppen.

Under hänvisning till det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Statens skolor tillhörande barna- och ungdomsvården: Byggnadsarbeten m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 2 250 000 kronor.

[40] 38. **Forthbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barna- och ungdomsvården.** Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 20 000 kronor för anordnande av en kurs om 20 dagar för 40 deltagare. — Reservationen den 30 juni 1952 uppgick till 228 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ^{27/8} 1952) hemställt om anvisande av 44 000 kronor till två 20 dagars kurser, varav en för den undervisande personalgruppen och en för vårdpersonal. Den 15 augusti 1952 hade 45 tjänstemän ur den första kategorien och 72 ur den sistnämnda ännu icke deltagit i någon av styrelsen anordnad kurs.

Styrelsen har beräknat kostnaderna för varje kurs på följande sätt:

Vivre för 40 deltagare i 20 dagar à 12:50	10 000
Arvode för 120 föreläsningar à 50 kronor i genomsnitt	6 000
Deltagares och föreläsares resor	3 600
Studieresor i grupp, oförutsetl	2 400
Summa kronor	22 000

Statskontoret kan icke tillstyrka att mer än en kurs kommer till stånd under budgetåret 1953/54. Med hänsyn härtill och då någon höjning av föreläsningssarvodena icke bör vidtagas, kan anslaget uppföras med oförändrat belopp, 20 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan icke tillstyrka att medel för nästa budgetår beräknas till mer än en kurs. Vad beträffar medelsbehovet för denna vill jag erinra, att föreläsningssarvodena för motsvarande kurs under innevarande budgetår beräknats till genomsnittligt 45 kronor. Någon höjning i detta hänseende är jag icke beredd att tillstyrka. Då jag i övrigt godtager socialstyrelsens beräkningar, föreslår jag att ett belopp av 21 400 kronor anvisas för kursverksamheten under nästa budgetår.

Jag hemställer således, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Fortbildningskurs för befattningshavare vid skolor tillhörande barn- och ungdomsvården* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 21 400 kronor.

[41] 39. **Bidrag till inrättande av inackorderingshem, m. m.** Under denna rubrik har fr. o. m. budgetåret 1946/47 anvisats tillhopa 184 500 kronor, varav för inrättande av inackorderingshem 175 000 kronor och för bidrag till I. O. G. T. 9 500 kronor. I sistnämnda belopp ingår det anslag av 2 500 kronor, som anvisats för innevarande budgetår. — Reservationen den 30 juni 1952 uppgick till 27 656 kronor.

Inackorderingshemmen drives av I. O. G. T. Staten betalar första årets hyra och bestrider kostnaderna för inventarier med 1 000 kronor per plats, dock för varje hem högst 10 000 kronor. Fr. o. m. andra året må av statsmedel utbetalas underskottsersättning med högst årshyrans belopp (se nästföljande punkt).

Socialstyrelsen har (skr. ^{27/8} 1952) anmält, att inackorderingshem vid tiden för skrivelsens avlätande var i gång i åtta städer, nämligen Malmö,

Halmstad, Sundsvall, Karlskoga, Karlskrona, Västerås, Karlstad och Borlänge, samt att avtal tecknats om inackorderingshem i Linköping och Landskrona; sistnämnda båda hem beräknades kunna starta i oktober 1952. Hittills anvisade medel har tidigare beräknats förslå till 11 hem. På grund av ökade hyreskostnader räcker emellertid icke resterande medel helt till ytterligare ett hem, vilket avsetts skola upprättas i Östersund. De byggnadstekniska förberedelserna i Östersund är redan gjorda, men styrelsen har nödgats förklara, att den saknar medel att fullfölja den påbörjade planeringen. Redan påbörjade förhandlingar om inackorderingshem i Nacka, Falun, Kalmar, Hälsingborg, Uppsala och Umeå vilar i avvaktan på ytterligare anslagsmedel. De kommunala myndigheterna i dessa städer har erbjudit styrelsen lokaler för hemmen. Ytterligare dröjsmål med utbyggnad av organisationen kommer att ha till följd att dylika erbjudanden återkallas.

Socialstyrelsen finner det synnerligen otillfredsställande att utbyggnaden av inackorderingsverksamheten hejdas. Erfarenheterna av den hittillsvarande verksamheten är synnerligen goda. Verksamheten medför därjämte uppenbarligen en stor ekonomisk besparing.

Styrelsen hemställer, att medel beviljas för ytterligare 7 inackorderingshem med tillhopa 126 000 kronor. Kostnaderna för varje hem har beräknats till 10 000 kronor för inventarier och 8 000 kronor för första årshyran.

Slutligen föreslår styrelsen, att I. O. G. T. även för nästkommande budgetår erhåller ett bidrag av 2 500 kronor för sin centrala verksamhet till förmån för inackorderingshemmen.

Statskontoret har icke något att erinra mot att anslaget uppräknas med belopp, som erfordras för att det totala antalet inackorderingshem skall komma att uppgå till elva. Härutöver anser ämbetsverket sig icke kunna tillstyrka förhöjd medelsanvisning. Anslaget bör med hänsyn till att därifrån utgår bidrag till I. O. G. T. benämnas Bidrag till inrättande av inackorderingshem m. m.

Departementschefen.

Frågan om eftervårdsverksamheten är f. n. föremål för undersökning genom ungdomsvårdsskoleutredningen. Med hänsyn härtill och då inackorderingsverksamheten fortfarande är av försöksnatur kan jag icke biträda förslaget om anvisande av medel till ytterligare sju inackorderingshem. Däremot bör socialstyrelsen erhålla det tillskott å anslaget, som erfordras för att inackorderingshemmet i Östersund skall kunna öppnas. Enligt vad jag inhämtat erfordras härför ett belopp av ca 13 100 kronor. Vidare bör I. O. G. T. jämväl under nästa budgetår erhålla 2 500 kronor för sin verksamhet med inackorderingshemmen. Anslaget bör således uppföras med 15 600 kronor. Rubriken bör ändras i överensstämmelse med statskontorets förslag.

Jag hemställer alltså, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till inrättande av inackorderingshem, m. m.* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 15 600 kronor.

[42] 40. **Ersättning till inackorderingshem för driftförluster.** Inackorderingshemmen erhåller fr. o. m. andra året ersättning av staten för uppkomna driftunderskott med högst årshyrans belopp. Till ifrågavarande ändamål har för innevarande budgetår anvisats ett reservationsanslag av 45 000 kronor. — Reservationen den 30 juni 1952 uppgick till 633 kronor.

Socialstyrelsen har (skr. ²⁷/₈ 1952) föreslagit, att anslaget för nästa budgetår uppföres med oförändrat belopp.

Statskontoret har icke anmält erinran mot förslaget.

Departementschefen.

Jag biträder socialstyrelsens förslag och hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Ersättning till inackorderingshem för driftförluster* för budgetåret 1953/54 anvisa ett reservationsanslag av 45 000 kronor.

[43] 41. **Bidrag till frälsningsarméns flickhem.** Under denna rubrik utgår för innevarande budgetår ett bidrag av 3 000 kronor till frälsningsarméns två flickhem i Stockholm och Malmö.

Ledaren av frälsningsarmén i Sverige har (skr. ⁷/₇ 1952) hemställt om anslag för nästa budgetår med oförändrat belopp.

Statskontoret har icke något att erinra mot bifall till framställningen.

Departementschefen.

Jag hemställer, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Bidrag till frälsningsarméns flickhem* för budgetåret 1953/54 anvisa ett anslag av 3 000 kronor.

C. Arbetsmarknadsstyrelsen med dithörande verksamhet.

[44] 1. Arbetsmarknadsstyrelsen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 724 000	3 273 237
1952/53 (statsliggaren s. 313)	3 343 000	
1953/54 (förslag)	4 064 000	

Med anledning av ett av 1950 års arbetsförmedlingsutredning i november 1951 avgivet betänkande omprövades arbetsmarknadsstyrelsens organisation vid 1952 års riksdag (prop. nr 127, statsutsk. utl. nr 137, rd. skr. nr 246). De beslutade ändringarna i styrelsens organisation, vilka trätt i kraft den 1 januari 1953, innebär bl. a. att två nya byråer, benämnda arbetsvårdsbyrån samt lokaliserings- och utredningsbyrån, tillkommit, medan förutvarande sociala byrån, försvarsbyrån och utlänningsbyrån, den senare tillhörande krisorganisationen, utgått ur organisationen. I sitt av riksdagen godkända utlåtande ifrågasatte statsutskottet vissa ytterligare jämkningar i organisationen. Beträffande tekniska byrån, där enligt den nya organisationsplanen bl. a. såväl arkivarbetsärenden som ärenden rörande allmän arbetslöshetshjälp skall handläggas, förutsatte utskottet sålunda, att frågan om arkivarbetsärendenas förläggande till denna byrå eller till den nya arbetsvårdsbyrån borde närmare prövas, sedan arbetsmarknadsstyrelsens utredning rörande dessa arbetens framtida utformning slutförts. I samband därmed borde det övervägas att från tekniska byrån till arbetsvårdsbyrån överföra även ärenden rörande allmän arbetslöshetshjälp. Vad angår kameral- och kanslibyråerna erinrade utskottet om föredragande departementschefens uppfattning att frågan om en sammanslagning av dessa byråer borde närmare prövas, sedan de av byggnadsregleringen föranledda åtalsärendena minskat i omfattning. Enligt utskottets mening borde denna fråga ägnas fortlöpande uppmärksamhet och förslag härutinnan snarast föreläggas riksdagen.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. 22/8 1952) framlagt förslag till ändringar i organisationen i av riksdagen åsyftad riktning. Styrelsen finner en sammanslagning av kansli- och kameralbyråerna numera möjlig med hänsyn till att antalet åtalsärenden å kanslibyrån väntas minska väsentligt till följd av de under våren 1952 beslutade lättnaderna i byggnadsregleringen. I samband härmed reduceras behovet av jurister å kanslibyrån. Sammanslagningen av byråerna förutsätter dock en minskning även av kameralbyråns arbetsuppgifter. En sådan minskning anses möjlig att åstadkomma genom att överföra ärenden rörande förrådshållningen av arbetsmaskiner, arbetsredskap och förläggingsmateriel, vilka nu handlägges å kamerala

byråns intendentursektion, till en särskild sektion inom tekniska byrån, benämnd förrådssektionen. Under denna förutsättning skulle återstoden av kameralbyrån (de nuvarande kamerala och revisionssektionerna) kunna sammanföras med kanslibyrån genom att kameralbyrån uppgår i kanslibyrån såsom en särskild avdelning. Vad angår ärenden rörande arkivarbeten och allmän arbetslöshetshjälp, vilka enligt den fr. o. m. den 1 januari 1953 beslutade omorganisationen tills vidare skall handläggas å en sektion inom tekniska byrån, innebär styrelsens förslag att dessa ärenden av praktiska skäl skall överföras till arbetsvårdsbyrån och där handläggas inom en särskild sektion, lämpligen benämnd sociala sektionen. Den inom styrelsen pågående utredningen rörande arkivarbetenas framtida utformning anses icke lägga hinder i vägen härför.

Yrkanden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{29/8} 1952) hemställt, att anslaget för nästa budgetår höjes med 715 000 kronor (p. 1—5 i följande sammanställning). I särskilda skrivelser (p. 6—7) har styrelsen vidare lagt fram förslag som förutsätter en höjning av anslaget med ytterligare 74 000 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Kanslibyrån:		
1 förste byråsekreterare Ce 29 i st. f. byrådirektör Ce 31 å juridisk-administrativa sektionen		1 656
1 byrådirektör Ca 31 i st. f. förste byråsekreterare Ca 29 å personalsektionen	1 656	
2. Kameralbyrån:		
1 byrådirektör Ca 33 i st. f. byråchef Ca 37, som föres å övergångsstat	25 176	
3. Arbetsvårdsbyrån:		
2 förste byråsekreterare Ce 29 och Ce 27 i st. f. 2 amanuenser	12 588	
4. Omräkningar:		
Reglerad befordringsgång och löneklassuppflyttningar	27 288	
Rörligt tillägg	563 167	
Omräkning av anslagsbehovet med hänsyn till omorganisationen den 1 januari 1953	86 781	
	716 656	1 656
	+ 715 000	

5. Antalet ordinarie kontorsbiträdestjänster kan på grund av avgång, befordran m. m. minskas från 99 till 92.

6. Arbetsmarknadsstyrelsen har i särskild framställning (skr. ^{10/10} 1952) hemställt om inrättande av befattningar för en byråingenjör i Ce 27 å tekniska planläggningssektionen inom lokaliserings- och utredningsbyrån, en ingenjör i Ce 24 och en byråassistent i Ce 23 å intendentursektionen samt

en förste byråinspektör i Ce 27 å tjänstemannaförmedlingens huvudcentral inom arbetsförmedlingsbyrån.

Vid bifall till framställningen beräknas avlöningsanslaget böra höjas med ytterligare 74 000 kronor.

7. Arbetsmarknadsstyrelsen har slutligen (skr. ¹¹/₁₁ 1952) gjort framställning om ordinariesättning av 26 extra ordinarie tjänster i lönegraderna 19—37.

Motivering.

1. 1952 års beslut om arbetsmarknadsstyrelsens organisation innebar bl. a. att en befattning som byrådirektör i Ca 31 å kanslibyråns personalsektion skulle bytas ut mot en befattning som förste byråsekreterare i Ca 29 samt att å nämnda byrås juridisk-administrativa sektion en befattning som byrådirektör i Ce 31 skulle inrättas och en befattning som förste byråsekreterare i Ca 29 föras på övergångsstat. Till följd av den beräknade minskningen av åtalsärendena och med hänsyn till förslaget att sammanslå kansli- och kameralbyråerna bör man i fråga om byrådirektörstjänsterna återgå till den tidigare organisationen.

2. Kanslibyråchefen bör på grund av sin juridiska och administrativa utbildning vara chef för den sammanslagna kansli- och kameralbyrån, vilken bör benämnas kanslibyrån. Å andra sidan bör den blivande kamerala avdelningen erhålla en relativt självständig ställning. Med hänsyn till de kamerala ärendenas vikt bör chefen för den kamerala avdelningen erhålla ställning såsom byrådirektör i 33 lönegraden, varvid den nuvarande kameralbyråchefsbefattningen i Ca 37 bör föras å övergångsstat.

3. För tekniska byråns sektion för allmän arbetslöshetshjälp har fr. o. m. den 1 januari 1953 — utöver biträdespersonal — beräknats en förste byråsekreterare i Ce 27, en byråsekreterare i Ca 25 och 2 amanuenser. I samband med att sektionen överföres till arbetsvårdsbyrån bör de 2 amanuens-tjänsterna utbytas mot förste byråsekreterarbefattningar.

6. Tekniska planläggningssektionen, vars huvuduppgift är att handha ärenden rörande planläggning av arbeten för att motverka arbetslöshet, har en personal bestående av en byrådirektör i Cp 9, en förste byråingenjör i Ce 29 och en amanuens. I det läge som numera uppkommit har denna personal visat sig otillräcklig. Den möjliggör icke för styrelsen att följa kommunal och enskild planläggning, vilket är nödvändigt. Sektionen bör därför förstärkas med en tekniker. För att sektionschefen skall kunna avlastas från detaljuppgifter bör tjänsten placeras i lägst Ce 27.

Genom den till 1 500 000 kronor ökade medelsanvisningen under innevarande budgetår för upprustning av framför allt maskinparken kommer intendenturen att ställas inför nya och tidsödande uppgifter rörande urvalet av lämpliga maskiner samt kontroll vid tillverkning och leverans av beställd materiel. Härtill kommer att styrelsen begärt bemyndigande att utlagga förhandsbeställningar på maskiner m. m. intill ett belopp av ytter-

ligare 2 500 000 kronor. Ett så omfattande upphandlingsprogram kan icke genomföras samtidigt med att inköpen för den byggande verksamheten ökar, om icke intendenturpersonalen förstärkes. På grund av bristen på personal har under det senaste året inventeringar av arbetsplatser och förråd icke medhunnits. Vidare har inspektioner ifråga om under lång tid uthyrd materiel icke alls eller endast i ringa omfattning kunnat ske. Styrelsen tvingas nu att inskränka uthyrningen av materiel om inte personalförstärkning erhålles. I första hand måste anställas en ingenjör i Ce 24. I andra hand erfordras för handläggning av hyresärenden och ärenden rörande slitagedebitering samt för inspektion å arbetsplatser m. m. en byråassistent i Ce 23.

På begäran av skolöverstyrelsen har arbetsmarknadsstyrelsen förklarat sig villig att fr. o. m. den 1 eller 15 november 1952 till arbetsmarknadsverket överflytta skolöverstyrelsens förmedlingsverksamhet för icke-ordinarie lärarkrafter (skolöverstyrelsens extraläraryrå). I samband härmed måste styrelsens tjänstemannacentral tillföras en ny befattningshavare med uppgift bl. a. att upprätthålla central kontakt med undervisningsanstalter, tjänstemannaförmedlingar och lärarorganisationer m. m. Då det är angeläget att för befattningen förvärva en person med adjunktskompetens och erfarenhet från undervisningsväsendet bör tjänsten placeras i Ce 27.

Yttranden.

Statskontoret har anfört, att det efter den noggranna prövning av arbetsmarknadsstyrelsens organisation, som verkställdes vid 1952 års riksdag, icke synes böra komma i fråga att redan nu vidtaga andra ändringar av styrelsens personalbestånd än de, som föranledes av minskningen av åtalsärendena. Det förslag om en sammanslagning av kansli- och kameralbyråerna, som nu framlagts, kommer ej att medföra någon besparing utan i stället föranleda ökade kostnader. Då en dylik lösning ej torde vara åsyftad av statsmakterna, bör spørgsmålet tagas under förnyat övervägande.

Statskontoret kan icke heller förorda de ytterligare förslag till inrättande av nya tjänster, som styrelsen framlagt i skrivelsen den 10 oktober 1952. Vad särskilt angår den föreslagna överflyttningen av förmedlingen av icke-ordinarie lärarkrafter till de allmänna läroverken m. fl. undervisningsanstalter, erinrar statskontoret om den prövning, som ägnats detta spørgsmål av de s. k. skolöverstyrelsesakkunniga, och om 1952 års riksdags beslut att i enlighet med dessa sakkunnigas förslag icke vidtaga någon ändring av nu gällande ordning. Ett frångående av den ståndpunkt statsmakterna sålunda helt nyligen intagit kan statskontoret icke nu förorda utan föreslår, att frågan underkastas en mera ingående granskning än vad som skett i förevarande ärende.

Skolöverstyrelsen tillstyrker arbetsmarknadsstyrelsens förslag om inrättande av en befattning i Ce 27 i samband med överflyttningen till arbetsmarknadsstyrelsen av skolöverstyrelsens extraläraryrå. Skolöverstyrelsen

anför bl. a., att den uppgörelse, som träffats om lönerreglering för ämneslärare vid de högre skolorna, kommer att i flera hänseenden medföra ett avsevärt ökat arbete inom överstyrelsen. För handhavande av dessa arbetsuppgifter erfordras jämte andra tjänster den byråsekreterartjänst, som nu är placerad inom extraläraryrån. Denna tjänst måste därför bibehållas inom överstyrelsen.

Riksräkenskapsverket anser, att en särskild kameral byrå bör finnas även i framtiden.

Departementschefen.

Vad först angår byråindelningen delar jag styrelsens uppfattning att minskningen av antalet åtalsärenden aktualiserat en sammanslagning av kansli- och kameralbyråerna. Då emellertid styrelsens förslag, såsom statskontoret anfört, icke medför någon besparing och då utvecklingen på arbetsmarknaden under den senaste tiden torde ställa ökade krav på styrelsens organisation, finner jag det lämpligast att ställningstagandet i frågan tills vidare får anstå.

Mot vad styrelsen i övrigt anfört angående ärendenas fördelning på byråer har jag intet att erinra.

De av styrelsen framlagda lönerregleringsförslagen bör inte upptas till prövning, då riksdagen numera med anledning av propositionerna 1952: 241 och 251 tagit ställning till lönegradsfrågorna för flertalet tjänstegrupper inom styrelsen.

Då styrelsens personalbehov prövats så sent som vid 1952 års riksdag kan jag inte tillstyrka, att den permanenta organisationen för planerings- och intendenturärendena förstärkes. Det är emellertid självfallet, att det förändrade läget på arbetsmarknaden och därav betingade planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet kan medföra behov av tillfällig förstärkning av styrelsens organisation. För att ernå en bl. a. i sådana lägen erforderlig smidighet i organisationen anvisas ett särskilt anslag till styrelsens krisorganisation. I avbidan på erfarenheter angående utvecklingen på arbetsmarknaden bör eventuellt erforderliga förstärkningar efter Kungl. Maj:ts prövning ske inom sistnämnda organisation. Kungl. Maj:t har redan med anledning av det ändrade arbetsmarknadsläget medgivit, att en för materielärenden avsedd tjänst, vilken skulle ha indragits vid utgången av år 1952, tills vidare får behållas inom krisorganisationen.

Med hänsyn till att arbetsförmedlingen har hand om förmedlingen av vissa lärarkrafter har praktiska skäl ansetts tala för att också den lärarförmedling som handhåfts av skolöverstyrelsen överföres till arbetsmarknadsverket. Kungl. Maj:t har den 30 december 1952 beslutat i enlighet härmed. Vid anmälan denna dag av skolöverstyrelsens avlöningsanslag föreslår chefen för ecklesiastikdepartementet, att anslaget av denna anledning min-

skas med kostnaderna för en amanuens. Motsvarande uppräknings bör göras under arbetsmarknadsstyrelsens avlöningsanslag.

För yrkesväglednings- och arbetsvårdsärenden finnes anställd en läkare med årsarvode om 4 300 kronor. Arvodet bör höjas med 400 kronor.

Styrelsens beräkning av kostnaderna under omräkningsposterna bör föranleda en höjning av anslaget med 654 200 kronor.

Antalet ordinarie kontorsbiträden bör i enlighet med styrelsens förslag minskas med 7 till 92. I övrigt bör någon ändring f. n. icke vidtagas i fråga om antalet ordinarie tjänster.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför en kostnadsökning av sammanlagt 669 000 kronor. Härtill bör läggas ett belopp av 52 000 kronor i anledning av de av 1952 års riksdag efter förslag i propositionerna nr 241 och 251 beslutade löneregleringarna.

Anslaget bör alltså höjas med (669 000 + 52 000) 721 000 kronor och uppföras med (3 343 000 + 721 000) 4 064 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 927 100 (+ 87 100) kronor;
arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 66 000 (+ 400) kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 1 674 500 (+ 53 500) kronor;

ersättningar till experter och sakkunniga 17 000 kronor;

rörligt tillägg 1 379 400 (+ 580 000) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation antalet kontorsbiträdes-tjänster i lönegrad Ca 8 skall minskas med sju;

b) godkänna följande avlöningsstat för arbetsmarknadsstyrelsens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	927 100
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	66 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal ...	1 674 500
4. Ersättningar till experter och sakkunniga, <i>förslagsvis</i>	17 000
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	1 379 400

Summa kronor 4 064 000;

c) till *Arbetsmarknadsstyrelsen*: *Avlöningar* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 064 000 kronor.

[45] 2. **Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	671 000	660 527
1952/53 (statsliggaren s. 316)	761 000	
1953/54 (förslag)	754 000	

Yrkanden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁹/s 1952) hemställt, att anslaget höjes med 5 500 kronor.

	Ökning	Minskning
1. Reseersättningar	5 000	
2. Övriga expenser för eget behov	34 000	
3. Publikationstryck		33 000
4. Särskilda kurser m. m. för arbetsförmedlingstjänstemän		500
	39 000	33 500
	+ 5 500	

Motivering.

1. *Reseersättningar.* Utgift 1950/51 84 690, 1951/52 107 302; anslag 1952/53 116 000. — Biljettpriserna har höjts med ca 10 %, vilket beräknas medföra en kostnadsökning av 5 000 kronor.

2. *Övriga expenser för eget behov.* Utgift 1950/51 209 878, 1951/52 239 491; anslag 1952/53 358 000. — På grund av ökade kostnader för renhållning och städning, höjda telefon- och telexavgifter samt höjda kostnader för papper och blankettryck beräknas en utgiftsökning av 47 000 kronor. Kostnaderna för inköp och underhåll av inventarier samt för bokinköp m. fl. ändamål torde kunna minskas med 10 000 resp. 3 000 kronor.

3. *Publikationstryck.* Utgift 1950/51 74 065, 1951/52 75 001; anslag 1952/53 127 500. — Broschyren »Att välja yrke», som tryckes endast vartannat år, beräknas icke utkomma under nästa budgetår, vilket medför en kostnadsminskning av 40 000 kronor. Den 25 april 1952 har Kungl. Maj:t bemyndigat styrelsen att bl. a. trycka två publikationer, »Svenskt yrkeslexikon» samt »Stipendier och utbildningslån». Utgivandet av den första tryckta upplagan av den förstnämnda publikationen beräknas draga en tid av tre år, varför kostnader kommer att uppstå under budgetåret 1953/54. En andra upplaga av publikationen »Stipendier och utbildningslån» är avsedd att tryckas nästa budgetår. De sammanlagda utgifterna under budgetåret 1953/54 beräknas till 7 000 kronor. Försäljningsinkomsterna av ifrågakvarande publikationer beräknas helt täcka tryckningskostnaderna.

Yttrande.

Statskontoret har ansett, att någon höjning av anslagsposten till reseersättningar icke behöver vidtagas med hänsyn till belastningen under budgetåret 1951/52. Delposten till övriga expenser för eget behov, som för budgetåret 1952/53 höjdes med 85 000 kronor till 358 000 kronor, bör enligt statskontorets mening icke uppföras med högre belopp än 375 000 kronor.

Departementschefen.

Jag kan i likhet med statskontoret icke tillstyrka någon uppräknig av anslagsposten till reseersättningar. Däremot tillstyrker jag, att posten till övriga expenser för eget behov i överensstämmelse med arbetsmarknadsstyrelsens förslag höjes med 34 000 kronor. Anslagsposten till publikationstryck bör minskas med 33 000 kronor och härjämte bör på omkostnadsstaten uppföras en inkomstpost om 7 000 kronor. Anslagsposten till särskilda kurser m. m. för arbetsförmedlingstjänstemän bör minskas med 1 000 kronor. Anslaget bör alltså å ena sidan ökas med 34 000 kronor och å andra sidan minskas med (33 000 + 7 000 + 1 000) 41 000 kronor samt upplagas med (761 000 — 7 000) 754 000 kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 754 000 kronor.

[46] 3. **Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	900 000	1 052 294
1952/53 (statsliggaren s. 317)	875 000	
1953/54 (förslag)	875 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har till avlöningar beräknats 775 000 kronor och till omkostnader 100 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁰/s 1952) beräknat lönekostnaderna under nästa budgetår för den fr. o. m. den 1 januari 1953 fastställda organisationen till 895 000 kronor. Emellertid förutsätter styrelsen, att vissa personalbesparingar skall kunna genomföras huvudsakligen i anslutning till en ändrad utformning av byggnadsregleringen. På grund härav anses till avlöningar kunna uppföras oförändrat belopp eller 775 000 kronor. Med hänsyn till svårigheten att bedöma de minskade omkostnader, som personalindragningarna kan medföra, beräknas till omkostnader likaså oförändrat 100 000 kronor.

Styrelsen har vidare (skr. ²²/s 1952) anført, att antalet åtalsärenden kommer att minska väsentligt till följd av de medgivna lättnaderna i byggnadsregleringen, vilket medför ett mindre behov av jurister än tidigare förut-

satts. Under hänvisning härtill har styrelsen funnit, att en inom krisorganisationen för dessa ärenden beräknad förste byråsekreterartjänst i Ce 27 liksom en amanuensbefattning kan indragas.

Statskontoret anser, att, då antalet åtalsärenden genom de vidtagna ändringarna i byggnadsregleringen nedgått med mer än 50 %, två förste byråsekreterare i Ce 27 bör kunna indragas.

Departementschefen.

Enligt beslut av 1952 års riksdag skall antalet befattningar inom krisorganisationen, som vid ingången av budgetåret 1951/52 var 93, fr. o. m. den 1 januari 1953 utgöra 64. Såsom arbetsmarknadsstyrelsen anfört bör med hänsyn till minskningen av antalet åtalsärenden en förste byråsekreterartjänst i Ce 27 samt en amanuensbefattning indragas.

Möjligheterna till ytterligare indragningar närmast i anledning av ändrad utformning av byggnadsregleringen bör självfallet tillvaratagas. Å andra sidan bör, såsom jag framhållit vid anmälan av styrelsens avlöningsanslag, uppkommande behov av personalförstärkning för planerings- och verkställighetsåtgärder till bekämpande av arbetslöshet tillgodoses inom krisorganisationen. Löneställningen för personalen inom denna har även prövats av 1952 års riksdag (prop. nr 251). Vad nu anförts är inte av beskaffenhet att väsentligt ändra förutsättningarna för beräkning av anslaget för nästa budgetår. I överensstämmelse med arbetsmarknadsstyrelsens förslag förordar jag, att anslaget anvisas med oförändrat belopp.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i personalförteckningen för arbetsmarknadsstyrelsens krisorganisation antalet förste byråsekreterare i Ce 27 skall minskas med en;

b) till *Arbetsmarknadsstyrelsen: Krisorganisationen* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 875 000 kronor.

[47] 4. Den offentliga arbetsförmedlingen: Avlöningar.

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	12 670 000	15 722 374
1952/53 (statsliggaren s. 318)	14 960 000	
1953/54 (förslag)	17 733 000	

Yrkanden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁹/₈ 1952) hemställt, att anslaget höjes med 2 690 000 kronor.

Omorganisation.

	Ökning	Minskning
1. Ortsombuden i Huddinge, Mönsterås och Töre ersättes med kontor i klass 6		14 908

	Ökning	Minskning
2. Uppflyttning av kontoret i Laxå från klass 6 till 5	1 609	
3. 1 biträdestjänst Ce 14 (deltid) i Sandviken ombildas till skrivbiträdestjänst i reglerad befordringsgång	1 680	
4. 1 befattning Cg 16 i Bispfors ersättes med en befattning Cg 11 i Hammarstrand		2 001
5. Extra skrivbiträdestjänsten i Porjus indrages		6 463

Lönereglering.

6. En assistent vid ungdomsförmedlingen i Kiruna Ce 16—Ce 19	1 395
--	-------

Personalförstärkning.

7. 1 assistent Ce 16 för tjänstemannaförmedlingen i Eskilstuna	9 657
8. 1 assistent Ce 19 för arbetsvården i Malmö	10 942
9. 1 assistent Ce 16 för arbetsvården i Hälsingborg	9 657
10. 1 assistent Ce 19 för arbetsvården i Göteborg	11 420
11. 1 assistent Ce 19 för arbetsvården i Kiruna	11 897
12. 1 assistent Ce 16 i Avesta	9 657
13. 1 skrivbiträde i Borlänge	5 948
14. Arvoden till yrkesvals lärare	25 000
15. Vikarier	75 000
16. Tillfällig personal	115 000

Omräkningar m. m.

17. Överflyttning av viss del av anslaget till yrkesvals lärare till omkostnadsanslaget		5 000
18. Löneklassuppflyttningar	236 042	
19. Rörligt tillägg	2 178 952	
20. Omräkning av anslaget		15 300
	2 718 764	28 764
	+ 2 690 000	

21. Styrelsen har vidare föreslagit, att en befattning som förste assistent i Ce 22 ombildas till ordinarie tjänst samt att 3 tjänster i Cg 19 och 8 tjänster i Cg 16 ombildas till extra ordinarie tjänster. 14 nya tjänster som kontorsbiträde i Ca 8 erfordras på grund av befordringsgången för biträdespersonal.

Motivering.

1. På grund av förmedlingsarbetets omfattning är det icke tillräckligt med ombud utan halvtidskontor bör inrättas.

2. Den industriella expansionen i Laxå har haft till följd, att arbetsförmedlingens expeditionstid (3 timmar per dag) numera icke är tillräcklig, om förmedlingsarbetet skall kunna bedrivas på ett tillfredsställande sätt.

3. Personalen på kontoret i Sandviken består av en kontorsföreståndare och 2 assistenter. Det synes rimligt, att ett kontor av denna storlek utrustas med skrivhjälp. Vid kontoret i Storvik finnes, förutom föreståndartjänsten, en befattning som biträde i Ce 14 (halvtidstjänst). Det är angelägnare att tillföra kontoret i Sandviken skrivhjälp än att bibehålla biträdestjänsten i Storvik.

4. I Bispfors finnes på grund av pågående kraftverksbyggen inrättat ett tillfälligt kontor med en föreståndare i Cg 16. Kontoret bör avvecklas och verksamheten tills vidare överföras till arbetsförmedlingen i Hammarstrand. Detta kan ske under förutsättning att kontoret i Hammarstrand, som är ett enmanskontor, förstärkes med en biträdestjänst i Cg 11.

6. I samband med 1950 års arbetsförmedlingsutrednings översyn av arbetsförmedlingen har tjänsten vid ungdomsförmedlingen i Haparanda uppflyttats till lönegrad 19. Då någon skillnad icke bör göras mellan nämnda tjänst och tjänsten vid ungdomsförmedlingen i Kiruna, bör sistnämnda tjänst uppflyttas till Ce 19.

7. Arbetsuppgifterna för tjänstemannaförmedlingen i Eskilstuna har ökat år från år beroende bl. a. på en tillväxt av tjänstemannagrupperna inom industrin.

8.—9. Sökandefrekvensen vid arbetsvården i Malmöhus län har under den senaste femårsperioden fördubblats och antalet tillsatta platser har också ökat väsentligt. Ett stort antal personer, som skulle behöva arbetsvårdsexpeditionens hjälp, har dock icke kunnat nås på grund av att personalen icke är tillräcklig. Genom ökade bidrag till arbetsvårdande verksamhet från Malmö stad, Hälsingborgs stad och landstinget har tjänstemännens tid i allt större utsträckning tagits i anspråk för utredningsarbete rörande omskolning m. m. Detta har gjort, att det direkta expeditionsarbetet blivit lidande och att kontaktarbetet för placering av partiellt arbetsföra i arbete blivit svårt att medhinna i den omfattning, som skulle vara önskvärd.

10. För arbetsvårdsärendena i Göteborg finnes 4 assistenter. Härutöver finnes för arbetsvården i länet en tjänst vid kontoret i Uddevalla. Antalet sökande till arbetsvårdsexpeditionen i Göteborg har de senaste åren oavbrutet ökat. Åtstramningen på arbetsmarknaden har försvårat placeringsmöjligheterna för de partiellt arbetsföra, vilket medfört ökat ackvisitionsarbete och en intensifierad omskolningsverksamhet. Vidare har den i september 1951 öppnade arbetskliniken i Göteborg medfört ett väsentligt merarbete för arbetsvårdsexpeditionen.

11. För arbetsvårdsärenden i Norrbottens län finnes tre tjänstemän, samtliga placerade i Luleå. De kan i ett så stort län icke bedriva en verksam-

het, som kan nå alla vilka är i behov av arbetsvård. En effektivisering av den arbetsvårdande verksamheten i länet kan endast ske genom inrättande av ytterligare en tjänst, lämpligen placerad i Kiruna. Inom Kiruna-Gällivare-distriktet med dess omfattande malmbrytningsindustri är behovet av en arbetsvårdsverksamhet starkt framträdande.

12. Kontoret i Avesta består av en kontorsföreståndare och en assistent. Besöksfrekvensen vid kontoret är synnerligen livlig. Därtill bidrager i första hand det permanenta behovet av arbetskraft till Avesta Jernverk samt en högst betydande byggnadsverksamhet. Med de arbetsuppgifter kontoret har, är den nuvarande personalen otillräcklig. Kontoret har vissa perioder förstärkts med befattningshavare från annan ort, men denna anordning ställer sig dyrbar. Från den 1 september 1952 har en för annan nämnd avsedd aspiranttjänst tillfälligt överförts till Avesta, men denna anordning kan icke bibehållas längre tid, då antalet tjänster efter nedskärningen av förmedlingsorganisationen är så knappt, att möjligheter att permanent lösgöra någon befattning för att förstärka Avestakontoret icke finnes.

13. Personalen vid kontoret i Borlänge utgöres av en föreståndare, 3 assistenter samt en aspirant. För att icke binda förmedlingspersonalen till skrivarbete har kontoret under de senaste åren periodvis tillförs skrivhjälp med anlitande av anslaget för tillfällig personal. Kvalificerad arbetskraft har icke kunnat förmås kvarstanna, då vederbörande icke kunnat beredas de förmåner, som är förknippade med en stadigvarande statlig befattning.

14. Under läsåret 1953/54 kommer försöksverksamheten med nioårig enhetsskola att utsträckas till ytterligare fem skoldistrikt, vilket innebär att ytterligare fem yrkesvalslärare erfordras. Därjämte kommer yrkesvalslärarnas verksamhet, som under innevarande läsår begränsas till utplacering av elever i enhetsskolans 8:e klass, att under påföljande läsår omfatta utplacering av elever jämväl i 9:e klassen. För verksamhetens bedrivande erfordras ett anslag av 40 000 kronor, vilket med 25 000 kronor överstiger det för budgetåret 1952/53 anvisade. Då i det följande (punkt 17) föreslås, att kostnader för blivande yrkesvalslärares hospitering inom ungdomsförmedlingen (5 000 kronor) skall överföras till omkostnadsanslaget, erfordras under ifrågavarande post 35 000 kronor.

15. Sedan den av riksdagen beslutade nedskärningen av organisationen genomförts från den 1 januari 1952, har behovet av vikarier blivit större än tidigare. Med den tidigare större organisationen var det icke alltid nödvändigt att anställa vikarier å vakanta tjänster, men efter det att organisationen minskats måste vikarier anlitas i större utsträckning. Samma är förhållandet ifråga om vikarier för tjänstledig personal.

16. För att kunna möta de svårigheter, som kan uppkomma på arbetsmarknaden, erfordras att delposten för anställande av tillfällig personal höjes. Det synes nödvändigt att arbetsförmedlingen beredes möjlighet till ett smidigt och snabbt ingripande å en ort, där arbetslöshet kan befaras, för att därigenom på ett tidigt stadium söka förhindra arbetslöshet eller

i varje fall minska antalet arbetslösa dagar. De relativt små ytterligare avlöningskostnader, som kommer att föranledas härav, torde flerfaldigt uppvägas av de besparingar, som göres genom en minskning i antalet understödsdagar.

17. Av de medel, som för innevarande budgetår anvisats för arvoden till yrkesvalslärare, har ett belopp av 5 000 kronor beräknats för blivande yrkesvalslärares hospitering inom ungdomsförmedlingen. Ersättningen under hospiteringen utgöres av resekostnads- och traktamentsersättning samt tjänstgöringstraktamente. Medel härför bör i fortsättningen beräknas under omkostnadsanslaget.

21. Befattningen i Ce 22 vid den nyinrättade arbetsvårdsexpeditionen vid huvudkontoret i Stockholms län bör i likhet med övriga föreståndartjänster vid länscentralerna vara ordinarie. Behovet av de tjänster vid arbetsförmedlingen i Stor-Stockholm, som vid 1952 års riksdag upptogs som extra, är av permanent karaktär. 3 tjänster i Cg 19 och 8 tjänster i Cg 16 bör därför ombildas till extra ordinarie befattningar.

Yttrande.

Statskontoret finner sig icke kunna biträda arbetsmarknadsstyrelsens förslag till omorganisation av arbetsförmedlingskontor och till personalförstärkningar, då några närmare uppgifter icke lämnats om arbetets omfattning på de olika kontoren. Den begärda anslagshöjningen för avlönning av vikarier och tillfällig personal kan statskontoret icke förorda enbart på de skäl, som arbetsmarknadsstyrelsen anför.

Departementschefen.

Beträffande den av arbetsmarknadsstyrelsen väckta frågan om inrättande av ett halvtidskontor i Huddinge får jag erinra, att redan 1950 års arbetsförmedlingsutredning konstaterade behovet av ett effektivare förmedlingsorgan därstädes samt föreslog inrättande av ett dylikt kontor. Med hänsyn till den alltjämt fortgående befolkningsökningen i kommunen anser jag mig böra tillstyrka bifall till styrelsens förslag i denna del.

Jag har vidare icke något att erinra mot förslaget att en befattning i Cg 16 i Bispfors skall ersättas med en befattning i Cg 11 i Hammarstrand och att en extra skrivbiträdestjänst i Porjus skall indragas. Styrelsens övriga förslag till omorganisation kan jag däremot inte tillstyrka.

Med anledning av förslaget till lönereglering av en assistenttjänst vid ungdomsförmedlingen i Kiruna får jag erinra, att löneställningen för den offentliga arbetsförmedlingens personal prövats av 1952 års riksdag (prop. nr 241, 245 och 251).

Av de föreslagna nya tjänsterna kan jag tillstyrka endast en assistenttjänst i Ce 16 vid kontoret i Avesta.

Till arvoden åt yrkesvalslärare har för innevarande budgetår beräknats 15 000 kronor. I överensstämmelse med arbetsmarknadsstyrelsens förslag bör 5 000 kronor av detta belopp i stället beräknas under omkostnadsansla-

get för bestridande av kostnaderna för yrkesvalslärarnas hospitering inom ungdomsförmedlingen. Med hänsyn till den ökning av försöksverksamheten med nioårig enhetsskola, som är att vänta under nästa budgetår, bör å andra sidan för arvoden beräknas ytterligare 10 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag om ökad medelsanvisning för avlöning till vikarier kan jag inte biträda. Med hänsyn till rådande arbetsmarknadsläge och det därav betingade ökade behovet av rörlighet inom arbetsförmedlingens organisation anser jag mig däremot böra tillstyrka uppräkning av posten till avlöningar åt tillfällig personal med 100 000 kronor.

Hos länsarbetsnämnderna finnes anställda läkare, till vilka utgår ett fast månadsarvode av 200 kronor jämte ersättning för varje särskild undersökning eller behandling enligt de grunder som anges i den för sjuk-kassorna gällande läkarvårdstaxan. Det bör få ankomma på Kungl. Maj:t att med hänsynstagande till en eventuell höjning av sistnämnda taxa jämka läkarnas månadsarvoden i anslutning till eljest tillämpade principer för höjning av bisyssle-arvoden.

Arbetsmarknadsstyrelsens förslag ifråga om omräkningsposterna, i den mån de ej berörts i det föregående, kan jag godtaga.

Såsom styrelsen föreslagit bör antalet kontorsbiträdestjänster i Ca 8 ökas med 14. Någon ytterligare ordinariesättning av tjänster kan jag icke förorda men tillstyrker, att 3 tjänster i Cg 19 och 8 tjänster i Cg 16 ombildas till extra ordinarie befattningar.

De av mig i det föregående förordade förslagen medför en anslagsökning av 2 511 000 kronor. Anslaget bör därjämte höjas med 262 000 kronor på grund av de förut berörda av riksdagen beslutade löneregleringarna. Anslaget bör alltså höjas med sammanlagt 2 773 000 kronor.

Anslaget beräknas sålunda:

avlöningar till ordinarie tjänstemän 5 560 500 (+ 445 500) kronor;

arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, 229 000 kronor;

avlöningar till övrig icke-ordinarie personal 5 983 000 (— 54 000) kronor;

särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän 1 500 kronor;

rörligt tillägg 5 959 000 (+ 2 381 500) kronor.

Under återopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen att

a) besluta, att i personalförteckningen för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation antalet kontorsbiträden i lönegrad Ca 8 skall ökas med fjorton;

b) godkänna följande avlöningsstat för den offentliga arbetsförmedlingens permanenta organisation, att tillämpas tills vidare fr. o. m. budgetåret 1953/54:

Avlöningsstat.

1. Avlöningar till ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	5 560 500
2. Arvoden och särskilda ersättningar, bestämda av Kungl. Maj:t, <i>förslagsvis</i>	229 000
3. Avlöningar till övrig icke-ordinarie personal	5 983 000
4. Särskilda löneförmåner till ordinarie och icke-ordinarie tjänstemän, <i>förslagsvis</i>	1 500
5. Rörligt tillägg, <i>förslagsvis</i>	5 959 000
Summa kronor	17 733 000;

c) till *Den offentliga arbetsförmedlingen*: Avlöningar för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 17 733 000 kronor.

[48] 5. *Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader.*

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	3 450 000	3 820 660
1952/53 (statsliggaren s. 321)	3 978 000	
1953/54 (förslag)	4 328 000	

Yrkanden.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁹/8 1952) hemställt, att anslaget höjes med (avrundat) 357 000 kronor.

	Ökning
1. Sjukvård m. m.	20 000
2. Reseersättningar	5 000
3. Lokalkostnader	125 000
4. Expenser	202 400
5. Reseersättningar i samband med yrkesvalslärares hospitering ...	5 000
	+ 357 400

Motivering.

1. *Sjukvård m. m.* Utgift 1950/51 91 264, 1951/52 106 913; anslag 1952/53 90 000. — Till belastningssiffran för 1951/52 bör läggas ett belopp av ca 2 000 kronor för utgifter, som icke hunnit verkställas före budgetårets utgång.

2. *Reseersättningar.* Utgift 1950/51 261 774, 1951/52 275 760; anslag 1952/53 305 000. — Höjda avgifter för färdbiljetter ävensom väntade höjningar av traktamentsersättningar kommer att medföra ökade utgifter. Då något minskade kostnader kan väntas i fråga om flyttningsersättningar och omplaceringsraktamenten, torde utgiftsökningen kunna begränsas till 5 000 kronor.

3. *Lokalkostnader.* Utgift 1950/51 1 182 965, 1951/52 1 278 196; anslag 1952/53 1 343 000. Till belastningssiffran för 1951/52 bör läggas ett belopp

av ca 8 000 kronor för utgifter, som icke hunnit verkställas före budgetårets utgång. Årskostnaderna för hyror, bränsle, lyse och vatten beträffande den 1 juli 1952 förhyrda lokaler uppgick till 1 240 700 kronor. Med hänsyn till förestående inflyttningar i nya lokaler samt medgivna generella hyreshöjningar uppskattas medelsbehovet för ifrågavarande utgifter under nästa budgetår till 1 375 000 kronor. För inrednings- och reparationskostnader samt lokalersättningar till ombud beräknas oförändrat 25 000 resp. 68 000 kronor.

Vid denna beräkning har hänsyn icke tagits till kostnadsökningar, som kan uppkomma i samband med att länsarbetsnämnden och huvudkontoret i Göteborg väntas inflytta i nya lokaler under senare delen av nästa budgetår.

4. *Expenser.* Utgift 1950/51 1 769 491, 1951/52 1 986 225; anslag 1952/53 2 060 000. Kostnaderna för renhållning och städning beräknas öka med 90 000 kronor huvudsakligen till följd av löneförhöjningar. Höjda avgifter föranleder en ökning av medelsbehovet för telefonabonnemang och telefonsamtal med 132 400 kronor, medan utgifterna för skrivmateriel och annonsering kan minskas med tillhoppa 20 000 kronor.

5. Jämför motiveringen (p. 17) under avlöningsanslaget.

Yttrande.

Statskontoret har anfört, att den begärda höjningen av anslagsposten till reseersättningar synes obehövlig i betraktande av belastningen under budgetåret 1951/52. Med hänsyn till att kostnaderna under nämnda budgetår för underhåll och drift av tjänstebilar endast uppgått till 80 621 kronor (anslag 1952/53 105 000) synes den härför avsedda anslagsposten kunna nedsättas med minst 5 000 kronor. Slutligen ifrågasätter statskontoret, huruvida icke anslagsposten till expenser kan begränsas till 2 200 000 kronor samt anslagsposten till länsarbetsnämndernas utbildnings- och instruktionsverksamhet (utgift 1951/52 35 086; anslag 1952/53 70 000) till 50 000 kronor.

Departementschefen.

Jag har icke något att erinra mot den av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna uppräknings av anslagsposterna till sjukvård m. m. och lokal-kostnader med resp. 20 000 och 125 000 kronor. Till expenser bör beräknas ytterligare 200 000 kronor. Anslagsposten till reseersättningar bör däremot uppföras med oförändrat belopp.

Anslagsposten till underhåll och drift av tjänstebilar belastades under budgetåret 1950/51 med 88 300 kronor. Med hänsyn till de avsevärt ökade reparationskostnaderna räknades posten för innevarande budgetår upp med 15 000 kronor. Under hänvisning härtill kan jag icke f. n. biträda statskontorets förslag om en nedräkning av posten. På grund av det åtstramade arbetsmarknadsläget har behovet av utbildnings- och instruktionsverksamhet för arbetsförmedlingens personal ökat. Jag är därför icke heller beredd att förorda någon minskning av den härför avsedda anslagsposten. Såsom

arbetsmarknadsstyrelsen föreslagit bör under denna anslagspost i stället för under avlöningsanslaget beräknas medel för reseersättningar m. m. till yrkesvalslärare under hospitering inom ungdomsförmedlingen. För ändamålet bör posten förstärkas med 5 000 kronor.

Anslaget bör alltså höjas med (20 000 + 125 000 + 200 000 + 5 000) 350 000 kronor och upptagas till (3 978 000 + 350 000) 4 328 000 kronor.

Under åberopande av det anförda hemställer jag, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Omkostnader* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 4 328 000 kronor.

[49] 6. **Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	2 500 000	2 859 505
1952/53 (statsliggaren s. 322)	2 500 000	
1953/54 (förslag)	2 500 000	

Av det för innevarande budgetår anvisade anslaget har till avlöningar beräknats 1 900 000 kronor och till omkostnader 600 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ²⁹/s 1952) anfört, att av riksdagen förutsatta indragningar av tjänster numera verkställt. Med anledning av de våren 1952 beslutade lättnaderna i byggnadsregleringen har därjämte ett tjugutal tjänster dragits in fr. o. m. den 1 juli 1952. Ytterligare några tjänster torde kunna dragas in under loppet av innevarande budgetår.

Med utgångspunkt från den organisation som gällde den 30 juni 1952 skulle avlöningskostnaderna för nästa budgetår uppgå till 2 330 000 kronor. Merkostnaden i förhållande till det för innevarande budgetår anvisade beloppet 1 900 000 kronor förklaras av det förhöjda rörliga tillägget och löneklassuppflyttningar. Till följd av personalindragningarna erfordras emellertid för avlöningar under nästa budgetår endast 2 100 000 kronor.

Styrelsen upplyser, att den verkliga belastningen under omkostnadsposten uppgår till drygt 559 000 kronor under budgetåret 1951/52. Verkställda och planerade personalindragningar beräknas under nästa budgetår medföra utgiftsminskningar, vilka emellertid till större delen motverkas av ökade kostnader på grund av avgifts- och taxehöjningar av skilda slag. Styrelsen föreslår, att anslagsposten upptages till 550 000 kronor.

Hela anslaget beräknas sålunda till (2 100 000 + 550 000) 2 650 000 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsens framställning har icke givit *statskontoret* anledning till särskilt uttalande.

Departementschefen.

Såsom framgår av arbetsmarknadsstyrelsens redogörelse har till följd av lättnaderna i byggnadsregleringen ett icke oväsentligt antal tjänster

kunnat indragas utöver de av 1951 och 1952 års riksdagar beslutade indragningarna. Personalorganisationen väntas härjämte kunna minskas ytterligare. I betraktande härav torde anslaget trots det ökade medelsbehov, som föranledes av det rörliga tilläggets höjning, kunna anvisas med oförändrat belopp, 2 500 000 kronor. Jag hemställer sålunda, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att till *Den offentliga arbetsförmedlingen: Krisorganisationen* för budgetåret 1953/54 anvisa ett förslagsanslag av 2 500 000 kronor.

[50] 7. **Bidrag till erkända arbetslöshetskassor.** Härtill har för innevarande budgetår anvisats ett förslagsanslag av 14 000 000 kronor. *Arbetsmarknadsstyrelsen* har (skr. ^{22/8} 1952) beräknat medelsbehovet under nästa budgetår till 14 700 000 kronor under förutsättning att oförändrade statsbidragsregler gäller. *1951 års utredning om arbetslöshetsförsäkringen* har i november 1952 avlämnat ett förslag till förbättring av ersättningarna inom den frivilliga arbetslöshetsförsäkringen. Utredningen har beräknat kostnaderna för statsbidrag vid bifall till utredningens förslag till 27 300 000 kronor för helt budgetår under antagande av samma antal medlemmar och samma arbetslöshet som arbetsmarknadsstyrelsen utgått från vid sin beräkning av anslagsbehovet för nästa budgetår. Med hänsyn till att statsbidraget betalas ut kalenderårsvis i efterskott beräknar utredningen emellertid, att anslaget för nästa budgetår endast behöver räknas upp till 20 000 000 kronor. Utredningens förslag remissbehandlas f. n.

Departementschefen.

Jag har för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t, att frågan om förbättring av statsbidraget till de erkända arbetslöshetskassorna föreläggas 1953 års riksdag. I avbidan på prövning av föreliggande förslag bör nu ifrågavarande anslag upptagas med ett endast preliminärt beräknat belopp av 20 000 000 kronor. Jag hemställer därför, att Kungl. Maj:t måtte föreslå riksdagen

att, i avbidan på särskild proposition i ämnet, till *Bidrag till erkända arbetslöshetskassor* för budgetåret 1953/54 beräkna ett förslagsanslag av 20 000 000 kronor.

[51] 8. **Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.**

	Anslag	Nettoutgift
1951/52	17 600 000	13 859 468
1952/53 (statsliggaren s. 322)	13 800 000	
1953/54 (förslag)	21 000 000	

Arbetsmarknadsstyrelsen har (skr. ^{22/8} 1952) framlagt följande beräkning av medelsbehovet under detta anslag för innevarande och nästa budgetår.

	Utgift		Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret	
	1951/52	1952/53	1952/53	1953/54
	kronor	kronor	kronor	kronor
<i>A. Utgifter:</i>				
1. Beredskapsarbeten m. m.				
statliga	6 625 423	14 080 000	14 080 000	
statskommunala	1 491 826	{ 1 936 000	1 936 000	
eftersläpande bidrag		{ 100 000	100 000	
2. Färdigställningsarbeten m. m. ...	630 083	500 000	600 000	
3. Arkivarbeten och musikerhjälp	4 170 042	5 000 000	5 000 000	
4. Kontantunderstödsverksamhet...	57 169	250 000	250 000	
5. Resebidrag till arbetslösa	1 488	10 000	10 000	
6. Statliga steninköp	1 698 913	2 600 000	—	
7. Understöd till sjömän	3 779	12 000	60 000	
8. Bidrag till detaljplanering	—	100 000	100 000	
9. Diverse	7 146	—	—	
Summa utgifter	14 685 869	24 588 000	22 136 000	
<i>B. Inkomster:</i>				
	Inkomst		Arbetsmarknadsstyrelsens beräkning för budgetåret	
	1951/52	1952/53	1952/53	1953/54
	kronor	kronor	kronor	kronor
Reservation från föreg. budgetår...	5 659 517	1 910 499	—	
Intressentbidrag	850 341	500 000	700 000	
Anslag	17 600 000	13 800 000	21 436 000	
Summa inkomster	24 109 858	23 404 499	22 136 000	

¹ Enligt riksräkenskapsverkets budgetredovisning 9 400 048 kronor.

Arbetsmarknadsstyrelsen har anfört, att medelsåtgången under budgetåret 1952/53 f. n. icke kan beräknas med någon större grad av tillförlitlighet på grund av svårigheterna att förutsäga arbetsmarknadslägets utveckling. De totala kostnaderna under ett budgetår är i väsentlig grad beroende av hjälpbehovets omfattning under senvintern och vårmånaderna, då antalet hjälpsökande brukar vara störst. I januari och februari 1951 var antalet hjälpsökande arbetslösa 2 403 resp. 2 327 men sjönk sedan till 1 508 i maj och 1 128 i augusti. 1952 var motsvarande siffror för januari och februari 1 669 och 1 663, medan den hittills lägsta siffran under året avser utgången av juni med en arbetslöshet om 1 229.

Om kostnaderna för *beredskaps- och färdigställningsarbeten m. m.* anför styrelsen i huvudsak följande.

Vid anslagsberäkningen för budgetåret 1952/53 uppskattade styrelsen antalet dagsverken vid beredskapsarbeten under budgetåret till 220 000. Under 1951/52 har antalet uppgått till högst 120 000. Antalet dagsverken under budgetåret 1952/53 torde dock ej böra baseras på nämnda siffra. Det redan nu i viss mån ändrade arbetsmarknadsläget kan beräknas komma att i vart fall medföra ökad arbetslöshet i Norrland med hänsyn bl. a. till

beräknad mindre skogsavverkning. Antalet dagsverken torde därför alltjämt böra beräknas till 220 000.

Vid en minskning av beredskapsarbetenas tidigare omfattning inskränkes de statskommunala arbetena proportionsvis i högre grad än de statliga, beroende därpå att de förra i allmänhet är av kortvarigare natur än de senare. De hjälpsökande arbetslösa har vid ringa arbetslöshet av olika anledningar ansetts om möjligt böra hänvisas till pågående statliga arbeten, bl. a. därför att dylika arbeten bör helt eller delvis färdigställas innan nya statskommunala arbeten beviljas. Under budgetåret 1951/52 har de statskommunala arbetenas andel i det totala antalet dagsverken på grund härav nedgått ytterligare till ca 10 %. Vid en ökning av behovet att sysselsätta hjälpsökande arbetslösa i beredskapsarbete har man emellertid att räkna med att statskommunala arbeten måste tillgripas i ökad omfattning, varför styrelsen för budgetåret 1952/53 räknar med 20 % statskommunala arbeten. Statsbidrag till såväl statskommunala beredskapsarbeten som statliga beredskapsarbeten, vilka utföres för kommuners och andra intressenters räkning, bör alltjämt uppskattas till 55 % av dagsverkskostnaderna.

På grund av nya kollektivavtal och fortsatta prishöjningar i övrigt samt fortgående mekanisering av arbetena beräknas dagsverkskostnaderna stiga för såväl statliga som statskommunala beredskapsarbeten. Hänsyn till eventuellt kommande prisändringar har härvid ej kunnat tagas.

Med utgångspunkt från det nu sagda bör medelsförbrukningen numera beräknas till 14 080 000 kronor för statliga och till 1 936 000 kronor för statskommunala arbeten. För eftersläpande statsbidrag vid statskommunala beredskapsarbeten beräknas oförändrat 100 000 kronor. För färdigställningsarbeten m. m. har beräknats likaledes oförändrat 500 000 kronor.

Enligt 1952 års statsverksproposition har något anslag ej upptagits till *planering av allmänna arbeten*. Om arbetsmarknadsläget skulle föranleda behov av att arbetsmarknadsstyrelsen beviljar bidrag till detaljplanering av arbetsföretag, borde medel för ändamålet främdeles ställas till styrelsens förfogande från nu ifrågavarande anslag. Under hänvisning till det försämrade sysselsättningsläget på arbetsmarknaden beräknar styrelsen, att för ändamålet erfordras 100 000 kronor under innevarande budgetår.

Rörande medelsätgången för *arkivarbeten, musikerhjälp och forskarstipendier* har styrelsen anfört följande.

I 1952 års statsverksproposition har kostnaderna för arkivarbeten och musikerhjälp under budgetåret 1952/53 beräknats till 4 700 000 kronor. — Den successiva sänkning av månadsmedeltalen för i arkivarbeten sysselsatta, som kunde iakttagas under 1951, fortgick under de båda första månaderna 1952, varefter en viss, ehuru relativt ringa, ökning av arkivarbetarnas antal ägde rum. Den åtstramning, som kännetecknade läget på arbetsmarknaden under våren 1952, hade till följd ökade svårigheter att på den öppna arbetsmarknaden placera sådan äldre arbetskraft, varav arkivarbetsklentlet huvudsakligen består. — Vid jämförelse med budgetåret 1950/51, då medeltalet arkivarbetare utgjorde 808 (427 svenskar, 381 utlänningar), var dock minskningen under budgetåret 1951/52 rätt avsevärd. Motsvarande medeltal för sistförflutna budgetår sjönk nämligen till 715 (382 svenskar, 333 utlänningar). — Huruvida den under slutet av budgetåret 1951/52 iakttagna uppgången av arkivarbetarnas antal är av tillfällig natur eller kommer att fortsätta, är svårt att förutsäga. Vid sina beräk-

ningar av medelsbehovet under budgetåret 1952/53 har styrelsen utgått från ett årsmedeltal av 725 arkivarbetare, vilket innebär en obetydlig ökning jämfört med sist förflutna budgetår. — Jämväl musikerhjälpen togs under budgetåret 1951/52 i anspråk i mindre utsträckning än under nästföregående period. De i denna hjälpform sysselsatta utgjorde 69 (60 svenskar, 9 utlänningar) under ca 8½ månader och 18 under återstoden av budgetåret 1951/52. För budgetåret 1950/51 var motsvarande tal 97 (83 svenskar, 14 utlänningar) resp. 22. För budgetåret 1952/53 torde antalet böra uppskattas till ca 65, av vilka 50 kommer att sysselsättas under ca 8½ månader och återstoden hela året. — Vid utgången av budgetåret 1951/52 hade antalet forskarstipendier nedgått till 42. Enligt beslut av 1951 års riksdag skall denna verksamhet successivt avvecklas på så sätt, att inga nya stipendier utses. För budgetåret 1952/53 beräknas antalet forskarstipendier till 40. — Enligt Kungl. Maj:ts bemyndigande höjdes lönerna i arkivarbetena och musikerhjälpen samt forskarstipendierna fr. o. m. den 1 april 1952. — Medelsbehovet för budgetåret 1952/53 beräknas numera i enlighet med det anförda till 4 130 000 kronor för arkivarbetslöner, 320 000 kronor för musikerhjäpslöner, 352 000 kronor för forskarstipendier och 200 000 kronor för arbetsledning, material, läkarvård m. m., eller tillhopa till 5 000 000 kronor.

De sammanlagda utgifterna under anslaget innevarande budgetår uppskattas numera till 24 588 000 kronor. Styrelsen räknar icke med att vid ingången av nästa budgetår erhålla någon reservation.

I fråga om medelsbehovet för budgetåret 1953/54 har styrelsen på grund av svårigheterna att kunna förutsäga arbetsmarknadsläget utveckling inskränkt sig till att räkna med nära nog samma behov som under innevarande budgetår. Sålunda beräknar styrelsen medelsbehovet för *statliga beredskapsarbeten* till 14 080 000 kronor och för *statskommunala beredskapsarbeten* till 1 936 000 kronor. På grund av en under budgetåret 1952/53 beräknad ansvällning av beredskapsarbetenas omfattning och tidigare berörda prisstegringar anser styrelsen dock nödvändigt att för färdigställningsarbeten beräknas ytterligare 100 000 kronor eller sammanlagt 600 000 kronor. Bidrag till detaljplanering uppskattas till 100 000 kronor. — Intressentbidragen anses komma att stiga till 700 000 kronor.

Styrelsen uppskattar liksom för innevarande budgetår kostnaderna för *arkivarbetslöner*, *musikerhjäpslöner* och *forskarstipendier* till 5 000 000 kronor samt utgifterna för *kontantunderstödsverksamhet och resebidrag* till hjälpsökande arbetslösa till 250 000 resp. 10 000 kronor.

För statliga *steninköp* har styrelsen icke upptagit något anslagsbelopp.

Vad slutligen gäller *understödsverksamheten* till förmån för *sjömän* uppskattas kostnaderna till 60 000 kronor.

Styrelsen beräknar sålunda utgifterna under anslaget till 22 136 000 kronor och inkomsterna till 700 000 kronor. Då någon reservation icke torde uppkomma, beräknas medelsbehovet alltså till 21 436 000 kronor, vilket belopp föreslås avrundat till 21 000 000 kronor. Till beloppet bör läggas 2 600 000 kronor därest kostnaderna för *steninköp* alltjämt skall bestridas från anslaget.

Statskontoret har under hänvisning till departementschefens uttalande (V ht 1952 s. 99), att alla möjligheter att bereda arkivarbetarna sysselsättning i öppna marknaden skulle utnyttjas, förordat en nedsättning av det av arbetsmarknadsstyrelsen för arkivarbetarlöner begärda beloppet.

Departementschefen.

Den åtstramning på arbetsmarknaden, som kunde förmärkas redan mot slutet av 1951, fortsatte under 1952 ehuru med växlande styrka inom olika näringsområden. Vid början av året drabbades främst vissa konsumtionsvaruindustrier, såsom textil-, beklädnads- och skoindustri, av sämre sysselsättning, men frampå sommaren hade läget i dessa branscher stabiliserats. Då framstod i stället läget inom skogsbruket och skogsindustrierna som labilt. Men även för dessa har senare en stabilisering inträtt och en viss uppgång i konjunkturen kunnat förmärkas. Mot slutet av året har främst metallindustrin samt i viss utsträckning byggnadsindustrin kännetecknats av minskad arbetstillgång. I stort sett var dock sysselsättningen under året god, och någon avgjord förändring av arbetsmarknadsläget i stort har icke ägt rum.

Inför ovissheten om arbetsmarknadens utveckling har under 1952 åtgärder vidtagits för att öka beredskapen mot arbetslöshet. Härvid har till en början den redan tidigare uppehållna investeringsplanläggningen aktualiserats och utbyggt. Uppgifter har inhämtats om i vilken utsträckning de arbetsobjekt, som ingår i investeringsreserven, är så planlagda att de vid behov kan sättas igång snabbt. Vidare har de vidtagna åtgärderna syftat till att väsentligt öka reserven av förberedda arbeten. En intensivare projektering har bedrivits av de myndigheter, som svarar för de i investeringsreserven ingående arbetena. Genom de lokala arbetsmarknadsorganen har kontakt tagits med kommunerna för att stimulera dem att överse och förbättra sin arbetslöshetsberedskap. Jag anser det i nuvarande labila läge på arbetsmarknaden nödvändigt att en relativt stor reserv av färdigprojekterade arbeten finns. Det är därför angeläget att detaljplaneringen av berörda statliga myndigheter och kommuner bedrivs i sådan takt och omfattning att den färdigplanerade investeringsreserven inte blott uppehålls utan även ökas.

Vidare må omnämnas att åtgärder vidtagits för att man vid behov skall kunna väsentligt öka yrkesutbildningsverksamheten för arbetslösa. Även förberedelser för industribeställningar i arbetslöshetsbekämpande syfte har vidtagits.

Sedan akuta sysselsättningssvårigheter under hösten 1952 inträtt på vissa orter har direkt sysselsättningsstimulerande åtgärder ansetts böra tillgripas. Byggnadstillstånd har lämnats i större utsträckning än som förutsetts i den för år 1952 fastställda tillståndsbudgeten. Vidare må erinras, att 1952 års riksdag vid höstsessionen anvisat betydande anslag å tilläggsstat till vägbyggnader m. m. Härjämte har Kungl. Maj:t delvis utnyttjat det av

riksdagen lämnade bemyndigandet att intill ett belopp av 200 milj. kronor meddela beslut om utförande av arbeten, för vilka anslag är uppförda å allmän beredskapsstat för budgetåret 1950/51 (prop. 1952: 65, statsutsk. utl. 1952: 73, rd. skr. 1952: 147). Kungl. Maj:t har nämligen genom beslut den 10 oktober 1952 ställt ett belopp av 50 milj. kronor till arbetsmarknadsstyrelsens förfogande att disponeras i enlighet med de närmare beslut Kungl. Maj:t meddelar. Intill utgången av 1952 hade dispositionsbeslut meddelats till en kostnad av ca 16,5 milj. kronor. I vilken utsträckning medel härutöver behöver tas i anspråk kan f. n. ej bedömas med någon säkerhet. Det är emellertid aktuellt bl. a. att bevilja lån till anordnande av allmänna samlingslokaler i fall då byggnadstillstånd meddelats av sysselsättningspolitiska skäl.

Det av finansfullmaktens utnyttjande föranledda behovet av anslag å tilläggsstat för innevarande budgetår torde senare under vårsessionen få anmälas för riksdagen.

Jag övergår härefter till arbetsmarknadsstyrelsens beräkning av riksstatsanslaget till Kostnader för arbetslöshetens bekämpande m. m.

Styrelsen har för beredskapsarbeten under innevarande och nästa budgetår beräknat belopp, som överstiger dubbla kostnaden under budgetåret 1951/52. Det är möjligt att denna beräkning visar sig vara alltför hög. Med hänsyn till arbetsmarknadsläget finner jag det emellertid lämpligt att medel i betryggande utsträckning står till förfogande för beredskapsarbeten.

Antalet i arkivarbete och musikerhjälp sysselsatta personer har under 1952 ökat något. Ökningen får helt tillskrivas den åtstramning, som ägt rum på arbetsmarknaden. Kungl. Maj:t har den 25 april 1952 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att höja lönerna till arkivarbetare och personer som erhåller musikerhjälp samt utländska forskarstipendiater i anslutning till den allmänna löneutvecklingen. I avvaktan på den utredning om arkivarbetenas framtida utformning och organisation, som pågår inom arbetsmarknadsstyrelsen, torde verksamheten få bedrivas i oförändrad form.

Vad angår kontantunderstöden åt arbetslösa anförde dåvarande chefen för socialdepartementet vid anmälan av motsvarande anslag för budgetåret 1951/52 (prop. 1951: 152 s. 17), att frågan om en höjning av dessa understöd med hänsyn till den ringa arbetslösheten syntes kunna utan större praktisk olägenhet anstå tills vidare. Om kontantunderstödsverksamheten till följd av ökad arbetslöshet fick en betydande omfattning under budgetåret 1951/52 borde Kungl. Maj:t dock kunna medge en höjning av beloppen. Vid behandlingen av anslaget för innevarande budgetår berördes frågan inte. Med anledning av det stramare arbetsmarknadsläget har en höjning av kontantunderstöden fått förnyad aktualitet. En framställning i ämnet från arbetslöshetsnämnderna i Stockholm, Göteborg, Malmö och Hälsingborg remissbehandlas f. n. Jag vill erinra, att ett förslag till förbättring av förmånerna från de erkända arbetslöshetskassorna numera föreligger

och att jag under punkten 50 i det föregående förklarat mig räkna med att proposition om sådan förbättring skall föreläggas riksdagen. I nämnda sammanhang torde jag få anledning återkomma till frågan om kontantunderstöden. Det är emellertid min avsikt att sedan remissbehandlingen av förenämnda framställning från arbetslöshetsnämnderna avslutats ta upp frågan om en provisorisk höjning av understödsbeloppen.

Vid behandlingen av arbetslöshetsanslaget för innevarande budgetår anförde jag (V ht 1952 s. 100), att återstående belopp under femte huvudtiteln anslag till planering av allmänna arbeten vid utgången av budgetåret 1951/52 borde tillgodoföras budgetutjämningsfonden. Om arbetsmarknadsläget skulle föranleda behov av att arbetsmarknadsstyrelsen beviljar bidrag till detaljplanering av arbetsföretag, borde medel för ändamålet få ställas till förfogande från arbetslöshetsanslaget. I enlighet härmed har Kungl. Maj:t den 31 oktober 1952 bemyndigat arbetsmarknadsstyrelsen att under budgetåret 1952/53 disponera högst 100 000 kronor av nu ifrågavarande anslag för bidrag till detaljplanering av vissa anläggningsarbeten. Medel för ändamålet bör i enlighet med styrelsens förslag beräknas även för nästa budgetår.

Såsom jag närmare anför vid behandlingen i det följande av anslaget till Arbetsmarknadsstyrelsens arbetsvårdsverksamhet har utvecklingen på arbetsmarknaden lett till ett ökat behov av omskolning för partiellt arbetsföra. Jag har med anledning härav för avsikt att föreslå Kungl. Maj:t att av nu ifrågavarande anslag ställa ett belopp av 500 000 kronor till styrelsens förfogande för omskolningsbidrag.

Jag har i och för sig icke något att erinra mot styrelsens beräkning av medelsbehovet under förevarande anslag. Då jag, såsom nyss nämnts, räknar med att 500 000 kronor av anslaget kommer att ställas till förfogande för omskolningsbidrag åt partiellt arbetsföra, blir det för andra ändamål under anslaget disponibla beloppet motsvarande lägre. Anslaget synes med hänsyn till osäkerheten i beräkningarna trots detta böra anvisas med det av arbetsmarknadsstyrelsen föreslagna beloppet 21 000 000 kronor.

I detta belopp har inte inräknats medel för steninköp, för vilket ändamål beräknats 2 600 000 kronor under anslaget för innevarande budgetår. Härom torde jag få anföra följande.

Som jag förutskickade vid anmälan av motsvarande anslag för innevarande budgetår har nuvarande villkor för de statliga stenbeställningarna och för utlämning av sten ur statens stenförråd omprövats. Statens stöd åt stenindustrin är f. n. ordnat så att en inom arbetsmarknadsstyrelsen särskilt inrättad delegation handhar inköp av gatsten för statens räkning. Sedan arbetsmarknadsstyrelsen fattat beslut om inköp av sten, ankommer det på väg- och vattenbyggnadsstyrelsen att avsluta kontrakt med vederbörande stenleverantör. I kontraktet ingår föreskrifter angående arbetskraften. Antalet inom gatstensindustrin med statliga beställningar sysselsatta arbetare må f. n. utgöra högst 1 050, därav högst 150 må utgöras av

sådan fullgod arbetskraft, som är nödvändig för rationell drift i storbrott och som uttages efter av arbetsmarknadsstyrelsen givna anvisningar. Medeltalet anställda år 1951 var 782, varav 119 var för rationell drift i storbrott erforderlig fullgod arbetskraft. I oktober 1952 var antalet anställda 737, varav 104 var fullgod arbetskraft. Leverantörerna är skyldiga att månadsvis till arbetsmarknadsstyrelsen insända nominativa uppgifter på arbetare, som sysselsättes med gatstenstillverkning. Arbetsmarknadsstyrelsen föreskriver regler för arbetskraftens användning.

I skrivelse till Kungl. Maj:t den 7 juni 1945 (nr 326) anhöll riksdagen om en allsidig och förutsättningslös utredning rörande rationalisering av den svenska gat- och kantstensindustrin med beaktande därvid huruvida ett förstatligande av densamma kunde vara påkallat. Den 4 januari 1946 bemyndigade Kungl. Maj:t chefen för handelsdepartementet att tillkalla högst sju utredningsmän för att inom departementet biträda med denna utredning. Utredningsmännen, som antog benämningen 1946 års stenindustriutredning, avgav förslag i september 1949. Med hänsyn till att den framtida exporten av gat- och kantsten, på vilken stenindustrin tidigare i första hand varit baserad, icke med någon säkerhet kunde bedömas, ansåg sig utredningen icke kunna framlägga ett slutligt förslag till stenindustrins ordnande på längre sikt. Utredningen förordade emellertid lösning av vissa aktuella problem, vilka kan sammanfattas sålunda. Utredningen ansåg det angeläget att påskynda övergången från småbrottsdrift till storbrottsdrift. Därför föreslogs att öppnandet av nya stenbrott för brytning till avsalu skulle läggas under statlig kontroll. För ändamålet föreslogs en lag om brytning av gnejs och granit. Kontrollen över öppnandet av nya stenbrott skulle utövas av länsstyrelserna. Statens stenförråd skulle reserveras för användning såsom ett buffertlager för utjämning av sådana ojämnheter i stenindustrins avsättningsvolym, vilka kunde medföra icke önskvärda fluktuationer i den inom denna industri sysselsatta totala arbetsstyrkan. Förbrukare av gatsten inom landet skulle hänvisas att täcka sitt behov genom upphandling i den fria marknaden. De statliga stenbeställningarna skulle avvecklas, och industriföretagen skulle få frihet att nyrekrytera arbetskraft i erforderlig omfattning. Viss statlig kontroll över den inom stenindustrin totalt sysselsatta arbetsstyrkan skulle dock införas i syfte att förebygga en ur arbetsmarknadssynpunkt icke önskvärd ansvällning. Vidare skulle kontrollen över arbetsstyrkans storlek utsträckas till att omfatta övervakning av att möjligheterna till nyrekrytering icke utnyttjades så, att äldre arbetstagare fränkandes möjligheten till fortsatt sysselsättning inom sitt yrke. Kontrollen skulle utövas av en särskilt inrättad nämnd, statens granitindustrinämnd, som därjämte skulle ha vissa andra funktioner. Den inom arbetsmarknadsstyrelsen arbetande steninköpsdelegationen skulle slopas. Användningen av gat- och kantsten inom landet skulle bringas upp till en omfattning motsvarande det föreliggande behovet. För ändamålet erfordrades en ökning av det under sjätte huvudtiteln anvisade anslaget